

ผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์ม
ที่มีต่อเศรษฐกิจไทย

นายเอกรัตน์ ธรรมทัศน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE IMPACT OF ELIMINATING NONTARIFF MEASURES ON PALM OIL
TO THE ECONOMY OF THAILAND

Mr. Ekarat Thammathas

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของ
น้ำมันปาล์มที่มีต่อเศรษฐกิจไทย

โดย

นายเอกรัตน์ ธรรมทัศน์

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.ปิติ ศรีแสงนาม

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชโยดม สรรพศรี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.ปิติ ศรีแสงนาม)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชโยดม สรรพศรี)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.ภาวิญญู เถลิงศรี)

เอกรัตน์ ธรรมทัศน์ : ผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มที่มีต่อเศรษฐกิจไทย. (THE IMPACT OF ELIMINATING NONTARIFF MEASURES ON PALM OIL TO THE ECONOMY OF THAILAND) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ.ดร.ปิติ ศรีแสงนาม, 251 หน้า.

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีหลากหลายมาตรการถูกดำเนินการภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยเพื่อวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศจากการแข่งขันกับสินค้านำเข้าและเหตุผลความมั่นคงของชาติ ซึ่งได้แก่ มาตรการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ มาตรการกึ่งผูกขาด มาตรการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออก และมาตรการกำหนดสัดส่วนการซื้อวัตถุดิบภายในประเทศ

อัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ประมาณด้วยวิธีการเปรียบเทียบราคา ได้แสดงให้เห็นว่ามาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมิมีบทบาทที่สำคัญในการคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศ เมื่อมีการเก็บภาษีศุลกากรนำเข้าจริงที่ระดับต่ำกว่าอัตราภาษีนำเข้าที่มีการประกาศ (Bound rate) ไว้ที่ผูกมัดตามข้อตกลงการค้าต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสินค้าน้ำมันปาล์ม และยังคงต่ำกว่าอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ประมาณการด้วย

นอกจากนี้ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประเภทต่างๆในน้ำมันปาล์มนำเข้าต่อระบบเศรษฐกิจไทยด้วยการลดภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของปีพ.ศ.2548 ให้เหลือศูนย์ โดยใช้แบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลกในการวิเคราะห์ จะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.003396 ขณะที่เมื่อพิจารณาด้านการค้าระหว่างประเทศอย่าง พบว่าไทยต้องเสียดุลการค้า 11.46522 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยเมื่อมีการดำเนินยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีดังกล่าวพบว่ามีการขาดดุลการค้ารายการผลิตร้อยละ 8.990039 โดยปริมาณน้ำมันปาล์มที่ผลิตภายในประเทศจะมีจำนวนลดลงร้อยละ 1.486067 ส่วนภาคอุตสาหกรรมอื่นๆที่คาดว่าจะได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวก็คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารและกลุ่มเคมีภัณฑ์

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์.....ลายมือชื่อนิติ.....
ปีการศึกษา.....2555.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5385178829: MAJOR ECONOMICS

KEYWORDS: PALM OIL/ NONTARIFF MEASURES/ TARIFF EQUIVALENT OF NONTARIFF MEASURES

EKARAT THAMMATHAS: THE IMPACT OF ELIMINATING NONTARIFF MEASURES ON PALM OIL TO THE ECONOMY OF THAILAND. ADVISOR: PITI SRISANGNAM, Ph.D. 251 pp.

Nontariff measures (NTMs) are tool which implemented on the palm oil industry of Thailand for economic reason concerned in protecting domestic producers from imported goods and for National security reason. Such measures consist of four types of NTMs are Non-automatic licensing measures, Monopolistic measure, Export surcharge measure, and Local content requirement measure.

Tariff equivalent of NTMs in crude palm oil and refined palm oil during 2004-2011 are measured with price comparison method, which indicate that NTMs are critical tools for protecting domestic producers when applied tariff rates in imported palm oil are much lower than bound tariff rates in trade agreement concern palm oil (Tariff Binding Overhang) and these applied tariff rates are lower than the measured tariff equivalent of NTMs as well.

Moreover, The finding show the impact of eliminating NTMs on imported palm oil to the economy of Thailand to reduce tariff equivalent of crude and refined palm oil in 2008 to zero level, based on Global Trade Analysis Project (GTAP) Model, which has affects the growth of GDP will increase an additional 0.003396 percent and Trade balance will have trade deficit about US Dollar 11.46522 Million. In Thailand's palm oil sector, The removal of tariff equivalent will lead to increase trade deficit in this sector by 8.990039 percent and to decrease the domestic output of commodity by 1.486067 percent. The food processing and Chemical sector are expected to get gains from removing the category of NTMs.

Field of Study:.....Economics..... Student's Signature.....

Academic Year: .....2012..... Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาช่วยเหลืออย่างยิ่ง จากอาจารย์ ดร.ปิติ ศรีแสงนาม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้เขียนขอกราบพระคุณอาจารย์ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่ง ในการให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ทั้งที่เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์และความรู้อื่นๆ รวมถึง รศ.ดร.สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ รศ.ดร.ชโยดม สรรพศรี และ ดร.ภาวิญญ์ เถลิงศรี ที่ได้เสียสละเวลาตอบรับเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้และได้กรุณาให้คำแนะนำและคำปรึกษา เพื่อให้ใช้ปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณ คุณยาย Sai Tournier และ คุณ Thierry Tournier ที่ให้โอกาสและส่งเสริมการศึกษาครั้งนี้ รวมถึงขอขอบพระคุณบิดา มารดา เป็นอย่างยิ่งในความห่วงใยและกำลังใจที่มีให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา รวมถึงเหล่าเพื่อนเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ปีการศึกษา 2553) ทุกท่าน และคุณ กษิรา วรรณนะปริญญา เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต ที่ได้คอยให้คำแนะนำและความช่วยเหลือ รวมทั้งพี่บุคลากรสำนักส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์สำหรับความช่วยเหลือด้านข้อมูลต่างๆ ผู้วิจัยจึงต้องขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	6
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	6
1.6 องค์ประกอบวิทยานิพนธ์	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมปริทัศน์	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎี	8
2.1.1 แนวคิดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี	8
2.1.2 แบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก	27
2.2 วรรณกรรมปริทัศน์	34
2.2.1 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย	34
2.2.2 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี.....	37
2.2.3 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก	43
บทที่ 3 ข้อมูลและสถานการณ์เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มในตลาดโลก.....	46

บทที่ 4 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย	54
4.1 ธุรกิจการปลูกปาล์มน้ำมัน.....	54
4.2 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบ	58
4.3 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์.....	87
บทที่ 5 ความสามารถแข่งขันของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มประเทศไทย	68
5.1 ระดับตลาดผลปาล์มน้ำมัน	70
5.2 ระดับตลาดน้ำมันปาล์มดิบ.....	82
5.3 ระดับตลาดน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์	79
5.4 ปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ประเทศไทย.....	96
บทที่ 6 มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย	105
6.1 มาตรการกำหนดสัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบภายในประเทศ	105
6.2 มาตรการออกไปอนุญาตไม่อัตโนมัติ	123
6.3 มาตรการกึ่งผูกขาด	137
6.4 มาตรการการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออก	146
บทที่ 7 วิธีการศึกษา.....	154
7.1 การประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มของ ประเทศไทย.....	145
7.1.1 ข้อสมมติภายใต้วิธีการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่า.....	157
7.1.2 วิธีการประมาณอัตราภาษีเทียบด้วยวิธีการเปรียบเทียบราคา	163
7.1.3 ลักษณะและแหล่งที่มาข้อมูล	166
7.2 การวิเคราะห์ผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มของ ประเทศไทย.....	172
7.2.1 ข้อสมมติภายใต้แบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก	172
7.2.2 การแบ่งกลุ่มประเทศ กลุ่มสินค้า และปัจจัยการผลิต	172
7.2.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ผลกระทบการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้า น้ำมันปาล์มของประเทศไทย	175

บทที่ 8 ผลการศึกษา	179
8.1 ผลการศึกษาอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบ และบริสุทธ์ของประเทศไทย	179
8.2 ผลการศึกษาผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์ม ต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย	205
บทที่ 9 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	215
9.1 สรุปผลการศึกษา.....	215
9.1.1 มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประเภทต่างๆที่ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันปาล์ม ของประเทศไทย	215
9.1.2 อัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มของ ประเทศไทย	216
9.1.3 ผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มที่มีต่อ เศรษฐกิจไทย	218
9.2 ข้อจำกัดทางการศึกษา	218
9.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	220
9.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	221
รายการอ้างอิง	223
ภาคผนวก	232
ภาคผนวก ก เปรียบเทียบการจำแนกภาคการผลิตใน GTAP และภาคการผลิตใน ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตปี พ.ศ. 2548 ของประเทศไทย.....	233
ภาคผนวก ข เปรียบเทียบการจำแนกภาคการผลิตใน GTAP และภาคการผลิตใน น้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยจากข้อมูลราคาด้วยวิธีการทางเศรษฐมิติ.....	240
ภาคผนวก ค ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง GTAP ต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ ..	245
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	251

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 รายการมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีตามการจำแนกต่างๆและตามข้อตกลงการค้าพหุภาคี และข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวิภาคี	13
4.1 การใช้ประโยชน์ของกรดไขมันจากน้ำมันปาล์มในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ.....	65
5.1 เปรียบเทียบปริมาณน้ำฝนระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย.....	70
5.2 พื้นที่มีศักยภาพในการปลูกปาล์มน้ำมันของประเทศไทย.....	71
5.3 พื้นที่สามารถขยายการปลูกปาล์มน้ำมันตามพื้นที่รายภาคของประเทศไทย	72
5.4 เปรียบเทียบต้นทุนระหว่างผู้ปลูกปาล์มน้ำมันแต่ละประเภทของประเทศมาเลเซีย	74
5.5 เปรียบเทียบปริมาณและคุณภาพผลปาล์มระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย.....	75
5.6 ส่วนเหลือภายในประเทศไทยของผลปาล์มสดปีพ.ศ.2538 และปีพ.ศ.2548.....	80
5.7 ส่วนเหลือภายในประเทศมาเลเซียของผลปาล์มสดปีพ.ศ.2548.....	81
5.8 เปรียบเทียบระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย.....	85
5.9 ห่วงโซ่มูลค่าน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียแบ่งตามแผนแม่บทอุตสาหกรรม (Industrial Master Plans).....	93
5.10 เปรียบเทียบระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ปีพ.ศ.2552.....	94
5.11 สัดส่วนของส่วนเหลือของน้ำมันปาล์มภายในประเทศไทยต่อมูลค่าอุปสงค์ทั้งหมด ณ ระดับราคาผู้ซื้อ (Purchaser's Price)	95
5.12 ส่วนเหลือของน้ำมันปาล์มภายในประเทศมาเลเซียปี พ.ศ.2548 ณ ระดับราคาผู้ซื้อ	96
5.13 การพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียด้านต่างๆตามแผนแม่บทอุตสาหกรรม (Industrial Master Plan).....	98
5.14 ระยะเวลาการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซีย.....	103
6.1 มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ .	109
6.2 การบริหารนำเข้าสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มตามความตกลงระหว่างประเทศ.....	130
6.3 ระเบียบนอกโควตา WTO	132
6.4 ประเภทของวิธีบริหารระบบ โควตาภาษี.....	140
6.5 มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับมาตรการกึ่งผูกขาด.....	143
6.6 มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับมาตรการการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออก.....	149

ตารางที่	หน้า
7.1 ลักษณะและแหล่งที่มาของข้อมูล	166
7.2 การจัดกลุ่มภูมิภาคในการศึกษาผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ของน้ำมันปาล์มนำเข้าต่อตัวแปรเศรษฐกิจไทย.....	172
7.3 นิยามภาคการผลิตไขมันและน้ำมันในฐานะข้อมูล GTAP	175
7.4 มูลค่าน้ำมันปาล์มแต่ละชนิด.....	177
7.5 การปรับภาษีศุลกากรขาเข้า ด้วย Tariff Equivalent of NTMs ปี พ.ศ.2548 จาก Alter tax Simulation	178
8.1 อัตราภาษีเทียบเท่าของน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ.2547-2554	192
8.2 อัตราภาษีเทียบเท่าของน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ.2547-2554.....	193
8.3 กำลังการผลิตส่วนเกินที่เกิดขึ้นภายในอุตสาหกรรมไบโอดีเซลของประเทศมาเลเซีย	195
8.4 ผลของการผลิตไบโอดีเซล (Palm Oil Based-Biodiesel) ต่อระดับราคาน้ำมันปาล์ม ดิบของประเทศมาเลเซีย.....	196
8.5 ผลจากการแทรกแซง Bx Implementation Programme ต่อระดับราคาน้ำมันปาล์ม ดิบของประเทศมาเลเซีย.....	197
8.6 ภาษีศุลกากรขาเข้าที่เก็บได้จริงของสินค้าน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยตาม รหัส HS: 1511100006 และ 15111000000 ของปีค.ศ. 2002 และ ปีค.ศ. 2007 ตามลำดับ.....	201
8.7 ภาษีศุลกากรขาเข้าที่เก็บได้จริงของสินค้าน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทย ตามรหัส HS: 1511900000 และ 15119090000 ของปีค.ศ. 2002 และ ปีค.ศ. 2007 ตามลำดับ	202
8.8 การปรับภาษีศุลกากรขาเข้า ด้วย Tariff Equivalent of NTMs ปี พ.ศ.2548 จาก Alter tax Simulation	205
8.9 ผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทย.....	206
8.10 ผลกระทบโดยรวมต่อภาคการผลิตน้ำมันปาล์มของประเทศไทย.....	207
8.11 ผลกระทบโดยรวมต่อภาคการผลิตกลุ่มเมล็ดพืชน้ำมัน (Oil Seed) ของประเทศไทย.....	208
8.12 ผลกระทบต่อดัชนีราคานำเข้า ดัชนีราคาส่งออก และอัตรากำไรของประเทศไทย	209
8.13 ผลกระทบโดยรวมต่อภาคการผลิตกลุ่มสินค้าอาหารของประเทศไทย.....	210
8.14 ผลกระทบโดยรวมต่อภาคการผลิตกลุ่มสินค้าเคมีภัณฑ์ของประเทศไทย	210
8.15 ผลกระทบโดยรวมต่อผู้บริโภคของประเทศไทย	211

ตารางที่	หน้า
8.16 ผลกระทบโดยรวมต่ออรรถประโยชน์ที่ภาคเอกชนและรัฐบาลได้รับของประเทศไทย ..	211
8.17 ผลของการลดอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีน้ำมันปาล์ม ต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมต่างๆของประเทศไทย	213
ก. เปรียบเทียบการจำแนกภาคการผลิตในGTAP และภาคการผลิต ในตารางผลิตและปัจจัยการผลิตปี 2548 ของประเทศไทย	233
ข (1) การนิยามตัวแปรและข้อมูลที่ใช้ในการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าด้วยวิธีทาง เศรษฐกิจ	240
ข (2) สมมติฐานความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐศาสตร์	241
ค (1) ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง GTAP ต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ	245
ค (2) ผลต่อดุลการค้ารายสาขาการผลิต	248
ค (3) ผลต่อมูลค่าการนำเข้ารายสาขาการผลิตของประเทศไทย	249
ค (4) ผลต่อมูลค่าการส่งออกรายสาขาการผลิตของประเทศไทย	250

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1	เปรียบเทียบราคาน้ำมันปาล์มดิบระหว่างไทย-มาเลเซีย ระหว่างปี พ.ศ.2543-2547 5
2.1	ผลกระทบต่อราคาและปริมาณจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในตลาดสินค้านำเข้า 9
2.2	สรุปวิธีการวัดขนาดและวัดผลกระทบของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี 26
2.3	ภาคครัวเรือนและรัฐบาล (Regional Household) และส่วนประกอบของอุปสงค์ขั้นสุดท้าย.28
2.4	ระบบเศรษฐกิจเพียงประเทศเดียวแบบปิดเมื่อไม่มีการแทรกแซงโดยรัฐบาล 29
2.5	ระบบเศรษฐกิจเพียงประเทศเดียวแบบปิดเมื่อมีการแทรกแซงโดยรัฐบาล.....31
2.6	ระบบเศรษฐกิจหลายประเทศแบบเปิด 32
3.1	การผลิตน้ำมันปาล์ม น้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม และน้ำมันถั่วเหลือง ระหว่างช่วง ปี พ.ศ.2546-2552 46
3.2	พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันที่สำคัญของโลกตั้งแต่ปีพ.ศ.2540-2552 47
3.3	อุปทานน้ำมันปาล์มรวมของโลก แบ่งแยกตามผู้ผลิตน้ำมันปาล์มรายที่สำคัญ 47
3.4	อุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มของประเทศอินโดนีเซีย 48
3.5	อุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซีย 49
3.6	ปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย.....49
3.7	ปริมาณการส่งออกน้ำมันแปรรูป (Processed Palm Oil) ของประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย 50
3.8	ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบนำเข้า ของประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย 50
3.9	ปริมาณการนำเข้าน้ำมันปาล์มแปรรูป (Processed Palm Oil) ของประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย 51
3.10	ผลผลิตปาล์มน้ำมันเฉลี่ยต่อไร่ของประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย 51
3.11	ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบที่จะสามารถสกัดได้จากพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันที่สามารถ เก็บเกี่ยวได้ 1 เฮกตาร์ ระหว่างประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอื่นๆ 52
3.12	ส่วนต่างของราคาน้ำมันปาล์มดิบระหว่างประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย ณ ราคาส่งออก (Free on Board: F.O.B Price) 53
3.13	ส่วนต่างของราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ระหว่างประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย ณ ราคาส่งออก (Free on Board: F.O.B Price) 53
4.1	พื้นที่ปลูกและพื้นที่ให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ.2528-2552 55
4.2	ผลผลิตปาล์มน้ำมันรวมของประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ.2528-2552 56

ภาพที่	หน้า
4.3 ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างการผลิต การตลาดและความหลากหลายของการนำ วัตถุดิบไปแปรรูปของปาล์มน้ำมัน.....	57
4.4 ผลผลิตจากกระบวนการกลั่นน้ำมันปาล์ม	63
4.5 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยทั้งระบบ	66
4.6 ขั้นตอนการผลิตน้ำมันปาล์มของประเทศไทย	67
5.1 เปรียบเทียบระหว่างราคาน้ำมันปาล์มดิบเฉลี่ยรายปีของประเทศไทยและมาเลเซีย ระหว่างปี พ.ศ.2544-2554.....	68
5.2 เปรียบเทียบระหว่างราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เฉลี่ยรายปีของประเทศไทย และมาเลเซีย ระหว่างปี พ.ศ.2544-2554.....	69
5.3 สัดส่วนการใช้ประโยชน์น้ำมันปาล์มของอุตสาหกรรมต่อเนื่องประเทศไทย	90
5.4 ผู้มีบทบาทที่สำคัญในห่วงโซ่อุปทานน้ำมันปาล์มของประเศมาเลเซีย	101
6.1 Production local content protection สำหรับประเทศเล็ก	117
6.2 การแบ่งแยกมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติตามวัตถุประสงค์การใช้.....	125
6.3 ผลกระทบของการนำเข้านอกโควตาทarif (Out-of-quota tariff regime) ใน ตลาดสินค้านำเข้า	127
6.4 การนำเข้าภายในโควตาทarif (In-quota tariff regime) ในตลาดสินค้านำเข้า.....	138
6.5 ผลกระทบด้านนิมาตรการการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออก	147
6.6 สรุปรมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ถูกใช้ภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย.....	153
7.1 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาประเภทต่างๆ	158
7.2 ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (RBD Palm Olein) ณ ระดับราคาขายส่ง (Wholesale Price) และ ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ณ ระดับราคาขายปลีก (Retail Price).....	159
7.3 ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ราคาน้ำมันปาล์มดิบ และส่วนเหลือระหว่างราคา น้ำมันปาล์มแต่ละประเภทของประเทศไทย.....	160
7.4 ราคาน้ำมันปาล์มดิบที่มีการซื้อขายในประเทศมาเลเซีย ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ส่งออก ของประเทศมาเลเซีย และส่วนเหลือระหว่างราคาดังกล่าว.....	161
7.5 อัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างผลปาล์มทะเลที่ถูกรู้ใช้เป็นปัจจัยการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ และผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบที่สามารถสกัดได้ระหว่างปีพ.ศ.2546-2554	162
7.6 อัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างผลปาล์มทะเลที่ถูกรู้ใช้เป็นปัจจัยการสกัดน้ำมันปาล์ม ดิบและผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบที่สามารถสกัดได้ระหว่างปีพ.ศ.2550-2555	163

ภาพที่	หน้า
7.7 ตัวอย่างการคำนวณอัตราภาษีเทียบเท่า.....	171
7.8 ความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มและการผลิตต่างๆตามตาราง โครงสร้าง ปัจจัยการผลิตและผลผลิต (I-O table) ปี 2548 เมื่อเทียบกับฐานข้อมูล GTAP	174
8.1 ระบบตลาดน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซียในปีพ.ศ. 2550	180
8.2 ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกและราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศมาเลเซีย.....	181
8.3 สต็อก ณ สิ้นเดือนและปริมาณอุปทานน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศมาเลเซีย	182
8.4 ปริมาณอุปสงค์จากอุตสาหกรรมภายในประเทศและภาคการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของ ประเทศมาเลเซีย สต็อกน้ำมันปาล์มดิบ ณ สิ้นเดือน และการส่งออกไบโอดีเซล จากน้ำมันปาล์ม (Palm oil based-Biodiesel) ของประเทศมาเลเซีย.....	183
8.5 ปริมาณน้ำมันปาล์มที่ถูกใช้ในการผลิตไบโอดีเซล (Palm oil based-Biodiesel) ของประเทศมาเลเซีย	184
8.6 ราคาน้ำมันปาล์มดิบและปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มรายเดือนของประเทศมาเลเซีย	185
8.7 ระบบตลาดน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยในปีพ.ศ.2550	186
8.8 ปริมาณอุปทาน อุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มดิบ สต็อก ณ สิ้นเดือน (Ending Stock) และ ราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย.....	187
8.9 ราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศไทย น้ำมันปาล์มดิบในประเทศมาเลเซีย และ การส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย.....	189

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

สินค้าในกลุ่มน้ำมันพืชของประเทศไทยจัดเป็นกลุ่มสินค้าที่มีความเสียเปรียบในการตลาดโลก¹ (ชยันต์ ต้นติวัสดากร, 2549) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มน้ำมันปาล์มของประเทศไทยซึ่งจัดเป็นสินค้าที่ขาดความสามารถในการแข่งขันเมื่อเทียบกับประเทศส่งออกน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลก ตัวอย่างเช่น ประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย น้ำมันปาล์มของประเทศไทยส่วนใหญ่ถูกใช้เพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศเป็นหลัก (ปฎิมา สงกุมาร, 2544) เพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ สาเหตุสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีลักษณะข้างต้นมาจากปัจจัยหลายประการ หนึ่งในปัจจัยดังกล่าวคือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแข่งขันทางด้านต้นทุนในการผลิตน้ำมันปาล์ม ซึ่งมีสาเหตุมาจากเหตุผลหลายประการดังนี้

ประการแรกเกิดจากการผลิตปาล์มน้ำมันยังขาดประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น การขาดพันธุ์ปาล์มที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง เกษตรกรขาดความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในปลูกปาล์มน้ำมันและลักษณะโครงสร้างธุรกิจสวนปาล์มน้ำมันของไทยที่กระจุกตัวอยู่กับการปลูกโดยเกษตรกรรายย่อยซึ่งปลูกในลักษณะของกิจการส่วนตัวและกลุ่มสหกรณ์นิคมสร้างตนเอง โดยเกษตรกรมีสัดส่วนถึงร้อยละ 99 ของจำนวนผู้ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมดและคิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกกว่าร้อยละ 66.7 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดหรือเฉลี่ยเพียง 25 ไร่ต่อราย จึงไม่สามารถทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) ได้ ทั้งในด้านการลงทุน การจัดการผลิตและการซื้อปัจจัยการผลิต (สุพรรณษา วินมูน, 2546) ด้วยสาเหตุต่างๆเหล่านี้จึงมีผลทำให้มีผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่ต่ำและทำให้ต้นทุนการผลิตผลปาล์มสูงโดยเฉลี่ย 1.45-1.90 บาทต่อกิโลกรัม หากเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซียที่มีต้นทุนในการผลิตโดยเฉลี่ยเพียง 1.19 บาทต่อกิโลกรัม² (สุกัลยา กาเข็มม, 2546) ผลดังกล่าวทำให้ต้นทุนในการผลิตน้ำมันปาล์มสูงไปด้วย เมื่อโรงงานแปรรูปน้ำมันปาล์มต้องซื้อผลปาล์มสดเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบจากเกษตรกรในราคาที่สูง

---

¹ ได้คำนวณ Revealed-Comparative-Advantage Export (RCAX) ในสินค้ากลุ่มน้ำมันพืชและไขมันของ ไทยจากฐานข้อมูลของ GTAP(2004) มีค่าเท่ากับ 0.50 ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าที่มีความเสียเปรียบในการส่งออก โดยเปรียบเทียบเมื่อเทียบกับปริมาณการส่งออกสินค้ากลุ่มน้ำมันพืชและไขมันของโลก ซึ่งมีค่า RCAX ระหว่าง 0.2 ถึง 0.5

² โดยเป็นต้นทุนเฉลี่ยการผลิตผลปาล์มสดตั้งแต่ปีพ.ศ.2535-2540

ประการต่อมาเกิดจากลักษณะโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีลักษณะการผลิตแยกอิสระจากกันในลักษณะแนวนอน (Horizon Integration) (สุพรรณษา วินมูน, 2546) ระหว่างผู้ผลิต 3 ระดับ คือ เกษตรกรผู้ผลิตปาล์มน้ำมัน โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบและโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ทำให้ไม่สามารถควบคุมคุณภาพวัตถุดิบและไม่มีแหล่งวัตถุดิบที่เพียงพอต่อการกำลังการผลิตน้ำมันปาล์มของโรงงานสกัดและโรงงานกลั่นเพื่อจะทำให้เกิดความประหยัดต่อขนาดได้ (Economy of Scale) จึงก่อให้เกิดภาวะกำลังการผลิตส่วนเกิน (Excess capacity) ในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทย หากเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซียซึ่งมีลักษณะการผลิตที่ครบวงจร (Vertical Integration) ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายด้านการตลาดและสามารถควบคุมวัตถุดิบได้ดีกว่า

ประการสุดท้ายเกิดจากขนาดและประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันปาล์ม เนื่องจากโรงสกัดน้ำมันดิบในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก มีกำลังการผลิตน้ำมันปาล์มโดยเฉลี่ย 46 ตันต่อชั่วโมงต่อโรงงาน ในขณะที่กำลังการผลิตน้ำมันปาล์มโดยเฉลี่ยของประเทศมาเลเซียสูงถึง 120 ตันต่อชั่วโมงต่อโรง ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาดได้ (Economy of Scale) นอกจากนี้มีโรงสกัดจำนวนหนึ่งที่มีประสิทธิภาพต่ำอันเป็นผลมาจากการใช้เทคโนโลยีที่ล้าสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงสกัดแบบหีบรวมเมล็ดในปาล์มที่เกิดจากการดัดแปลงโรงงานหีบน้ำมันมะพร้าว (นิคม ปัญญาทวีกิจ ไพศาล, 2539) จากปัจจัยทั้งหมดข้างต้นส่งผลให้น้ำมันปาล์มของประเทศไทยขาดความสามารถในการแข่งขันเมื่อเปรียบเทียบกับน้ำมันปาล์มนำเข้าจากประเทศอื่นๆ เนื่องจากมีต้นทุนในการผลิตน้ำมันปาล์มโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงโดยเปรียบเทียบยกตัวอย่างเช่นต้นทุนในการสกัดน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยโดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.87 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งสูงเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตน้ำมันปาล์มดิบของประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซียซึ่งเท่ากับ 7.20 และ 6.65 ตามลำดับ³ (ปฎิมา สงกุมาร, 2544)

ผลจากการขาดความสามารถแข่งขันของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มประเทศไทยทำให้รัฐบาลไทยได้เข้ามาแทรกแซงเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิตปาล์มน้ำมันให้ขายผลผลิตได้ในราคาที่คุ้มต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตควบคู่กันไป (สายรัก พวงมาลี, 2534) โดยสามารถแบ่งแยกนโยบายที่รัฐบาลใช้ออกเป็น 2 ประเภท คือ นโยบายด้านการผลิต และ นโยบายด้านการตลาดและการควบคุมการนำเข้า

³ โดยเป็นการเปรียบเทียบการผลิตน้ำมันปาล์มดิบระหว่างไทยกับมาเลเซียและอินโดนีเซียในปี พ.ศ.

หนึ่งในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการนำเข้า คือ การออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ (Non-automatic licensing measure) ซึ่งถือเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff measure) ที่รัฐบาลไทยได้นำมาใช้ควบคู่กับมาตรการทางภาษีศุลกากรเพื่อคุ้มครองเกษตรกรปาล์มน้ำมันปาล์มและอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มภายในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา โดยวัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีดังกล่าวถูกระบุไว้ในประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร ฉบับที่ 19 (พ.ศ.2525) เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกพืชน้ำมันให้สามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่เหมาะสมและคุ้มครองอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ ซึ่งจะอนุญาตให้นำเข้าได้เฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้สินค้าดังกล่าวเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าของตนเองเท่านั้น แม้ว่าในเวลาต่อมาไทยจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) ในการเปิดตลาดสินค้าเกษตร 23 รายการรวมถึงน้ำมันปาล์ม ภายใต้หลักการต้องยกเลิกมาตรการกีดกันหรือจำกัดการนำเข้าที่ไม่ใช่ภาษี ผลดังกล่าวทำให้ไทยยกเลิกมาตรการการออกใบอนุญาต (Non-automatic licensing) ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 111) พ.ศ.2539 โดยใช้ระบบโควตาภาษี (Tariff rate quota: TRQ) แทน ซึ่งเรียกเก็บภาษีศุลกากรขาเข้ากับน้ำมันปาล์มนำเข้าในอัตราร้อยละ 20 สำหรับโควตาน้ำมันปาล์มนำเข้าขั้นต่ำที่ไทยต้องเปิดตลาด และร้อยละ 157.40 สำหรับน้ำมันปาล์มนำเข้านอกโควตา แต่ต่อมารัฐบาลไทยได้กลับมาใช้มาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติอีกครั้งด้วยการออกประกาศแก้ไขให้สินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการนำเข้าเช่นเดิมตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 143) พ.ศ.2546 พร้อมทั้งมีการออกระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการกำหนดมาตรการในการนำเข้าและการนำเข้าเพื่อการส่งออก และหลักเกณฑ์วิธีการในการออกหนังสือรับรองแสดงการได้รับสิทธิชำระภาษีตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) สำหรับภาษีนอกโควตาสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม พ.ศ.2546 และออกประกาศกรมการค้าต่างประเทศเรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจดทะเบียนเป็นผู้ขอนำเข้าสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม สำหรับภาษีนอกโควตา พ.ศ.2546 ซึ่งหากเปรียบเทียบน้ำมันปาล์มกับสินค้าเกษตร 17 รายการ⁴ จาก 23 รายการ ซึ่งอนุญาตให้นำเข้าได้ไม่จำกัดปริมาณ โดยต้องชำระภาษีนำเข้าในอัตรานอกโควตาที่กำหนดไว้ แต่กรณีสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันปาล์มเนื้อในเมล็ดปาล์ม เป็นสินค้าที่มีการออกระเบียบกำหนด

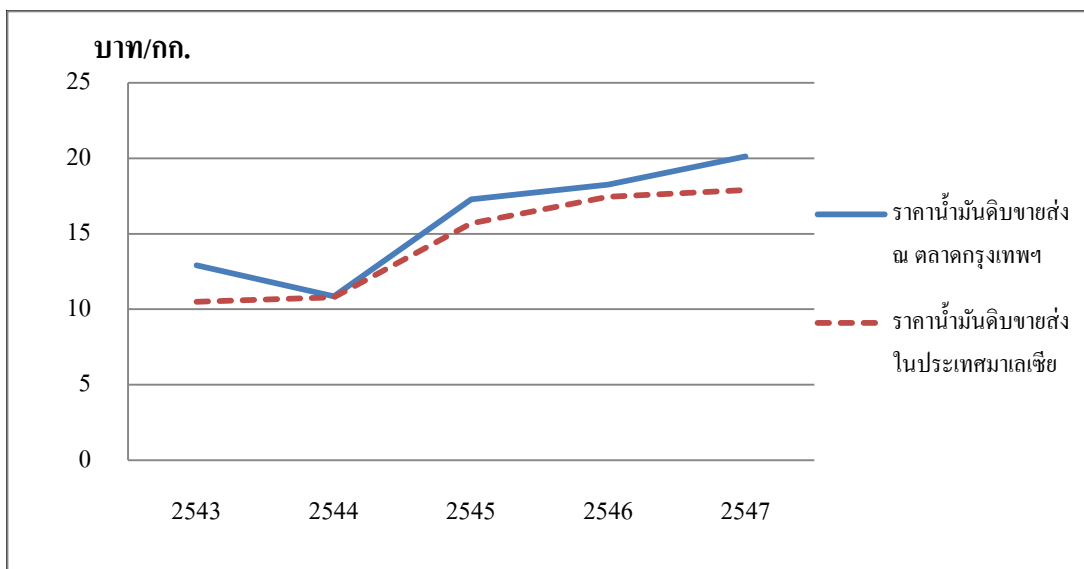
⁴สินค้าเกษตร 17 รายการได้แก่ น้ำมันดิบและนมพร้อมดื่ม นมผงขาดมันเนย มันฝรั่ง หอมหัวใหญ่ กระเทียม มะพร้าวและมะพร้าวฝอย ลำไยแห้ง เมล็ดกาแฟ ชา พริกไทย ข้าว เนื้อมะพร้าวแห้ง เมล็ดพันธุ์ หอมหัวใหญ่ น้ำมันถั่วเหลือง ผลิตภัณฑ์กาแฟ และไหมดิบ(ยังไม่เข้าเกลือ)

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การออกหนังสือรับรองการนำเข้านอกโควตาไว้เป็นการเฉพาะ (สำนักมาตรการทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2554)

นอกเหนือจากพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) ในการเปิดตลาดสินค้าเกษตรแล้ว น้ำมันปาล์มของไทยยังผูกพันกรณีตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) อีกด้วย นอกจากลดอัตราภาษีศุลกากรขาเข้าเหลือร้อยละศูนย์ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ยังต้องยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff measures) ระหว่างกัน ทำให้ในปี พ.ศ. 2548 ได้มีประกาศกระทรวงพาณิชย์กำหนดให้นำน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มที่มีถิ่นกำเนิดและส่งออกมาจากประเทศภาคีอาเซียนได้รับการยกเว้นใบอนุญาตนำเข้าโดยไม่ต้องขออนุญาตในการนำเข้า ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการนำน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มเข้ามาในราชอาณาจักรตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน พ.ศ. 2548 อย่างไรก็ตามรายละเอียดในคำประกาศกระทรวงพาณิชย์ดังกล่าวได้ระบุให้การนำเข้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวต้องถูกนำเข้าโดยองค์การคลังสินค้าแต่เพียงผู้เดียว การผูกขาดการนำเข้าน้ำมันปาล์มภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียวนั้นสามารถจัดเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff measure) ประเภทหนึ่งที่เรียกว่ามาตรการกึ่งผูกขาด (Monopolistic measure) ซึ่งเป็นข้อสังเกตว่าแม้รัฐบาลจะได้ยกเลิกมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ (Non-automatic licensing measure) แต่ได้นำมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอื่นเช่น มาตรการกึ่งผูกขาด (Monopolistic measure) มาใช้ทดแทนเพื่อปกป้องเกษตรกรผู้ผลิตผลปาล์มและอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทย สาเหตุที่รัฐบาลไทยสามารถใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆทดแทนมาตรการที่ถูกยกเลิกได้ แม้จะมีการเปิดเสรีในการค้าขายน้ำมันปาล์มระหว่างประเทศตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน เนื่องจากมาตรการกึ่งผูกขาด (Monopolistic measure) ไม่ได้ถูกจำแนกเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) (ANDO, 2003) หากแต่มาตรการดังกล่าวถูกจัดเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีตามการจำแนกของ UNCTAD, Deardorff และ Stern (1998), Baldwin (1970), องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆถูกดำเนินภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย

ผลของการดำรงอยู่ของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทยภายใต้ข้อตกลงองค์การการค้าโลก (WTO) และข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ราคาน้ำมันปาล์มในประเทศไทยโดยเฉลี่ยสูงกว่าราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลก เช่น ราคาน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่ของโลกที่มีกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพและมีต้นทุนในการผลิตต่อหน่วยต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับน้ำมันปาล์มของไทยดังแสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 เปรียบเทียบราคาน้ำมันปาล์มดิบระหว่างไทย-มาเลเซีย ระหว่างปี พ.ศ.2543-2547

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อนึ่งทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศได้พิสูจน์ให้เห็นว่าการค้าเสรีเป็นนโยบายที่ดีที่สุดเนื่องจากทุกประเทศได้รับประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าจากแหล่งผลิตที่ต้นทุนต่ำที่สุด แม้ว่าการค้าเสรีจะไม่สามารถจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ประชากรทุกหมู่เหล่าอย่างเท่าเทียมกัน แต่หลักการว่าด้วยการชดเชย (Compensation Principle) แสดงให้เห็นว่าการค้าเสรีก่อให้เกิดผลได้แก่กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์มากกว่าผลเสียที่อาจเกิดขึ้นกับอีกกลุ่มหนึ่งเช่นเดียวกับในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม หากกำจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อระบบการค้าเสรี ซึ่งรวมถึงมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในการปฏิบัติตามพันธกิจตามความตกลงการเกษตรขององค์การการค้าโลก (WTO) และข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) สวัสดิการของสังคมย่อมสูงขึ้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากอุตสาหกรรมน้ำมันพืชเป็นอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งมีความเกี่ยวข้องทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆอีกมากมาย ถึงแม้อุตสาหกรรมนี้จะไม่ได้มีขนาดใหญ่ แต่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงอย่างมาก เช่น อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ เป็นต้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2535) โดยมีความเกี่ยวข้องกับเกษตรกรซึ่งเชื่อมโยงไปข้างหลัง (Backward linkage) และภาคอุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward linkage) (อ้อมใจ สุภาพเมษิตร์, 2551)

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้นงานศึกษาชิ้นนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลกระทบของการยกเลิก

มาตรการดังกล่าวของน้ำมันปาล์มนำเข้าต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อให้สอดคล้องกับระบบการค้าเสรี

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษามาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประเภทต่างๆที่ใช้ปกป้องอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันปาล์มภายในประเทศไทย

2. เพื่อประเมินอัตราภาษีเทียบเท่ามาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Tariff Equivalent of Nontariff Measure) น้ำมันปาล์มนำเข้าของประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นแนวทางแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นกระทรวงพาณิชย์ คณะกรรมการนโยบายปาล์มแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาเฉพาะในส่วนน้ำมันปาล์มดิบซึ่งสอดคล้องกับรหัส Harmonize System Code ปี 2002 จำนวน 10 หลัก คือ 1511.100.006 และ Harmonize System Code ปี 2007 จำนวน 11 หลัก คือ 331511.10.00.000 และน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ หรือ Refined Bleached and Deodorized (RBD) Palm Olein Oil ซึ่งสอดคล้องกับรหัส Harmonize System Code ปี 2002 จำนวน 10 หลัก คือ 1511.900.000 และ Harmonize System Code ปี 2007 จำนวน 11 หลัก คือ 1511.90.90.000 โดยจะศึกษาผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มที่มีต่อตัวแปรเศรษฐกิจด้วยอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีปีพ.ศ. 2548

ทั้งนี้จะพิจารณาเฉพาะมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ดำเนินการโดยประเทศไทยเท่านั้น ตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) และความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA)

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนแรกเป็นการใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อมุ่งตอบคำถามข้อที่ 1 ในขั้นตอนการศึกษาการสำรวจมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ดำเนินการในสินค้าน้ำมันปาล์มและขั้นตอนศึกษาห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของน้ำมันปาล์มของประเทศไทย ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมแล้ว อาทิเช่น บทความ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่สองเป็นการใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) เพื่อมุ่งตอบคำถามข้อที่ 2 และ ข้อที่ 3 ในส่วนของขั้นตอนประมาณอัตราภาษีเทียบเท่ามาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มดิบและบริสุทธ์ประเทศไทยและขั้นตอนวิเคราะห์ผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจ

1.7 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 8 บท บทที่ 1 เป็นบทนำกล่าวถึงที่มา ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการศึกษา และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ บทที่ 2 กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 อธิบายลักษณะอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย บทที่ 4 ได้แสดงการเปรียบเทียบระหว่างความสามารถในแข่งขันของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยและอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย มาเลเซีย บทที่ 5 อธิบายและแสดงผลการสำรวจมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประเภทต่างๆที่ถูกดำเนินการภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย บทที่ 6 ได้แสดงวิธีการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อมุ่งผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มของประเทศไทย และท้ายที่สุด บทที่ 7 และ 8 แสดงผลการศึกษา ข้อเสนอสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะต่อไป ตามลำดับ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์

ในบทนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญคือ เนื้อหาส่วนแรกจะกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งจะประกอบด้วยแนวคิดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี และแนวคิดแบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก (Global Trade Agreement Project: GTAP) ส่วนที่สองจะกล่าวถึงงานศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งจะแบ่งออกเป็นสามส่วนย่อยคือ ส่วนแรกเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย ส่วนที่สองเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดขนาด (size) หรือการมีอยู่ (Presence) ของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff measures: NTMs) ส่วนสุดท้ายเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก (Global Trade Analysis Project: GTAP)

2.1 แนวคิดและทฤษฎี

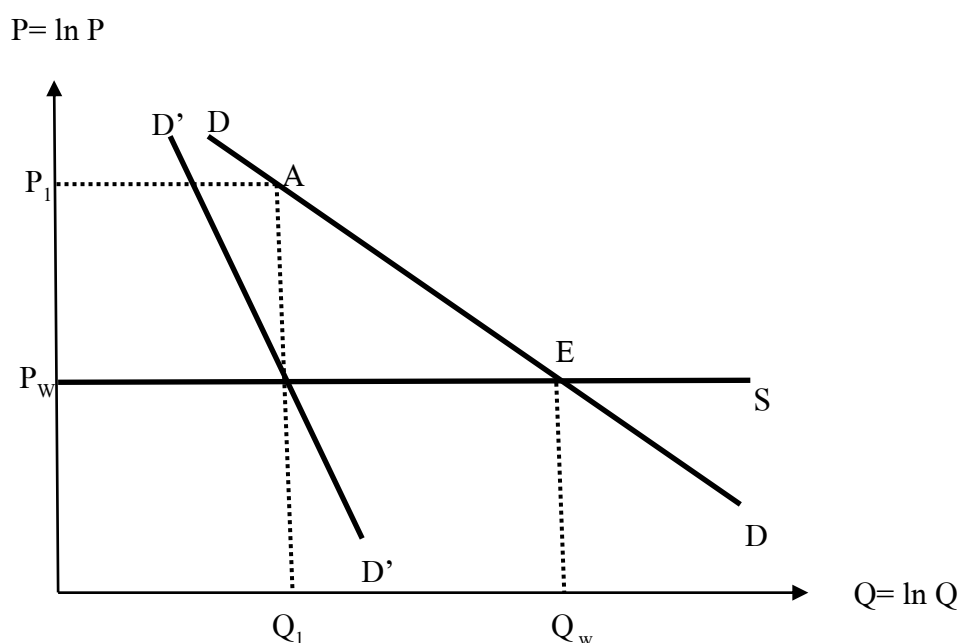
2.1.1 แนวคิดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff measures: NTMs)

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศมีข้อสรุปอย่างชัดเจนว่า การค้าเสรีเป็นนโยบายที่ดีที่สุดที่ช่วยให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยทำให้ประชากรในประเทศได้รับสวัสดิการแบบพารโตสูงที่สุด อย่างไรก็ตามเงื่อนไขข้างต้นจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการ ซึ่งได้แก่ ประการแรกคือ ตลาดมีการแข่งขันสมบูรณ์ทั้งในตลาดสินค้าและตลาดปัจจัยการผลิต (Perfectly Competitive Markets) ประการที่สองคือ การผลิตต้องไม่มีเรื่องผลได้ต่อขนาด (Economies of Scale) และประการสุดท้ายคือ การผลิตต้องไม่มีเรื่องของผลได้ภายนอก (No Externality) อย่างไรก็ตามเงื่อนไขข้างต้นมักไม่เกิดขึ้นในโลกความเป็นจริง สิ่งนี้ทำให้การจัดสรรทรัพยากรโดยกลไกตลาดก่อให้เกิดความล้มเหลวได้โดยจะทำให้อุตสาหกรรมที่มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมใหม่ (Infant Industry) ภายในประเทศไม่สามารถเกิดขึ้นได้หรืออยู่รอดได้จากการแข่งขันกับสินค้านำเข้าภายใต้ตลาดเสรี ดังนั้นเพื่อแก้ไขความล้มเหลวของกลไกตลาดที่จะเกิดขึ้น รัฐบาลจึงมีบทบาทสำคัญในการเข้ามาแทรกแซงเพื่อแก้ไขความล้มเหลวของตลาดด้วยการใช้มาตรการทางการค้าในการปกป้องคุ้มครองการผลิตภายในประเทศจากการแข่งขันกับสินค้านำเข้าเพื่อให้การผลิตในบางอุตสาหกรรมที่พึ่งประสงค์สามารถดำรงอยู่และขยายตัวต่อไปได้ ซึ่งมาตรการทางการค้าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ มาตรการทางภาษีศุลกากร (Tariff Measures) และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Nontariff Measures: NTMs)

1. **มาตรการภาษีศุลกากร** เป็นมาตรการหลักที่ประเทศต่างๆใช้ในการกีดกันการค้าโดยภาษีศุลกากร หมายถึง รายได้ในรูปตัวเงินที่รัฐบาลจัดเก็บจากการนำเข้าและส่งออกสินค้า ตลอดจนการค้าเลี้ยงสินค้าผ่านแดน หากเรียกเก็บภาษีจากการนำเข้าสินค้า เรียกว่าอากรขาเข้า เรียกเก็บจากการส่งออก เรียกว่าอากรขาออก ทั้งนี้การเก็บภาษีศุลกากรสินค้าขาเข้ามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อหารายได้เข้ารัฐและเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ

2. **มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร** หมายถึง มาตรการอื่นๆที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร ที่ก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้า (Staiger, 2012) Baldwin (1970) ได้ชี้ให้เห็นผลดังกล่าวซึ่งเกิดจากผลของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ (หรือแสดงถึงทรัพยากรถูกจัดสรรเพื่อผลิตสินค้าและบริการ) อย่างไม่มีประสิทธิภาพซึ่งลดรายได้รวมของโลกที่แท้จริงที่เป็นไปได้ที่เกิดจากทุกประเทศสามารถบริโภคสินค้าได้ในปริมาณที่มากขึ้น โดยรายได้ที่แท้จริงที่เป็นไปได้ในที่นี่หมายถึงระดับสินค้าที่สามารถบริโภคได้หากทรัพยากรถูกจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ (Laird and Alexander, 1990) ผลจากการดำเนินมาตรการดังกล่าวจะมีผลต่อราคาและปริมาณสินค้าในตลาดสินค้านำเข้าของประเทศที่ดำเนินมาตรการฯ โดยจะอธิบายผลจากการดำเนินมาตรการฯด้วยการวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วน

ภาพที่ 2.1 ผลกระทบต่อราคาและปริมาณจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในตลาดสินค้านำเข้า

ที่มา: ดัดแปลงจาก Deardorff and Stern (1998)

จากรูปหากสมมติให้ประเทศผู้นำเข้าเป็นประเทศเล็กนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ การที่ประเทศผู้นำเข้าเป็นประเทศเล็กจะทำให้ปริมาณการนำเข้าสินค้า Q ไม่ส่งผลกระทบต่อราคาสินค้า

ในตลาดโลก กล่าวคือ ไม่ว่าประเทศเล็กจะนำเข้าสินค้า Q ในปริมาณมากน้อยเพียงใด สินค้า Q ยังมีราคาคงที่ ณ ระดับราคาโลก ประเทศเล็กสามารถนำเข้าสินค้า Q ได้ในปริมาณไม่จำกัดเสมือนว่าอุปทานของสินค้านำเข้าของประเทศเล็กมีค่าความยืดหยุ่นเป็นอนันต์ โดยเส้นอุปทานของสินค้านำเข้ามีลักษณะขนานกับแกนนอน ขณะที่เส้น DD แสดงถึงอุปสงค์สินค้านำเข้าของประเทศเล็กซึ่งเป็นฟังก์ชันของราคาภายในประเทศผู้นำเข้า (P)

กรณีที่ประเทศดำเนินการค้าอย่างเสรีจะมีปริมาณและราคาสินค้านำเข้าอยู่ที่ดุลยภาพ E โดยปริมาณนำเข้าสินค้าดุลยภาพเท่ากับ Q_w หน่วยและราคาดุลยภาพจะเท่ากับ ราคาโลกหรือ P_w ต่อมาหากประเทศผู้นำเข้าดำเนินการมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff Measures: NTMs) จะมีผลทำให้อุปสงค์สินค้านำเข้าของประเทศลดลงทำให้เส้นอุปสงค์สินค้านำเข้าเคลื่อนไปทางซ้าย นอกจากนี้การดำเนินการดังกล่าวมีผลให้เส้นอุปสงค์ใหม่จะมีความยืดหยุ่นน้อยลง (Deardorff และ Stern, 1998)⁵ โดยภายหลังดำเนินการดังกล่าวมีผลทำให้ปริมาณสินค้านำเข้าลดลงเท่ากับ $Q_w - Q_1$ หน่วย และมีผลทำให้ราคาของสินค้านำเข้าภายในประเทศผู้นำเข้า (P_1) สูงขึ้นเมื่อเทียบกับราคาโลก (P_w) ในกรณีที่ประเทศผู้นำเข้าดำเนินการค้าอย่างเสรี โดยส่วนต่างระหว่างราคาสินค้านำเข้าภายในประเทศผู้นำเข้ากับราคาโลก หรือ $P_1 - P_w$ จะแสดงถึงขนาดของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Nontariff Measures; NTMs) ที่ดำเนินการกับสินค้านำเข้าเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ

ทั้งนี้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมียหลายรูปแบบและไม่มีหลักเกณฑ์ในการจำแนกที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจำแนก Baldwin (1970) เป็นบุคคลแรกที่ได้จำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร ด้วยการจำแนกอย่างกว้างๆ โดยยึดหลักนโยบายใดๆ (ดำเนินการโดยรัฐหรือเอกชน) ที่ขัดขวางการนำไปสู่การเป็นตลาดเดียว (Single market) (CIES: Centre for International Economic studies, 2006) ขณะที่ Deardorff และ Stern (1998) ได้ให้คำนิยามมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรจากลักษณะพิเศษของมาตรการดังกล่าว ซึ่งได้แก่ การลดปริมาณและเพิ่มราคาของสินค้านำเข้า ความสามารถในการเปลี่ยนความยืดหยุ่นอุปสงค์ของสินค้านำเข้า ผลของมาตรการฯสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามสภาวะของตลาด ความไม่แน่นอนของการนำมาตรการดังกล่าวไปปฏิบัติใช้ เช่น มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด เป็นต้น และ มาตรการฯดังกล่าวก่อให้เกิดต้นทุนทางสวัสดิการของสังคมและต้นทุนด้านทรัพยากร เช่น ต้นทุนที่เกิดจากการแสวงหาค่าเช่า (Rent seeking) เป็นต้น โดยจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ มาตรการด้าน

⁵ โดย Deardorff และ Stern กล่าวว่าอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีส่วนใหญ่ จะมีผลทำให้เส้นอุปสงค์สินค้านำเข้ามีความยืดหยุ่นลดลงเมื่อเทียบกับเส้นอุปสงค์สินค้านำเข้าในกรณีมีการค้าอย่างเสรี

ราคา (นอกเหนือภาษีศุลกากร) และมาตรการด้านปริมาณ นอกจากนี้ Deardorff และ Stern (1998) ได้เพิ่มกลุ่มของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรที่อาจส่งผลการค้าอีก 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มของมาตรการที่เกี่ยวกับพิธีศุลกากร กลุ่มของมาตรการที่เกี่ยวกับอุปสรรคทางเทคนิคและกลุ่มของมาตรการที่เกี่ยวกับนโยบายของรัฐ (Bora, 2005) ขณะที่นักเศรษฐศาสตร์อีกสองท่านคือ Laird และ Vossenaar (1991) ได้จำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรตามวัตถุประสงค์และตามผลกระทบของการดำเนินมาตรการดังกล่าว โดยจำแนกออกเป็น 5 มาตรการ ได้แก่ มาตรการเพื่อควบคุมปริมาณการนำเข้า มาตรการเพื่อควบคุมราคาสินค้านำเข้า มาตรการตรวจตราด้านราคาและปริมาณ มาตรการด้านการผลิตและการส่งออก และอุปสรรคทางเทคนิค ส่วน United Nation Conference on Trade and Development (UNCTAD) ได้จำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรตามผลการบิดเบือนของการนำเข้าสินค้าเท่านั้น ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ มาตรการที่มีใช้ภาษีที่สำคัญ (Core non-tariff Measures) ได้แก่ มาตรการควบคุมราคา มาตรการควบคุมปริมาณ และมาตรการควบคุมทางการเงิน และ มาตรการที่มีใช้ภาษีที่ไม่สำคัญ (Non-Core nontariff Measures) ได้แก่ มาตรการออกใบอนุญาตโดยอัตโนมัติ มาตรการกีดกันผูกขาดและมาตรการทางเทคนิค หากเปรียบเทียบหลักการจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรระหว่าง UNCTAD และการจำแนกของ Deardorff และ Stern (1998) และ Baldwin (1970) พบว่าจำแนกมาตรการที่มีใช้ภาษีของ Deardorff และ Stern (1998) และ Baldwin (1970) มีการจำแนกในขอบเขตที่กว้างกว่า UNCTAD นอกจากจะแยกตามการบิดเบือนการนำเข้าสินค้าแล้วยังรวมการจำแนกตามการบิดเบือนการส่งออกและนโยบายของภาครัฐที่อาจส่งผลการบิดเบือนการค้าได้ เช่น นโยบายการจัดซื้อโดยภาครัฐ เป็นต้น

ท่านสุดท้ายคือ Ando (2003) นอกจากได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะที่สำคัญเพิ่มเติมของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรคือ ความคลุมเครือและขาดความโปร่งใสในการดำเนินมาตรการเนื่องจากความยุ่งยากในการรับรู้และการตรวจสอบผลของการดำเนินมาตรการดังกล่าวเมื่อเทียบกับมาตรการภาษีศุลกากรแล้ว Ando (2003) ได้จำแนกมาตรการที่มีใช้ภาษีครอบคลุมตามการจำแนกของ UNCTAD, Deardorff และ Stern (1998), Baldwin (1970), องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) และข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ข้อตกลงการค้าทวิภาคี ทั้งหมด 9 ข้อตกลงซึ่งได้แก่ APEC's Osaka Action Agenda, New Zealand-Singapore Closer Economic Partnership, US-Jordan Free Trade Agreement, EU-Mexico Free Trade Agreement, ASEAN Free Trade Agreement, North American Free Trade Agreement, El Mercado Comun del SUR: MERCOSUR, US-Israel Free Trade Agreement และ Australia-New Zealand Closer Economic Relations Agreement โดยได้แบ่งมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีหลักออกเป็น 7 ประเภทได้แก่ 1. มาตรการควบคุมราคา 2. มาตรการการออก

ใบอนุญาตอัตโนมัติ 3.มาตรการควบคุมปริมาณ 4. มาตรการควบคุมการเงิน 5. มาตรการกึ่งผูกขาด 6. มาตรการทางเทคนิค 7. นโยบายของรัฐ

การจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรของ Ando (2003) เป็นที่สังเกตว่ามาตรการไม่ใช่ภาษีศุลกากรส่วนใหญ่ที่ถูกจำแนกโดยข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวีปาคีมากกว่า 6 ข้อตกลงการค้าจากทั้งหมด 9 ข้อตกลงการค้า ซึ่งได้แก่ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด การกำหนดโควตานำเข้า การจำกัดการส่งออก กฎระเบียบทางเทคนิค พิธีศุลกากรพิเศษ การอุดหนุน นโยบายการจัดซื้อโดยภาครัฐ นโยบายการแข่งขัน และนโยบายการลงทุนจากต่างประเทศที่สามารถบิดเบือนรูปแบบการค้า ในทางตรงกันข้าม มีข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวีปาคีส่วนน้อยได้จำแนกมาตรการควบคุมทางการเงิน มาตรการการออกใบอนุญาตอัตโนมัติและมาตรการกึ่งผูกขาดเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร

นอกจากนี้ Ando (2003) ได้ชี้ให้เห็นว่าการจำแนกมาตรการฯสามารถสะท้อนถึงวัตถุประสงค์ของการเจรจาข้อตกลงการค้านั้น ยกตัวอย่างเช่น US-Jordan Free Trade Agreement และ US-Israel Free Trade Agreement ได้จำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรในขอบเขตที่แคบเมื่อเทียบการข้อตกลงการค้าอื่น ทั้งนี้เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการเจรจาข้อตกลงคือ เพื่อสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งตรงกันข้ามกับ New Zealand-Singapore Closer Economic Partnership และ Australia-New Zealand Closer Economic Relations Agreement: CER ได้จำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรที่สามารถส่งผลต่อการบิดเบือนการค้าในขอบเขตที่กว้าง ทั้งนี้เนื่องมาจากวัตถุประสงค์สำคัญคือ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การค้าอย่างเสรีเป็นสำคัญ ทั้งนี้สามารถสรุปการจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 รายการมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีตามการจำแนกต่างๆและตามข้อตกลงการค้าพหุภาคีและข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวิภาคี

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี	การจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ศุลกากร				ข้อตกลงการค้า พหุภาคี	ข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวิภาคี									
	UNT AD	Deardor ff &Stern	Baldw in	Laird &Vossen aar		GATT/ WTO	Osaka Action Agenda	NZ- Singap ore	US- Jordan	EU- Mexic o	AF TA	NAF TA	MERC OSUR	US- Israel	C E R
1.มาตรการควบคุมราคา															
(1) การกำหนดราคานำเข้า ต่ำ	•				•	•					•				
(2)การควบคุมราคาส่งออก โดยความสมัครใจ	•			•							•				
(3)ภาษีส่วนเพิ่ม	•	•		•		•	•			•				•	
(4)มาตรการตอบโต้การทุ่ม ตลาด	•	•	•	•	•		•		•		•		•	•	
(5)มาตรการการตอบโต้การ อุดหนุนส่งออก	•	•		•	•				•		•			•	
(6)การปรับเปลี่ยนภาษีข้าม ด่านพรมแดน(border tax)		•	•												

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี	การจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ศุลกากร				ข้อตกลงการค้า พหุภาคี	ข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวีปาคี									
	UNTA D	Deardor ff &Stern	Baldw in	Laird &Vossen aar		GATT/ WTO	Osaka Action Agenda	NZ- Singap ore	US- Jordan	EU- Mexic o	AF TA	NAF TA	MERC OSUR	US- Israel	C E R
2.มาตรการควบคุมทาง การเงิน															
(1)ข้อกำหนดการจ่ายเงิน ล่วงหน้า	•	•	•												
(2)อัตราแลกเปลี่ยนหลาย อัตรา	•	•	•												
(3)การจัดสรรอัตรา แลกเปลี่ยนต่างประเทศ อย่างเข้มงวด	•	•	•												
(4)กฎระเบียบเกี่ยวกับ ข้อกำหนดในการชำระ-	•	•													

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี	การจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ศุลกากร				ข้อตกลง การค้า พหุภาคี	ข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวีปาคี									
	UNTA D	Deardor ff &Stern	Baldw in	Laird &Vossen aar		GATT/ WTO	Osaka Action Agenda	NZ- Singap ore	US- Jordan	EU- Mexic o	AF TA	NAF TA	MERC OSUR	US- Isarael	C E R
สินค้านำเข้า															
(5)ความล่าช้าในการถ่าย โอน	•														
3.มาตรการออก ใบอนุญาตอัตโนมัติ															
(1)ใบอนุญาตอัตโนมัติ	•			•	•										
(2)การตรวจตราการ นำเข้า	•			•											
(3)ข้อกำหนดการส่งมอบ	•														

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี	การจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ศุลกากร				ข้อตกลงการค้า พหุภาคี	ข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวิภาคี									
	UNTA D	Deardor ff &Stern	Baldw in	Laird &Vossen aar		GATT/ WTO	Osaka Action Agenda	NZ- Singap ore	US- Jordan	EU- Mexic o	AF TA	NAF TA	MERC OSUR	US- Israel	C E R
4.มาตรการควบคุม ปริมาณ															
(1)การออกไปอนุญาตไม่ อัตโนมัติ	•	•		•	•	•			•				•	•	
(2)โควตาการนำเข้า	•	•	•		•	•	•		•	•	•	•	•	•	
(3)การห้ามนำเข้า	•	•		•	•	•	•				•	•			
(4)การจัดการการจำกัด การส่งออกโดยความ สมัครใจ	•	•		•	•	•	•								
(5)การจำกัดการนำเข้า รายอุตสาหกรรม	•														

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี	การจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ศุลกากร				ข้อตกลงการค้า พหุภาคี	ข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวีปาคี									
	UNTA D	Deardor ff &Stern	Baldw in	Laird &Vossen aar		GATT/ WTO	Osaka Action Agenda	NZ- Singap ore	US- Jordan	EU- Mexic o	AF TA	NAF TA	MERC OSUR	US- Israael	C E R
(6)การจำกัดการส่งออก เช่น ภาษีส่งออก โควตา ส่งออก การห้ามส่งออก					•										
5.มาตรการกีดกันผูกขาด															
(1)การนำเข้าโดยช่องทาง เดียว	•	•	•		•							•			
(2)บริการขั้นพื้นฐานของ รัฐ	•	•													
6.มาตรการทางเทคนิค															

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี	การจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ศุลกากร				ข้อตกลงการค้า พหุภาคี	ข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวีปาคี									
	UNTA D	Deardor ff &Stern	Baldw in	Laird &Vossen aar		GATT/ WTO	Osaka Action Agenda	NZ- Singap ore	US- Jordan	EU- Mexic o	AF TA	NAF TA	MERC OSUR	US- Israel	C E R
(1)กฎระเบียบทางเทคนิค	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		•	
(2)การตรวจตราสินค้า ก่อนนำส่ง	•				•										
(3)พิธีศุลกากรพิเศษ	•	•	•		•	•	•	•	•	•	•			•	
(4)พันธะสัญญาการนำ ผลิตภัณฑ์ใช้แล้วกลับมา ใช้ใหม่	•											•			
7.นโยบายของรัฐ															
(1)การอุดหนุน		•	•	•	•	•	•	•	•				•	•	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี	การจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ศุลกากร				ข้อตกลงการค้า พหุภาคี	ข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวิภาคี									
	UNTA D	Deardorf & Stern	Bald win	Laird & Vossen aar		GATT/ WTO	Osaka Action Agenda	NZ- Singap ore	US- Jordan	EU- Mexic o	AF TA	NAF TA	MERC OSUR	US- Israel	C E R
(2) นโยบายการจัดซื้อ โดยภาครัฐ		•	•		•	•	•	•	•		•	•	•	•	
(3) นโยบายอุตสาหกรรม โดยภาครัฐ		•													
(4) การให้เงินอุดหนุน เพื่อการวิจัยและพัฒนา โดยภาครัฐ		•													
(5) ระบบประกันสังคม		•													
(6) นโยบายเศรษฐกิจมห ภาค		•								•	•				
(7) นโยบายการแข่งขัน		•				•	•		•	•	•			•	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี	การจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ศุลกากร				ข้อตกลงการค้า พหุภาคี	ข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวีป									
	UNTA D	Deardorf & Stern	Bald win	Laird & Vossen aar		GATT/ WTO	Osaka Action Agenda	NZ- Singap ore	US- Jordan	EU- Mexico	AFTA	NAFT A	ME RCO SUR	US- Israel	CE R
(8) นโยบายการลงทุน จากต่างประเทศ		•	•		•	•			•	•	•	•		•	
(9) นโยบายการ คอร์รัปชันต่างประเทศ		•	•		•	•									
(10) นโยบายการตรวจคน เข้าประเทศ		•	•												

ที่มา: ดัดแปลงจาก Ando (2003) กับ Laird และ Vossenaar (1991)

ส่วนวิธีการวัดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรได้มีนักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้พยายามคำนวณขนาด (size) หรือแสดงการมีอยู่ (Presence) ของมาตรการดังกล่าวออกมาในรูปแบบของตัวเงิน โดย Deardorff และ Stern (1998) เป็นสองนักเศรษฐศาสตร์บุคคลแรกๆ ที่ได้แบ่งแยกวิธีการวัดขนาดของมาตรการดังกล่าวออกเป็น 4 วิธีหลัก วิธีแรกคือวิธีความถี่รายมาตรการ (Frequency-Type Measures) วิธีนี้ใช้ Frequency ratio ซึ่งเป็นสัดส่วนแสดงความถี่ของการใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรแต่ละรายมาตรการหรือกลุ่มมาตรการๆ ในกลุ่มสินค้าแต่ละภาคการผลิตของแต่ละประเทศ และ Import Coverage Ratio ซึ่งเป็นสัดส่วนมูลค่าของสินค้านำเข้าที่ถูกดำเนินการโดยแต่ละมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีหรือกลุ่มมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่อมูลค่าการนำเข้ารวมของกลุ่มสินค้านั้น โดย Deardorff และ Stern (1998) ซึ่งให้เห็นว่าวิธีนี้ยังมีข้อบกพร่องที่สำคัญคือ วิธีความถี่รายมาตรการ (Frequency-Type Measures) เป็นการวัดในเชิงคุณภาพและไม่ได้แสดงผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดำเนินมาตรการดังกล่าว ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อระดับราคา ระดับการผลิตการบริโภคและการค้าระหว่างประเทศ

วิธีการที่สองคือ วิธีเปรียบเทียบราคา (Price-Comparison Measures) เป็นวิธีการวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรที่มาจากลักษณะพิเศษประการหนึ่งของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรตามที่ Deardorff และ Stern (1998) ได้ชี้ให้เห็นผลของการดำเนินดังกล่าวที่ทำให้ราคาของสินค้านำเข้าภายในประเทศนำเข้าสูงขึ้น จากลักษณะพิเศษดังกล่าวทำให้สามารถวัดขนาดของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรในรูปแบบของส่วนต่างของราคาระหว่างราคาสินค้านำเข้าภายในประเทศผู้นำเข้ากับราคาอ้างอิง เช่น ราคาโลก เป็นต้น ดังที่ได้อธิบายในรูปที่ 2 โดย Deardorff และ Stern (1998) เรียกส่วนต่างของราคา que แสดงถึงขนาดของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรว่า อัตราภาษีเทียบเท่า (Tariff Equivalent) ซึ่งวิธีข้างต้นเป็นหนึ่งในวิธีการวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเช่นเดียวกับ Ferantino (2006) ที่ได้จำแนกไว้โดยเรียกวิธีนี้ว่า Handicraft Price Gap Method โดยวิธีดังกล่าวใช้ประมาณอัตราภาษีเทียบเท่ารายสินค้านำเข้าของประเทศนำเข้า

นอกจากนี้ Deardorff และ Stern (1998) และ Bradford (2005) ได้ชี้หลักที่สำคัญของการประมาณขนาดของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรด้วยวิธีการนี้ได้แก่ ข้อแรกคือ ความสามารถในการเปรียบเทียบ (Comparability) ระหว่างสินค้า ทั้งนี้การประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าด้วยการเปรียบเทียบราคาจำเป็นต้องมีคุณภาพ (Quantity) ระหว่างสินค้าที่เท่าเทียมกันเพราะความแตกต่างในเรื่องคุณภาพ (Quantity) ระหว่างสินค้ามีผลทำให้เกิดความแตกต่างของราคาระหว่างสินค้าได้

---

⁶ นอกจากนี้ Laird และ Yeats (1990) ได้เรียกส่วนต่างของราคาว่า อัตราเทียบเท่าภาษีตามมูลค่าของอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (Ad valorem equivalents for nontariff barriers)

ข้อที่สองคือ การเลือกใช้ข้อมูลราคาประเภทต่างๆที่เหมาะสมเพื่อการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่า โดยสามารถจำแนกวิธีการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่า ด้วยการใช้ข้อมูลด้านราคาที่แตกต่างกันได้ 2 วิธี โดยวิธีแรกเป็นการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าจากส่วนต่างของราคาระหว่างราคาของสินค้านำเข้าที่รวมต้นทุนการผลิต (Cost) ค่าระวาง (Freight) และค่าประกันภัย (Insurance) หรือ C.I.F Price กับ ราคาสินค้าที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าภายในประเทศ ภายใต้ข้อสมมติที่ว่าสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศสามารถทดแทนกันอย่างสมบูรณ์และความแตกต่างระหว่างราคาเป็นผลจากดำเนินมาตรการทางการค้า ซึ่งได้แก่ มาตรการทางภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรเท่านั้น โดยภาษีเทียบเท่าสามารถคำนวณได้จากนำส่วนต่างของราคาระหว่างราคา C.I.F และราคาสินค้าที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าภายในประเทศ หักออกจากอัตราภาษีศุลกากร⁷

วิธีที่สองเป็นวิธีการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าจากส่วนต่างของราคาสินค้าภายในประเทศ (ราคาค้าปลีก/ราคาค้าส่ง) และราคาอ้างอิงของสินค้าชนิดเดียวกันในต่างประเทศ โดยราคาที่สามารถใช้เป็นราคาอ้างอิงของสินค้าชนิดเดียวกันในต่างประเทศสามารถใช้ราคาภายในประเทศ (ราคาค้าปลีก/ราคาค้าส่ง) ของสินค้าชนิดเดียวกันในประเทศผู้ส่งออก หรือ ราคาภายในประเทศที่ต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศผู้ส่งออกสินค้าชนิดนั้น โดยวิธีการนี้เชื่อว่าความแตกต่างของราคาเป็นผลมาจากอุปสรรคทางการค้าต่างๆ ซึ่งรวมถึงระบบการกระจายสินค้าที่ไม่มีประสิทธิภาพภายในประเทศ (Inefficient Distribution Systems) การประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าด้วยราคาภายใต้ข้อสมมตินี้ นอกจากต้องหักส่วนต่างของราคาที่เกิดจากอัตราภาษีศุลกากรแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหักส่วนต่างของราคาที่เพิ่มขึ้นเนื่องมาจากอิทธิพลของปัจจัยอื่นๆที่ไม่ใช่มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ปัจจัยอื่นๆนี้คือ ส่วนเหลือภายในประเทศ (Domestic margins) ซึ่งเป็นต้นทุนส่วนเพิ่มทั้งหมดที่เกิดในกระบวนการค้าส่ง (Wholesaling services) กระบวนการค้าปลีก (Retailing services) รวมถึงการขนส่งภายในประเทศ (Domestic transportation) ในการทำการตลาด (Marketing) สินค้านั้น ตามค่านิยมของ Rousslang และ To (1993) และด้วยเหตุผลดังที่ Bradford (2005) กล่าวไว้ว่าการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าด้วยการรวมส่วนของราคาที่ถูกบิดเบือนจากส่วนเหลือภายในประเทศของแต่ละประเทศอาจแสดงระดับการคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศจากการแข่งขันกับคู่แข่งที่ไม่เที่ยงตรงและมากเกินไปกว่าความเป็นจริง เนื่องจากส่วนของการบิดเบือนของราคาที่เกิดจากส่วนเหลือภายในประเทศดังกล่าวไม่สามารถขจัดให้หมดสิ้นไปได้แม้จะมีการยกเลิกการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีดังกล่าวด้วยการดำเนินการค้าอย่างเสรี

⁷ Ando (2003) ระบุว่าวิธีการนี้เป็นวิธีที่ใช้ในงานของ Sazanami, Y., S. Urata and H. Kawai, (1995), *Measuring the Costs of Protection in Japan*. Institution for International Economics , Washington D.C.

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของข้อมูลราคาสองวิธีข้างต้นพบความแตกต่างคือ วิธีการหลังจะพิจารณาถึงต้นทุนค่าขนส่ง (Transaction Costs) และส่วนเหลือจากการขายส่งและขายปลีก ขณะที่วิธีการแรกไม่พิจารณาส่วนเหลือทางการค้าดังกล่าว นอกจากนี้ Laird และ Yeats (1990) ได้ชี้ให้เห็นว่าวิธีการการประมาณขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจากการเปรียบเทียบราคา (Price Comparison) ยังมีข้อบกพร่องคือ การประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าอาจมีอคติหรือความลำเอียง (Bias) โดยความแตกต่างในความยืดหยุ่นของอุปสงค์ ความยืดหยุ่นของอุปทาน รวมทั้งความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน

วิธีการที่สาม คือ *วิธีใช้เกณฑ์ผลกระทบด้านปริมาณ (Quantity-Impact Measures)* จากรูปที่ 2 ผลของการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรจะทำให้เส้นอุปสงค์การนำเข้าเคลื่อนไปทางซ้าย ซึ่งนอกจากจะทำให้สินค้านำเข้ามีราคาเพิ่มขึ้นแล้ว ยังทำให้ปริมาณสินค้านำเข้าภายในประเทศนำเข้าลดลง Deardorff และ Stern (1998) ชี้แนะความสามารถในการวัดขนาดการเคลื่อนของเส้นอุปสงค์การนำเข้าเนื่องจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่อปริมาณการนำเข้าที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งผลของการดำเนินมาตรการดังกล่าวต่อปริมาณสินค้านำเข้าถูกนำมาใช้ประมาณการขนาดของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร แต่เมื่อเทียบวิธีการนี้กับวิธีเปรียบเทียบราคา (Price-Comparison Measures) พบว่าไม่สามารถใช้วิธีเกณฑ์ผลกระทบด้านปริมาณ (Quantity-Impact Measures) ตามขั้นตอนเดียวกับวิธีการเปรียบเทียบราคา (Price comparison) ในการวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเมื่อปริมาณการนำเข้าสินค้าจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรสามารถวัดได้ แต่ไม่สามารถหาปริมาณการนำเข้าสินค้าอ้างอิง (เช่นเดียวกับ ราคาอ้างอิง เช่น ราคาตลาดโลก ในวิธีการเปรียบเทียบราคา) เพื่อนำมาเปรียบเทียบได้ ดังนั้นวิธีใช้เกณฑ์ผลกระทบด้านปริมาณที่จะสามารถวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีโดยทั่วไปจึงใช้การประมาณทางเศรษฐมิติ ซึ่งประกอบด้วยวิธีที่หลากหลายที่มีพื้นฐานจากทฤษฎี Heckscher-Ohlin⁸, Helpman-Krugman และแบบจำลองกราวิตี (Gravity Model) ซึ่งวิธีการเหล่านี้ได้วัดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรด้วยวิธีพิจารณาส่วนที่เหลือ (Residuals) จากการประมาณการ หรืออาจใช้วิธีตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) อย่างไรก็ตาม Deardorff และ Stern (1998) ได้ชี้ให้เห็นว่าวิธีนี้ยังมีข้อบกพร่องบางประการ คือ แม้ว่าวิธีนี้จะสามารถใช้เปรียบเทียบขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีระหว่างอุตสาหกรรมหรือระหว่างประเทศได้ แต่วิธีดังกล่าวไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าแบบแผนการค้า (Pattern of trade) บิดเบือนไปจากกรณีที่มีการค้าเสรีมากน้อยเท่าไร

⁸ วิเคราะห์สินค้านำเข้าของประเทศด้วยวิธีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบของ Leamer (1988 และ 1990) โดยมีแนวคิดตามทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ Heckscher-Ohlin

วิธีที่สี่ คือ วิธีวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเฉพาะรายมาตรการ (*NTM-Specific Methods for Selected NTMs*) โดย Deardorff และ Stern (1998) ได้ชี้ให้เห็นว่าวิธีนี้จะสามารถใช้ได้ก็ต่อเมื่อสามารถระบุได้ว่าการจำกัดทางการค้าเป็นผลมาจากดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรรายมาตรการใด ซึ่ง Laird และ Yeats (1990) กล่าวเพิ่มเติมคือ มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรที่สำคัญหลายมาตรการ เช่น การกำหนดโควตา การเก็บภาษีนำเข้าผันแปร (Variable Import Levies) การจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraints) และ การจัดซื้อโดยรัฐ (Government Procurement) สามารถใช้วิธีการนี้เพื่อคำนวณขนาดของมาตรการ

วิธีการวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร 4 วิธีข้างต้นเป็นการจำแนกตาม Deardorff และ Stern (1998) สองวิธีการสุดท้ายเป็นวิธีเพิ่มเติมมาจากการจำแนกของ Ferantino (2006) และ Ferantino (2012) คือ วิธีประมาณขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจากข้อมูลราคาด้วยวิธีทางเศรษฐมิติ (*Price-Based Econometric Method*) หากเปรียบเทียบวิธีการนี้กับวิธี Handicraft Price Gap Method หรือ Price Comparison พบว่ามีทั้งข้อดีและข้อด้อย โดย Ferantino (2006) ได้ชี้ให้เห็นว่าวิธีการนี้มีข้อดีกว่า Handicraft Price Gap Method ด้วยการแสดงให้เห็นอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของสินค้าแต่ละชนิดหลายประเทศ อีกด้านหนึ่งวิธีการนี้ยังมีข้อด้อยเมื่อเทียบกับ Handicraft Price Gap Method คือ ผลการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าหลายค่าที่ได้จากวิธีดังกล่าวมีโอกาสบิดเบือนจากความเป็นจริงมากกว่าอัตราภาษีเทียบเท่าที่ได้จากการเปรียบเทียบราคารายสินค้าด้วยการคิดมือ เพราะผลการประมาณที่ได้ดังกล่าวอาจมีความอ่อนไหวต่อรายละเอียดของเทคนิคทางเศรษฐมิติที่ใช้ รวมถึงข้อจำกัดการมีข้อมูลราคาที่เหมาะสมของสินค้าหลายสินค้าในหลายประเทศที่เพียงพอเพื่อนำไปใช้ประมาณการ

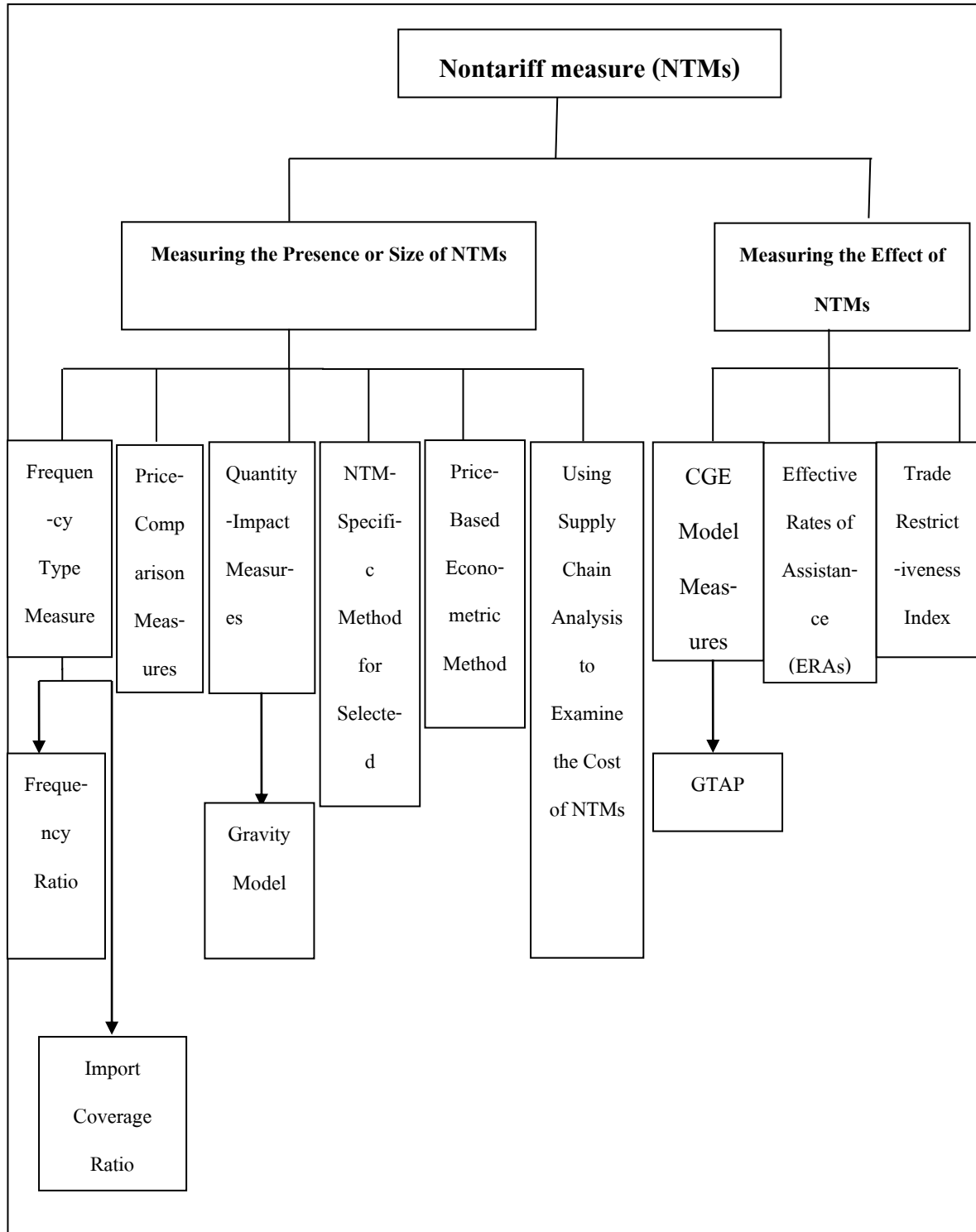
วิธีสุดท้ายคือ การประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าโดยวิธีการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (*Using Supply Chain Analysis to Examine the Cost of Non-Tariff Measures*) เป็นวิธีประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าเพื่อแก้จุดอ่อนของการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าด้วยวิธีการเปรียบเทียบราคา เมื่ออัตราภาษีเทียบเท่าที่ได้เป็นผลของการบิดเบือนราคาที่เกิดจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งหมดทำให้ไม่สามารถแบ่งแยกอัตราภาษีเทียบเท่าที่เกิดจากการดำเนินแต่ละมาตรการฯ ได้ การประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าด้วยการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานอาศัยแนวคิดกระบวนการเคลื่อนย้ายและการขนส่ง (Shipping and Delivery) ของสินค้าหลายลำดับขั้นจากโรงงานผู้ผลิตในประเทศส่งออกถึงร้านค้าส่ง/ร้านค้าปลีกในประเทศนำเข้า ทั้งนี้การบิดเบือนระหว่างราคาสินค้าของประเทศส่งออกและประเทศนำเข้าเกิดจากปัจจัยต่างๆ เช่น ต้นทุนการขนส่ง อุปสรรคทางการค้า ซึ่งได้แก่ มาตรการภาษีศุลกากร มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรและอุปสรรคตามธรรมชาติ (Natural Barriers) เช่น ความแตกต่างภาษา ต้นทุนทางธุรกรรมที่เกิดจากการใช้สกุลเงินต่างกัน เป็นต้น รวมถึงส่วนเหลือการค้าส่ง

และส่วนเหลือการค้าปลีก ซึ่งการวิเคราะห์ด้วยวิธีดังกล่าวทำให้สามารถแยกส่วนของการบิดเบือนของราคาที่เกิดจากการดำเนินแต่ละรายการมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในแต่ละชั้นของกระบวนการเคลื่อนย้ายและการขนส่ง (Shipping and Delivery) สินค้าจากโรงงานผู้ผลิตในประเทศส่งออกจนถึงร้านค้าปลีก/ร้านค้าส่งในประเทศนำเข้า โดยอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจะเท่ากับผลรวมของราคาที่ถูกบิดเบือนโดยแต่ละมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีแต่ละชั้นของกระบวนการเคลื่อนย้ายและการขนส่งตามห่วงโซ่อุปทานของสินค้า

ส่วนที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงวิธีวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี การดำเนินมาตรการดังกล่าวด้วยขนาดที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านการจัดสรรทรัพยากรและสวัสดิการของสังคมที่แตกต่างกันด้วย Deardorff และ Stern (1998) ได้แนะนำวิธีการที่สามารถชี้วัดผลกระทบของการดำเนินมาตรการดังกล่าวต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ วิธีการแรก คือ การคำนวณค่าอัตราความช่วยเหลือที่แท้จริง (Effective Rates of Assistance: ERAs) วิธีการนี้อยู่ภายใต้การวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วนทำให้วิธีการนี้ยังมีข้อบกพร่องคือไม่ได้คำนึงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมและระหว่างประเทศทำให้ดัชนีที่ได้ไม่แสดงถึงผลของการจัดสรรทรัพยากรที่บิดเบือนและสวัสดิการของสังคมที่เปลี่ยนไปเมื่อมีการการดำเนินมาตรการทางการค้า วิธีการต่อมา คือ การคำนวณค่าดัชนีการจำกัดการค้า (Trade Restrictiveness Index: TRI) ซึ่งเป็นดัชนีที่วัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในรูปของผลกระทบทางสวัสดิการภายใต้ดุลยภาพทั่วไป และวิธีการสุดท้ายคือ วิธีวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium (CGE) Model Measures) ซึ่งเป็นวิธีการจำลองผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ ระดับผลผลิต ระดับการจ้างงาน การค้าและตัวแปรอื่นๆ ที่สำคัญจากการเปลี่ยนแปลงการดำเนินมาตรการทางการค้า ซึ่งรวมถึงการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ซึ่งหนึ่งในแบบจำลองประเภท Computable General Equilibrium: CGE ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจที่จะกล่าวต่อไปคือ แบบจำลอง GTAP

ภาพที่ 2.2 สรุปวิธีการวัดขนาดและวัดผลกระทบของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

ที่มา: จากการสรุป

2.1.2 แบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก (Global Trade Analysis Project: GTAP)

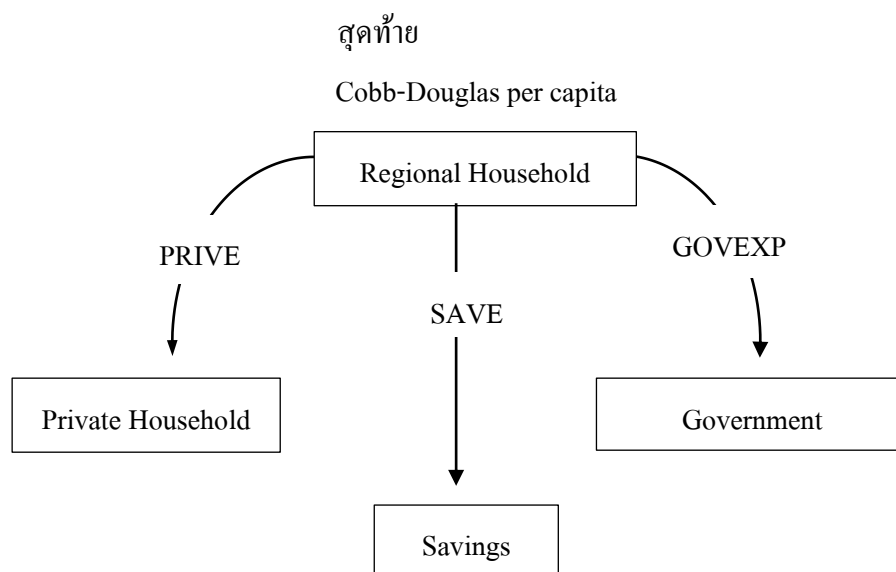
การศึกษาผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรในสินค้าน้ำมันปาล์มของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาผลของการปรับลดการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศจากการดำเนินมาตรการทางค้าในส่วนของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อตัวแปรต่างๆมากมาย อาทิเช่น ระดับการผลิต ระดับราคาสินค้า การส่งออก การนำเข้าและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เป็นต้น ขณะเดียวกันยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณาถึงความเชื่อมโยงของผลกระทบระหว่างภาคการผลิตต่างๆ ตลอดจนความเชื่อมโยงทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ จากความซับซ้อนและความเกี่ยวเนื่องของระบบเศรษฐกิจดังกล่าวนี้เองจำเป็นต้องใช้วิธีการวิเคราะห์ในรูปแบบของแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (General Equilibrium Model) ด้วยแบบจำลองที่เรียกว่า Global Trade Analysis Project (GTAP) ซึ่งเป็นแบบจำลองการค้าระหว่างประเทศแบบพหุภูมิภาค (Multi-regional model) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและระหว่างภาคเศรษฐกิจพร้อมกันอย่างเป็นระบบ

แบบจำลอง GTAP สร้างขึ้นโดยการใช้สมการทางคณิตศาสตร์และเศรษฐมิติ (Econometric) เพื่อแสดงให้เห็นและเชื่อมโยงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของหน่วยทางเศรษฐกิจ 4 หน่วย ได้แก่

1. ผู้ผลิต (Firms or Producers)
2. ภาคครัวเรือนและภาครัฐ (Regional Households)
3. นักลงทุน (Regional Investors)
4. ภาคการขนส่ง (Transportation Sectors)

ในกรณีที่ประเทศแต่ละประเทศปิดประเทศ นั่นคือไม่มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ และไม่มีการแทรกแซงจากรัฐบาล (One region closed economy without government intervention) ทางด้าน ภาคครัวเรือนและภาครัฐ หรือ Regional Household จะมีรายได้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นภายในระบบเศรษฐกิจปิด (Closed economy) โดยรายได้ทั้งหมดจะถูกใช้จ่ายไปกับอุปสงค์ขั้นสุดท้ายที่อยู่ในรูปของการใช้จ่ายของภาคเอกชน (*PRIVEXP*) การใช้จ่ายภาครัฐ (*GOVEXP*) และการออม (*SAVE*) โดยสัดส่วนการใช้จ่ายต่างๆต่อรายได้รวมมีค่าคงที่ตามอรรถประโยชน์ในรูปแบบของฟังก์ชัน Cobb-Douglas ทั้งนี้ครัวเรือนและภาครัฐจะทำการตัดสินใจบริโภคสินค้าในปริมาณที่ทำให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด ดังที่ได้แสดงในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 ภาคครัวเรือนและรัฐบาล (Regional Household) และส่วนประกอบของอุปสงค์ขั้น

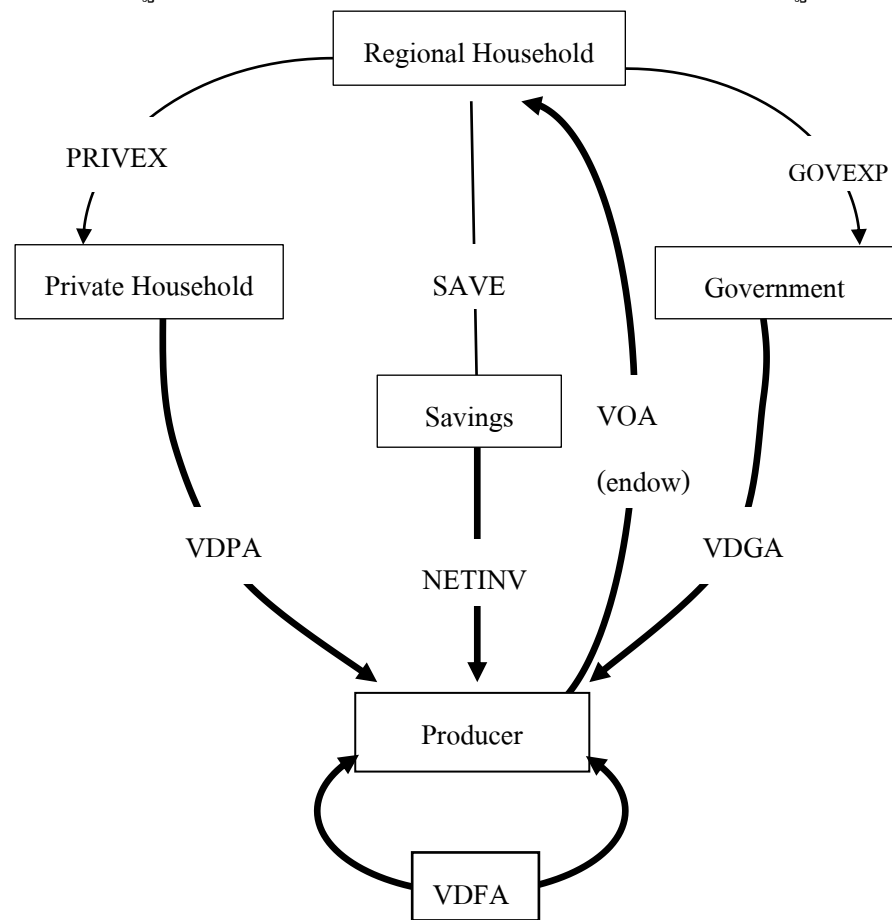
ที่มา: Brockmeier (2001)

ขณะที่ภาพที่ 2.4 นอกจากจะประกอบด้วยหน่วยเศรษฐกิจ ภาคครัวเรือนและภาครัฐ (Regional Household) ยังประกอบด้วยผู้ผลิต โดยภาคครัวเรือนและภาครัฐ จะได้รับรายได้ส่วนหนึ่งจากผู้ผลิตในการใช้ปัจจัยการผลิตขั้นต้น (Primary factors or endowment commodities) หรือ VOA(endow) ซึ่งปัจจัยการผลิตขั้นต้นได้แก่ ที่ดิน แรงงานไร้ฝีมือ แรงงานมีฝีมือ ทุนและทรัพยากรธรรมชาติ โดยรายได้ของครัวเรือนและและรัฐบาล ทั้งหมดนี้จะถูกใช้หมดไปกับอุปสงค์ขั้นสุดท้ายด้วยการใช้จ่ายของภาคเอกชน (PRIVEXP) การใช้จ่ายภาครัฐ (GOVEXP) และการออม (SAVE)

อุปสงค์ขั้นสุดท้ายจากการใช้จ่ายภาครัฐจะมีมูลค่าการใช้จ่ายจากรัฐบาลต่อสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ หรือ VDGA เป็นสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้รวมที่เป็นค่าคงที่ตามอรรถประโยชน์ ในรูปของฟังก์ชัน Cobb-Douglas

ขณะที่อุปสงค์ขั้นสุดท้ายจากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคภาคครัวเรือนจะมีมูลค่าการใช้จ่ายจากครัวเรือนต่อสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ หรือ VDPA โดยพฤติกรรมการบริโภคของภาคเอกชน เพื่อให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดถูกควบคุมโดย CDE (Constant Difference of Elasticity) implicit expenditure function

ภาพที่ 2.4 ระบบเศรษฐกิจเพียงประเทศเดียวแบบปิดเมื่อไม่มีการแทรกแซงโดยรัฐบาล

ที่มา: Brockmeier (2001)

ส่วนเงินออมที่เกิดจากอุปสงค์ขั้นสุดท้ายจากการออม (Saving) ของภาคครัวเรือนและรัฐ (Regional Household) จะถูกนำไปลงทุน (*NETINV*)

ทางด้านภาคการผลิตสมมติให้ผู้ผลิตทำการผลิตโดยมุ่งแสวงหากำไรสูงที่สุดในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ โดยเทคโนโลยีในการผลิตมีลักษณะผลได้คงที่ หรือ Constant returns to scale นอกจากนี้เทคโนโลยีอยู่ภายใต้ข้อสมมติแบ่งแยกได้ (Separability Assumption) ระหว่างวัตถุดิบขั้นต้น (Primary factors) และวัตถุดิบขั้นกลางโดยผู้ผลิตจะเลือกส่วนผสมของวัตถุดิบขั้นต้นที่เป็นอิสระจากราคาของวัตถุดิบขั้นกลางเพื่อทำให้กำไรสูงสุด ผู้ผลิตจะทำการผลิตสินค้าด้วยกระบวนการผลิตที่ทำให้ต้นทุนต่ำที่สุด โดยใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆเป็น 3 ระดับด้วยกัน ได้แก่ การผลิตขั้นแรกกำหนดให้สัดส่วนของการใช้สินค้าขั้นกลางทั้งหมดกับปัจจัยการผลิตขั้นต้น (Primary Factors) มีค่าคงที่หรือ สมการการผลิตเป็นแบบ Lontief การผลิตขั้นที่สองกำหนดให้ ปัจจัยการผลิตพื้นฐาน ได้แก่ แรงงานและทุน มีการทดแทนได้ระดับหนึ่ง โดยความยืดหยุ่นของการทดแทนกันมีค่าคงที่ (Constant Elasticity of Substitution: CES) ส่วนการผลิตขั้นสุดท้าย ปัจจัยการผลิตขั้น

กลางถูกสมมติให้ไม่มีการทดแทนกันระหว่างสินค้าขั้นกลางที่ใช้ในการผลิตหรือ สินค้าขั้นกลางแต่ละชนิดที่ใช้ในการผลิตจะถูกใช้สัดส่วนที่คงที่ (Leontief Production Function)

ทั้งนี้ผู้ผลิตจะได้รับรายได้จากการขายสินค้าบริโภค (Consumption goods) แก่ครัวเรือน เท่ากับมูลค่าการใช้จ่ายของครัวเรือนต่อสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ หรือ VDPA และแก่รัฐบาล เท่ากับมูลค่าการใช้จ่ายของรัฐบาลต่อสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ หรือ VDGA นอกจากนี้ผู้ผลิตยังได้รับรายได้จากการขายวัตถุดิบขั้นกลางแก่ผู้ผลิตรายอื่นๆ หรือ VDFA และได้รับรายได้จากการขายสินค้าทุน (Investment goods) แก่ภาคการออม (Saving sector) ซึ่งเท่ากับ NETINV ทั้งนี้ภายใต้ข้อสมมติที่ว่าผู้ผลิตจะได้กำไรปกติ (Zero profit assumption) รายรับรวมของผู้ผลิตจะถูกใช้หมดไปกับวัตถุดิบขั้นกลาง (VDFA)⁹ และวัตถุดิบขั้นต้นในการผลิตสินค้า (VOA)

กรณีที่มีการแทรกแซงระบบเศรษฐกิจโดยรัฐบาลจะมีมูลค่าการไหลเพิ่มเติมในระบบเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการแทรกแซงโดยรัฐหรือ TAXES โดย TAXES ได้รวมทั้งภาษีและเงินอุดหนุน ดังนั้น TAXES จึงหมายถึงรายรับภาษีสุทธิ มีทิศทางการไหลจากภาคครัวเรือน ผู้ผลิตและรัฐบาลไปยังภาคครัวเรือนและรัฐบาล (Regional household) ดังแสดงในภาพที่ 2.5

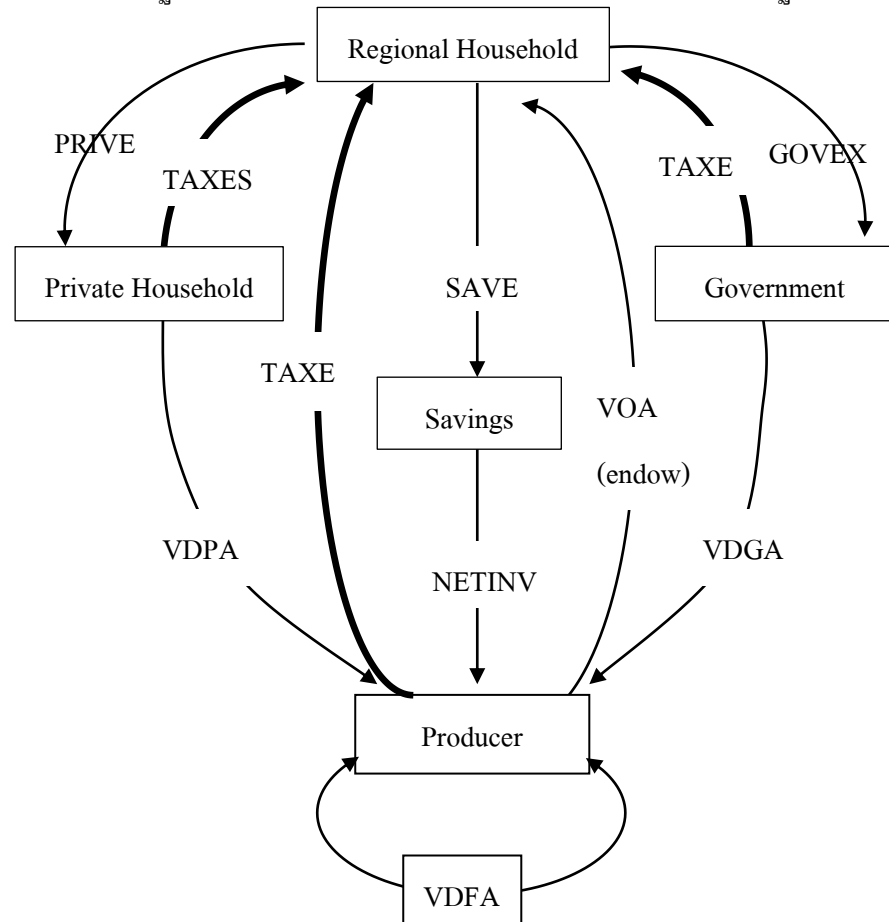
ทั้งนี้เนื่องจากภาคครัวเรือนและรัฐบาลนอกจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าบริโภค (Consumption goods) แล้ว ยังต้องเสียภาษีแก่ภาคครัวเรือนและรัฐบาล (Regional Household) ด้วย เช่นเดียวกับผู้ผลิตที่นอกจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบขั้นกลางและปัจจัยการผลิตพื้นฐานแล้ว ยังต้องเสียภาษีในการซื้อวัตถุดิบขั้นกลางและภาษีการผลิตสุทธิที่หักจากการเงินอุดหนุน

ดังนั้นครัวเรือนและรัฐบาล (Regional Household) จะมีรายได้ทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยมูลค่าปัจจัยการผลิตที่เกิดจากการใช้ปัจจัยการผลิตขั้นต้นโดยผู้ผลิตหรือ VOA (endow) และผลรวมของรายได้จากภาษีสุทธิที่หักเงินอุดหนุนทั้งหมด หรือ TAXES

ต่อมาเมื่อการเปิดประเทศทำให้มีการติดต่อกับประเทศอื่นๆ ดังในภาพที่ 2.6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือนและรัฐบาล (Regional Household) กับครัวเรือนและรัฐบาลประเทศอื่นๆ โดยครัวเรือนและรัฐบาล (Regional household) ประเทศอื่นทั้งหมดถูกรวมด้วยกันและถูกนิยามว่าเป็น Rest of the World

⁹ ขณะที่ผู้ผลิตมีรายได้จากการขายวัตถุดิบแก่ผู้ผลิตรายอื่น ในทางกลับกันผู้ผลิตจะต้องซื้อวัตถุดิบขั้นกลางจากผู้ผลิตรายอื่นด้วย ทิศทางของการไหลของมูลค่าใช้จ่ายของหน่วยธุรกิจเพื่อซื้อสินค้าขั้นกลางภายในประเทศ หรือ VDFA จึงมีสองทิศทาง

ภาพที่ 2.5 ระบบเศรษฐกิจเพียงประเทศเดียวแบบปิดเมื่อมีการแทรกแซงโดยรัฐบาล

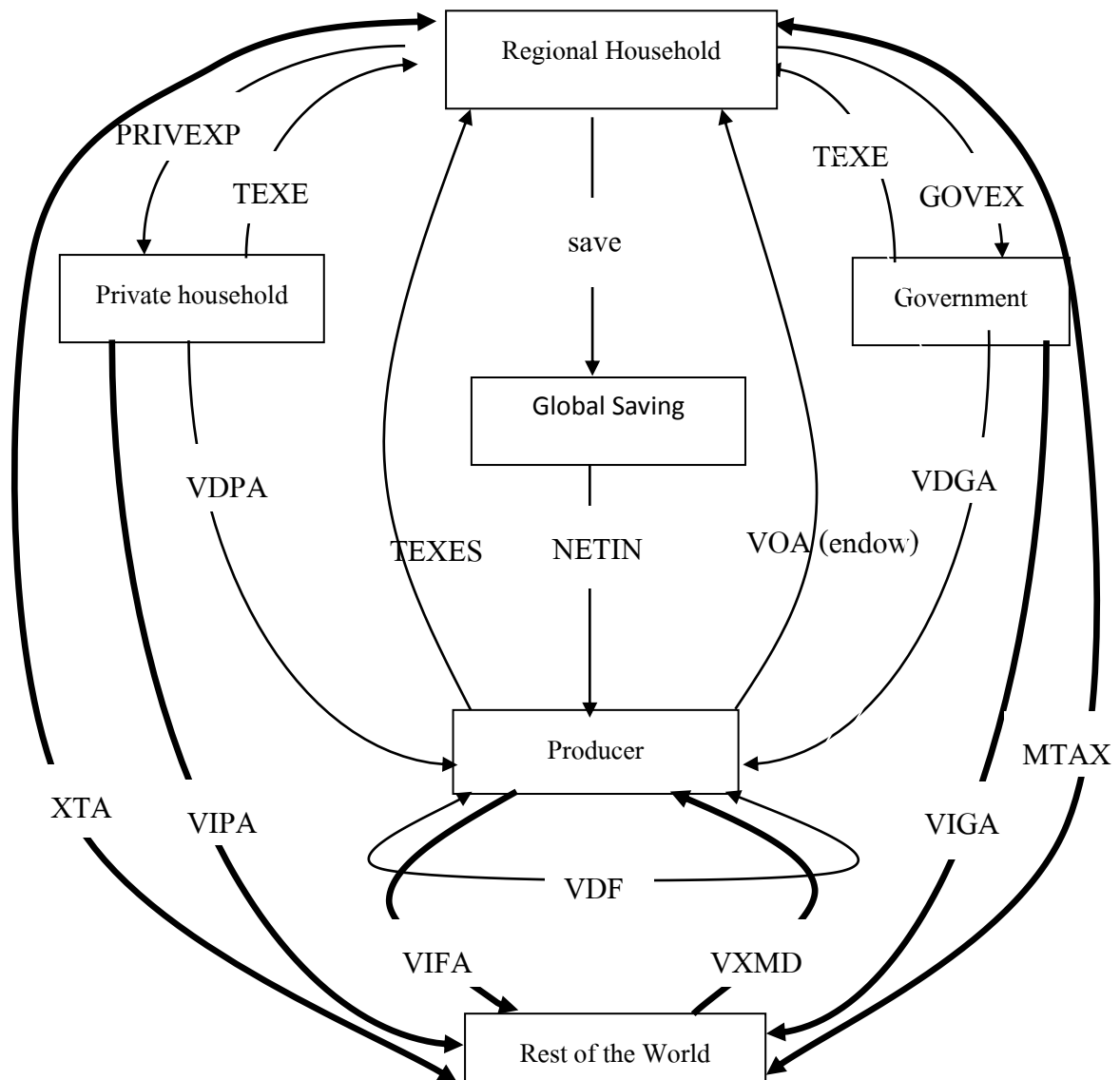
ที่มา: Brockmeier, M. (2001)

หากพิจารณาด้านผู้ผลิตในกรณีที่ประเทศมีการติดต่อกับต่างประเทศจะพบว่าผู้ผลิตจะได้รายได้จากการขายสินค้าจากการส่งออกไปยังประเทศอื่น (Rest of the World) เท่ากับมูลค่าการส่งออกสินค้า (VXMD) ในขณะที่ผู้ผลิตก็ใช้จ่ายเพื่อนำเข้าวัตถุดิบชั้นกลางจากต่างประเทศ (VIFA) นอกเหนือจากการใช้จ่ายไปกับปัจจัยการผลิตพื้นฐานและวัตถุดิบชั้นกลางที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ

ปัจจัยการผลิตชั้นกลาง (Intermediate Input) เป็นไปตามข้อสมมติของ Armington กล่าวคือผู้ผลิตจะเริ่มตัดสินใจเรื่องแหล่งปัจจัยการผลิตที่จะนำเข้าโดยพิจารณาจากราคาเปรียบเทียบจากแหล่งต่างๆ แล้วจึงตัดสินใจเลือกส่วนผสมของปัจจัยการผลิตชั้นกลางที่ได้จากการนำเข้าและภายในประเทศในสัดส่วนที่เหมาะสมโดยสินค้าชั้นกลางสามารถทดแทนกันได้ระหว่างสินค้าชนิดเดียวกันเองที่ผลิตขึ้นภายในประเทศและเข้าจากต่างประเทศระดับหนึ่งหรือสมมติให้ความยืดหยุ่นของการทดแทนกันระหว่างสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ามีค่าคงที่ ฟังก์ชันที่

ใช้แสดงการทดแทนกันระหว่างสินค้าภายในประเทศและสินค้านำเข้า คือ ฟังก์ชัน CES หรือ Constant Elasticity of Substitution

ภาพที่ 2.6¹⁰ ระบบเศรษฐกิจหลายประเทศแบบเปิด

ที่มา: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ในภาพที่ 2.6 ยังแสดงให้เห็นว่าครัวเรือนและรัฐบาลไม่เพียงแต่ใช้รายได้ในการบริโภคสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศเท่านั้นแต่ยังนำเข้าสินค้าที่ผลิตในต่างประเทศด้วย สิ่งนี้ถูกนิยามว่า VIPA และ VIGA ตามลำดับ

¹⁰ หน่วยเศรษฐกิจที่ไม่ได้แสดงในแผนภาพนี้คือ ภาคการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ (Transportation Sectors) ซึ่งเป็นหน่วยสมมติเช่นเดียวกับ Global Bank ทำหน้าที่สร้างสมดุลระหว่างปริมาณการส่งออก และนำเข้าจากแต่ละประเทศ

ภาคการออมในกรณีที่ประเทศมีการเปิดประเทศเปลี่ยนไปเป็นการออมของโลก (Global Saving) โดยสมมติให้มีธนาคารโลก (Global Bank) เป็นตัวกลางระหว่างผู้ลงทุนที่ต้องการเงินทุน กับอุปสงค์การออมที่เกิดจากภาคครัวเรือน ภาคสมมตินี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างปริมาณการออมและอัตราผลตอบแทนจากการออมที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ และการตัดสินใจการลงทุนถูกกำหนดโดยรูปแบบสมการ ฟังก์ชัน CES หรือ Constant Elasticity of Substitution

นอกจากนี้ด้านประเทศอื่นๆ หรือ Rest of the World จะใช้รายได้เพื่อบริโภคสินค้านำเข้าจากประเทศ หรือ Regional Household ซึ่งถูกนิยามว่า VXMD หรือมูลค่าการส่งออกของครัวเรือนและรัฐบาล (Regional Household) นอกจากนี้ยังต้องเสียภาษีนำเข้า (MTAX) และภาษีการส่งออก (XTAX) แก่ภาคครัวเรือนและรัฐบาล (Regional Household)

ความหมายของตัวแปร

PRIVEXP: การใช้จ่ายของภาคครัวเรือน (Household expenditure)

GOVEXP: การใช้จ่ายของภาครัฐบาล (Government expenditure)

SAVE: การออมภาคครัวเรือน (Household saving)

NETINV: เงินออมของครัวเรือนถูกนำไปลงทุนในแต่ละประเทศ (Country household's demand for investment)

VDPA: มูลค่าการใช้จ่ายของครัวเรือนต่อสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ (Value of domestic purchases by private household at agents' prices)

VDGA: มูลค่าการใช้จ่ายของรัฐบาลต่อสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ (Value of domestic purchases by government household at agents' prices)

VOA (endow): มูลค่าของปัจจัยการผลิต (Value of output at agents' prices of endowment commodities)

VDFA: มูลค่าใช้จ่ายของหน่วยธุรกิจเพื่อซื้อสินค้าชั้นกลางภายในประเทศ (Value of import purchases by private households at agents' prices)

VXMD: มูลค่าการส่งออกสินค้า (Value of exports at market prices by destination)

VIPA: มูลค่าการนำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภคของครัวเรือน (Value of import purchases by private households at agents' prices)

VIGA: มูลค่าการนำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภคของภาครัฐ (Value of import purchases by government at agents' prices)

VIFA: มูลค่าการนำเข้าสินค้าชั้นกลางของหน่วยธุรกิจเพื่อการผลิตสินค้า (Value of import purchases by firms at agents' prices)

XTAX: ภาษีสินค้าส่งออก (Export taxes)

MTAX: ภาษีสินค้านำเข้า (Import taxes)

TAXES: ภาษีที่จัดเก็บจากกิจกรรมต่างๆภายในประเทศ เช่น ภาษีรายได้และภาษีการขาย เป็นต้น (Domestic taxes)

2.2 วรรณกรรมปริทัศน์

การทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มนำเข้าที่มีต่อเศรษฐกิจไทยออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย ส่วนที่สองเป็นงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประมาณขนาดของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff measures: NTMs) ส่วนสุดท้ายเป็นงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแบบจำลองวิเคราะห์การค้าโลก (Global Trade Analysis Project: GTAP)

2.2.1 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย

มีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มหลายชิ้น โดยสามารถแยกเป็นสามกลุ่ม กลุ่มแรกเป็นงานที่ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสงค์และอุปทานน้ำมันปาล์มของไทย จากงานศึกษาของ นิคม ปัญญาทวีกิจไพศาล (2539), จันทร คำดา (2543), ปฎิมา สงกุมาร (2544) และ สุกัลยา อาเซ็ม (2546) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปสงค์และอุปทานน้ำมันปาล์มของไทยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการใช้น้ำมันปาล์มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ราคาขายส่งน้ำมันปาล์ม ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ขณะที่ราคาขายส่งน้ำมันถั่วเหลืองซึ่งเป็นสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน จำนวนประชากรในประเทศไทยและรายได้ประชาชาติต่อคนมีความสัมพันธ์กับในทิศทางเดียวกัน ขณะที่ปัจจัยที่ส่งผลต่ออุปทานน้ำมันปาล์มภายในประเทศได้แก่ ราคาขายส่งน้ำมันปาล์ม ราคานำเข้าน้ำมันปาล์ม รวมถึงปริมาณพื้นที่เก็บเกี่ยวผลปาล์ม

ขณะที่งานศึกษาต่อมาทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อราคาน้ำมันปาล์มของประเทศไทยทั้งในส่วนของราคาน้ำมันปาล์มดิบและราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ด้วยการใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติที่แตกต่างกัน โดยงานศึกษาของ รหัท รวมพรรณพงศ์(2550) ได้แสดงการส่งผ่านราคา (Price Transmission) ระหว่างตลาดแต่ละระดับในตลาดน้ำมันปาล์มของประเทศไทยได้ใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) และทดสอบ Cointegration ตามวิธี Johansen and Juselius เพื่อหาความสัมพันธ์ระยะยาว พบว่า ราคาผลปาล์มสดมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระยะยาวกับราคาน้ำมันบริสุทธิ์ในประเทศเท่านั้น ตรงกันข้ามกับราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศนอกจากจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระยะยาวกับราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ภายในประเทศแล้ว ยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระยะยาวกับราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซียอีกด้วย นอกจากนี้ งานศึกษาของ รหัท รวมพรรณพงศ์ (2550) ได้ทดสอบความสัมพันธ์ด้านราคาในตลาดน้ำมันปาล์ม

แต่ละระดับในระยะสั้นด้วยแบบจำลอง Vector Error Correction (VEC) โดยพิจารณาการเปลี่ยนแปลงราคาในตลาดที่มีคุณภาพในระยะยาว กรณีเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง (Shock) ขึ้นแล้วราคาจะปรับตัว(ในระยะสั้น) เพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวได้ดีเพียงใด ทั้งนี้พบว่ามีเพียงค่าสัมประสิทธิ์ของพจน์การปรับตัวในระยะสั้น (Error correction term) ของสมการการปรับตัวในระยะสั้นของราคาผลปาล์มสดเท่านั้นที่แตกต่างไปจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่านั้น

ขณะทำงานศึกษาของสุกัลยา กาเซ็ม (2546) ทำการศึกษาการส่งผ่านราคาในตลาดน้ำมันปาล์มของประเทศไทยเช่นเดียวกับงานศึกษาข้างต้นโดยแตกต่างตรงแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา โดยงานศึกษานี้กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ของราคาด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Regression Model) โดยวิธีการสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) อย่างไรก็ตามพบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับงานศึกษาของสุกัลยา กาเซ็ม (2546) กับงานศึกษาของ รหัท รวมพรรณพงศ์ (2550) พบว่างานศึกษาของ สุกัลยา กาเซ็ม (2546) ยังไม่ได้ทดสอบความนิ่ง (Stationary) ของข้อมูลอนุกรมเวลาที่ใช้ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious regression) ได้

ส่วนงานศึกษาของ อ้อมใจ สุภามะมิตร (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่กำหนดราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทย ด้วยการประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) โดยพบว่า ปัจจัยด้านราคาผลปาล์มทะเลทราย ส่วนเหลือของการตลาด และราคาน้ำมันดิบในประเทศมาเลเซียมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทย โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทยมากที่สุดคือ ส่วนเหลือด้านการตลาด นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาอื่นๆที่พบว่าปัจจัยอื่นนอกเหนือจากปัจจัยข้างต้นที่ส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศได้เช่น ผลงานของ Shamaudin, M.N. et al. (2011) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศมาเลเซีย ช่วงเวลา ค.ศ.1976-2008 ด้วยวิธี 2SLS (Two stage least square) พบว่านอกเหนือจากปัจจัย ราคาน้ำมันปาล์มโลกที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศแล้ว ปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบ ณ สิ้นปีและอุปสงค์ต่อพลังงานทดแทนไบโอดีเซลภายในประเทศมาเลเซียมีความสัมพันธ์กับราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศมาเลเซียอย่างมีนัยสำคัญเชิงลบและเชิงบวกตามลำดับ

ส่วนงานศึกษากลุ่มสุดท้ายเป็นงานศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการเปิดการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทยทั้งที่เกี่ยวข้องตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) และ ตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน นิคม ปัญญาทวีกิจไพศาล (2539) ได้วิเคราะห์ผลกระทบจากการปฏิบัติตามพันธกรณีขององค์การการค้าโลกด้วยการลดอัตราภาษีลงร้อยละ 24 ต่ออุปสงค์และอุปทานน้ำมันปาล์มของไทยเทียบกับกรณีเปิดเสรีทางการค้าด้วยการลดอัตราภาษีเท่ากับศูนย์ พบว่าประเทศไทยจะได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าต่ออุป

สงค์และอุปทานน้ำมันปาล์มของไทย มากกว่า การลดอัตราภาษีลงร้อยละ 24 ตามข้อตกลงของ องค์การการค้าโลก ซึ่งจะทำให้ปริมาณการผลิตน้ำมันปาล์มในประเทศลดลง เท่ากับ 38,715 ตัน และ 27,804 ตัน และความต้องการบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้นเท่ากับ 119,008 ตันและ 85,468 ตัน ในกรณีลดอัตราภาษีเหลือเท่ากับศูนย์และกรณีลดอัตราภาษีลงร้อยละ 24 ตามลำดับ ซึ่งเป็นผลที่เกิด จากราคาน้ำมันภายในประเทศลดลง นอกจากนี้งานศึกษาดังกล่าวได้ประมาณอัตราภาษีเทียบเท่า ของมาตรการควบคุมปริมาณการนำเข้า โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบราคา (Price comparison) โดยใช้ ข้อมูลเฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ.2529-2531 ซึ่งอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการควบคุมของน้ำมันปาล์ม เท่ากับร้อยละ 85.50 อย่างไรก็ตามวิธีการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าด้วยวิธีการเปรียบเทียบ ระหว่างราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศกับราคาน้ำมันปาล์มโลก ซึ่งใช้ราคาน้ำมันปาล์มใน ประเทศมาเลเซียแทนราคาน้ำมันในตลาดโลก ยังไม่ได้พิจารณาปัจจัยอื่นๆที่อาจส่งผลกระทบต่อ การบิดเบือนราคานอกเหนือจากมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เช่น ส่วนเหลือของการค้าส่ง และต้นทุนการขนส่ง สินค้า เป็นต้น

ขณะที่งานศึกษาที่เกี่ยวข้องของผลกระทบของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มไทยจากการปฏิบัติ ตามเขตการค้าเสรีอาเซียน ได้แก่ จันทร คำดา (2543) ได้ศึกษาผลกระทบเฉพาะการลดภาษีศุลกากร ตามข้อตกลงของเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อสวัสดิการของเกษตรกรผู้ผลิตปาล์มน้ำมันและผู้บริโภค น้ำมันปาล์ม (น้ำมันปาล์มดิบของไทย) พบว่า เมื่อประเทศไทยมีการปรับลดภาษีขาเข้าน้ำมันปาล์ม จากอัตราภาษีร้อยละ 152.6 (ในปีพ.ศ.2541) เป็นร้อยละ 20, 5 และ 0 ตามลำดับตามข้อตกลงเขต การค้าเสรีอาเซียน จะทำให้ผู้บริโภคน้ำมันปาล์มได้รับผลกระทบทางบวกสุทธิจากการลดอัตราภาษี ศุลกากรนำเข้าน้ำมันปาล์มคิดเป็นมูลค่าสุทธิทั้งสามกรณีเท่ากับ 9,679.19 ล้านบาท ขณะที่เกษตรกร ชาวสวนปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นผู้ผลิตผลปาล์มสดจะได้รับผลกระทบในทางลบโดยสุทธิจากการลด อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าน้ำมันปาล์มคิดเป็นมูลค่าสุทธิทั้งสามกรณีเท่ากับ 5,625.15 ล้านบาท เมื่อ เปรียบเทียบส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด พบว่า ผู้บริโภคน้ำมันปาล์มจะได้รับประโยชน์จากส่วนเกินใน การบริโภคน้ำมันปาล์มที่มีราคาตลาดต่ำลงคิดเป็นมูลค่าสุทธิเท่ากับ 4,054.04 ล้านบาท

ส่วนสุพรรณษา วินมูน (2546) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสุทธิระหว่างไทยและมาเลเซียที่ ได้รับหากทั้งสองประเทศลดมาตรการทางภาษีศุลกากรในสินค้ารถยนต์ของประเทศมาเลเซียและ น้ำมันปาล์มของประเทศไทยระหว่างกัน โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2536-2544 โดยได้แบ่งตลาด ออกเป็น 2 ตลาด คือ ตลาดสินค้านำเข้าและตลาดสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ โดยได้สมมติให้ อุปทานสินค้าที่ผลิตภายในประเทศเป็น 2 ลักษณะ คือ อุปทานสินค้าที่มีความยืดหยุ่นต่อราคาเท่ากับ ศูนย์และอุปทานสินค้าที่มีความยืดหยุ่นต่อราคาเท่ากับอนันต์เพื่อเปรียบเทียบผลสุทธิจากการลด มาตรการภาษีศุลกากร งานศึกษาดังกล่าวได้แบ่งระดับการลดอัตราภาษีนำเข้าเป็น 3 ระดับ คือ ลด

อัตราภาษีนำเข้าลงร้อยละ 50, 80 และ 100 ของอัตราภาษีนำเข้าที่ใช้อยู่ในแต่ละปี ตามลำดับ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นในตลาดสินค้าน้ำมันปาล์มที่ผลิตในประเทศไทย จะทำให้ส่วนเกินของผู้ผลิตจะลดลง โดยโอนไปเป็นส่วนเกินของผู้บริโภค โดยในส่วนของกรณีที่กำหนดให้ความยืดหยุ่นของอุปทานสินค้าเท่ากับศูนย์นั้น การลดอัตราภาษีนำเข้าจะส่งผลให้ส่วนเกินของผู้ผลิตภายในประเทศลดลง คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 80-90 ของผลได้โดยรวมที่เพิ่มขึ้น ขณะที่กรณีที่กำหนดให้ความยืดหยุ่นอุปทานเท่ากับอนันต์ ส่วนเกินของผู้ผลิตภายในประเทศจะไม่มีเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้งานศึกษาดังกล่าวได้แสดงว่าผลจากการลดอัตราภาษีระหว่างกันของทั้งสองประเทศในแต่ละสินค้า สวัสดิการทางเศรษฐกิจโดยรวมที่มาเลเซียได้รับจากการลดอัตราภาษีนำเข้ารถยนต์มีมูลค่ามากกว่าทุกกรณีของค่าความยืดหยุ่นของอุปทานสินค้าเมื่อเทียบกับสวัสดิการทางเศรษฐกิจที่ไทยจะได้รับจากการลดอัตราภาษีนำเข้าน้ำมันปาล์ม

โดยสรุปหากเปรียบเทียบกับงานข้างต้นทั้งหมดกับงานที่จะทำการศึกษานี้พบว่างานศึกษาข้างต้นที่เกี่ยวกับผลกระทบการเปิดเสรีการค้าในน้ำมันปาล์มจะพิจารณาเฉพาะมาตรการทางภาษีศุลกากรและวิเคราะห์ภายใต้ดุลยภาพบางส่วนเท่านั้น

2.2.2 งานศึกษาเกี่ยวกับการวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff Measures)

งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจะถูกจำแนกตามวิธีการวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีดังที่กล่าวก่อนหน้านี้นี้ กลุ่มงานศึกษาแรกเป็นกลุ่มงานศึกษาที่ใช้อัตราส่วนความถี่ (Frequency Ratio) ได้แก่ งานศึกษาของ Ando (2003) ได้คำนวณอัตราความถี่รายมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งหมด 5 หลัก ได้แก่ มาตรการควบคุมราคา มาตรการออกใบอนุญาตอัตโนมัติ มาตรการควบคุมปริมาณ มาตรการกีดขวางและมาตรการทางเทคนิคในกลุ่มสินค้า 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสินค้าอาหาร/สินค้าเกษตร กลุ่มสินค้าเคมีภัณฑ์ กลุ่มสินค้าโลหะ กลุ่มสินค้าเครื่องจักร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเบา และกลุ่มสินค้าอื่นๆ ของประเทศสมาชิกเอเปค (APEC) 13 ประเทศ ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ เม็กซิโก ชิลี เกาหลี ญี่ปุ่น แคนาดา นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย โดยผลอัตราความถี่รายมาตรการที่คำนวณได้แสดงให้เห็นข้อสังเกตดังนี้ ประการแรกคือ กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วในกลุ่มสมาชิก APEC จะดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในกลุ่มสินค้าดังกล่าวสูงอย่างเข้มข้นเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้เพื่อใช้ทดแทนอัตราภาษีศุลกากรที่มีอัตราลดลงเพื่อใช้คุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศ ประการต่อมาพบว่าบางประเทศมีความหลากหลายในการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีแต่ละมาตรการแต่มีอัตราความถี่ในสัดส่วนที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศที่มีความหลากหลายในการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่น้อยกว่า และประการสุดท้ายคืออัตราส่วนความถี่ในสินค้ากลุ่มอาหาร/สินค้าเกษตรมีสัดส่วนที่สูงทั้งใน

ประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าทั้งสองประเทศกลุ่มต่างปกป้องการผลิตในกลุ่มสินค้าดังกล่าวด้วยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเหมือนกัน

กลุ่มงานศึกษากลุ่มที่สองเป็นกลุ่มงานศึกษาที่คำนวณขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีด้วยการเปรียบเทียบราคาด้วย Price Comparison Method ในรูปของอัตราภาษีเทียบเท่า (Tariff Equivalent) ได้แก่งานศึกษาของ Chemingui และ Dessus (2004) โดยได้ประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของกลุ่มสินค้า 18 กลุ่มในประเทศซีเรีย พบว่าเมื่อเปรียบเทียบราคากลางโลกกับราคาภายในประเทศของสินค้านำเข้าแล้วผลของการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจะเพิ่มราคาสินค้านำเข้าภายในประเทศโดยเฉลี่ยร้อยละ 17 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการจำกัดปริมาณสินค้านำเข้าเป็นสำคัญ ขณะทำงานศึกษาของ Bradford (2005) ได้ใช้วิธีเดียวกับงานศึกษาข้างต้น โดยประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจากความแตกต่างระหว่างราคานำเข้ากับราคาผู้ผลิต (Producers' price) โดยราคาผู้ผลิตคำนวณจากราคาค้าปลีกที่ได้กำจัด ส่วนเหลือการค้าส่ง (Wholesale margin) ส่วนเหลือการค้าปลีก (Retail margin) และต้นทุนการขนส่งภายในประเทศ (Domestic transportation) ในแต่ละประเทศ ส่วนราคานำเข้าคำนวณได้จากผลรวมของราคา Free on Board: FOB ที่ต่ำที่สุดในกลุ่มประเทศผู้ส่งออก กับ ต้นทุนการขนส่งระหว่างประเทศที่ได้จากส่วนต่างระหว่างราคา Free on Board: F.O.B กับราคาที่รวมต้นทุน (Cost) ค่าประกัน (Insurance) และค่าระวาง (Fright) หรือราคา C.I.F

ความแตกต่างระหว่างราคานำเข้ากับราคาผู้ผลิต (Producers' price) แสดงถึงผลประมาณจากการคุ้มครองทั้งหมดที่เกิดจากมาตรการทางภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ทั้งนี้อัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจะเท่ากับส่วนต่างของผลประมาณจากการคุ้มครองทั้งหมดและอัตราภาษี โดยประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าในกลุ่มสินค้าทั้งหมด 26 ภาคการผลิตในกลุ่มประเทศรายได้สูงทั้งสิ้น 9 ประเทศ ซึ่งได้แก่ ออสเตรเลีย เบลเยียม แคนาดา เยอรมัน อิตาลี ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ และสหราชอาณาจักร ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงมีการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสัดส่วนที่สูง โดยญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสัดส่วนที่สูงที่สุดโดยเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 58 ส่วนสหราชอาณาจักรมีอัตราภาษีเทียบเท่าร้อยละ 30 ขณะที่ออสเตรเลีย เยอรมัน และอิตาลีจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีอัตราภาษีเทียบเท่าที่มีสัดส่วนตั้งแต่ร้อยละ 12-18 ส่วนกลุ่มประเทศที่เหลือมีอัตราภาษีเทียบเท่าที่น้อยที่สุดโดยเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 10 ทั้งนี้หากเปรียบเทียบงานศึกษานี้กับงานศึกษาของ Chemingui และ Dessus (2004) มีข้อแตกต่างหลายประเด็นในการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่า ประการแรกคือ งานศึกษาของ Chemingui และ Dessus (2004) ไม่ได้พิจารณาปัจจัยอื่นๆที่อาจส่งผลให้เกิดความแตกต่างของราคาสินค้านำเข้าที่ขายภายในประเทศกับราคาของสินค้าในตลาดโลก ปัจจัยนั้นได้แก่ ส่วนเหลือภายในประเทศ (Domestic margins) ซึ่งประกอบด้วยส่วนเหลือการค้าส่งและส่วนเหลือการค้าปลีก รวมทั้งต้นทุนใน

การขนส่งสินค้าภายในประเทศ และประการสุดท้ายคือ งานศึกษาของ Chemingui และ Dessus (2004) ได้แสดงอัตราภาษีเทียบเท่าของกลุ่มสินค้าเพียงในประเทศเดียวเท่านั้น ขณะที่เมื่อเปรียบเทียบกับงานศึกษาของ Bradford (2005) แสดงผลการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของแต่ละกลุ่มสินค้าในหลายประเทศ ซึ่งทำให้สามารถเปรียบเทียบขนาดของอัตราภาษีเทียบเท่าระหว่างประเทศได้

งานศึกษาในกลุ่มที่สามเป็นงานศึกษาที่ได้คำนวณขนาดจากผลกระทบด้านปริมาณ (Quantity Impact Method) โดยกลุ่มงานศึกษานี้จะใช้แบบจำลองกราวิตี (Gravity Model) ในการวัดขนาดของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในรูปของปริมาณการค้า ซึ่งงานศึกษาที่ใช้วิธีดังกล่าวได้แก่ Song และ Chen (2010) ได้ประเมินผลของการดำเนินกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในอาหาร โดยเฉพาะมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measure) ต่อปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศจีนทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว ตั้งแต่ช่วงปี 2002-2007 โดยใช้แบบจำลองกราวิตีกับประเทศคู่ค้าสินค้าเกษตรของจีนจำนวนทั้งสิ้น 22 ประเทศ ทั้งนี้งานศึกษาได้ใช้จำนวนคำประกาศเกี่ยวกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของแต่ละประเทศคู่ค้าจากองค์การการค้าโลกแทนขนาดกฎระเบียบของแต่ละประเทศ โดยผลการศึกษาพบว่าในระยะสั้น กฎระเบียบความปลอดภัยของอาหาร (Food safety regulations) มีความสัมพันธ์กับปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรของจีนเป็นลบอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ในระยะยาวความสัมพันธ์ระหว่างกฎระเบียบฯและปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะสั้น อีกงานศึกษาในกลุ่มนี้เป็นงานศึกษาของ Chevassus-Lozza et al.(2008) ได้ใช้แบบจำลองกราวิตีในการประมาณผลของการจำกัดทางการค้าเนื่องมาจากภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีซึ่งได้แก่ มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary) และมาตรฐาน (Standard) ระหว่างปริมาณการค้าในกลุ่มประเทศยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกและกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปช่วงก่อนเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปหรือช่วงปี 1999-2004 พบว่ามาตรการสุขอนามัย (Sanitary) ยังคงเป็นอุปสรรคในการค้าสำหรับประเทศโรมาเนียและบัลแกเรียแม้ผู้ส่งออกจะสามารถทำตามกฎระเบียบ ขณะที่ประเทศอื่นส่วนที่เหลือในภูมิภาคยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกได้ข้อสรุปคือไม่ปรากฏว่ามาตรการดังกล่าวเป็นอุปสรรคทางการค้าแต่อย่างใดในทางตรงกันข้ามกลับกระตุ้นให้เกิดการค้ามากขึ้นเมื่อผู้ส่งออกในประเทศดังกล่าวสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้นได้ ขณะที่มาตรการสุขอนามัยพืช (Phytosanitary) ไม่ปรากฏว่าเป็นอุปสรรคทางการค้าของกลุ่มประเทศในภูมิภาคนี้ ซึ่งตรงกันข้ามกับระเบียบเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า (Standard) ที่กลุ่มประเทศสหภาพยุโรปใช้ในเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าต่อกลุ่มประเทศยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก งานศึกษาสุดท้ายในกลุ่มงานศึกษานี้เป็นผลงานของ Winchester (2009) ได้ประมาณขนาดอุปสรรคที่

ไม่ใช่ภาษี (Nontariff barriers:NTB) ในกลุ่มสินค้าอาหาร-เกษตรกรรม (Ago-food sector) กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (Manufacturing sector) และกลุ่มสินค้าภาคบริการ (Service sector) ของประเทศนิวซีแลนด์ที่เกิดขึ้นจากการส่งออกและนำเข้ากลุ่มสินค้าดังกล่าวกับกลุ่มประเทศคู่ค้าตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่างๆ ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี และกลุ่มประเทศอาเซียน โดยงานศึกษาดังกล่าวได้สร้างตัวแปรหุ่น (Dummy variable) ในแบบจำลองการวิติ เพื่อวัดอิทธิพลอันเนื่องมาจากอุปสรรคของพรมแดนระหว่างประเทศ (International border) ต่อปริมาณการค้าที่จะเกิดขึ้นระหว่างประเทศนิวซีแลนด์และประเทศคู่ค้าข้างต้น ภายใต้ข้อสมมติที่ว่าต้นทุนที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากพรมแดนระหว่างประเทศ (Border cost) จะสะท้อนถึงอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) นอกจากนี้พบว่างานศึกษานี้แตกต่างจากงานศึกษาข้างต้นของ Song และ Chen (2010) และ Chevassus-Lozza et al. (2008) เมื่องานศึกษาของ Winchester (2009) ได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่นที่วัดอิทธิพลอันเนื่องมาจากอุปสรรคของพรมแดนระหว่างประเทศ (International border) ต่อปริมาณการค้าที่จะเกิดขึ้นระหว่างประเทศนิวซีแลนด์และแต่ละประเทศคู่ค้าในแบบจำลองการวิติมาแปลงให้อยู่ในรูปของอัตราภาษีเทียบเท่าตามมูลค่า (Ad-valorem tariff equivalent of NTBs) ตามวิธี Anderson และ van Wincoop (2003) ที่ถูกปรับ (Normalize) ด้วยอัตราภาษีเทียบเท่าของสินค้าส่งออกหรือสินค้านำเข้าที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศนิวซีแลนด์และประเทศออสเตรเลียซึ่งถูกใช้เป็นสิ่งอ้างอิง (Benchmark) ในกรณีการค้าเสรีตามข้อตกลงการค้า Australia-New Zealand Closer Economic Relations Agreement: CER พบว่าอัตราภาษีเทียบเท่าในกลุ่มผลิตภัณฑ์จากสัตว์ (Animal products) อยู่ในระดับสูงที่สุดทั้งในกลุ่มสินค้าส่งออกและนำเข้าโดยประเทศนิวซีแลนด์และโดยประเทศคู่ค้าตั้งแต่ร้อยละ 177-486 โดยพบว่าประเทศนิวซีแลนด์ใช้อุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีในการปกป้องผู้ผลิตในกลุ่มสินค้าดังกล่าวจากสินค้านำเข้าจากประเทศคู่ค้าซึ่งได้แก่ ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีและกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยอัตราภาษีเทียบเท่าตั้งแต่ร้อยละ 318-328 ขณะที่อัตราภาษีเทียบเท่าของสินค้านำเข้าดังกล่าวที่กลุ่มประเทศคู่ค้าข้างต้นเก็บจากประเทศนิวซีแลนด์มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 177-486

กลุ่มงานศึกษาสุดท้ายเป็นงานศึกษาที่ได้วัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีโดยข้อมูลราคาด้วยวิธีทางเศรษฐมิติ (Price-Based Econometric Method) งานศึกษาแรกคือ งานของ Ando (2003) ได้ประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีแต่ละรายการมาตรการซึ่งประกอบด้วย มาตรการควบคุมราคา มาตรการออกใบอนุญาตอัตโนมัติ มาตรการควบคุมปริมาณ มาตรการกึ่งผูกขาดและมาตรการทางเทคนิคในภาคกลุ่มสินค้า 6 กลุ่มหลัก ซึ่งได้แก่ กลุ่มสินค้าอาหาร/สินค้าเกษตร กลุ่มสินค้าเคมีภัณฑ์ กลุ่มสินค้าโลหะ กลุ่มสินค้าเครื่องจักร สินค้ากลุ่มอุตสาหกรรมเบาและกลุ่มสินค้าอื่นๆซึ่งเท่ากับจำนวนสินค้า ทั้งหมด 21 รายการ ของประเทศสมาชิกเอเปค (APEC) 13 ประเทศ

ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ เม็กซิโก ชิลี เกาหลี ญี่ปุ่น แคนาดา นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย

ทั้งนี้งานศึกษาได้ประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าจากผลคูณของสัมประสิทธิ์ของการบิดเบือนราคาแต่ละมาตรการกับอัตราส่วนความถี่รายมาตรการ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ของการบิดเบือนของแต่ละมาตรการได้จากการใช้ Pooled Regression ในการประมาณด้วยข้อมูลส่วนต่างของราคาสินค้าภายในประเทศและราคาโลกของแต่ละสินค้าที่ได้หักอัตราภาษีศุลกากรแล้ว และ อัตราส่วนความถี่แต่ละรายมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของแต่ละสินค้าที่ประมาณได้ดังที่กล่าวมาแล้วในกลุ่มงานศึกษาแรก ทั้งนี้ได้มีการควบคุมระดับรายได้ด้วยการเพิ่มตัวแปรรายได้ต่อหัว พบว่าได้ข้อสรุปหลายประการ ดังนี้ ประการแรกคือ กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วจะใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศมากกว่าเมื่อเทียบกับมาตรการทางภาษีศุลกากร โดยเฉพาะมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ไม่สำคัญ เช่น กฎระเบียบทางเทคนิค ประการที่สองคือ กลุ่มประเทศกำลังพัฒนายกเว้นประเทศจีน จะใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอย่างเข้มข้นเฉพาะในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ประการสุดท้ายคือมีการคุ้มครองการผลิตภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปทั้งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้วด้วยการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี โดยเฉพาะมาตรการทางเทคนิค (Technical measures) ซึ่งประเทศพัฒนาแล้วจะใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีส่วนใหญ่ในการปกป้องการผลิตภาคการเกษตร ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาจะใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในการปกป้องอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปภายในประเทศ

อีกสองงานศึกษาได้แก่ Andriamananjara et al. (2004) และ Dean et al. (2005) ได้ใช้วิธีการประมาณขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่คล้ายกัน ด้วยการสมมติว่าราคาค้าปลีกของสินค้าภายในประเทศถูกกำหนดโดยราคาเฉลี่ยของราคาสินค้าภายในกลุ่มเดียวกันซึ่งมีความแตกต่างระหว่างผลิตภัณฑ์และปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำปลีก ต้นทุนการขนส่ง อัตราภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี โดยทั้งสองงานศึกษาได้สร้างตัวแปรหุ่น (Dummy variable) เพื่อประมาณส่วนของราคาที่ถูกบิดเบือน (Rent premium) ที่เกิดจากอิทธิพลของการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี โดย Dean et al. (2005) ได้ใช้แบบจำลอง Seeming Unrelated Regression (SUR) เพื่อประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของกลุ่มสินค้า 3 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ รองเท้า เครื่องนุ่งห่มและผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ในกลุ่มประเทศ 16 กลุ่มประเทศ พบว่ากลุ่มประเทศอเมริกากลางและเม็กซิโกมีการปกป้องอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มด้วยการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมากที่สุดทำให้ราคาเครื่องนุ่งห่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 137-152 เมื่อเทียบกับราคาเครื่องนุ่งห่มในกลุ่มประเทศที่ไม่ได้ดำเนินมาตรการดังกล่าว ขณะที่กลุ่มประเทศ MERCOSUR¹¹ และกลุ่มประเทศอเมริกากลางและเม็กซิโก

¹¹ ประกอบด้วยประเทศ อาเจนตินา, บราซิล, ปารากวัยและประเทศอุรุกวัย

พบว่ามาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจะทำให้ราคาค้าปลีกของรองเท้าภายในกลุ่มประเทศ MERCOSUR และกลุ่มประเทศอเมริกา กลางและเม็กซิโกสูงขึ้นร้อยละ 93-99 และ 38-48 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับราคารองเท้าของประเทศที่ไม่ได้มีอุปสรรคทางการค้าดังกล่าว ส่วนการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าอาหารแปรรูปของแอฟริกาใต้และกลุ่มประเทศละตินอเมริกา มีนัยสำคัญทางสถิติเชิงบวกกับราคาค้าปลีกอาหารแปรรูป โดยพบว่าผลของการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าอาหารแปรรูปทำให้ราคาค้าปลีกสูงขึ้นร้อยละ 53-54 และ 13 ตามลำดับเมื่อเทียบกับราคาสินค้าอาหารแปรรูปในประเทศที่ไม่ได้ดำเนินมาตรการดังกล่าว

ขณะที่ Andriamananjara et al. (2004) ได้ใช้แบบจำลอง SUR เช่นเดียวกับ Dean et al. (2005) เพื่อประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าในกลุ่มสินค้าทั้งหมด 15 ภาคการผลิตในกลุ่มประเทศทั้งหมด 18 ประเทศ พบว่าผลของการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรปและแคนาดาต่อราคาค้าปลีกของสินค้ากลุ่มเครื่องนุ่งห่มมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลของการดำเนินมาตรการดังกล่าวมีผลทำให้ราคาเครื่องนุ่งห่มสูงขึ้นร้อยละ 15, 66 และ 25 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสินค้าอื่นๆของกลุ่มประเทศต่างๆที่ผลของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่อราคาค้าปลีกสินค้าที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกตัวอย่างเช่น ราคาผลิตภัณฑ์กระดาษของประเทศญี่ปุ่น กลุ่มประเทศเอเชียใต้และกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สูงขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 119, 119 และ 67 ตามลำดับ ส่วนผลิตภัณฑ์เครื่องหนังในประเทศในญี่ปุ่น, เม็กซิโก/อเมริกากลางและMERCOSURมีราคาสูงขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 39, 80 และ 112ตามลำดับและกลุ่มผลิตภัณฑ์น้ำมันพืชและไขมันของประเทศแอฟริกาใต้ กลุ่มประเทศอเมริกากลาง/เม็กซิโกและกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีราคาสูงขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 90, 30 และร้อยละ 49 ตามลำดับ

ทั้งนี้หากเปรียบเทียบระหว่างงานศึกษาของ Andriamananjara et al. (2004) และงานศึกษาของ Dean et al. (2005) กับ Ando (2003) พบว่าทั้งสองงานศึกษาข้างต้นได้คำนึงปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีและอัตราภาษีศุลกากรที่อาจส่งผลให้เกิดการบิดเบือนราคาสินค้านำเข้า ซึ่งได้แก่ ต้นทุนการขนส่ง ส่วนเหลือการค้าส่งและส่วนเหลือการค้าปลีก ขณะที่การประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าในงานศึกษาของ Ando (2003) มิได้คำนึงถึงปัจจัยอื่นๆที่อาจมีผลต่อการบิดเบือนราคาสินค้านำเข้าได้นอกจากอัตราภาษีศุลกากรและอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งนี้เนื่องมาจากข้อสมมติที่ใช้ในการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าถูกสมมติให้ผลของการบิดเบือนราคาทั้งหมดมาจากผลของการปกป้องทางการค้าจากมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีและภาษีศุลกากรเท่านั้น

2.2.3.งานศึกษาเกี่ยวกับแบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก (Global Trade Analysis Project: GTAP)

งานศึกษาเกี่ยวกับแบบจำลองGTAP เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวัดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในงานศึกษาส่วนที่แล้วซึ่งมาจากวิธี Handicraft Price Gap Method, Price-Based Econometric Method และ Quantity- Impact Method เมื่อสามารถวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีได้แล้ว ผลของอัตราภาษีเทียบเท่าดังกล่าวจะถูกนำไปใช้จำลองสถานการณ์ (Simulation) ในแบบจำลองGTAP เพื่อแสดงผลต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้า โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ตัวอย่างงานศึกษาที่ใช้แบบจำลองGTAP ในการศึกษาลักษณะข้างต้นได้แก่ งานศึกษาของ Fujii และ Ando (2005) ได้แสดงผลกระทบต่อสวัสดิการสุทธิแต่ละประเทศเมื่อยกเลิกการค้าในมาตรการทางการค้าทั้งมาตรการทางภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรด้วยแบบจำลองGTAP โดยจำลองสถานการณ์เป็น3 กรณี คือกรณียกเลิกการเก็บภาษีศุลกากร กรณียกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่สำคัญ ซึ่งกรณีนี้ประกอบด้วยมาตรการควบคุมราคา (Price control measures) และมาตรการควบคุมปริมาณ (Quantity control measures) และกรณีสุดท้ายคือยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งหมด พบว่าผลของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งสองกรณีทำให้สวัสดิการของประเทศเพิ่มขึ้นในสัดส่วนน้อยกว่าเมื่อเทียบกับการยกเลิกมาตรการภาษีศุลกากรในทุกประเทศที่พิจารณา

ส่วนงานศึกษาของ Andriamananjara et al. (2003) ได้วิเคราะห์ผลของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่อมูลค่าการค้าและสวัสดิการของประเทศของกลุ่มสินค้า 3กลุ่มซึ่งได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม รองเท้าและอาหารสำเร็จรูปในกลุ่มประเทศ 18 กลุ่ม พบว่าผลของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าเครื่องนุ่งห่มก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าของโลก (Pattern of World Trade) โดยประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป 15 ประเทศจะมีปริมาณการนำเข้าเครื่องนุ่งห่มเพิ่มขึ้นร้อยละ 173, 84 และ 70 ตามลำดับ ขณะที่ประเทศอื่นพบว่าการส่งออกเครื่องนุ่งห่มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้พบว่าสวัสดิการสุทธิของโลกเพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่มาจากผลของสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นของประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกาและกลุ่มสหภาพยุโรป 15 ประเทศ ส่วนการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในกลุ่มสินค้ารองเท้า ให้ข้อสรุปคล้ายกับกลุ่มสินค้าเครื่องนุ่งห่มนั้นคือบางประเทศเช่น เม็กซิโก/กลุ่มประเทศอเมริกากลางและกลุ่มประเทศ MERCOSUR จะมีการนำเข้าสินค้ากลุ่มดังกล่าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 118และ258 ตามลำดับ และสวัสดิการโดยรวมของโลกเพิ่มขึ้นซึ่งส่วนใหญ่มาจากผลของสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นในประเทศจีนและสหรัฐอเมริกา ส่วนในกลุ่มสินค้าสุดท้ายคือ กลุ่มอาหารสำเร็จรูปพบว่า กลุ่มประเทศละตินอเมริกาและกลุ่มประเทศทะเลทรายซาฮาราจะมีสัดส่วนการนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปเพิ่มขึ้นร้อยละ 19 และ48 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่ม

ประเทศ MERCOSUR จะมีสัดส่วนการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 โดยสวัสดิการโดยรวมของโลกเพิ่มขึ้นแต่เพิ่มขึ้นในสัดส่วนน้อยกว่าผลิตภัณฑ์ทั้งสองชนิดก่อนนี้โดยเปรียบเทียบ

อีกงานศึกษาของ Andriamananjara et al. (2004) ได้วิเคราะห์ผลของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่อสวัสดิการของแต่ละประเทศในกลุ่มสินค้า 15 กลุ่มใน 18 กลุ่มประเทศพบว่าสวัสดิการสุทธิของโลกจะเพิ่มขึ้นประมาณ 9 หมื่นล้านดอลลาร์หากทุกประเทศเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งส่วนใหญ่มาจากผลของการเปิดเสรีในสินค้าสิ่งทอและเครื่องจักรในประเทศญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป 15 ประเทศ

ต่อมาคืองานศึกษาของ Fugazza และ Maur (2008) ได้ศึกษาผลกระทบของการยกเลิกกลุ่มมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่แตกต่างกัน 2 กลุ่มคือ กลุ่มมาตรการที่ก่อให้เกิดค่าเช่า (Rent) และกลุ่มมาตรการที่ไม่ก่อให้เกิดค่าเช่า แต่ก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ หรือเรียกว่า Sand in the wheels of trade โดยใช้อัตราภาษีเทียบเท่าตามมูลค่า (Ad valorem equivalents) ของประเทศทั้งหมด 26 กลุ่มประเทศที่ถูกคำนวณแล้วจากงานศึกษาของ Kee et al. (2006) ผลการศึกษาพบว่าผลกระทบของการกำจัดกลุ่มมาตรการที่ไม่ก่อให้เกิดค่าเช่า (Rent) จะทำให้สวัสดิการของทุกประเทศเพิ่มขึ้นด้วยขนาดผลกระทบที่วัดอยู่ในรูปร้อยละผลิตรวมรวมภายในประเทศมากกว่าเมื่อเทียบกับกับผลกระทบของการกำจัดกลุ่มมาตรการที่ก่อให้เกิดค่าเช่า โดยกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะได้รับผลประโยชน์มากที่สุดในการเปิดเสรีทางการค้าพหุภาคี ทั้งนี้เนื่องมาจากผลประโยชน์ส่วนใหญ่ที่เกิดจากการยกเลิกกลุ่มมาตรการที่ไม่ก่อให้เกิดค่าเช่า เช่น กฎระเบียบทางเทคนิค เป็นต้น

ส่วนผลงานศึกษาสุดท้ายเป็นงานศึกษาของ Winchester (2009) ได้ศึกษาผลได้ทางสวัสดิการที่ประเทศนิวซีแลนด์จะได้รับเนื่องมาจากผลได้ทางการค้าที่เกิดจากการลดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff barriers) ระหว่างประเทศนิวซีแลนด์และประเทศคู่ค้าทั้งหมด 9 กลุ่มประเทศในกลุ่มสินค้าทั้งหมด 23 กลุ่ม ทั้งนี้ในการจำลองสถานการณ์ (Simulation) ได้ใช้อัตราภาษีเทียบเท่าตามมูลค่าของอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีที่ได้มาจากการแปลงค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรหุ่นที่วัดอิทธิพลของอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff barriers) ต่อปริมาณการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศนิวซีแลนด์และประเทศคู่ค้าต่างๆ ในแบบจำลองกราวิตี ตามวิธีของ Anderson และ van Wincoop (2003) พบว่าผลรวมของการกำจัดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีกับการลดอัตราภาษีศุลกากรในการค้ากลุ่มสินค้า 23 กลุ่มดังกล่าวในกลุ่มประเทศคู่ค้า 4 กลุ่มประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลี และกลุ่มประเทศอาเซียนจะทำให้สวัสดิการของประเทศนิวซีแลนด์เพิ่มขึ้นเท่ากับ 7,329 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 16 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศ

นิวซีแลนด์ ซึ่งมากกว่าเป็น 11 เท่า เมื่อเทียบกับกรณีที่ลดอัตราภาษีศุลกากรเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้สวัสดิการของประเทศนิวซีแลนด์เพิ่มขึ้นเพียง 679 ล้านดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น ซึ่งผลสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นที่ประเทศนิวซีแลนด์จะได้รับเมื่อมีการกำจัดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff barriers) และมาตรการทางภาษีศุลกากรเป็นผลจากสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ในสัดส่วนร้อยละ 50 ของสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด

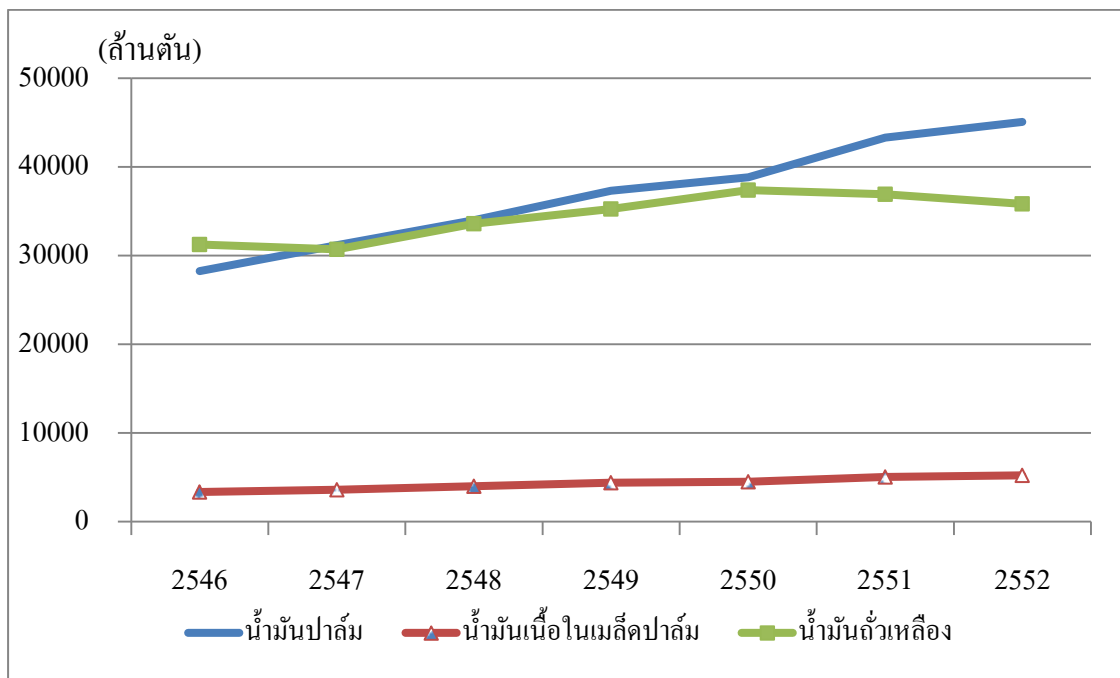
ทั้งนี้เป็นที่สังเกตว่าการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการยกเลิกอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี ตามงานศึกษาของ Winchester (2009) จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้วิธีการแปลงขนาดของอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีซึ่งวัดอยู่ในรูปของปริมาณการค้าตามวิธี Quantity- Impact Method ให้อยู่ในรูปของอัตราภาษีเทียบเท่า (Nontariff equivalent) เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการยกเลิกอุปสรรคดังกล่าวด้วยแบบจำลอง GTAP ซึ่งแตกต่างกับงานศึกษาของ Fujii และ Ando (2005), Andriamananjara et al. (2003), Andriamananjara et al. (2004) กับ Fugazza และ Maur (2008) ที่ขนาดของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอยู่ในรูปของอัตราภาษีเทียบเท่าอยู่แล้วตามวิธีวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี Handicraft Price Gap Method และ Price-Based Econometric Method

บทที่ 3

ข้อมูลและสถานการณ์เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มในตลาดโลก

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่มีความเหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีสภาพภูมิอากาศร้อนชื้น โดยพบว่าทั่วโลกมีประเทศที่มีการปลูกปาล์มน้ำมันประมาณ 42 ประเทศ ซึ่งปริมาณน้ำมันปาล์มที่ผลิตได้ในตลาดน้ำมันพืชของโลก ตลอดช่วงปี พ.ศ.2546-2552 พบว่ามีอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 8.14 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าน้ำมันพืชอื่นอย่างเช่น น้ำมันถั่วเหลือง ซึ่งมีอัตราการเพิ่มการผลิตเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.21 ต่อปี ดังแสดงดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 การผลิตน้ำมันปาล์ม น้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม และน้ำมันถั่วเหลือง ระหว่างปี พ.ศ.2546-2552

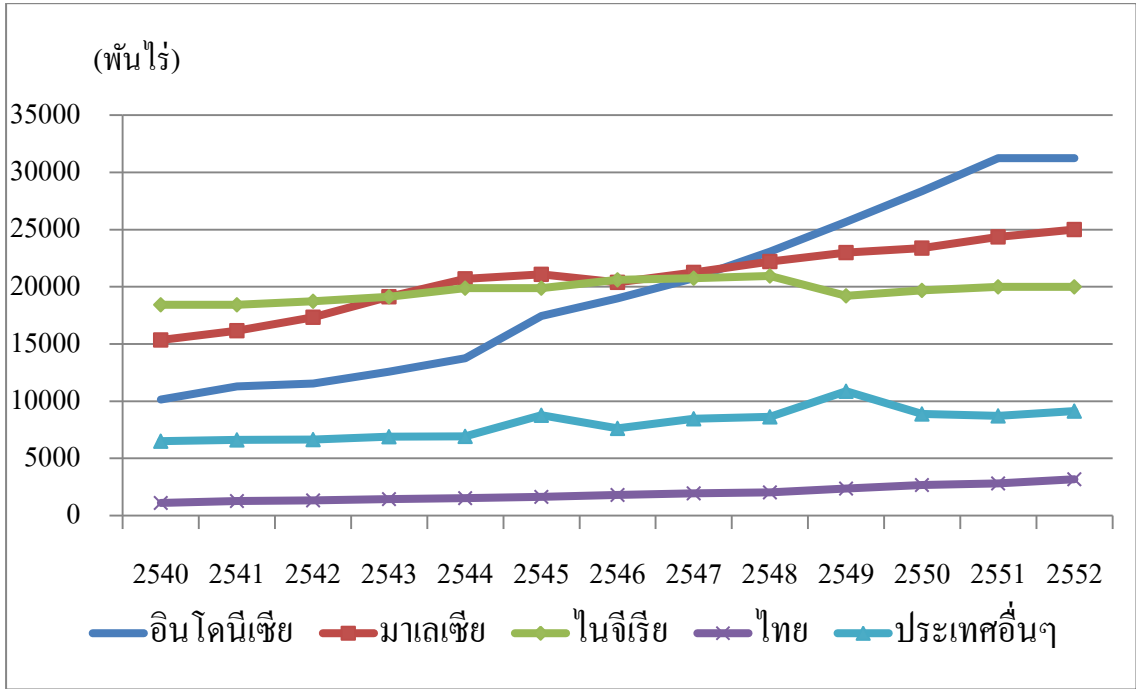
ที่มา: Oil World Annual (2003-2009) และ Oil World Weekly (2009)

ขณะที่เมื่อพิจารณาพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันรายประเทศที่สำคัญของโลก พบว่าประเทศที่มีการเพาะปลูกที่สำคัญได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย และประเทศไนจีเรีย โดยมีพื้นที่ที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันรวมกันทั้งสามประเทศมากกว่าร้อยละ 85 ของพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันทั่วโลกตลอดช่วงระยะเวลาปี พ.ศ.2540-2552

นอกจากนี้พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมาประเทศอินโดนีเซียกลายเป็นประเทศที่มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันมากที่สุดในโลกแทนประเทศมาเลเซียที่ประสบกับข้อจำกัดพื้นที่ที่จะสามารถขยายการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันให้เพิ่มขึ้นได้ โดยประเทศอินโดนีเซียมีอัตราการขยายพื้นที่การ

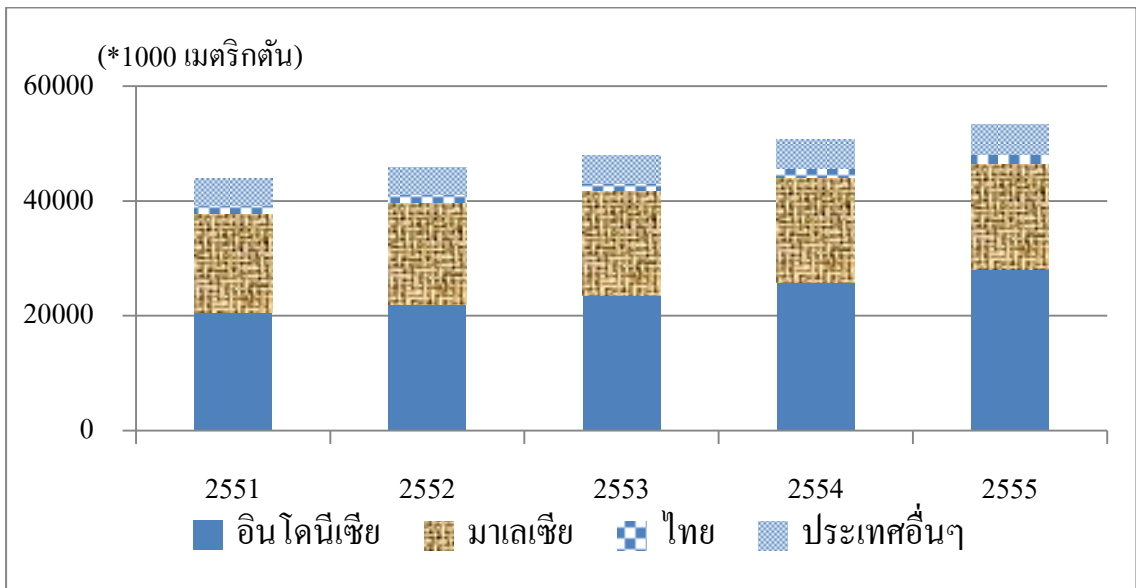
เพาะปลูกเฉลี่ยร้อยละ 10.89 ต่อปี ขณะที่ประเทศมาเลเซียมีอัตราขยายพื้นที่เพาะปลูกเพียงร้อยละ 3.85 ต่อปีเท่านั้น ดังแสดงตามภาพที่ 3.2

ภาพที่3.2 พื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันที่สำคัญของโลกตั้งแต่ปีพ.ศ.2540-2552

หมายเหตุ:ประเทศอื่นๆ ประกอบด้วย ประเทศคองโก โคลัมเบีย เอกวาดอร์ กานา กินี โกตดิวัวร์ และปาปัวนิวกินี
ที่มา: Statistical Databases of FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations)

ภาพที่3.3 อุปทานน้ำมันปาล์มรวมของโลก แบ่งแยกตามผู้ผลิตน้ำมันปาล์มรายที่สำคัญ

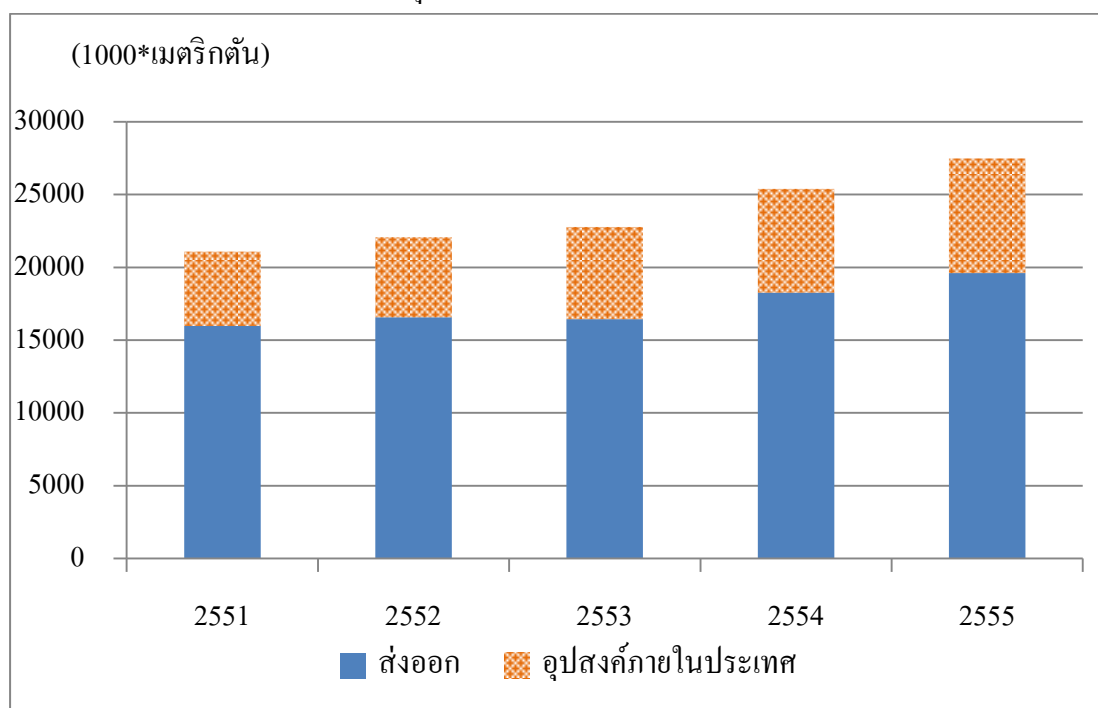

ที่มา: Oil World Annual (2008-2012)

ด้วยที่ประเทศอินโดนีเซียมีพื้นที่ที่จะสามารถขยายการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันมากและมีอัตราการเพิ่มของพื้นที่การเพาะปลูกน้ำมันมากที่สุด ทำให้ประเทศอินโดนีเซียจึงกลายเป็นผู้ผลิตน้ำมันปาล์มรายใหญ่ที่สุดในโลก ดังแสดงตามภาพที่3.2

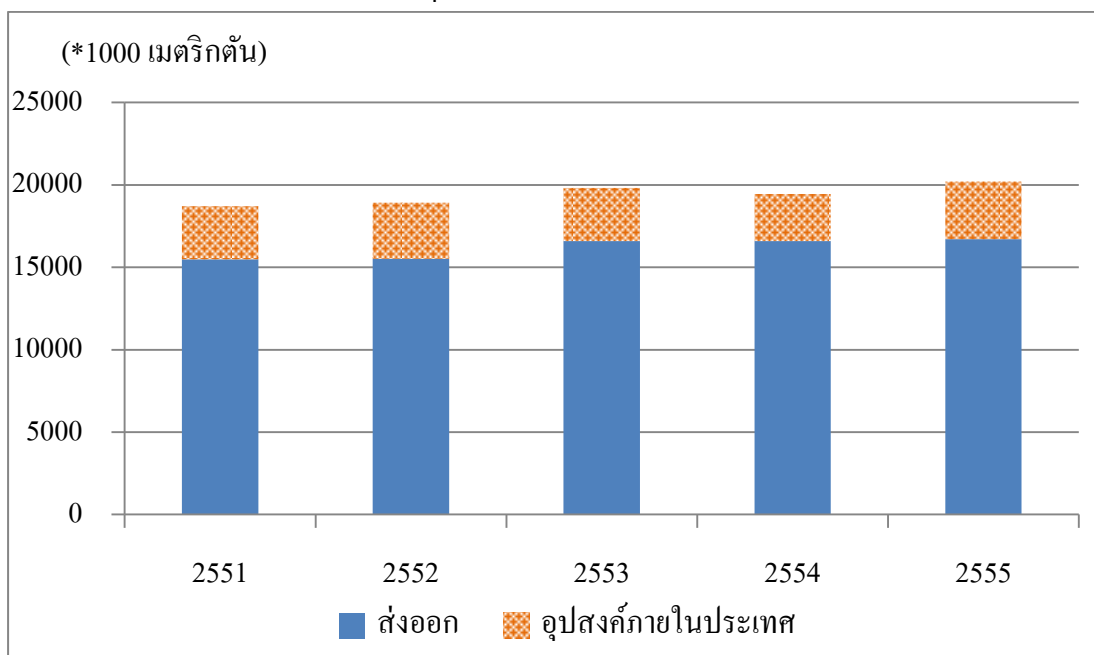
ทั้งนี้ น้ำมันปาล์มที่ผลิตได้ภายในประเทศอินโดนีเซีย ถูกใช้ไปในส่งออกในรูปแบบน้ำมันปาล์มดิบเป็นส่วนใหญ่ นอกเหนือจากใช้ไปเพื่อตอบสนองอุปสงค์ภายในประเทศ ขณะที่อุปทานน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียถูกใช้ไปในการส่งออกเช่นเดียวกับประเทศอินโดนีเซีย แต่ต่างกับประเทศอินโดนีเซียตรงที่ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากน้ำมันปาล์มส่งออกส่วนใหญ่ของประเทศมาเลเซียเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูป (Processed Palm Oil) ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงโดยเปรียบเทียบ ส่วนปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบจากประเทศมาเลเซียมีสัดส่วนที่น้อยมาก เนื่องจากการเก็บภาษีส่งออก (Tax Export) ในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบด้วยวัตถุประสงค์ของแทรกแซงเพื่อกระตุ้นการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในระดับอุตสาหกรรมปลายน้ำให้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มด้วยการใช้วัตถุดิบ (น้ำมันปาล์มดิบ) ที่มีระดับราคาที่ต่ำ (Gopal,2001)

ภาพที่3.4 อุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มของประเทศอินโดนีเซีย

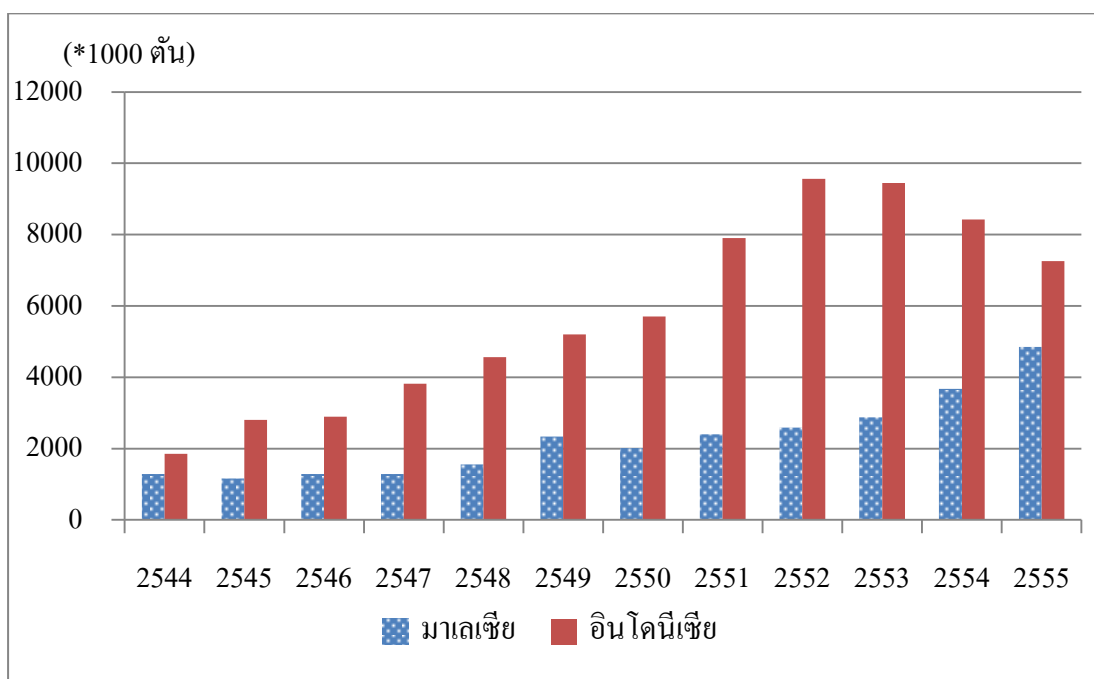
ที่มา: Oil World Annual (2008-2012)

ภาพที่ 3.5 อุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซีย

ที่มา: Oil World Annual (2008-2012)

ตารางที่ 3.6 ปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย

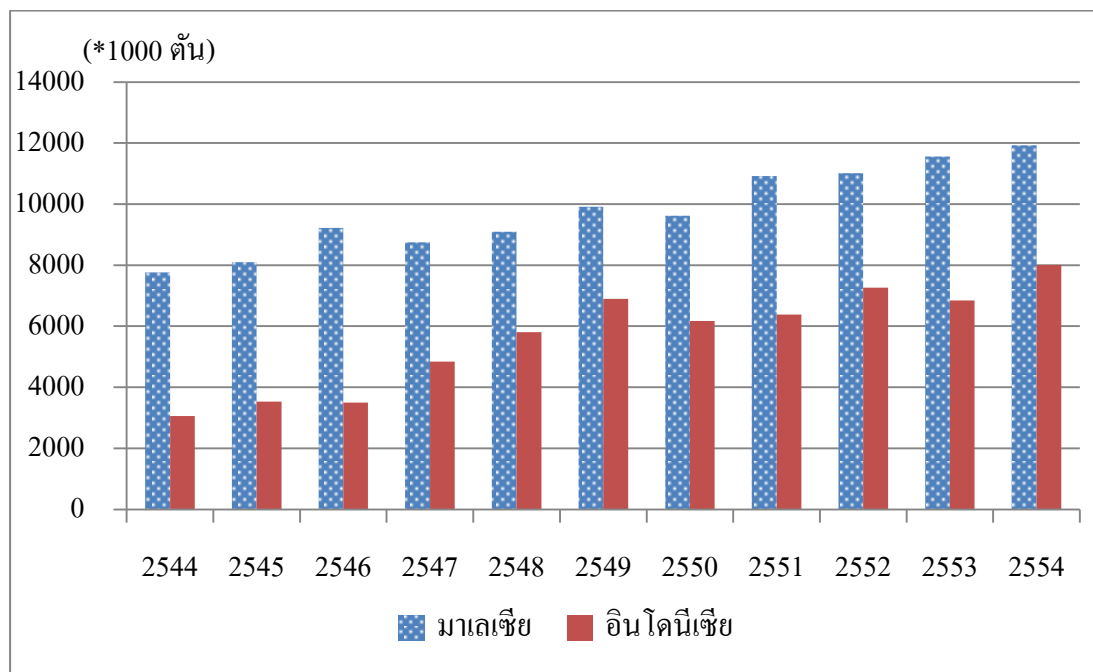

หมายเหตุ: ตามรหัส Harmonize System (HS) Code:151110

ที่มา:ฐานข้อมูล Global Trade Atlas.

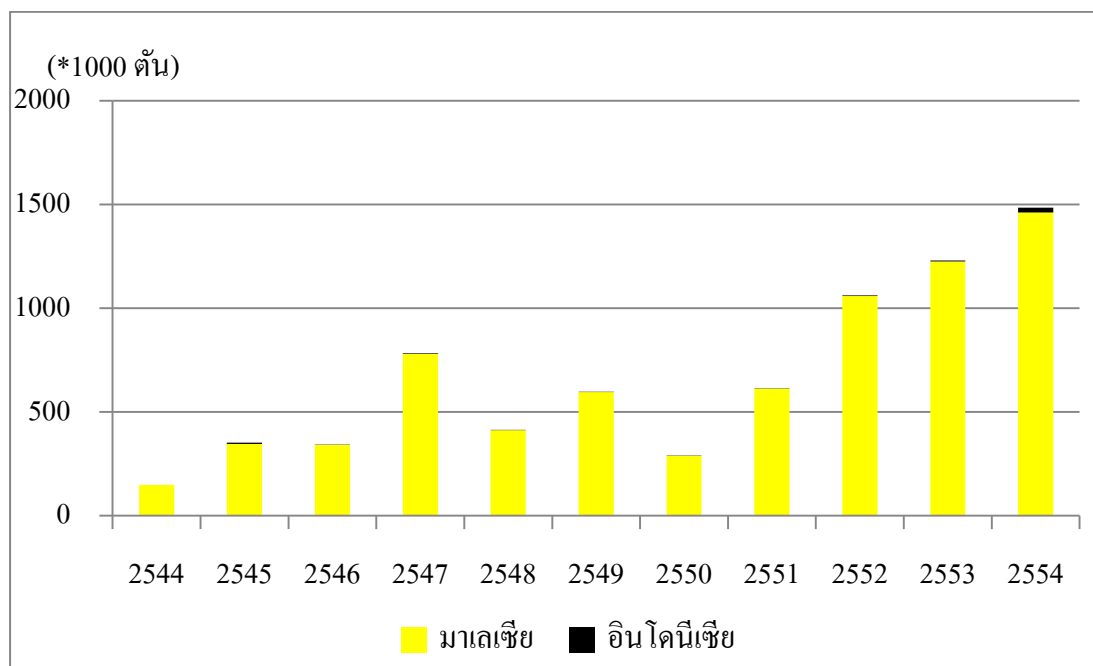
ตารางที่ 3.7 ปริมาณการส่งออกน้ำมันแปรรูป (Processed Palm Oil) ของประเทศมาเลเซีย และ ประเทศอินโดนีเซีย

หมายเหตุ: ตามรหัส Harmonize System (HS) Code:151190

ที่มา:ฐานข้อมูล Global Trade Atlas.

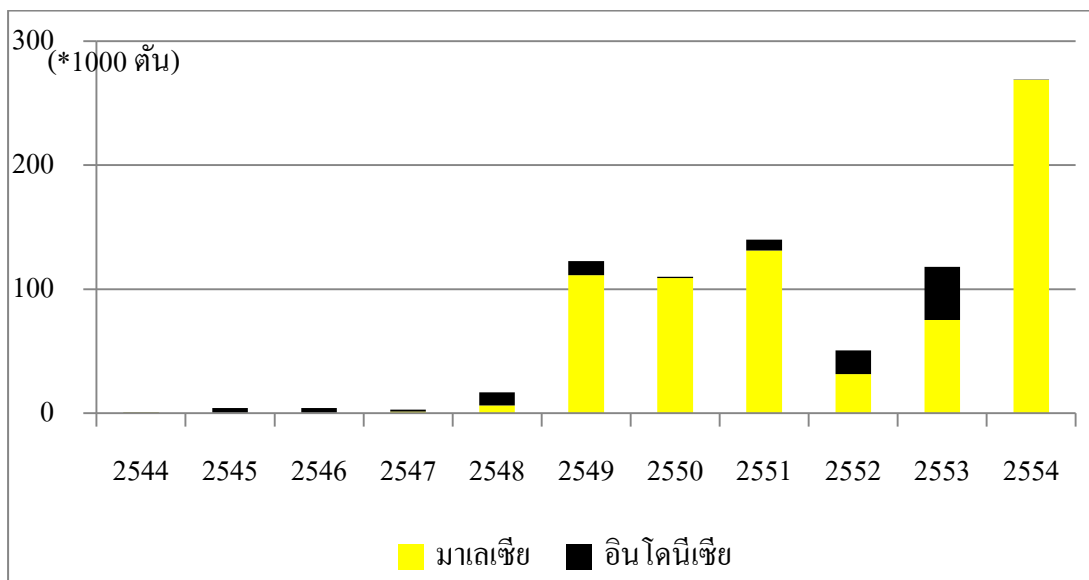
ภาพที่ 3.8 ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบนำเข้า ของประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย

หมายเหตุ: ตามรหัส Harmonize System (HS) Code:151110

ที่มา:ฐานข้อมูล Global Trade Atlas.

ภาพที่ 3.9 ปริมาณการนำเข้าน้ำมันปาล์มแปรรูป (Processed Palm Oil) ของประเทศมาเลเซีย และ ประเทศอินโดนีเซีย

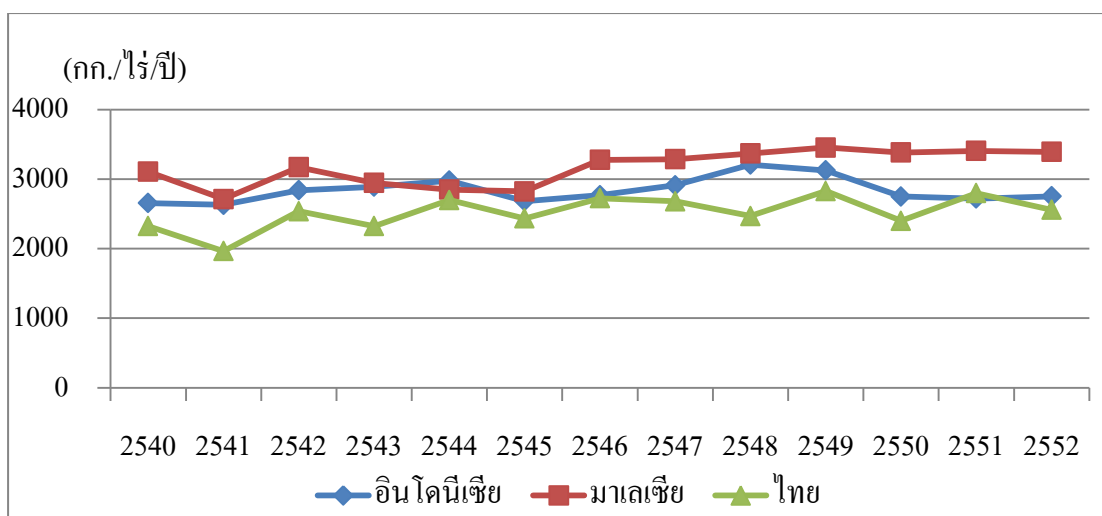

หมายเหตุ: ตามรหัส Harmonize System (HS) Code:151190

ที่มา:ฐานข้อมูล Global Trade Atlas.

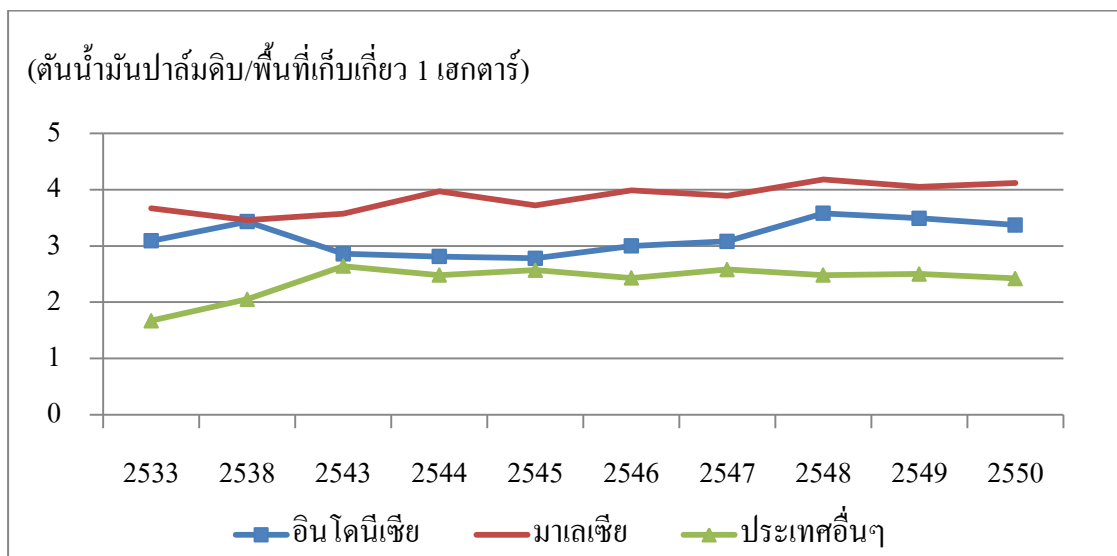
ซึ่งตรงกันข้ามกับผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบที่จะสามารถสกัดได้ต่อหน่วยพื้นที่การเพาะปลูก ปาล์มน้ำมัน โดยพบว่าประเทศมาเลเซียสามารถสกัดน้ำมันปาล์มดิบจากผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ได้ จากพื้นที่เพาะปลูก 1 เฮกตาร์ เป็นปริมาณมากที่สุดถึง 3.67-4.18 ตันน้ำมันปาล์มดิบ ขณะที่ประเทศ อินโดนีเซียสามารถสกัดน้ำมันปาล์มดิบจากพื้นที่ขนาดเดียวกันได้เป็นปริมาณเพียง 3.09-3.37 ตัน น้ำมันปาล์มดิบเท่านั้น

ภาพที่ 3.10 ผลผลิตปาล์มน้ำมันเฉลี่ยต่อไร่ของประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย

ที่มา: Statistical Databases of FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations)

ภาพที่ 3.11 ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบที่จะสามารถสกัดได้จากพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ 1 เฮกตาร์ ระหว่างประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอื่นๆ

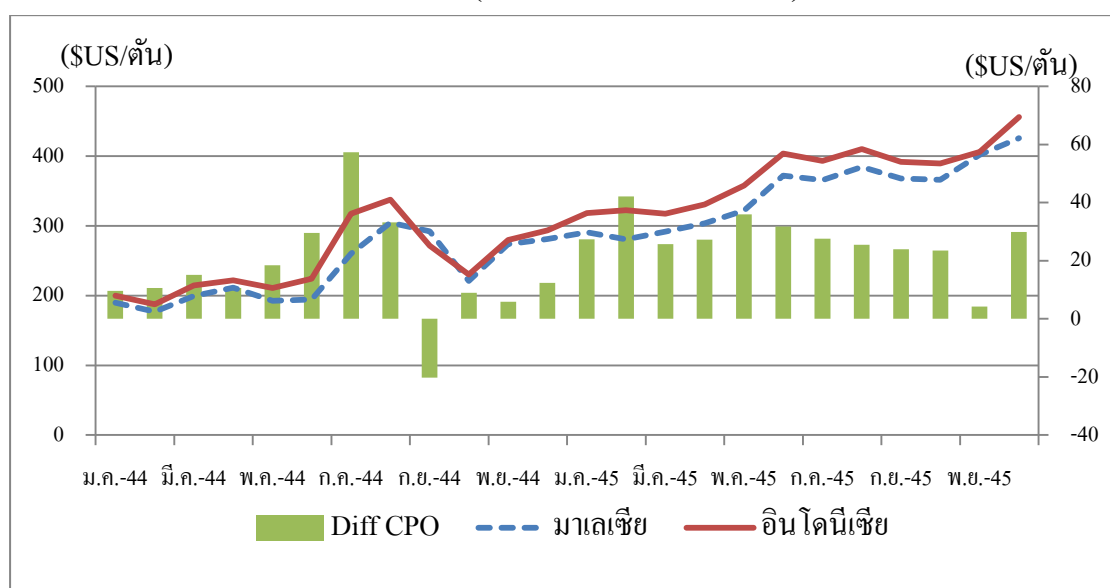
ที่มา: FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations), Indonesian Oil Palm Research Institute (IOPRI), Indonesian Palm Oil Commission (IPOC), Malaysian Palm Oil Board (MPOB) และ US Department of Agriculture (USDA).

สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าแม้ว่าประเทศอินโดนีเซียจะมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันปาล์มที่มากกว่าประเทศมาเลเซีย แต่ถ้าหากพิจารณาในส่วนเทคโนโลยีในการผลิตแต่ละประเทศที่สะท้อนได้จากราคาสินค้าน้ำมันปาล์ม (น้ำมันปาล์มดิบ/น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์) ระหว่างประเทศ พบว่าประเทศมาเลเซียยังคงมีความสามารถในการแข่งขันด้านราคาการผลิตน้ำมันปาล์มซึ่งแสดงได้จากส่วนต่างของราคา (Price Premium) สินค้าปาล์มทั้งที่อยู่ในรูปผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ดังตัวอย่างช่วงระยะเวลา ปีพ.ศ.2544-2545 พบว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบและราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศมาเลเซียจะมีระดับต่ำกว่าระดับราคาของประเทศอินโดนีเซียตลอดช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบมีส่วนต่างของราคาระหว่างประเทศเฉลี่ย 21.52 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน ขณะที่สินค้าน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ หรือ RBD Palm Olein มีส่วนต่างของราคาระหว่างประเทศเฉลี่ย 21.97 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน ดังแสดงตามภาพที่ 3.12 และ 3.13

ความแตกต่างของราคาสินค้าน้ำมันปาล์มดังกล่าวระหว่างประเทศเกิดจากผลของความแตกต่างในนโยบายอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มแต่ละประเทศ กรณีนโยบายอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มประเทศมาเลเซียพบว่ามุ่งผลิตเพื่อส่งออกไปต่างประเทศ จึงเป็นผลให้ผู้ผลิตต้องมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิตให้สามารถผลิตด้วยต้นทุนที่ต่ำ เพื่อรักษาส่วนแบ่งในตลาดโลกด้วยการส่งออกสินค้าน้ำมันปาล์มไปขายในตลาดโลกด้วยระดับราคาส่งออกที่ต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง (ประเทศอินโดนีเซีย) ได้ซึ่งตรงกันข้ามกับนโยบายอุตสาหกรรมของประเทศอินโดนีเซียที่มุ่งผลิต

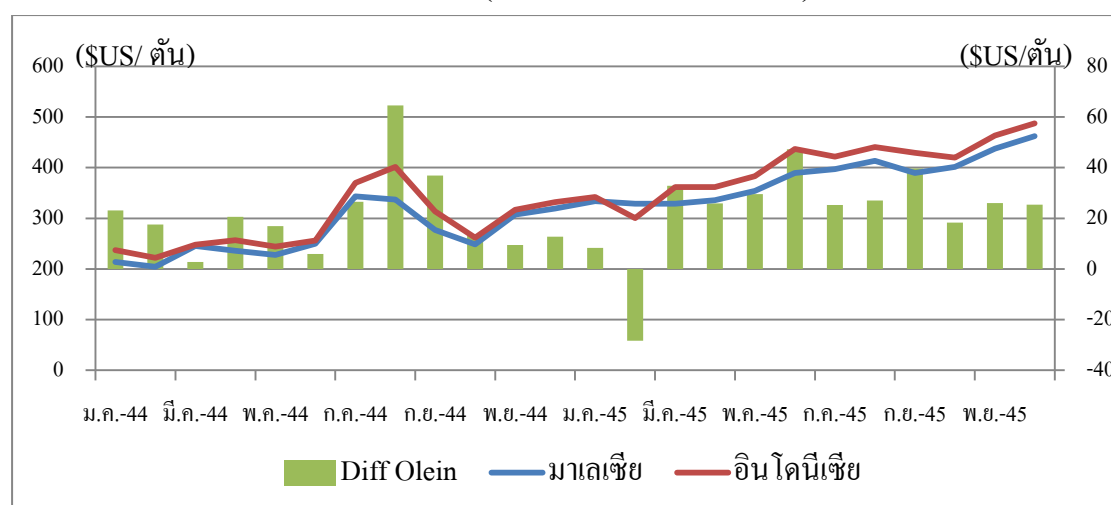
เพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศเป็นหลัก ผลิตภัณฑ์ส่งออกของประเทศอินโดนีเซีย ส่วนใหญ่จึงอยู่ในรูปน้ำมันปาล์มดิบที่เหลือจากการตอบสนองอุปสงค์ภายในประเทศ โดยพบว่า ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบที่ส่งออกจากประเทศอินโดนีเซียประมาณร้อยละ 10 ของปริมาณการส่งออก น้ำมันปาล์มดิบทั้งหมด ถูกนำเข้าโดยประเทศมาเลเซีย ตลอดช่วงระยะเวลาปีพ.ศ. 2545-2554

ภาพที่ 3.12 ส่วนต่างของราคาน้ำมันปาล์มดิบระหว่างประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย ณ ราคาส่งออก (Free on Board: F.O.B Price)

ที่มา: MPOB (Malaysian Palm Oil Board) , GAPKI (The Indonesian Oil Palm Producers Association) and Mohd Nasir Amiruddin (2003) อ้างอิงใน Rasiah and Shahrin (2006).

ภาพที่ 3.13 ส่วนต่างของราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ระหว่างประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย ณ ราคาส่งออก (Free on Board: F.O.B Price)

ที่มา: MPOB (Malaysian Palm Oil Board) , GAPKI (The Indonesian Oil Palm Producers Association) and Mohd Nasir Amiruddin (2003) อ้างอิงใน Rasiah and Shahrin (2006)

บทที่ 4

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย

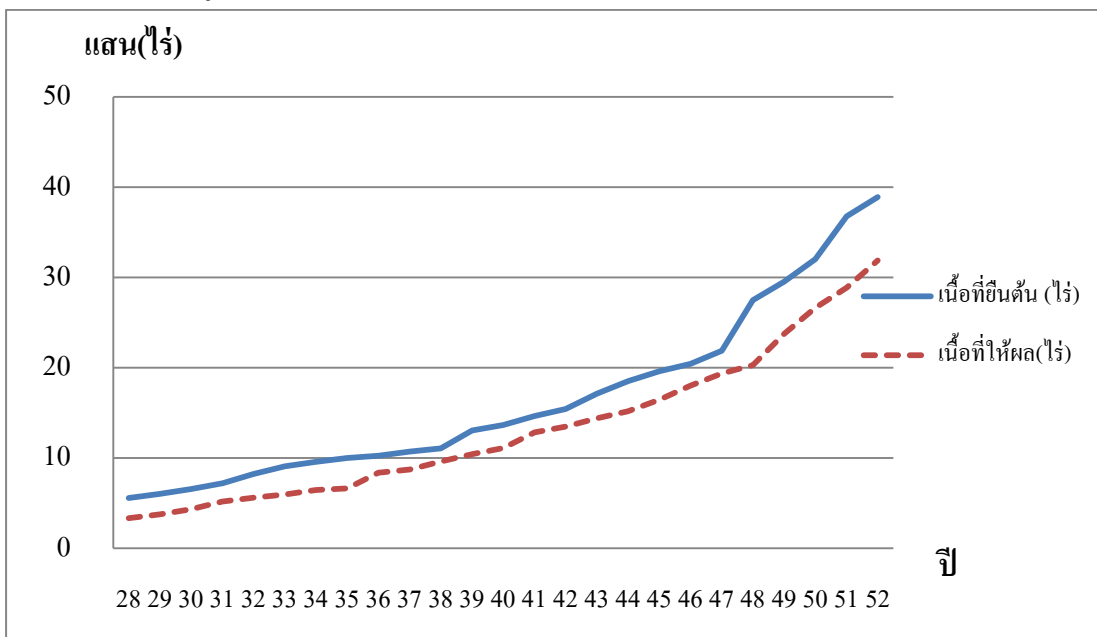
อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยจัดเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีสำคัญที่มีส่วนที่เกี่ยวเนื่องกับผู้ผลิตหลายภาคส่วนทั้งผู้ผลิตในตลาดแต่ละระดับ ผู้บริโภค และอุตสาหกรรมแปรรูปอื่นๆ โดยอุตสาหกรรมนี้ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกเชิงเศรษฐกิจเริ่มแรกในปี พ.ศ.2511 ด้วยสาเหตุ ณ ช่วงขณะนั้นยางพาราซึ่งถือว่าเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในภาคใต้มีราคาตกต่ำเนื่องจากมียางสังเคราะห์หรือยางเทียมตีตลาดอย่างธรรมชาติและเนื่องด้วยการปลูกปาล์มให้ผลผลิตที่เร็วกว่าเมื่อเทียบการปลูกยางพารา โดยปาล์มจะให้ผลผลิตในปีที่ 4 ขณะที่ยางพาราจะให้ผลผลิตในปีที่ 7 อีกทั้งสภาพพื้นที่ภาคใต้ซึ่งอยู่ติดกับประเทศมาเลเซียมีสภาพดิน ฟ้า อากาศที่คล้ายคลึงกัน(วิจิตร ว่องวาริทธิย์, 2539) รัฐบาลในขณะนั้นจึงได้มีการส่งเสริมการเพาะปลูกปาล์มในเชิงพาณิชย์ดังกล่าว

ระบบอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตน้ำมันปาล์มทั้งระบบ ได้แก่ ธุรกิจการปลูกปาล์ม น้ำมัน อุตสาหกรรมการสกัดน้ำมันปาล์มดิบและอุตสาหกรรมการกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (รัทท รวบรวมพรรณพงศ์, 2550) ในลักษณะการเชื่อมโยงแนวนอน (Horizontal integration) (สุพรรณษา วินมูน, 2546) นอกจากนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับการอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆที่ใช้ น้ำมันปาล์มเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ธุรกิจการปลูกปาล์มน้ำมัน

ด้วยลักษณะปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำมันปาล์มเป็นพืชที่ต้องการความชื้นสูงเฉลี่ย 1,800-2,000 มม./ปี (วิจิตร ว่องวาริทธิย์, 2539) ดังนั้นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมจึงอยู่ในเขตร้อนและฝนตกชุกตั้งแต่ภาคใต้เป็นต้นไป ดังนั้นพื้นที่เพาะปลูกปาล์มส่วนใหญ่ของประเทศไทยจึงอยู่ในภาคใต้เป็นส่วนใหญ่ หากพิจารณาข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ปีพ.ศ.2528-2552 พบว่าประเทศไทยมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 ต่อปี โดยในปีพ.ศ.2528 มีเนื้อที่ในการปลูกปาล์มทั้งสิ้น 0.55 ล้านไร่เพิ่มขึ้นเป็น 3.9 ล้านไร่ในปี พ.ศ.2552 โดยในพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันปีพ.ศ.2528 และปีพ.ศ.2552 เป็นพื้นที่ที่ให้ผลผลิตเท่ากับ 0.33 และ 3.2 ล้านไร่ตามลำดับโดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาดังกล่าวร้อยละ 9.30 ต่อปี ดังแสดงในภาพที่4.1

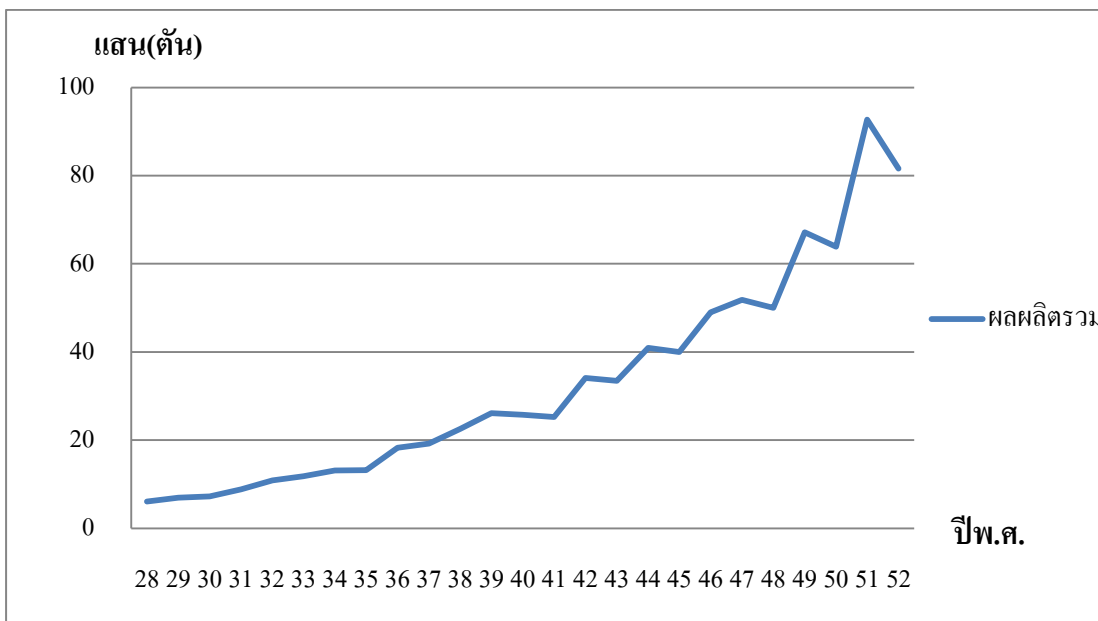
ภาพที่ 4.1 พื้นที่ปลูกและพื้นที่ให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันของประเทศไทยช่วงปีพ.ศ.2528-2552

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ขณะที่ผลผลิตปาล์มรวมและผลผลิตต่อไร่แต่ละปีมีอัตราที่เพิ่มขึ้นตามพื้นที่การปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวผลปาล์มตลอดช่วงปีพ.ศ.2528-2552 โดยผลผลิตปาล์มรวมและผลผลิตปาล์มที่เก็บเกี่ยวได้ต่อไร่มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.49 และ 2 ต่อปีตามลำดับตลอดช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ในปีพ.ศ.2551 พบว่าประเทศไทยสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตปาล์มและผลผลิตต่อไร่ได้มากที่สุดเป็นจำนวน 9.2 ล้านตันและ 3.2ตันต่อไร่ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ รองลงมาเป็นภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ตรัง ระยอง สระแก้ว และฉะเชิงเทรา เป็นต้น ส่วนภาคตะวันตก คือจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และมีพื้นที่ที่ปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในจังหวัดหนองคาย และอุบลราชธานี โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันมากที่สุด โดยในปีพ.ศ.2554 มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 1 ล้านไร่หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24.5 ของพื้นที่การเพาะปลูกปาล์มทั้งหมดของประเทศไทย

ภาพที่ 4.2 ผลผลิตปาล์มน้ำมันรวมของประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ.2528-2552

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นอกจากนี้สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์และคณะ(2543) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของระบบการผลิตและระบบการตลาดของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มไทย พบว่า นอกจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชเกษตรที่มีการผลิตเพื่อมุ่งการตอบสนองต่อความต้องการภายในประเทศเป็นหลัก (Domestic Consumption) ในเชิงการผลิตโดยเปรียบเทียบแล้วปาล์มน้ำมันยังมีความเสียเปรียบในการผลิตเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ อย่างเช่นประเทศมาเลเซีย ขณะที่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างจากความหลากหลายของการนำวัตถุดิบไปแปรรูปและระบบการตลาดของปาล์มน้ำมันพบว่า สามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางอุตสาหกรรมได้อย่างมากมายทั้งในแง่การบริโภคและอุปโภค สิ่งนี้จะแสดงให้เห็นว่าด้วยหากอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากลักษณะความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ (Product Varieties) ที่ได้จากการแปรรูปปาล์มน้ำมันจะส่งผลที่ดีต่อการตลาดที่จะทำให้มีช่องทางและโอกาสทางการตลาดมากยิ่งขึ้นและส่งผลไปถึงด้านมูลค่าเพิ่มทางการตลาดที่จะเพิ่มสูงขึ้นด้วย โดยสามารถสรุปได้ภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างการผลิต การตลาดและความหลากหลายของการนำ
วัตถุดิบไปแปรรูปของปาล์มน้ำมัน

ตอบสนองต่อความ ต้องการ ภายในประเทศเป็น หลัก	เสียเปรียบในการ ผลิตโดย เปรียบเทียบ
มีความหลากหลายในการนำวัตถุดิบไป แปรรูป(และใช้งาน)สูง	

ที่มา: สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้าน โครงสร้างการผลิตปาล์มน้ำมันซึ่งจำแนกตามลักษณะผู้ปลูกสามารถจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะตามข้อมูลของ สมาคมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ที่อ้างอิงใน สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2543) ได้แก่ กลุ่มของบริษัทปลูกปาล์มขนาดใหญ่ กลุ่มที่มีการดำเนินกิจการในรูปแบบกิจการส่วนตัว และกลุ่มของนิคมสหกรณ์¹²

1.กลุ่มของบริษัทปลูกปาล์มขนาดใหญ่ โดยมีขนาดกว่า 1,000 ไร่ขึ้นไป โดยมากจะเป็นโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่มีสวนปาล์มเพื่อป้อนผลผลิตเข้าโรงงานของตน มีจำนวน 174 ราย มีสัดส่วนครอบครองพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดประมาณ 37% ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูกเฉลี่ย 3,066 ไร่ต่อราย

2.กลุ่มที่มีการดำเนินกิจการในรูปแบบกิจการส่วนตัว ซึ่งเป็นผู้ปลูกรายย่อยที่มีสวนขนาดตั้งแต่ 20-1,000 ไร่ จำนวน 45,000 ราย มีสัดส่วนครอบครองพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดประมาณ 48% ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูกเฉลี่ย 42 ไร่ต่อราย

3.กลุ่มของสหกรณ์นิคมสร้างตนเอง เป็นกลุ่มผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐเพื่อสร้างอำนาจต่อรองราคา โดยเกษตรกรจะได้รับการจัดสรรที่ดินให้รายละอย่างน้อย 25 ไร่ สมาชิกในแต่ละนิคมสหกรณ์จะรวมตัวเป็นสหกรณ์นิคมเพื่อเจรจาซื้อขายและขายผลปาล์มสดกับโรงสกัด ซึ่งได้ราคาดีกว่าสมาชิกต่างคนต่างขายเพราะขายเป็นจำนวนมาก มีทั้งหมดจำนวน 7,593 ราย มีสัดส่วนครอบครองพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 16% ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูกเฉลี่ย 31 ไร่ต่อราย

¹² เป็นข้อมูลในปี พ.ศ. 2543

ช่องทางที่ผลผลิตปาล์มจะสามารถจำหน่ายตามช่องทางหลากหลาย ซึ่งได้แก่ การจำหน่ายผลผลิตให้โรงสกัดโดยตรง การจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลางที่เรียกว่า ลานเท หรือ การจำหน่ายให้กับสหกรณ์/นิคมที่ผู้ปลูกเป็นสมาชิก ทั้งนี้หากจำแนกตามพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันตามภูมิภาค พบว่า ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตปาล์มสดของเกษตรกรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะขายผลปาล์มให้กับโรงสกัดโดยตรง เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ใกล้โรงสกัด มีผู้รับเหมาและขนปาล์มส่งถึงโรงสกัด ส่วนช่องทางการจำหน่ายผลผลิตปาล์มสดของเกษตรกรในเขตภาคใต้พบว่าจะมีช่องทางการจำหน่ายเป็นไปใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ส่วนใหญ่จะขายให้พ่อค้ารายย่อยที่มารับซื้อหรือพ่อค้าลานเท และขายผ่านระบบสหกรณ์/สถาบันเกษตรกร โดยเกษตรกรจะเลือกช่องทางการจำหน่ายลักษณะใดนั้นจะพิจารณาจากราคาที่ได้รับเป็นหลัก (สุกัลยา กาเซ็มม, 2546) ทั้งนี้ราคาผลผลิตปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรขายได้ (Producers' price) จะขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการหลัก คือ คัดจากเปอร์เซ็นต์น้ำมันในทะลาย และคิดจากขนาดก้านน้ำหนักของทะลายปาล์มสด

นอกจากนี้ราคาผลปาล์มสดยังขึ้นอยู่กับปริมาณอุปทานผลปาล์มในตลาด ซึ่งถูกกำหนดจากฤดูกาล ซึ่งราคาผลปาล์มมีลักษณะการเคลื่อนไหวขึ้นลงตามฤดูกาล (Seasonal movement) เช่นเดียวกับสินค้าเกษตรอื่นๆ โดยปกติราคาทะลายปาล์มน้ำมันจะสูงในช่วงต้นปี โดยเฉพาะในเดือนมกราคมถึงมีนาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ปาล์มน้ำมันออกสู่ตลาดน้อยและราคาจะเริ่มต่ำลงในเดือนต่อๆไปและราคาจะเริ่มทรงตัวอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงพฤศจิกายน จากนั้นราคาจะเริ่มสูงขึ้นอีกครั้งในเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ผลปาล์มออกสู่ตลาดน้อย โดยลักษณะการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นวัฏจักรอย่างสม่ำเสมอในแต่ละช่วงฤดูกาลของแต่ละปี

4.2 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบ

ด้วยลักษณะกายภาพของผลปาล์มน้ำมันจะต้องผ่านกระบวนการสกัดเพื่อน้ำมันปาล์มดิบภายใน 24 ชั่วโมง มิฉะนั้นจะทำให้กรดไขมันอิสระในผลปาล์มเพิ่มขึ้นสูงกว่ามาตรฐานที่ร้อยละ 5 ที่มีผลต่อคุณภาพน้ำมันปาล์มดิบที่จะสกัดได้ ดังนั้น โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบจึงตั้งอยู่ใกล้สวนปาล์ม (วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2539) จากข้อมูลกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม มีโรงงานที่ขึ้นทะเบียนในการประกอบกิจการเกี่ยวกับการสกัดน้ำมันปาล์มและการหีบรวมน้ำมันปาล์มในปี พ.ศ.2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 132 ราย สามารถจำแนกประเภทของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มตามลักษณะของกระบวนการผลิตออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งได้แก่ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มแบบมาตรฐาน และโรงงานสกัดหีบน้ำมันปาล์ม

1. โรงสกัดน้ำมันปาล์มแบบมาตรฐาน มีจำนวนทั้งสิ้น 63 โรง¹³ เป็นโรงงานที่มีกระบวนการผลิตแบบมาตรฐานจะใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีนำเข้าจากต่างประเทศที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 10 ตันผลปาล์มสดต่อชั่วโมงขึ้นไป โรงสกัดดังกล่าวจะรับซื้อผลปาล์มจากสวนปาล์มขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ตลอดจนผู้รวบรวมหรือพ่อค้าในท้องถิ่น นอกจากนี้จะรับซื้อทั่วไปแล้วส่วนหนึ่งจะได้จากสวนของบริษัทเองซึ่งเป็นสวนขนาดใหญ่ที่มีเนื้อที่เพาะปลูกจำนวนมาก โรงงานดังกล่าวจะมีเครื่องจักรที่ทันสมัยที่สามารถตีแยกทะเลาะกับผลปาล์มออกจากกันโดยไม่ต้องใช้แรงงานคน น้ำมันปาล์มที่สกัดได้ส่วนใหญ่เป็นน้ำมันจากผลปาล์มที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเหมาะที่จะนำมาบริโภคหรือเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอื่นๆ ผลผลิตที่ได้เป็นน้ำมันปาล์มดิบ 2 ประเภท ซึ่งได้แก่ น้ำมันจากเปลือกมีสีแดงส้ม และน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มซึ่งใสและมีความสมบัติเหมือนน้ำมันมะพร้าว

2. โรงงานหีบน้ำมันปาล์ม มีจำนวนทั้งสิ้น 18 โรง¹⁴ โรงงานประเภทนี้เกิดจากการดัดแปลงโรงงานหีบน้ำมันมะพร้าว มีขนาดเล็กซึ่งมีเงินลงทุนไม่เกิน 10 ล้านบาท โรงงานประเภทนี้จะใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่และใช้ผลปาล์มร่วงหรือผลปาล์มที่เจาะออกแล้วเป็นวัตถุดิบ ซึ่งส่วนใหญ่ซื้อจากพ่อค้าค้ากลางที่รวบรวมผลปาล์ม โดยไม่มีการคัดเกรดคุณภาพหรือแยกคุณภาพ มีกำลังการผลิตประมาณ 10-30 ตันปาล์มร่วงต่อวัน และโรงงานประเภทนี้จะสามารถหีบได้ทั้งผลปาล์ม มะพร้าว และเมล็ดขางพารา ด้วยเทคโนโลยีการผลิตที่ไม่ซับซ้อน กล่าวคือ เริ่มต้นด้วยการนำผลปาล์มร่วงมาอย่างด้วยอุณหภูมิ 180-200 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นจึงหีบน้ำมันด้วยเครื่องหีบน้ำมันมะพร้าวแล้วกรองน้ำมันด้วยเครื่องกรองแบบหลายชั้น โดยกากที่เหลือจะจำหน่ายเป็นอาหารสัตว์ต่อไป น้ำมันดิบที่ได้จะเป็นน้ำมันดิบที่เกิดจากการผสมระหว่างจากผลและเมล็ดในปาล์มร่วมกัน ที่เรียกว่า น้ำมันกระเทย

หากเปรียบเทียบระหว่างโรงสกัดน้ำมันทั้ง 2 ประเภทข้างต้นพบว่าเนื่องจากโรงหีบน้ำมันปาล์มใช้เงินลงทุนต่ำ ทำให้การใช้เทคโนโลยีในการผลิตจึงไม่ซับซ้อนซึ่งทำให้น้ำมันดิบที่ได้มีคุณภาพต่ำเมื่อเทียบกับการสกัดแบบแยกส่วนของโรงสกัดน้ำมันปาล์มแบบมาตรฐาน เพราะน้ำมันปาล์มดิบที่ได้เป็นน้ำมันที่ผสมระหว่างน้ำมันที่ได้จากเปลือกผลปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม ดังนั้นการนำน้ำมันปาล์มที่ได้จากการหีบรวมไปกลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จะใช้ต้นทุนที่

¹³ เป็นข้อมูลที่แบ่งแยกตามกำลังการผลิตในการสกัดน้ำมันปาล์มดิบต่อชั่วโมงระหว่าง 10-40 ตันน้ำมันปาล์มดิบต่อชั่วโมง ของปีพ.ศ.2554 จากโรงงานสกัดที่ต้องแจ้งรายละเอียดปริมาณน้ำมันปาล์มและสถานที่เก็บสินค้าควบคุมตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยราคาสินค้าและบริการต่อ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

¹⁴ เป็นข้อมูลปี พ.ศ.2555 จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กระจายอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี ชุมพรและสตูล

สูงกว่า เนื่องจากน้ำมันจากการหีบรวมมีลักษณะใหม่ ฟอกสียากและสกปรกเพราะมีเขม่าจากการย่างผลปาล์ม ดังนั้นราคาขายน้ำมันปาล์มประเภทนี้จึงถูกกว่า ช่องทางในการจัดจำหน่ายของผู้ผลิตประเภทนี้จะน้อยกว่าและเสียโอกาสการจำหน่ายน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มซึ่งมีราคาสูงกว่าน้ำมันจากเปลือกของผลปาล์ม

นอกจากนี้ น้ำมันปาล์มที่ได้จากการหีบรวมจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่ำเมื่อเทียบกับการสกัดแบบแยกส่วน เนื่องจากน้ำมันที่ได้เป็นการผสมกันจากผลและเมล็ดในรวมกัน ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้ น้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มเป็นวัตถุดิบ เช่น อุตสาหกรรมโอเลโอเคมี (Oleochemicals) อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เป็นต้น ขณะที่น้ำมันที่ได้จากการสกัดแบบแยกส่วนของโรงสกัดน้ำมันปาล์มแบบมาตรฐานมีคุณภาพมากกว่าแต่ก็ก่อให้เกิดผลต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าเมื่อก่อให้เกิดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตประมาณ 2.5 ลูกบาศก์เมตรต่อตันวัตถุดิบ

ทางด้านพฤติกรรมของราคาน้ำมันปาล์มดิบจะถูกกำหนดตามราคาของวัตถุดิบ (ผลปาล์มสด) เป็นสำคัญเนื่องจากเป็นต้นทุนส่วนใหญ่ โดยราคาของวัตถุดิบผลปาล์มสดที่ทางโรงสกัดจัดซื้อ นอกจากจะขึ้นอยู่กับคุณภาพผลปาล์ม ซึ่งได้แก่ สัดส่วนน้ำมันในทะลายปาล์มและน้ำหนักของทะลายปาล์มสดที่ได้รับแล้วยังขึ้นอยู่กับระดับอุปสงค์และอุปทานในตลาดผลปาล์มซึ่งถูกกำหนดโดยฤดูกาลเป็นสำคัญ โดยรัตนพงษ์ เกาโบรมย์ (2542) กล่าวว่าในช่วงที่ระดับอุปทานผลปาล์มน้อย ราคารับซื้อที่ประกาศไว้หน้าโรงสกัดจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากแต่ละโรงสกัดมีการแย่งซื้อผลปาล์มเพื่อเป็นการจูงใจให้เกษตรกรขายผลผลิตให้แก่โรงสกัดของตน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของราคาดังกล่าวจะอยู่ในขอบเขตที่จำกัดระดับหนึ่งอันเป็นผลมาจากการพูดคุยของบรรดาผู้ประกอบการโรงสกัดด้วยกันเพื่อป้องกันผลเสียที่จะเกิดจากการแบกรับต้นทุนวัตถุดิบที่มากเกินไป ในทางกลับกันในช่วงที่อุปทานผลปาล์มมีมาก อำนาจการต่อรองราคาจะกลับมาอยู่ที่โรงสกัดทันทีอันเป็นผลมาจากลักษณะกายภาพของผลปาล์มที่เมื่อสุกแล้วจำเป็นที่จะต้องนำไปสกัดทันที

ปัจจุบันมีโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบรวมถึงโรงงานหีบน้ำมันปาล์มจำนวนทั้งสิ้น 132 โรงงาน ซึ่งกระจายอยู่ในจังหวัดทางภาคใต้ 12 จังหวัด¹⁵ ลูกค้าหลักของโรงสกัดคือ โรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ซึ่งส่วนใหญ่กระจายอยู่ในจังหวัดทางภาคกลางและปริมณฑล จำนวนทั้งสิ้น 15 โรง ตลาดน้ำมันปาล์มดิบจึงมีลักษณะคล้ายตลาดผู้ซื้อน้อยราย (วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2539) การกำหนดราคาน้ำมันปาล์มดิบแม้จะเป็นการตกลงร่วมกันระหว่าง โรงสกัด โรงกลั่นและกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ (วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2539) แต่เนื่องด้วยรัฐบาลมีการควบคุมการนำเข้าน้ำมัน

¹⁵ ได้แก่ จังหวัดกระบี่ สุราษฎร์ธานี ชุมพร พังงา สงขลา ตรัง สตูล ระนอง ปัตตานี นราธิวาส พัทลุง และนครศรีธรรมราช

ปาล์มจากต่างประเทศและรวมทั้งโรงกลั่นน้ำมันปาล์มมีขนาดใกล้เคียงกัน ในภาชนะน้ำมันปาล์มดิบ ขนาดแคลนโรงสกัดจะมีอำนาจต่อรองในการขายน้ำมันปาล์มดิบเหนือโรงสกัด ในทางกลับกันเมื่อมี ปริมาณอุปทานน้ำมันปาล์มดิบในตลาดมาก โรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จะมีอำนาจในการต่อรอง มากขึ้น

โดยรัตนพงษ์ เกาโบรมย์ (2542) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ว่า การซื้อขาย ระหว่างโรงสกัดและโรงกลั่นที่ไม่ใช่บริษัทในเครือมักมีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าระยะสั้น (ราว 1-3 เดือน) เพื่อเป็นการประกันความแน่นอนของปริมาณวัตถุดิบที่สามารถป้อนเข้าโรงกลั่นได้ อย่างไรก็ดี ขนาดของปริมาณที่ทำสัญญากับโรงสกัดน้ำมันปาล์มมักจะมีจำนวนที่ไม่มากนัก เช่น ไม่เกิน 30% ของปริมาณน้ำมันปาล์มดิบทั้งหมด เนื่องจากปริมาณของวัตถุดิบผลปาล์มสดที่ปลูกได้ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในแต่ละช่วง ในขณะที่ลักษณะของการทำสัญญาจะเป็นการกำหนด รายละเอียดของการซื้อขายที่ได้ตกลงกันล่วงหน้า ดังนั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงของราคามากก็จะ สร้างความได้เปรียบและเสียเปรียบกันแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จึงเป็นสาเหตุให้การทำสัญญาล่วงหน้ามัก ทำในปริมาณที่ไม่สูงนัก

นอกจากนี้ วิจิตร ว่องวาริทธิพย์ (2539) กล่าวว่าการแข่งขันระหว่างโรงสกัดขึ้นอยู่กับอุป สกณ์น้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศ กล่าวคือ ในสภาวะที่มีอุปสงค์น้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศ มากกว่าอุปทานภายในประเทศ ระดับการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบของ ประเทศไทยอยู่ในระดับที่ไม่รุนแรง ซึ่งทางกลับกันภาวะที่มีอุปทานน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศ สูง การแข่งขันระหว่างโรงสกัดจะอยู่ในระดับสูงเมื่อต้องแข่งขันกันขายน้ำมันปาล์มดิบให้หมด ลักษณะการแข่งขันดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัยความไม่แตกต่างกันในผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มที่ ได้จากโรงสกัดที่ใช้เทคโนโลยีในการสกัดแบบเดียวกัน ดังแสดงได้จาก ผลงานของ รัตนพงษ์ เกา โบรมย์ (2542) พบว่าคุณภาพของน้ำมันปาล์มที่ได้จากโรงสกัดที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตแบบ มาตรฐานมีความแตกต่างกันน้อยมากจนไม่มีนัยสำคัญ แม้จะมีขนาดการลงทุนที่แตกต่างกัน เนื่องจากโรงสกัดดังกล่าวต้องอาศัยการนำเข้าเครื่องจักรจากต่างประเทศแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะ ประเทศมาเลเซีย จึงทำให้มีขั้นตอนการผลิตที่ไม่แตกต่างกันมาก

อีกทั้งหากพิจารณาด้านปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อคุณภาพน้ำมันปาล์มดิบที่ได้ เช่น พันธุ์ ปาล์ม ฤดูกาลหรือภัยธรรมชาติ เป็นต้น เมื่อโรงสกัดต้องพึ่งพิงวัตถุดิบจากแหล่งภายนอกเป็นสำคัญ ในการสกัด พบว่าวัตถุดิบมีลักษณะและคุณภาพที่ใกล้เคียงกันในช่วงเวลาหนึ่งๆ จึงทำให้น้ำมัน ปาล์มดิบที่ได้จากโรงสกัดที่ใช้เทคโนโลยีที่เหมือนกันสามารถทดแทนได้

นอกจากนี้หากพิจารณาการแข่งขันระหว่างโรงสกัดตามเทคโนโลยีการผลิตที่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ การสกัดแบบมาตรฐานและการสกัดรวม (หีบรวม) พบว่ามีการแข่งขันระหว่างโรงสกัด

ดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากปัจจัยส่วนหนึ่งเกิดจากผลของความแตกต่างในตัวผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มดิบที่ได้กล่าวคือน้ำมันปาล์มดิบที่ได้จากการหีบน้ำมันปาล์มเป็นน้ำมันผสมกันระหว่างเนื้อปาล์มและเมล็ดในปาล์ม ส่วนน้ำมันปาล์มดิบที่ได้จากการสกัดแบบมาตรฐานจะสามารถแบ่งเป็นน้ำมันปาล์มดิบที่ได้จากเปลือกนอก และน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มที่มีคุณภาพของน้ำมันสูงกว่า จึงทำให้น้ำมันปาล์มดิบที่ได้จากโรงสกัดแต่ละประเภทต่างมีตลาดเฉพาะรองรับ

ทั้งนี้ น้ำมันปาล์มดิบที่ได้ส่วนใหญ่จะถูกป้อนเข้าสู่โรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ถึงร้อยละ 85-87 ของน้ำมันปาล์มดิบทั้งหมด อีกร้อยละ 3-5 จะถูกป้อนเป็นวัตถุดิบในการผลิตสบู่และอาหารสัตว์ และส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 10 จะถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไบโอดีเซล รวมถึงการส่งออกไปยังต่างประเทศ

4.3อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์

หลังจากได้น้ำมันปาล์มดิบมาแล้วจะถูกนำไปผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นที่สองโดยการนำไปกลั่นให้บริสุทธิ์ด้วยการแยกสิ่งเจือปนต่างๆออกจากน้ำมันปาล์มดิบ จำนวนโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทยทั้ง 15 โรงกลั่น¹⁶ มีเทคโนโลยีการกลั่นที่แตกต่างกัน 2 แบบ คือ กระบวนการทางกายภาพและกระบวนการทางเคมี ทั้งนี้หากเปรียบเทียบเทคโนโลยีในการกลั่นทั้งสองแบบพบว่า กระบวนการกลั่นทางกายภาพจะมีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยที่ต่ำเนื่องจากมีการใช้สารเคมีน้อยกว่า นอกจากนี้อัตราการสูญเสียน้ำมันระหว่างกระบวนการกลั่นน้อยกว่าและสามารถแยกเอากรดไขมันอิสระที่มีความบริสุทธิ์ถึงร้อยละ 95 ออกมาเพื่อนำไปแยกส่วนในการทำผลิตภัณฑ์อื่นๆได้หลายชนิด น้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มดิบที่ผ่านกระบวนการกลั่นแล้วจะเรียกว่า น้ำมันอาร์บีดี (RBD) ซึ่งย่อมาจาก Refining, Bleaching และ Deodorization (วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2539) โดยน้ำมันปาล์มที่มีคุณภาพนั้นจะต้องมีคุณสมบัติมาตรฐาน ซึ่งได้แก่ ประการแรกคือ มีกรดไขมันอิสระไม่เกินร้อยละ 5 ประการที่สองคือ มีน้ำและสิ่งระเหยได้ไม่เกินร้อยละ 0.5 ประการที่สามคือ สารละลายในน้ำไม่เกินร้อยละ 0.5 และประการสุดท้ายคือมีค่าไอโอดีนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 51

ทั้งนี้กระบวนการกลั่นน้ำมันปาล์มดิบเพื่อทำให้บริสุทธิ์จะสามารถได้ผลผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์และผลพลอยได้อื่นๆ (By-products) ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 5 ชนิดได้แก่

1. RBD Palm Oil เป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ผ่านกระบวนการกลั่นนำมาผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภคต่างๆ ได้แก่ มาการีน เนยขาว หรือใช้ในอุตสาหกรรมสบู่
2. RBD Olein มาจากการนำ RBD Palm Oil มาผ่านการแยกไขมันออกจากโอเลอินเหลวใส ซึ่งใช้เป็นน้ำมันปรุงอาหาร

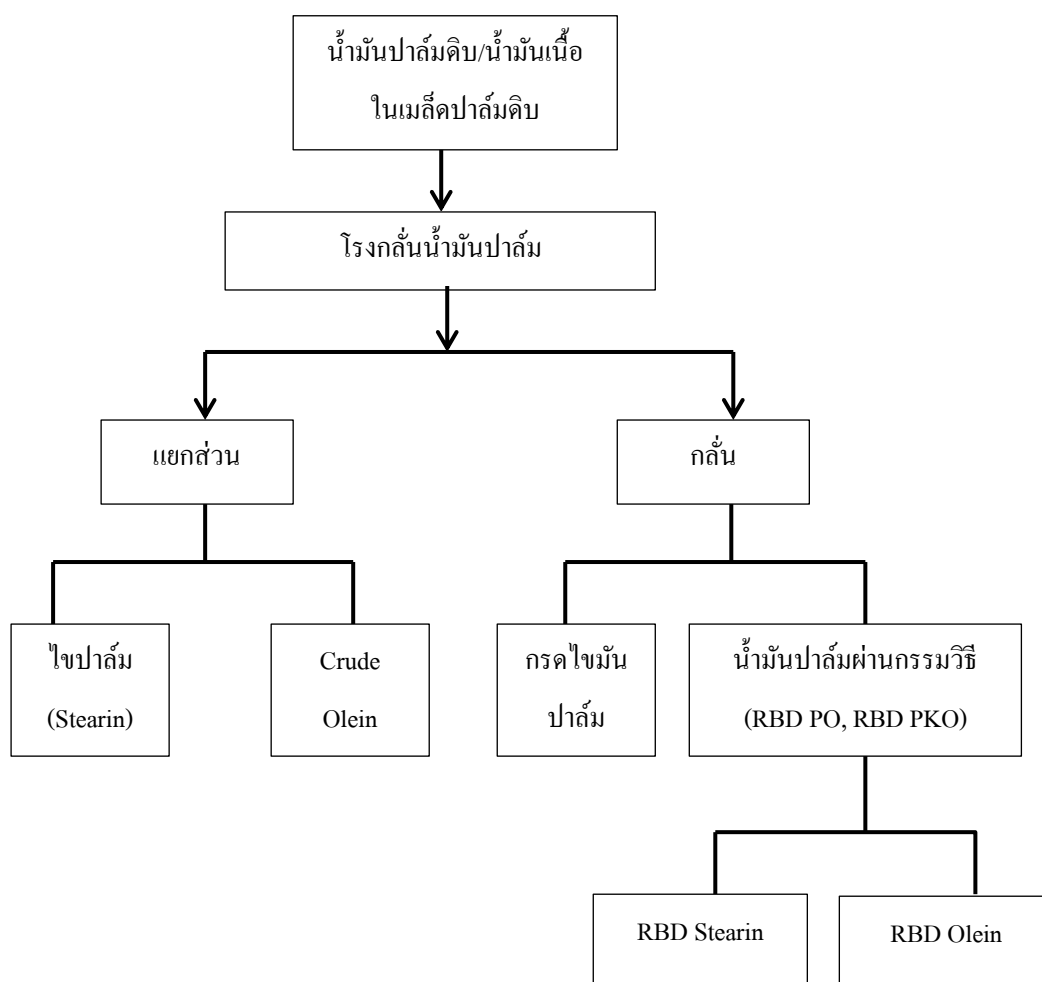
¹⁶ในปีพ.ศ.2554

3. RBD Stearin เป็นส่วนของไขมันที่ได้ออกหลังจากแยกส่วน (Fractionation) แล้วซึ่งสามารถนำไปผลิตสบู่ เทียนไข กรดสเตียริก และมากรีนได้

4. Super Olein Palm Oil คล้ายกับน้ำมันปาล์ม โอเลอิน แต่มีองค์ประกอบของกรดไขมันไม่อิ่มตัวมากกว่าราคาจึงแพงกว่าน้ำมันปาล์ม โอเลอินธรรมดาและใช้ในอุตสาหกรรมอาหารกระป๋องหลายชนิด

5. กรดไขมันปาล์ม (Palm fatty acid distillate) เป็นผลพลอยได้จากการกลั่นและใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมสบู่และกรดสเตียริกและอุตสาหกรรมโพลิเอทิลีน

ภาพที่ 4.4 ผลผลิตจากกระบวนการกลั่นน้ำมันปาล์ม

หมายเหตุ: RBD PO หมายถึง Refined Bleached and Deodorized Palm Oil

RBD PKO หมายถึง Refined Bleached and Deodorized Palm Kernel Oil

ที่มา: สำนักเจรจาสินค้า กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.

ผลผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์และผลพลอยได้อื่นๆ (By-products) ข้างต้น จะสามารถนำไปใช้บริโภคได้โดยตรงหรือนำไปใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง สำหรับน้ำมันปาล์มที่ใช้ในการบริโภคโดยตรงนั้นจะถูกบรรจุขวดพลาสติกขนาดต่างๆ ถุง หรือปี๊บ

ทั้งนี้จาก หนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0409/1199 ลงวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2555 กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดตรึงราคาจำหน่ายปลีกน้ำมันพืชปาล์มอยู่ที่ขวดลิตรละ 42 บาท เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อภาระค่าครองชีพประชาชนตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งตรงกันข้ามกับการจำหน่ายน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์แก่อุตสาหกรรมต่อเนื่อง ที่อำนาจต่อรองราคาของโรงกลั่นน้ำมันปาล์มต่ออุตสาหกรรมดังกล่าวมีความยืดหยุ่นมากกว่าการขายให้แก่ภาคครัวเรือน เมื่อน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ขายให้แก่อุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆเป็นสินค้าที่ไม่ถูกควบคุมราคาโดยภาครัฐ

ส่วนของน้ำมันปาล์มและผลพลอยได้อื่นๆ (By-products) ที่นำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องของประเทศไทย พบว่าสามารถนำไปใช้ได้ 2 อุตสาหกรรมคือ อุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมที่ไม่ใช่อาหาร

น้ำมันปาล์มที่ถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหารจะถูกนำมาใช้ในการผลิตไอศกรีม บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เป็นต้น ซึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมนี้ น้ำมันทุกชนิดรวมถึงไขมันสัตว์เป็นสินค้าทดแทนน้ำมันปาล์มได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำมันถั่วเหลืองและน้ำมันมะพร้าว ขณะที่น้ำมันปาล์มที่ถูกนำไปใช้อุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ไม่ใช่อาหาร ซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมสบู่ จะมีน้ำมันมะพร้าวและไขมันสัตว์เป็นสินค้าทดแทนน้ำมันปาล์มในการผลิต และประเภทอุตสาหกรรมโอเลโอเคมี (Oleochemicals) ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ใช้ประโยชน์จากการนำน้ำมันปาล์มมาใช้ทดแทนเคมีภัณฑ์ที่ได้จากน้ำมันปิโตรเลียม (Synthetic Oleochemicals) ซึ่งได้แก่ ผงซักฟอก จาระบี หมึกพิมพ์ เป็นต้น โดยสามารถแสดงการใช้ประโยชน์ของกรดไขมันจากน้ำมันปาล์มในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 การใช้ประโยชน์ของกรดไขมันจากน้ำมันปาล์มในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ

ประเภทกรดไขมัน	สารที่แยกได้	การใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมต่างๆ
Esters	C1, C3, C4, C8, Oleyl & Polyol Esters etc.	อุตสาหกรรมพลาสติก ยาง เครื่องสำอาง น้ำมันหล่อลื่น เป็นต้น
Metalic soaps	Ca, Zn, Mg, Al, Li, Pb, Ba Soaps, etc.	อุตสาหกรรมพลาสติก กระจก ยาน้ำมันหล่อลื่น จาระบี เป็นต้น
Amines	Amine salts, Elthoxylates, QAS, etc.	อุตสาหกรรมพลาสติก สิ่งทอ สารความตึงผิว เครื่องสำอาง เป็นต้น
Alcohols	Sulfates, Ester, Ethoxylates, etc	ผงซักฟอก สารลดแรงตึงผิว สารเคมีในอุตสาหกรรมยา เครื่องสำอาง เป็นต้น
Oleic Derivatives	Dimeric acid & Its drive, Ethoxylates, Esters, etc.	น้ำมันหล่อลื่น จาระบี สิ่งทอ พลาสติก เป็นต้น

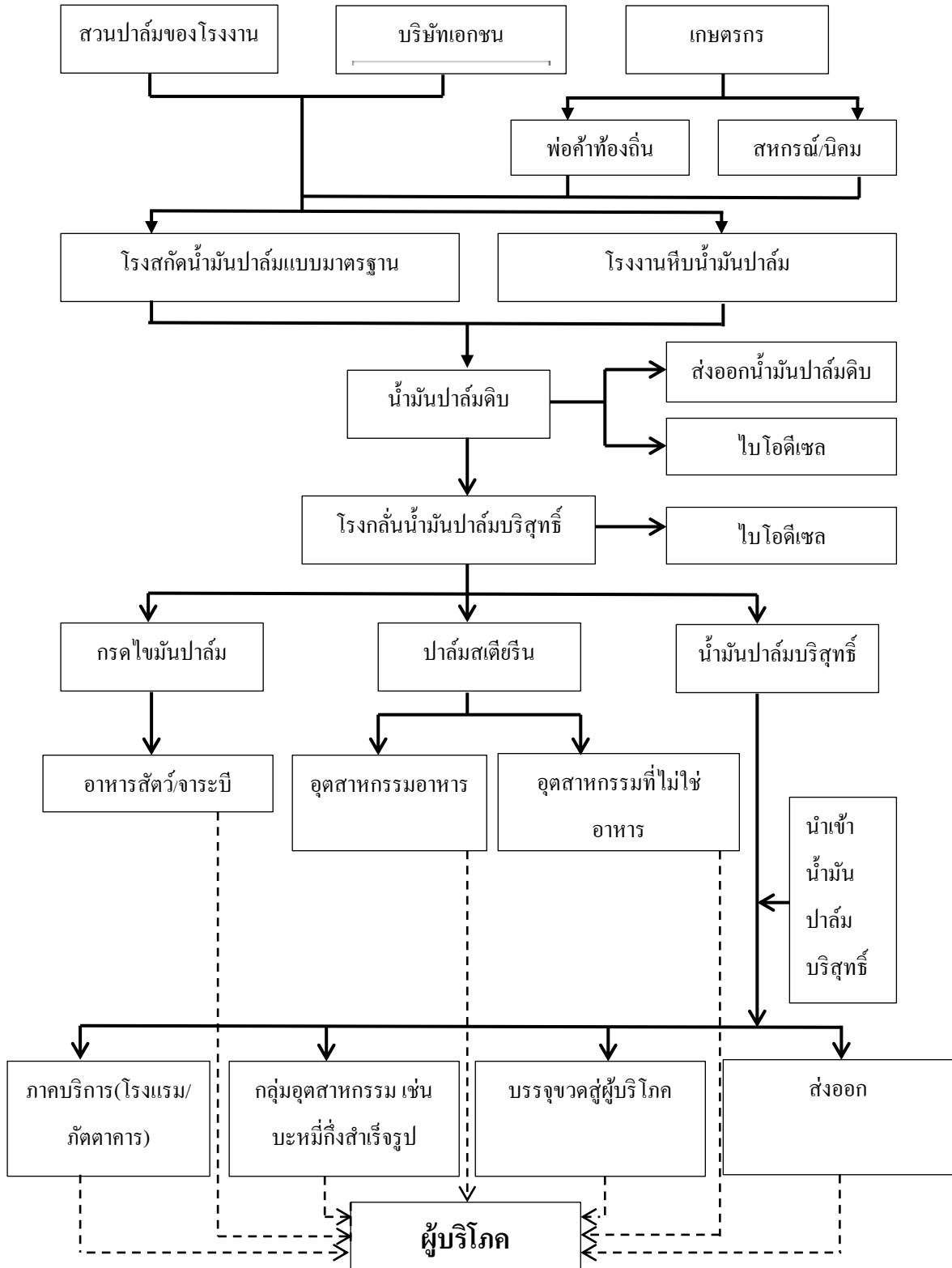
ที่มา: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

หากจำแนกกลุ่มอุตสาหกรรมภาคการผลิตสินค้า ซึ่งไม่รวมภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มจากตารางโครงสร้างปัจจัยการผลิตและผลผลิต (I-O table) ปี 2548 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่ามีการเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward linkage) กับอุตสาหกรรมต่อเนื่องในการนำน้ำมันปาล์มเป็นวัตถุดิบในการผลิตทั้งหมด 17 กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้า ซึ่งได้แก่ อุตสาหกรรมเนื้อกระป๋อง อุตสาหกรรมนม อุตสาหกรรมผักและผลไม้กระป๋อง อุตสาหกรรมผลิตขนมปัง (ขนมเค้ก คุกกี้ พาย ขนมขบเคี้ยว เป็นต้น) อุตสาหกรรมบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป อุตสาหกรรมน้ำตาล อุตสาหกรรมผลิตขนมชนิดต่างๆ (ลูกกวาด ช็อกโกแลต หมากฝรั่ง) อุตสาหกรรมเครื่องดื่มกึ่งสำเร็จรูปต่างๆ อุตสาหกรรมอาหารอื่นๆ (ประกอบด้วย ซีอิ๊ว น้ำมันปลา เต้าหู้ เครื่องชูรส และเครื่องเตรียมอาหารอื่น) อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์และน้ำอัดลม อุตสาหกรรมยา วัคซีนโรค อุตสาหกรรมสบู่ อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เคมี (เช่น พิล์ม น้ำแข็งแห้ง หมึก ผงถ่านดำ) และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปิโตรเลียม (เช่น จาระบี เป็นต้น)

จากระบบอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยสามารถสรุปความเชื่อมโยงธุรกิจสวนปาล์มน้ำมัน อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบ อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์และอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้เป็นวัตถุดิบ ได้ดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยทั้งระบบ

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตรและฝ่ายภาคการผลิต ธนาคารแห่งประเทศไทย

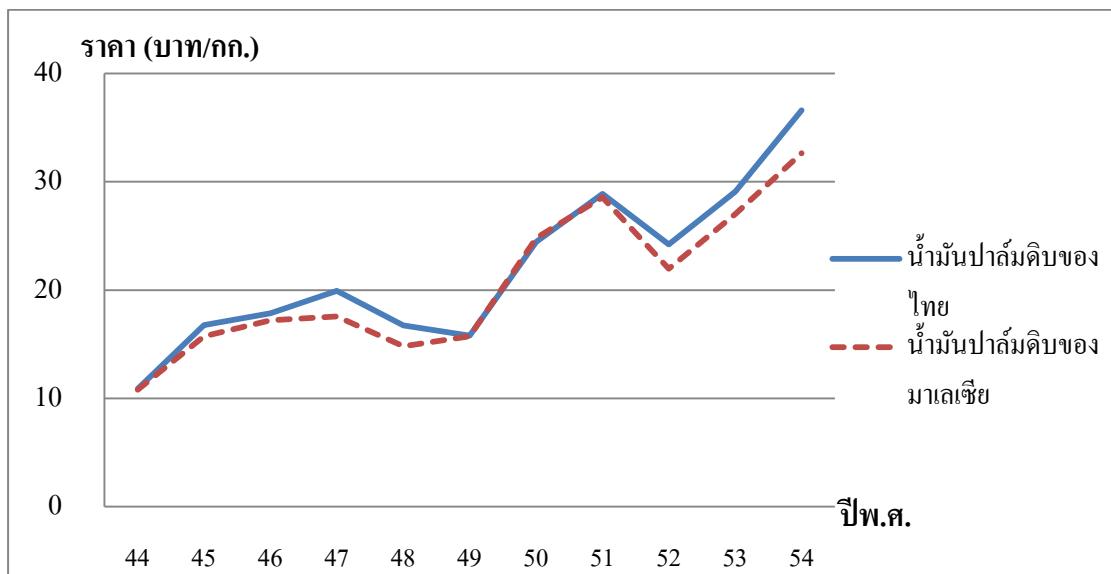

บทที่ 5

ความสามารถแข่งขันของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มประเทศไทย

ความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศซึ่งเป็นผู้ผลิตและส่งออกน้ำมันปาล์มรายสำคัญของโลก อย่างเช่น ประเทศมาเลเซีย สามารถสะท้อนได้จากราคาระหว่างทั้งสองประเทศ หากพิจารณาระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบระหว่างไทยและประเทศมาเลเซียระหว่างปีพ.ศ.2544-2554 ดังภาพที่ 5.1 พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วราคาน้ำมันปาล์มดิบซึ่งเป็นราคาขายส่ง ณ หน้าโรงกลั่นของประเทศไทยมีระดับสูงกว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศมาเลเซีย โดยราคาน้ำมันปาล์มดิบระหว่างสองประเทศมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน โดยบางช่วงเวลามีความแตกต่างของราคาน้ำมันปาล์มดิบระหว่างสองประเทศที่ต่ำ ยกตัวอย่างเช่น ช่วงพ.ศ.2549-2551 มีความแตกต่างของราคาระหว่าง(-0.36) ถึง 0.34 บาทต่อกิโลกรัม น้ำมันปาล์มดิบ หรือ บางช่วงเวลาที่มีความแตกต่างของราคาน้ำมันปาล์มดิบที่สูง ยกตัวอย่างในช่วง พ.ศ.2552-2554 มีความแตกต่างของราคาทั้งสองประเทศระหว่าง 2.08 ถึง 3.96 บาทต่อกิโลกรัม น้ำมันปาล์มดิบ

ภาพที่ 5.1 เปรียบเทียบระหว่างราคาน้ำมันปาล์มดิบเฉลี่ยรายปีของประเทศไทยและมาเลเซีย ระหว่างปี พ.ศ.2544-2554

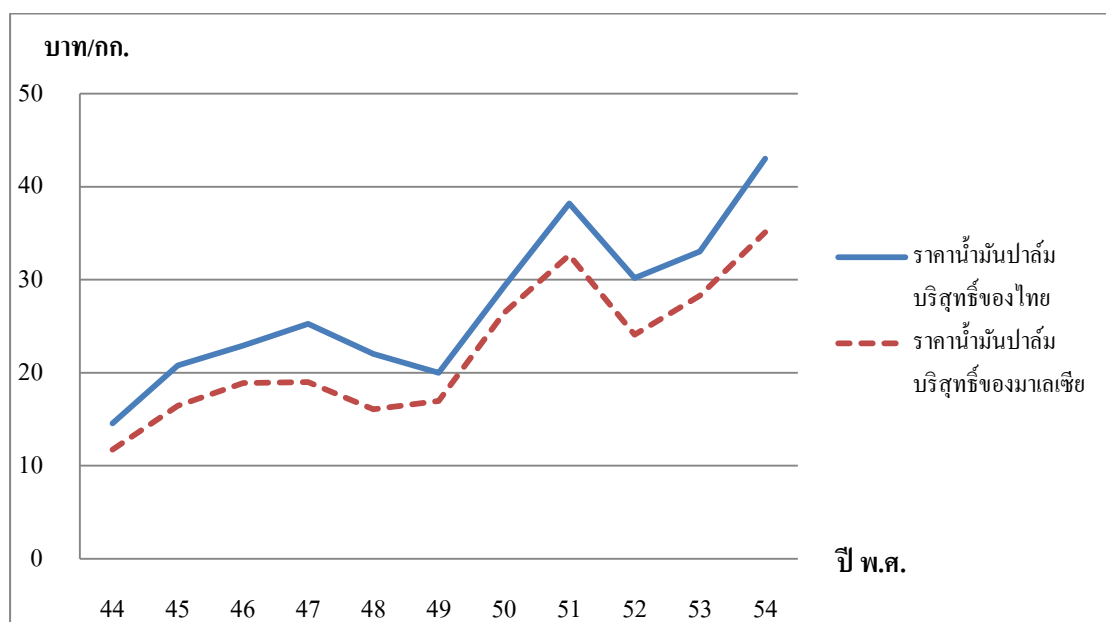

ที่มา: ก) ข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย จากธนาคารแห่งประเทศไทย.

ข) ข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย จากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ส่วนของราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทยพบว่ามีความผันผวนสูงเช่นเดียวกันเมื่อเทียบกับราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศมาเลเซีย ซึ่งความแตกต่างของราคาระหว่างสองประเทศมีค่าระหว่าง 2.86 ถึง 11.64 บาทต่อกิโลกรัมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์

ภาพที่ 5.2 เปรียบเทียบระหว่างราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เฉลี่ยรายปีของประเทศไทยและมาเลเซีย ระหว่างปี พ.ศ.2544-2554

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าในระดับอุตสาหกรรมการกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จะก่อให้เกิดความแตกต่างราคาระหว่างสองประเทศมากกว่าในระดับอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบ ซึ่งความแตกต่างของราคาระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซียนอกจากจะเกิดจากความแตกต่างระหว่างต้นทุนการผลิตแล้ว ยังสามารถเกิดจากปัจจัยอื่นๆที่อาจก่อให้เกิดความบิดเบือนของราคาทั้งสองประเทศได้ ปัจจัยดังกล่าวคือ ส่วนเหลือภายในประเทศ (Domestic margins) ซึ่งหมายถึงต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำการตลาด (Marketing) ของสินค้านั้น อันเนื่องมาจากต้นทุนทั้งหมดที่เกิดในกระบวนการค้าส่ง (Wholesaling) กระบวนการค้าปลีก (Retailing) และการขนส่งภายในประเทศ (Domestic transportation) โดยปัจจัยดังกล่าวจะก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างราคาต่อหน่วยที่ผู้ผลิตได้รับ (Producer's price) และราคาสำหรับผู้บริโภคต้องจ่าย (Purchasers' price) สำหรับสินค้าที่ถูกผลิตและบริโภคภายในประเทศเดียวกัน (Rousslang และ To, 1993)

ทั้งนี้จะเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆที่อาจมีผลต่อการบิดเบือนราคาน้ำมันปาล์ม (ดิบและบริสุทธิ์) ระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซียที่ดำรงอยู่ที่ส่งผลต่อความสามารถแข่งขันด้าน

ราคาของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศมาเลเซีย โดยจะแบ่งพิจารณาตามปัจจัยด้านปัจจัยการผลิตน้ำมันปาล์มและปัจจัยด้านส่วนเหลือมภายในประเทศดังนี้

5.1 ระดับตลาดผลปาล์มน้ำมัน

5.1.1 ต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมัน

โดยจะจำแนกปัจจัยที่มีผลต่อต้นทุนการผลิตน้ำมันปาล์มตาม วิจิตร ว่องวาริทิพย์ (2539) ได้ดังนี้

5.1.1.1 ปัจจัยด้านธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ ปริมาณน้ำฝนและสภาพดิน

5.1.1.1.1 ปริมาณน้ำฝน

ปาล์มน้ำมันเป็นไม้ยืนต้นที่ต้องการน้ำทุกวันเพื่อใช้ในการเจริญเติบโต ถ้าขาดน้ำการเจริญเติบโตของต้นปาล์มจะหยุดชะงัก ดังนั้นการกระจายตัวของน้ำฝนควรสม่ำเสมอและต้องไม่ควรมีการขาดน้ำเกิน 60 วัน เขตอากาศที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ตั้งแต่ช่วงภาคใต้ของประเทศไทยลงไปจนถึงบริเวณปาปัวนิวกินี

ทั้งประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซียเป็นประเทศที่ได้รับปริมาณฝนเต็มที่ ผลผลิตปาล์มของทั้งสองประเทศจึงสูง แต่ภาคใต้ของประเทศไทยเป็นช่วงแรกของสภาพเขตอากาศนี้ การกระจายตัวของน้ำฝนจึงไม่สม่ำเสมอและมีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ พื้นที่บางส่วนมีปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าความต้องการของต้นปาล์ม

ตารางที่ 5.1 เปรียบเทียบปริมาณน้ำฝนระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย

	ประเทศไทย		ประเทศมาเลเซีย	
ปริมาณน้ำฝน(มม./ปี)	กระบี่	1,852	ตะวันตก	2,300
	สุราษฎร์ธานี	1,710		
	ชุมพร	2,029		
	ประจวบคีรีขันธ์	1,160		
ระดับการขาดน้ำ(มม./ปี)	กระบี่	369	ตะวันตก	5
	สุราษฎร์ธานี	509		
	ชุมพร	208	ตะวันออก	13
	ประจวบคีรีขันธ์	616		
จำนวนวันขาดน้ำ(วัน)	กระบี่	90	ไม่เกิน	60
	สุราษฎร์ธานี	120		
	ชุมพร	82		
	ประจวบคีรีขันธ์	195		

ที่มา: วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2539.

5.1.1.1.2สภาพดิน

ความอุดมสมบูรณ์ของดินเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากปริมาณน้ำฝน โดยทั่วไปสภาพดินที่มีประสิทธิภาพในการเพาะปลูกป่าล้มให้ได้ผลผลิตดีจะต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ ได้แก่ เนื้อดิน(Texture) ปริมาตรของกรวดหรือก้อนหิน(Gravel & Stones) ความสามารถในการดูดซับน้ำของดิน(Drainage) และองค์ประกอบทางเคมีของดิน(Chemical status) ซึ่งพบว่าดินประเภทแลตโทโซล เป็นประเภทดินที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการเพาะปลูกป่าล้มน้ำมัน ลักษณะสภาพดินดังกล่าวพบได้อย่างแพร่หลายทั้งในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ขณะที่สภาพดินบางแห่งในพื้นที่ทางภาคใต้ของประเทศไทยมีลักษณะเป็นดินลูกรัง ดินพรุลึก ซึ่งระบายน้ำได้ไม่ดี

กรมพัฒนาที่ดินได้รายงานพื้นที่ที่จำแนกตามปัจจัยโครงสร้างดินและปัจจัยสภาพแวดล้อมของประเทศไทยทั้งในระดับเหมาะสมและระดับปานกลางมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 10.58 ล้านไร่ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพระดับปานกลางที่เป็นพื้นที่ที่อยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ขณะเดียวกันหากพิจารณาถึงพื้นที่ที่มีระดับความเหมาะสมทางกายภาพในการปลูกป่าล้มน้ำมันในระดับเกณฑ์เหมาะสมของประเทศไทยจำนวน 6.2 แสนไร่ นั้น พบว่าจังหวัดพัทลุงมีจำนวนพื้นที่ดังกล่าวมากที่สุดจำนวน 2.4 แสนไร่ รองลงมาเป็นจังหวัดพังงา มีพื้นที่ทั้งสิ้น 0.99 แสนไร่ โดยพื้นที่ทั้งหมดใช้ประโยชน์ในการเกษตรเกือบเต็มพื้นที่ (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2550) มีรายละเอียดแยกตามภาคตามตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกป่าล้มน้ำมันของประเทศไทย

ภาค	ระดับความเหมาะสมทางกายภาพ(ล้านไร่)		
	เหมาะสม ¹⁷	ปานกลาง ¹⁸	รวม
ใต้	0.60	6.71	7.31
ตะวันออก	-	2.64	2.64
ตะวันออกเฉียงเหนือ	-	0.56	0.56
กลาง	0.02	0.05	0.07
รวม	0.62	9.96	10.58

ที่มา:กรมพัฒนาที่ดิน

¹⁷ ให้ผลผลิตมากกว่า 3.5 ตัน/ไร่/ปี

¹⁸ ให้ผลผลิตเฉลี่ย 2.50-3.50 ตัน/ไร่/ปี

นอกจากนี้หากพิจารณาถึงพื้นที่ตามสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันของประเทศไทย โดยไม่คำนึงถึงโครงสร้างของสภาพดิน จะสามารถขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันได้ภายใต้เงื่อนไขการปรับปรุงและบำรุงดิน หรือการสร้างระบบน้ำ จะมีพื้นที่ทั้งสิ้น 2.44 ล้านไร่ โดยมีรายละเอียดพื้นที่ที่สามารถขยายการปลูกปาล์มน้ำมันแบ่งตามพื้นที่รายการได้ดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 พื้นที่ที่สามารถขยายการปลูกปาล์มน้ำมันตามพื้นที่รายการของประเทศไทย

พื้นที่(ไร่)	ภาคใต้	ภาคตะวันออก	ภาคกลาง ¹⁹	รวม
นาไร่	934,804	84,222	-	1,019,026
ทิ้งร้าง	145,851	230,293	-	376,144
ที่ลุ่ม	181,420	75,816	-	257,236
พื้นที่เสื่อมโทรม	38,467	57,222	-	95,689
ดินเปรี้ยว	541,040	-	150,00	691,040
รวม	1,841,582	447,553	150,000	2,439,135

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังมีโอกาสเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันที่สามารถป้อนเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มหากประเทศไทยเพิ่มศักยภาพในการพัฒนา ปรับปรุง และบำรุงดิน รวมถึงการสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานด้านชลประทาน

5.1.1.2 คุณภาพปาล์มน้ำมัน

เนื่องด้วยลักษณะการดำเนินธุรกิจสวนปาล์มของประเทศไทยการกระจุกตัวในรูปของเกษตรกรรายย่อยเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรรายย่อยมักขาดการจัดการดูแลสวนที่ดีเนื่องจากขาดเงินทุนในการพัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ระบบน้ำ เป็นต้น รวมถึงการวิเคราะห์ใบและดิน ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ รวมถึงคุณภาพของปาล์มน้ำมันที่ได้ต่ำด้วย ซึ่งตรงกันข้ามกับสวนของเอกชนขนาดใหญ่ที่มีการจัดการที่ดีเนื่องจากมีเงินทุนเพียงพอที่จะว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญเพื่อมาช่วยจัดการสวนปาล์มเพื่อเพิ่มคุณภาพของผลผลิตปาล์ม เช่น การวิเคราะห์ใบและดินเพื่อวิเคราะห์ว่าต้นปาล์มต้องการธาตุอาหารชนิดใด การเก็บเกี่ยวผลปาล์มในช่วงเวลาที่เหมาะสม การทำระบบน้ำหยด เป็นต้น

นอกจากนี้ด้วยลักษณะการเชื่อมโยงในตลาดแต่ละระดับของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีลักษณะแนวนอน (Horizontal integration) ที่ผู้ผลิตเป็นคนละเจ้าของกัน แม้จะมีโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบขนาดใหญ่บางโรง ที่มีสวนปาล์มเป็นของตัวเอง เช่น บริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด และ บริษัท วิจิตรปาล์มออย จำกัด เป็นต้น แต่ผลผลิตปาล์มสดจากสวนของ

¹⁹ เป็นดินเปรี้ยวที่อยู่ในพื้นที่ยกทรงปลูกส้ม ในจังหวัด ปทุมธานีและนครนายก

บริษัทเหล่านี้สามารถป้อนวัตถุดิบได้เพียงพอกับกำลังผลิตเพียงบางส่วนของโรงสกัดเท่านั้น ดังแสดงได้จากงานศึกษาเชิงประจักษ์ของรัตนพงษ์ เกาโบรมย์ (2542) ที่ได้สำรวจสัดส่วนของผลปาล์มสดที่มาจากสวนของโรงสกัดของตัวเองต่อวัตถุดิบทั้งหมดจากจำนวนโรงสกัดแบบมาตรฐานจำนวนทั้งสิ้น 18 โรงในปีพ.ศ.2540 จากจำนวนโรงสกัดทั้งหมดจำนวน 42 โรง พบว่ามีโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบจำนวน 10 โรงเท่านั้นที่สามารถป้อนผลปาล์มที่มาจากสวนของโรงสกัดของตัวเอง โดยจำนวนโรงสกัดที่มีสวนของตนเองจำนวน 9 โรงสามารถป้อนผลปาล์มที่มาจากสวนของตัวเองเพียงสัดส่วนร้อยละ 5-30 ของจำนวนผลปาล์มที่ใช้เป็นวัตถุดิบทั้งหมดเท่านั้น ทั้งนี้มีเพียงโรงสกัดเดียวเท่านั้น คือ บริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด ที่สามารถป้อนผลปาล์มที่มาจากสวนของตนเองถึงร้อยละ 70 ขณะที่โรงสกัดอีกจำนวน 8 โรงต้องรับซื้อผลปาล์มจากเกษตรกรจำนวนทั้งหมดเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ สิ่งนี้ทำให้โรงสกัดเหล่านี้ยังคงต้องรับซื้อผลปาล์มบางส่วนจากเกษตรกรทำให้มีการควบคุมคุณภาพผลปาล์มสดที่รับซื้อเป็นไปได้ยาก ซึ่งผลปาล์มน้ำมันที่มีคุณภาพน้ำมันต่ำจะมีผลต่อต้นทุนต่อหน่วยที่จะเกิดขึ้นในชั้นกระบวนการสกัดน้ำมันปาล์มดิบและชั้นกระบวนการกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์สูงตามไปด้วย

5.1.1.3 พันธุ์ปาล์ม

ปัจจัยด้านพันธุ์ปาล์มเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อผลผลิต โดยพันธุ์ปาล์มน้ำมันมีอยู่ด้วยกัน 3 สายพันธุ์ ซึ่งได้แก่ พันธุ์ Dura พันธุ์ Pisifera และพันธุ์ Tenera ซึ่งเป็นพันธุ์ปาล์มที่เกิดจากการผสมระหว่างพันธุ์ Dura และพันธุ์ Pisifera ทั้งนี้พันธุ์ Tenera เป็นพันธุ์ปาล์มที่ประเทศมาเลเซียพัฒนาขึ้นและถือว่าเป็นสายพันธุ์ปาล์มที่ดีที่สุดเพราะมีเกลาบางและมีอัตราน้ำมันต่อน้ำหนักทะลายปาล์มประมาณร้อยละ 22-25.5% ขณะที่พันธุ์ปาล์มที่เพาะปลูกในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ Dura

โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย ส่วนหนึ่งมาจากพื้นที่ร้อยละ 30 ของพื้นที่ปลูกปาล์มทั้งหมดถูกปลูกด้วยพันธุ์ปาล์มที่มีคุณภาพต่ำ อายุมากกว่า 20 ปี

5.1.1.4 ลักษณะโครงสร้างการผลิตปาล์มน้ำมัน

จากโครงสร้างการผลิตปาล์มน้ำมันซึ่งจำแนกตามลักษณะผู้ปลูกของประเทศไทยเป็นไปตาม 3 ลักษณะ คือ กลุ่มของบริษัทปลูกปาล์มขนาดใหญ่ กลุ่มที่มีการดำเนินกิจการในรูปแบบกิจการส่วนตัว และกลุ่มของนิคมสหกรณ์ สุพรรณษา วินมูน (2546) ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะโครงสร้างธุรกิจสวนปาล์มน้ำมันของไทยกระจุกตัวอยู่กับการปลูกโดยเกษตรกรซึ่งปลูกในลักษณะของกิจการส่วนตัวและกลุ่มสหกรณ์นิคมสร้างตนเอง โดยในปีพ.ศ.2552 มีสัดส่วนของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มถึงร้อยละ 76 ของจำนวนผู้ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมด ซึ่งเท่ากับจำนวน 67,000 ราย โดยมีพื้นที่

เพาะปลูกเฉลี่ยเพียง 31-42 ไร่ต่อราย²⁰ จึงไม่สามารถทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) ได้ ทั้งในด้านการลงทุน การจัดการผลิตและการซื้อปัจจัยการผลิต

ซึ่งหากเปรียบเทียบกับลักษณะ โครงสร้างการผลิตปาล์มน้ำมันของประเทศมาเลเซียพบว่า มีลักษณะโครงสร้างธุรกิจสวนปาล์มน้ำมันที่กระจุกตัวในผู้ผลิตภาคเอกชนที่สวนปาล์มขนาดใหญ่ ถึงร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมด²¹ (สายัญ แซ่ซื่อ, 2550) จากลักษณะผู้ผลิตสวนปาล์มน้ำมันของประเทศมาเลเซียที่สามารถจำแนกได้ทั้งหมด 3 ลักษณะ ได้แก่ สวนของเอกชน (Privately-owned Plantations) สวนตามแผนจัดการที่ดินของรัฐ (Land Settlement Schemes) และสวนของเกษตรกรรายย่อย (Smallholding) โดยเจ้าของสวนปาล์มเอกชนเหล่านี้มีพื้นที่เพาะปลูกรวมกันมากถึงประมาณ 15.06 ล้านไร่²² และมักจะมีโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบเป็นของตนเองอยู่ภายในบริเวณสวนของตน (วิจิตร ว่องวาริทิพย์, 2539) โดยสามารถเปรียบเทียบต้นทุนที่เกิดขึ้นแต่ละผู้ปลูกปาล์มน้ำมันแต่ละประเภทของประเทศมาเลเซียตามตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 เปรียบเทียบต้นทุนระหว่างผู้ปลูกปาล์มน้ำมันแต่ละประเภทของประเทศมาเลเซีย

ประเภท	สวนเอกชนขนาดใหญ่	สวนของรัฐ	สวนของเกษตรกรรายย่อย
การลงทุนในที่ดิน (Capital, Infrastructure, Social services)	สูง	สูงสุด	ต่ำ
การใช้ปุ๋ย (ต่อน้ำมันปาล์มดิบ 1 ตัน)	ต่ำ (เพราะมีการวิเคราะห์ใบและดิน ทำให้ใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมกับความต้องการ)	สูง	สูงสุด
การใช้แรงงาน	ต่ำ	สูง	สูงสุด

²⁰ เป็นสัดส่วนการครอบครองพื้นที่เพาะปลูกของผู้ปลูกปาล์มประเภทกิจการส่วนตัวและประเภทสหกรณ์/นิคมสร้างตนเองจากสมาคมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ในปี พ.ศ.2543

²¹ เป็นสัดส่วนในปี พ.ศ.2552

²² เป็นข้อมูลในปีพ.ศ.2548

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

ประเภท	สวนเอกชนขนาดใหญ่	สวนของรัฐ	สวนของเกษตรกรรายย่อย
(ต่อผลผลิต 1 หน่วย)			
ผลผลิต	สูงสุด (เพราะมีการวิจัยทำให้การดูแล และใส่ปุ๋ยเป็นไปอย่างมี ประสิทธิผล)	สูง	ต่ำ

ที่มา: วิจิตร ว่องวาริทพิชย์. 2539.

โดยสรุปสามารถเปรียบเทียบต้นทุนในการผลิต ปริมาณและคุณภาพผลปาล์มสดระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียจากตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 เปรียบเทียบปริมาณและคุณภาพผลปาล์มสดระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย

	ไทย	มาเลเซีย
1.พื้นที่เพาะปลูก(ล้านไร่)	3.2	29.3
2.จำนวนต้นปาล์มทั้งหมดของการผลิตน้ำมันปาล์มดิบ (ล้านต้น/ปี)	0.80	17.40
4. ผลผลิตปาล์มสด (ล้านตัน)	8.2	85.7-86.6
5.ปริมาณผลผลิตปาล์มทะเลายสด (ตัน/เฮกเตอร์ ²³ /ปี)	16.50	18.33
6.ผลผลิตน้ำมันปาล์ม(ตัน/เฮกเตอร์/ปี)	2.75	3.46
7. ปริมาณน้ำมันที่มีอยู่ในผลปาล์มน้ำมัน (%)	17	23
8. การสกัดน้ำมัน (%)	16.8	18.7
9. กากปาล์มทะเลายสด(ตัน/เฮกเตอร์/ปี)	3.96	4.42
10. เส้นใย(ตัน/เฮกเตอร์/ปี)	2.31	2.71
11.เปลือก(ตัน/เฮกเตอร์/ปี)	1.00	1.10
12.น้ำเสีย(ตัน/เฮกเตอร์/ปี)	10.56	13.45

²³ หนึ่งเฮกเตอร์ หมายถึง 1 เฮกเตอร์ของต้นปาล์มที่โตเต็มที่

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

	ไทย	มาเลเซีย
13. จำนวนเกษตรกร(ราย)		
บริษัท/รายใหญ่	24%	60%
สหกรณ์/นิคม/โครงการรัฐ	} 76%	30%
เกษตรกรรายย่อย		10%
14. ต้นทุนการผลิตปาล์ม(บาท/กิโลกรัม)	3.99	3.88

หมายเหตุ: 1, 4, 13, 14 เป็นข้อมูลปีพ.ศ.2552

ที่มา: ก) 1, 4, 13 และ 14 จาก สำนักเศรษฐกิจการเกษตร

ข) 2, 3 และ 5-12 จาก สายัญ แซ่ซื่อ. 2550

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณและคุณภาพผลปาล์มสดระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียจากตารางที่ 4.5 จะเห็นว่าประเทศมาเลเซียมีจำนวนต้นปาล์มทั้งหมดมากกว่าประเทศไทยเป็นจำนวนหลายเท่าเนื่องจากมีพื้นที่การเพาะปลูกปาล์มมากกว่าประเทศไทย เมื่อพื้นที่ที่เหมาะสมในการเพาะปลูกปาล์มส่วนใหญ่ของประเทศไทยจะกระจุกตัวส่วนใหญ่ในทางภาคใต้เท่านั้น การเพาะปลูกปาล์มน้ำมันของประเทศไทยจะอยู่ระหว่าง 14-18 ต้นทะลายปาล์มสดต่อเฮกเตอร์ต่อปีหรือเฉลี่ย 16.50 ต้น/เฮกเตอร์/ปี ทั้งนี้ผลผลิตน้ำมันปาล์มที่ได้ต่อพื้นที่เพาะปลูกต้นปาล์มที่โตเต็มที่ 1 เฮกเตอร์ ของประเทศมาเลเซียมากกว่าประเทศไทยร้อยละ 26

นอกจากนี้ยังพบว่าสัดส่วนปริมาณน้ำมันปาล์มที่มีอยู่ในผลปาล์มของประเทศมาเลเซียยังมากกว่าประเทศไทยร้อยละ 35 ทั้งนี้เป็นผลมาจากความแตกต่างของสายพันธุ์ปาล์มที่เพาะปลูกระหว่างประเทศ โดย Orathai (2006) อ้างใน สายัญ แซ่ซื่อ (2550) ยังกล่าวว่าสาเหตุที่ทำให้สัดส่วนปริมาณน้ำมันที่มีอยู่ในผลปาล์มน้ำมันของประเทศไทยน้อยกว่าประเทศมาเลเซียกว่าร้อยละ 35 เนื่องมาจากคุณสมบัติของดินและสภาพภูมิอากาศของประเทศมาเลเซียมีความเหมาะสมในการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมันได้ดีกว่าในประเทศไทย รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันจากรัฐบาลมาเลเซียและสถาบันการศึกษาต่างๆ ในการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ปาล์มให้ได้สัดส่วนปริมาณน้ำมันปาล์มมากขึ้น

ด้วยปัจจัยข้างต้นจึงมีผลทำให้มีผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่ต่ำและทำให้ต้นทุนการผลิตปาล์มโดยเฉลี่ยของประเทศไทยสูงโดยเปรียบเทียบ โดยในปีพ.ศ.2552 การผลิตปาล์มสดของประเทศไทยจะมีต้นทุนในการผลิตสูงถึง 3.99 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซียที่มีต้นทุนในการผลิตโดยเฉลี่ยเพียง 3.88 บาทต่อกิโลกรัม

4.1.2 ส่วนเหลื่อมภายในประเทศ (Domestic margins)

ส่วนเหลือภายในประเทศของสินค้าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดส่วนบิดเบือนระหว่างราคาผู้ผลิต (Producers' price) และราคาสำหรับผู้บริโภคต้องจ่าย (Purchasers' price) สำหรับสินค้าที่ถูกผลิตและบริโภคภายในประเทศเดียวกัน โดยทั่วไปๆสามารถจำแนกปัจจัยที่จะสามารถก่อให้เกิดการบิดเบือนระหว่างทั้งสองราคาดังกล่าวออกเป็น 3 ปัจจัย นั่นคือ ส่วนเหลือค้าส่ง (Wholesale margin) ส่วนเหลือค้าปลีก (Retail margin) และค่าขนส่งสินค้าภายในประเทศ (Domestic transportation)

สิ่งนี้จะสามารถสะท้อนให้เห็นว่าหากส่วนเหลือภายในประเทศ (Domestic margins) สูงมากพอ อันเนื่องด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น ระบบการขนส่งภายในประเทศที่ไม่สะดวก หรือระบบการซื้อขายสินค้าผ่านพ่อค้าคนกลาง เป็นต้น ก็สามารถเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการบิดเบือนของราคาสินค้าระหว่างประเทศได้เช่นกันนอกเหนือจากปัจจัยด้านความแตกต่างในต้นทุนการผลิต ซึ่งกรณีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่มีการเพาะปลูกลักษณะเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกเฉลี่ยต่อรายต่ำซึ่งทำให้ผลผลิตที่สามารถเก็บเกี่ยวได้มีจำนวนน้อยไปด้วยทำให้ต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายในการขนส่งต่อหน่วยผลผลิตสูงหากจะต้องส่งไปยังโรงสกัดด้วยตนเอง ผลผลิตปาล์มภายในประเทศบางส่วนจึงมีการซื้อขายผ่าน นายหน้าหรือพ่อค้าคนกลาง²⁴ นอกเหนือจากการซื้อขายผ่านกลุ่มของสหกรณ์และการขายให้กับโรงสกัดโดยตรง และเนื่องด้วยจำนวนโรงสกัดส่วนใหญ่ต้องรับซื้อผลปาล์มสดจากสวนภายนอกเป็นสัดส่วนที่สูง โดยโรงสกัดใดที่ไม่สวนปาล์มเป็นของตนเองก็จำเป็นต้องซื้อผลปาล์มสดทั้งหมดจากแหล่งอื่นเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ โดยโรงสกัดที่มีสวนของตนเองส่วนใหญ่สามารถป้อนวัตถุดิบเพียงบางส่วนเท่านั้นประมาณร้อยละ 5-30

ด้วยปัจจัยทั้งสองข้างต้นมีผลต่อส่วนเหลือของราคาผลปาล์มที่เกษตรกรขายได้ (Producers' price) และราคาผลปาล์มที่โรงสกัดรับซื้อ (Purchasers' price) เมื่อกลุ่มพ่อค้าคนกลางมีการกดราคาผลปาล์มที่เกษตรกรขายได้ให้ต่ำและพยายามเพิ่มราคาผลปาล์มที่โรงสกัดรับซื้อด้วยวิธีการต่างๆ โดยยกตัวอย่าง เช่น การรอมบ่ทะเลสาบของปาล์มทะเลสาบเพื่อบ่มให้ผลปาล์มแก่แล้วร่วงก่อนที่จะนำมาขายให้กับโรงสกัดขนาดใหญ่เพื่อให้ได้ราคาที่สูงกว่า (ราคาของปาล์มร่วงจะขาย

²⁴ นอกเหนือจากปัจจัยด้านต้นทุนการขนส่งภายในประเทศ (Domestic transportation) ที่มีผลต่อรูปแบบโครงสร้างการตลาดปาล์มน้ำมัน (Market Channel) ของประเทศไทยให้มีการซื้อขายผ่าน “พ่อค้าคนกลาง” หรือ “ลานเท” แล้ว สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะ (2543) ยังพบว่า ปัจจัยการได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินสดทันทีเมื่อมีการขายผ่านลานเทของเกษตรกร เมื่อเทียบกับการได้รับเงินค่าตอบแทนภายหลังจากการที่โรงสกัดน้ำมันหาค่าเฉลี่ยของน้ำมันที่สกัดได้เมื่อขายผลปาล์มให้กับโรงสกัดโดยตรง เป็นปัจจัยที่เสริมการซื้อขายผลปาล์มสดผ่านพ่อค้าคนกลาง

ได้ราคาที่สูงกว่าปาล์มทะเลขายอยู่ที่ประมาณ 1-1.50 บาท) ในขณะที่เทคโนโลยีการผลิตของโรงสกัดขนาดใหญ่ซึ่งมีการสกัดแบบมาตรฐานสามารถสกัดน้ำมันปาล์มจากปาล์มสดทั้งทะเลขายได้ อันเป็นผลเสียให้ต้นทุนการสกัดสูงขึ้นส่วนหนึ่ง

นอกจากนี้ในบางกรณีมีการนำไม้มาตีทะเลขายปาล์มสดเพื่อให้ผลปาล์มร่วงแล้วนำมาขายต่อหรือแม้แต่การนำน้ำมันรดส่วนของทะเลขายปาล์มเพื่อเพิ่มน้ำหนักของทะเลขายเพื่อขายให้ได้ราคาที่สูงขึ้น ทั้งหมดนี้ส่งผลให้คุณภาพของวัตถุดิบที่โรงสกัดได้รับด้อยลงตั้งแต่ปริมาณของน้ำมันปาล์มที่ได้รับน้อยลงรวมไปถึงกรดไขมันอิสระที่สูงขึ้น

นอกจากนี้กลุ่มพ่อค้าคนกลางสามารถใช้อำนาจในการต่อรองราคาของตนเองมีอยู่ที่สามารถก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างราคาผลปาล์มที่เกษตรกรขายได้ และราคาผลปาล์มที่โรงสกัดรับซื้อเพิ่มขึ้น ตามที่แสดงรัตนพงษ์ เภาโบรมย์ (2542) ที่ได้สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field survey) ใน 7 โรงสกัด พบว่าอำนาจต่อรองระหว่างกลุ่มผู้ขายผลปาล์มที่เข้ามาติดต่อโรงสกัดที่แตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้ราคาที่ทำกรซื้อขายของแต่ละกลุ่มแตกต่างกันไปด้วย ทั้งนี้รัตนพงษ์ เภาโบรมย์ (2542) ได้ยกตัวอย่าง โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบแห่งหนึ่งมีการตั้งราคารับซื้อผลปาล์มสดซึ่งเป็นราคาหน้าป่าอยู่ที่ระดับ 3.30 บาทต่อกิโลกรัมผลปาล์มสด ณ วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2541 (สำหรับระดับราคาหน้าป่านี้จะป็นระดับราคาที่บรรดาโรงสกัดด้วยกันมีการตกลงกันอย่างหลวมๆ เพื่อกำหนดทิศทางของราคาผลปาล์มสด โดยมีการสืบเช็คสถานการณ์อุปทานวัตถุก่อนที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดราคาหน้าป่า) แต่มีการรับซื้อจริงจากกลุ่มสหกรณ์ที่ระดับราคา 3.54 บาท กลุ่มเกษตรกรรายย่อยอยู่ที่ 3.35-3.4 บาท ส่วนขนาดใหญ่อยู่ที่ 3.5 บาท ขณะระดับราคาที่รับซื้อจากกลุ่ม “ลานเท” ซึ่งเป็นกลุ่มพ่อค้าคนกลางที่จัดลานเทเพื่อรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรรายย่อยอยู่ที่ระดับราคา 3.5-3.54 บาทต่อกิโลกรัม สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของระดับราคาที่รับซื้อระหว่างกลุ่มผู้ขายส่วนหนึ่งมาจากอำนาจการต่อรองราคาที่เกิดขึ้นจากเงื่อนไขต่างๆ ซึ่งได้แก่ปริมาณของวัตถุดิบที่ได้ทำการซื้อขาย เป็นต้น ซึ่งจะมีผลต่อระดับส่วนเหลือมภายในประเทศที่เกิดจากส่วนเหลือมค้าส่ง (Wholesale margin) ของผลปาล์มสด ซึ่งจะมีผลต่อต้นทุนในส่วนของวัตถุดิบในกระบวนการสกัดน้ำมันปาล์มดิบต่อไป

นอกเหนือจากปัจจัยส่วนเหลือมค้าส่งที่มีผลต่อส่วนเหลือมของราคาผลปาล์มภายในประเทศแล้ว ต้นทุนการขนส่งภายในประเทศ (Domestic transportation) ก็มีผลต่อส่วนเหลือมของราคาภายในประเทศเช่นกัน นอกเหนือจากระบบการขนส่งภายในประเทศที่มีผลต่อค่าขนส่งภายในประเทศแล้ว ยังมีอีกหนึ่งปัจจัยที่อาจมีผลต่อต้นทุนค่าขนส่งภายในประเทศที่เกิดขึ้นในระดับตลาดผลปาล์มของประเทศไทย นั่นคือ การกระจุกตัวสถานที่ตั้งโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบส่วนใหญ่อยู่ทางภาคใต้ ขณะที่พื้นที่ปลูกปาล์มเกือบทั่วทุกภาคของประเทศไทย โดยจำนวน

โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสกัดน้ำมันปาล์มดิบและหีบรวมน้ำมันปาล์มในปีพ.ศ.2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 132 โรงงาน²⁵ ซึ่งส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในจังหวัดที่ใกล้แหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ โดยจังหวัดทางภาคใต้ที่เป็นสถานที่ตั้งของโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบได้แก่ จังหวัดกระบี่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี สงขลา พังงา สตูล ตรัง ระนอง พัทลุง ปัตตานี นราธิวาสและนครศรีธรรมราช ขณะที่จังหวัดที่เป็นสถานที่ตั้งที่อยู่ในภาคอื่นๆคือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ²⁶ ภาคกลางได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี ราชบุรี และอุทัยธานี ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่นครพนม หนองคาย อานาจเจริญ และอุบลราชธานี ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี

ขณะที่เมื่อพิจารณาพื้นที่ที่เพาะปลูกและให้ผลผลิตปาล์มน้ำมัน นอกจากจะกระจายตัวอยู่ทางภาคใต้ซึ่งมีโรงสกัดอยู่ในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่มารวมถึงภาคตะวันออกของประเทศไทยแล้ว พบว่ายังมีจังหวัดในภาคอื่นๆที่มีจำนวนโรงสกัดน้ำมันปาล์ม /โรงหีบน้ำมันปาล์ม จำนวนน้อย สิ่งนี้อาจส่งผลกระทบต่อต้นทุนค่าขนส่งภายในประเทศที่เกิดขึ้นเพื่อนำผลผลิตปาล์มสดไปขายให้กับโรงสกัดน้ำมันปาล์มที่อยู่ในต่างพื้นที่ที่มีระยะทางไกล ซึ่งจะมีผลต่อส่วนเหลือของราคาผลปาล์มสดในพื้นที่ที่เพาะปลูกดังกล่าว โดยพื้นที่เพาะปลูกปาล์มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่มีพื้นที่กระจายตัวอยู่ในจังหวัด 15 จังหวัด ซึ่งได้แก่ จังหวัดเลย หนองบัวลำภู หนองคาย อุดรธานี นครพนม มุกดาหาร ยโสธร อานาจเจริญ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ นครราชสีมา โดยมีพื้นที่ให้ผลผลิตทั้งหมดในปีพ.ศ.2553 และพ.ศ.2554 เท่ากับ 39,576 และ 47,049 ไร่ตามลำดับ และให้ผลผลิตรวม 30,526 และ 64,329 ตันตามลำดับ โดยมีโรงสกัดน้ำมันที่สามารถรองรับผลผลิตปาล์มสด 4 โรงงาน ตั้งอยู่ในจังหวัดหนองคายจำนวน นครพนม อานาจเจริญ และอุบลราชธานีจังหวัดละ 1 โรงงาน

ส่วนพื้นที่เพาะปลูกปาล์มในภาคเหนือของประเทศไทยที่มีพื้นที่กระจายตัวอยู่ในจังหวัด 6 จังหวัด ซึ่งได้แก่ เชียงราย ลำพูน เชียงใหม่ กำแพงเพชร พิชญ์โลก อุทัยธานี โดยมีพื้นที่ปาล์มให้ผลผลิตในภาคเหนือทั้งหมดในปีพ.ศ.2553 และพ.ศ.2554 เท่ากับ 7,394 และ 7,036 ไร่ตามลำดับ และให้ผลผลิตรวม 2,651 และ 4,997 ตันตามลำดับ โดยมีโรงสกัดอยู่ในจังหวัดอุทัยธานีเพียงจังหวัดเดียวเท่านั้นจำนวน 2 โรงงาน

ส่วนภาคกลางมีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มกระจายตัวอยู่ใน 19 จังหวัด²⁷ ซึ่งได้แก่ กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ปทุมธานี สระบุรี สุพรรณบุรี ปทุมธานี นครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว

²⁵ เป็นข้อมูลการรวบรวมจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

²⁶ ใช้ข้อมูลที่ตั้งของสถานที่ประกอบการของโรงงานจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

²⁷ แบ่งแยกภาคตามที่จำแนกของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

จันทบุรี ตราด ระยอง ชลบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ป่าล้มให้ผลผลิตในภาคกลางทั้งหมดในปีพ.ศ.2553 และพ.ศ.2554 เท่ากับ 358,570 และ 401,986 ไร่ ตามลำดับ และให้ผลผลิตรวม 740,159 และ 1,058,007 ตันตามลำดับ โดยมีโรงสกัด(โรงหีบน้ำมันปาล์ม)น้ำมันที่สามารถรองรับผลผลิตปาล์มสด 10 โรงงาน ตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ ชลบุรี กรุงเทพมหานคร และกาญจนบุรีมีจำนวนโรงสกัด/โรงหีบน้ำมันปาล์ม จังหวัดละ 2 โรงงาน และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีโรงสกัด 1 โรงงาน และโรงหีบน้ำมันปาล์มอีก 1 โรงงาน

เหตุผลที่ทำให้มีโรงสกัด (โรงหีบน้ำมันปาล์ม)ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวนน้อยและจำนวนโรงงานดังกล่าวมีขนาดเล็กตามการพิจารณาจากขนาดเงินลงทุนที่อยู่ระหว่างเพียง 1.8-33 ล้านบาท เนื่องจากผลผลิตปาล์มสดที่ได้จากการเพาะปลูกในบริเวณทั้งสองภูมิภาคมีจำนวนน้อยมาก โดยพบว่าสัดส่วนผลผลิตผลปาล์มสดทั้งสองภูมิภาคต่อผลผลิตปาล์มสดรวมทั้งประเทศมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.4 และ 0.6 ในปีพ.ศ.2553 และปีพ.ศ.2554 ตามลำดับ ดังนั้นหากจะมีการสร้างโรงสกัดน้ำมันปาล์มขนาดใหญ่ในพื้นที่ดังกล่าวย่อมไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงสัดส่วนผลผลิตผลปาล์มสดทั้งสองภูมิภาคดังกล่าวที่น้อยมากอาจจะสรุปได้ว่าปัจจัยด้านค่าขนส่งที่เกิดขึ้นไม่น่าจะมีอิทธิพลมากพอที่จะสร้างความเสียเปรียบด้านราคาผลปาล์มสด ณ โรงสกัด (Purchasers' price) โดยเฉลี่ยของประเทศไทย

ตารางที่5.6 ส่วนเหลือมภายในประเทศไทยของผลปาล์มสดปีพ.ศ.2538 และปีพ.ศ.2548

รหัส I/O	ชื่อสินค้า	ส่วนเหลือมภายในประเทศปี พ.ศ. 2538(%)			ส่วนเหลือมภายในประเทศปี พ.ศ. 2548(%)		
		ค่าส่ง	ค่าปลีก	ค่าขนส่ง	ค่าส่ง	ค่าปลีก	ค่าขนส่ง
011	การทำสวนปาล์ม	8.37	0.05	7.06	7.10	0.04	6.34

หมายเหตุ: เป็นสัดส่วนต่อมูลค่าอุปสงค์รวม ณ ระดับราคาผู้ซื้อ (At Purchasers' price)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 5.7 ส่วนเหลือมภายในประเทศมาเลเซียของผลปาล์มสดปีพ.ศ.2548

รหัส I/O	ชื่อสินค้า	ส่วนเหลือมการค้าภายในประเทศ(%)		ต้นทุนการขนส่งภายในประเทศ(%)		ส่วนเหลือมภายในประเทศ(%)
		สินค้าที่ผลิตภายในประเทศ	สินค้านำเข้า	สินค้าที่ผลิตภายในประเทศ	สินค้านำเข้า	
06	Oil Palm	4.59	0.02	3.81	0.02	8.44

หมายเหตุ: เป็นสัดส่วนต่อมูลค่าอุปสงค์รวม ณ ระดับราคาผู้ซื้อ (At Purchasers' price)

ที่มา: Department of Statistics, Malaysia (2010)

จากตารางที่ 5.6 แสดงให้เห็นว่าส่วนเหลือมภายในประเทศไทยที่เกิดขึ้น โดยเฉลี่ยใน ปีพ.ศ. 2538 และปีพ.ศ.2548 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.48 และ 13.48 ของราคาผลปาล์มที่โรงสกัดรับซื้อ (Purchasers' price) ตามลำดับ ซึ่งสัดส่วนระหว่างส่วนเหลือมการค้าส่งและต้นทุนการขนส่งภายในประเทศต่อส่วนเหลือมภายในประเทศมีขนาดใกล้เคียงกัน หากเปรียบเทียบกับส่วนเหลือมของผลปาล์มสดภายในประเทศไทยและประเทศมาเลเซียดังปีพ.ศ.2548 ที่แสดงในตารางที่ 5.7 พบว่าผลปาล์มของประเทศไทยมีส่วนเหลือมภายในประเทศสูงกว่าผลปาล์มของประเทศมาเลเซีย โดยเฉลี่ยร้อยละ 59.72 ปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความแตกต่างของส่วนเหลือมภายในประเทศอาจเกิดจากการกระจุกตัวตามลักษณะของผู้ปลูกปาล์มในแต่ละประเทศดังสามารถแสดงได้จากงานศึกษาของ สุทธิจิตต์ เจริญทอง และคณะ (2551) ที่ได้ศึกษาระบบและวิธีการตลาดปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกษตรกร ที่ตั้งอยู่ในอำเภอ พระแสง พุนพิน และท่าชนะ จำนวนทั้งสิ้น 289 ราย ตามขนาดพื้นที่เพาะปลูกที่แตกต่างกัน พบว่า ผลผลิตปาล์มน้ำมัน ร้อยละ 73 ถูกซื้อขายผ่านลานเทเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยด้านความสะดวกในการขนส่ง เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจขายผลผลิต โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรปลูกปาล์มรายย่อย ทั้งนี้เกษตรกรร้อยละ 64 นิยมจ้างการขนส่งเพราะไม่มีรถของตนเอง

นอกจากนี้งานศึกษาดังกล่าวยังพบปัญหาด้านการตลาดและอุปสรรคอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม ซึ่งได้แก่ ปัญหาราคาผลปาล์มไม่แน่นอน ปัญหาการไม่กำหนดราคาขายตามคุณภาพปาล์ม รวมถึงการขาดความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ ในส่วนของปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ ราคาปุ๋ยแพง การปลอมแปลงปุ๋ยและมีคุณภาพต่ำ ทั้งนี้ความช่วยเหลือที่เกษตรกรต้องการมากที่สุดจากการสัมภาษณ์ คือ การประกันราคาผลปาล์มสด การควบคุมราคาปุ๋ย การตรวจสอบตาชั่งของลานเท การจัดสินเชื่อเพื่อการขยายเพื่อที่เพาะปลูก รวมถึงการจัดให้ความรู้ด้านวิชาการ

เช่น การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกปาล์มที่เหมาะสม การใช้ปุ๋ยที่มีประสิทธิภาพ การดูแลรักษาและปรับปรุงคุณภาพปาล์ม การเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง เป็นต้น

5.2 ระดับตลาดน้ำมันปาล์มดิบ

เนื่องจากปัจจัยต่างๆที่มีผลความสามารถในการแข่งขันด้านราคาในระดับตลาดผลปาล์มของประเทศไทยที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศมาเลเซีย สิ่งนี้ส่งผลเป็นลูกโซ่ต่อความสามารถแข่งขันด้านราคาในระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบด้วยเมื่อผลปาล์มสดถูกใช้เป็นวัตถุดิบในการสกัดน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศทั้งหมด เมื่อโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มต้องซื้อผลปาล์มสดเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบจากเกษตรกรในราคาที่สูง โดยต้นทุนวัตถุดิบ (ผลปาล์มสด) ของโรงสกัดมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยร้อยละ 70-80 ของต้นทุนการผลิตรวม (สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะ, 2543)

จากภาพที่ 5.1 ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ายังมีการบิดเบือนของราคาน้ำมันปาล์มดิบที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย โดยระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยโดยเฉลี่ยมีระดับสูงกว่าประเทศมาเลเซีย ซึ่งปัจจัยที่มีอาจผลต่อการบิดเบือนราคาน้ำมันปาล์มดิบระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียสามารถสรุปได้ดังนี้

5.2.1 กำลังการผลิตส่วนเกิน (Excess capacity)

จากลักษณะโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีลักษณะการผลิตแยกอิสระจากกัน ในลักษณะแนวนอน (Horizon Integration) (ศุพรรณษา วินมูน, 2546) ระหว่างผู้ผลิต 3 ระดับ คือ เกษตรกรผู้ผลิตปาล์มน้ำมัน โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบและโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ทำให้ไม่สามารถควบคุมคุณภาพวัตถุดิบและไม่มีแหล่งวัตถุดิบที่เพียงพอกับกำลังการผลิตน้ำมันปาล์มของโรงงานสกัดเพื่อจะทำให้เกิดความประหยัดต่อขนาดได้ (Economy of Scale) จึงก่อให้เกิดภาวะกำลังการผลิตส่วนเกิน (Excess capacity) ซึ่งมีผลต่อต้นทุนต่อหน่วยที่เกิดขึ้นในกระบวนการสกัดน้ำมันปาล์มอยู่ในระดับที่สูง ดังแสดงได้จากผลงานเชิงประจักษ์ของรัตนพงษ์ เกาโบรมย์ (2542) แสดงให้เห็นว่าเกิดกำลังการผลิตส่วนเกิน (Excess capacity) ในระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยด้วยการคำนวณสมการการผลิตของอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มของประเทศไทยจากการใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-section data) จำนวน 18 ตัวอย่าง²⁸ที่เป็นเฉพาะ โรงสกัดที่ใช้เทคโนโลยีในการสกัดแบบมาตรฐานในปี พ.ศ.2540 พบว่าผลรวมระหว่างค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยการผลิต ซึ่งได้แก่ปัจจัยทุน แรงงาน และค่าใช้จ่ายด้านพลังงานเพื่อใช้ในสมการการผลิตของอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่อยู่ในรูป Linear in Logs ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระดับผลได้ต่อขนาดใน

²⁸ ซึ่งหากรวมจำนวนโรงสกัดที่ใช้เทคโนโลยีแบบหีบรวมอีก 24 โรง จะทำให้มีจำนวนโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบในปีพ.ศ.2540 เท่ากับ 42 โรง

การผลิต (Return to scale) มีค่าเท่ากับ 0.9077 ซึ่งเป็นระดับผลได้ต่อขนาดแบบ Decreasing Return to Scale กล่าวคือเมื่อเพิ่มปัจจัยการผลิตทุกชนิดร้อยละ 1 จะทำให้ระดับผลผลิตเพิ่มขึ้นในสัดส่วนร้อยละ 0.9077 ซึ่งน้อยกว่าจำนวนปัจจัยการผลิตที่เพิ่มเข้าไป ในทางกลับกันหากมีการลดปัจจัยการผลิตทุกชนิดลงร้อยละ 1 จะทำให้ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบลดลงร้อยละ 0.9077 ทั้งนี้หากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้แยกตามแต่ละชนิดของแต่ละปัจจัยการผลิตยัง พบว่าอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มดิบมีสัดส่วนการใช้เครื่องจักรที่มีขนาดใหญ่เกินไปหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบยังมีปริมาณการผลิตต่ำเมื่อเทียบกับสมรรถภาพ (Capacity) ที่ใช้ในการผลิตจริงของเครื่องจักร

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพของการผลิต (Technical Efficiency) ของกลุ่มโรงสกัดน้ำมันปาล์มที่ใช้กระบวนการสกัดน้ำมันปาล์มดังกล่าว โดยใช้วิธีการ Linear Programming ในการคำนวณเพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัยการผลิต ซึ่งได้แก่ ปัจจัยทุน แรงงาน และค่าใช้จ่ายด้านพลังงานเพื่อใช้ในการผลิตของสมการขอบเขตการผลิตที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพเชิงเทคนิค (The Efficiency Product Frontier) แล้วนำระดับการผลิตที่มีประสิทธิภาพที่ได้จากค่าประมาณค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพและมูลค่าปัจจัยการผลิตจริงของแต่ละโรงงาน เทียบกับระดับการผลิตจริงของแต่ละโรงงาน พบว่าค่าดัชนีประสิทธิภาพการผลิตทางเทคนิคของแต่ละโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบจำนวน 18 โรงมีค่าดัชนีระหว่าง 0.3757 ถึง 1.0000 โดยมีค่าเฉลี่ยของดัชนีที่ 0.6904 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงสกัดขนาดใหญ่ที่ใช้เทคโนโลยีการสกัดขั้นสูงยังมีระดับผลิตที่ต่ำกว่าระดับการผลิตที่เหมาะสม สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มโรงสกัดดังกล่าวยังมีระดับการผลิตที่ยังไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเทคนิค เมื่อไม่สามารถสกัดน้ำมันปาล์มได้จำนวนที่เต็มศักยภาพในการผลิต

อย่างไรก็ตามรัตนพงษ์ เภาโบราณย์ (2542) ยังไม่สามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อระดับความมีประสิทธิภาพทางเทคนิคของอุตสาหกรรมได้ เนื่องจากการเกิดปัญหาความไม่สอดคล้องกันของข้อมูล ปัญหาข้อมูลตัวอย่าง โรงงานที่ได้รับจากการสำรวจมีจำนวนไม่มากพอและไม่เป็นตัวแทนที่ดีสำหรับประชากร (Representing population) ซึ่งถ้าหากพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบอาจเกิดจากกำลังการผลิตส่วนเกิน ดังที่แสดงโดย สำนักเศรษฐกิจการเกษตร (2549) ที่ถูกอ้างใน รหัท รวมพรรณพงศ์ (2550) ในปีพ.ศ. 2548 ประเทศไทยมีโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศทั้งสิ้น 61 โรง กระจายอยู่ตามแหล่งเพาะปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งมีกำลังการผลิตรวม 1,620 ตัน/ชั่วโมง แบ่งเป็นโรงงานขนาดใหญ่จำนวน 37 โรง กำลังการผลิตรวม 1,500 ตันผลปาล์มสด/ชั่วโมง โรงงานขนาดเล็ก จำนวน 24 โรงงาน กำลังการผลิตรวม 120 ตันผลปาล์มร่วง/ชั่วโมง ทั้งนี้หากคำนวณจากกำลังการผลิตคูณด้วยชั่วโมง

การทำงาน (16 ชั่วโมง/วัน) และจำนวนการทำงาน (300วัน/ปี) โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบจะมีปริมาณความต้องการผลปาล์มสดเพื่อป้อนโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มสูงถึง 7,800,000 ตัน ในขณะที่มีผลผลิตปาล์มสดที่สามารถผลิตได้จริงเพียง 5,002,670 ตันเท่านั้น

โดยในปีพ.ศ.2552 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีอัตราการใช้กำลังการสกัดน้ำมันปาล์มดิบเฉลี่ยร้อยละ 48 เมื่อเทียบกับอัตราการใช้กำลังการผลิตจริง (Mill capacity utilization rate) ของโรงสกัดน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียตั้งแต่ปีพ.ศ.2550-2554 พบว่าประเทศมาเลเซียจะมีอัตราการใช้กำลังการผลิตจริงในการสกัดน้ำมันปาล์มโดยเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 85.67-95.2 ของความสามารถในการผลิตเต็มกำลัง²⁹

นอกจากนี้หากพิจารณาปัญหาอัตราการใช้กำลังการผลิตส่วนเกินจำแนกตามจังหวัดตามงานศึกษา สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะ (2543) ซึ่งได้เปรียบเทียบปริมาณผลปาล์มสดและกำลังการผลิตของโรงสกัดที่สามารถผลิตได้ในพื้นที่ 4 กลุ่มในปีพ.ศ.2540 พบว่า กลุ่มจังหวัด ตรัง สงขลา ยะลา และนราธิวาส ประสบกับปัญหาอัตราการใช้กำลังการผลิตส่วนเกินมากที่สุด โดยกำลังการผลิตที่สามารถผลิตได้เต็มกำลังมีสัดส่วนมากกว่าปริมาณผลปาล์มดิบที่ป้อนเป็นวัตถุดิบถึง 3.3 เท่า

ขณะกลุ่มจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพรและระนอง และกลุ่มจังหวัดสุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่และนครศรีธรรมราช ประสบปัญหาอัตราการใช้กำลังการผลิตส่วนเกินรองลงมาที่สัดส่วน 2.2 และ 1.3 เท่า ซึ่งตรงกันข้ามกับโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่อยู่ในกลุ่มจังหวัดทางภาคชลบุรีและระยองที่ประสบกำลังการผลิตเกินกำลัง โดยมีปริมาณผลปาล์มสดมากกว่ากำลังการผลิตของโรงสกัดที่สามารถผลิตได้ 3 เท่า

5.2.2 เทคโนโลยีการผลิต

ด้วยลักษณะเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการสกัดของโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี ซึ่งได้แก่ วิธีการสกัดน้ำมันปาล์มแบบมาตรฐาน ซึ่งเป็นกระบวนการสกัดน้ำมันปาล์มที่แยกเมล็ดในปาล์มออกทำให้ได้น้ำมันที่มีลักษณะที่แตกต่างกันสองชนิด ชนิดแรกเป็นน้ำมันที่ได้จากเปลือกผลปาล์ม ซึ่งเรียกว่าน้ำมันปาล์มดิบ (Crude Palm Oil: CPO) และชนิดที่สองเป็นน้ำมันที่ได้จากเมล็ดในปาล์มซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายน้ำมันมะพร้าว ซึ่งเรียกว่า น้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม (Crude Palm kernel Oil: CPKO) ขณะที่การสกัดวิธีที่สอง เป็นวิธีการหีบน้ำมันผสม ซึ่งเป็นการสกัดน้ำมันปาล์มชนิดรวมส่วนน้ำมันที่ได้จากเปลือกผลปาล์มและเมล็ดในจะผสมกัน ทำให้น้ำมันปาล์มที่ได้มีคุณภาพต่ำเมื่อเทียบกับวิธีการสกัดแบบแรก และน้ำมันปาล์มที่ได้จากการสกัดด้วยวิธีการนี้จะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มที่ต่ำกว่าน้ำมันปาล์มที่ได้จากการสกัดด้วยวิธีการแรกด้วย

²⁹ เป็นข้อมูลจาก Malaysian Palm Oil Board (MPOB)

ทั้งนี้พบว่าจำนวนโรงสกัดในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยมีในปีพ.ศ. 2555 ที่ใช้เทคโนโลยีแบบหีบรวมน้ำมันจำนวน 18 โรง แม้น้ำมันปาล์มที่สกัดได้ด้วยเทคโนโลยีแบบหีบรวมจะมีอุตสาหกรรมเฉพาะที่รองรับผลผลิตน้ำมันปาล์มที่สกัดได้บางส่วน เช่น อุตสาหกรรมสบู่ เป็นต้น แต่ขณะเดียวกันการผลิตน้ำมันปาล์มดิบด้วยเทคโนโลยีดังกล่าวก่อให้เกิดต้นทุนค่าเสียโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยเนื่องจากน้ำมันที่ได้เป็นการผสมกันจากผลและเมล็ดในรวมกัน ทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้ไขมันเนื้อในเมล็ดปาล์มเป็นวัตถุดิบ เช่น อุตสาหกรรมโอเลโอเคมี (Oleochemicals) อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เป็นต้น

ขณะที่อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีจำนวนโรงสกัดที่ใช้การสกัดแบบมาตรฐานทั้งหมด ยกตัวอย่างในปี พ.ศ.2552 มีจำนวนโรงสกัดน้ำมันปาล์มทั้งหมด 395 โรงงาน³⁰ โดยโรงงานดังกล่าวสามารถแยกเป็นโรงงานที่สามารถสกัดน้ำมันจากผลปาล์ม (Oil Extraction Rate: OER) ได้มากกว่าร้อยละ 20 จำนวน 250 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 36 ของจำนวนโรงสกัดทั้งหมด โรงงานที่สกัดจากผลปาล์มน้ำมันได้ร้อยละ 20 จำนวน 107 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 27 ของทั้งหมด โรงงานที่สกัดจากผลปาล์มน้ำมันได้ร้อยละ 18-20 มีจำนวน 142 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 35 ของทั้งหมด และที่เหลืออีก 3 โรงงานสามารถสกัดผลปาล์มน้ำมันร้อยละ 17-18 นอกจากจำนวนโรงสกัดน้ำมันปาล์มแล้วประเทศไทยยังมีโรงงานสกัดน้ำมันเนื้อจากเมล็ดในปาล์มโดยเฉพาะอีกจำนวน 43 โรงงาน มีกำลังการผลิต 6.67 ล้านตันต่อปี

ทั้งนี้สามารถสรุปต้นทุนที่เกิดขึ้นในกระบวนการสกัดน้ำมันระหว่างประเทศไทยและประเทศไทยมาเลเซียได้ดังตารางที่ 5.8 ซึ่งเป็นข้อมูลในปีพ.ศ.2552

ตารางที่ 5.8 เปรียบเทียบระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย

	ไทย	มาเลเซีย
จำนวน โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบ (โรง) ³¹	59	410

³⁰ เป็นข้อมูลจาก Malaysian Palm Oil Board (MPOB) โดยจำนวนโรงสกัดดังกล่าวในปีพ.ศ.2552 ไม่ได้รวมโรงสกัดที่หยุดการผลิตเพียงบางส่วนและหยุดกิจการ

³¹ เป็นจำนวนโรงสกัดแบบมาตรฐานที่แจ้งปริมาณน้ำมันปาล์มดิบตามประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการต่อกรมการค้าภายใน ซึ่งในปัจจุบัน พ.ศ.2555 มีจำนวน โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบแบบมาตรฐานจำนวนทั้งสิ้น 63 โรง

ตารางที่ 5.8 (ต่อ)

	ไทย	มาเลเซีย
กำลังการผลิตของ โรงสกัด ทั้งหมด (ล้านผลปาล์มดิบต่อปี)	16.7	94.4
ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบ (ล้านตัน)	1.4	14.75
การใช้กำลังการผลิตจริง (%)	48	90.78
ต้นทุนการผลิตผลปาล์ม (บาท/กิโลกรัม)	3.99	3.88
ต้นทุนการสกัด(บาท/กิโลกรัม)	2.00-2.46	1.10
ราคาน้ำมันปาล์มดิบ (บาท/กิโลกรัม)	24.33	21.96
จำนวนโรงสกัดน้ำมันปาล์ม เนื้อในเมล็ดปาล์ม	6* ³²	43

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร และสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และ กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม
จากข้อมูลในตารางที่ 5.8 ได้แสดงว่าการบิดเบือนระหว่างราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศ
ไทยและมาเลเซียเกิดจากความแตกต่างในต้นทุนที่เกิดขึ้นในกระบวนการสกัดน้ำมันปาล์มเป็น
สำคัญ โดยต้นทุนการสกัดของประเทศไทยมากกว่าหนึ่งเท่าตัวเมื่อเทียบกับต้นทุนการสกัดของ
ประเทศมาเลเซีย

ขณะที่เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างระดับต้นทุนของผลปาล์มซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบในการสกัด
ที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย พบว่าในปีพ.ศ.2552 ต้นทุนการผลิตผลปาล์มสดต่อ
หน่วยของประเทศไทยมีระดับที่สูงกว่ามาเลเซียเพียงร้อยละ 2.8 เท่านั้น

สิ่งนี้สามารถแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดความเสียเปรียบในแข่งขันด้านราคา
ของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศมาเลเซียไม่ได้เกิดจากกระบวนการ
ผลิตระดับฟาร์ม หากเกิดขึ้นในขั้นของการผลิตระดับการแปรรูป เมื่อการบิดเบือนระหว่างราคา

³² จำนวนโรงสกัดน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มทั้งหมด 6 โรงงาน ได้แก่ 1.บริษัท น้ำมันปาล์มยูนิวานิช
มหาชน 2.บริษัท สหอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด 3.บริษัท ชุมพรอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด มหาชน 4.
บริษัท ปาล์มน้ำมันธรรมชาติ (ชุมพร) จำกัด 5.บริษัท แสงศิริน้ำมันปาล์ม จำกัด 6. บริษัท กรีน กลอรี จำกัด

น้ำมันปาล์มดิบระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียเกิดจากต้นทุนต่อหน่วยที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปรรูปที่มีกำลังการผลิตส่วนเกิน เป็นสำคัญ จากการใช้กำลังการผลิตในการสกัดน้ำมันปาล์มดิบเฉลี่ยเพียงร้อยละ 48 ของกำลังการผลิตที่สามารถผลิตได้จริง ส่งผลให้ต้นทุนต่อหน่วยที่เกิดขึ้นกระบวนการสกัดสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุทธิจิตต์ เจริงทอง และคณะ (2551) จากการศึกษาสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงสกัดน้ำมันปาล์มจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 9 ราย (ประมาณ 50 % ของประชากร) ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่าวัตถุดิบไม่เพียงพอในการสกัดน้ำมันปาล์ม

ทั้งนี้แนวทางที่จะสามารถลดปัญหาวัตถุดิบที่ไม่เพียงพอของโรงสกัด ควรเริ่มแก้ไขและพัฒนาปาล์มน้ำมันซึ่งถูกใช้ป็นวัตถุดิบในการสกัดน้ำมันปาล์มที่จำเป็นต้องขับเคลื่อนด้วยการวิจัยและพัฒนาปาล์มน้ำมันเป็นสำคัญ ดังที่สำนักเศรษฐกิจการเกษตร (2554) ได้แสดงว่าหากอัตราน้ำมันปาล์มของประเทศไทยที่จะสามารถสกัดได้เพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ 1 ในปีพ.ศ.2555 จะทำให้ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า 100,000 ตัน ซึ่งนับรวมเป็นมูลค่า 3,100-3,200 ล้านบาท โดยหน่วยงานภาครัฐ อย่างเช่น กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งมหาวิทยาลัยต่างๆ ต้องขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวที่จะสามารถสร้างความได้เปรียบให้เกิดขึ้นได้ ด้วยการเน้นการพัฒนาองค์ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีพื้นฐาน เพื่อประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงพันธุ์ปาล์มที่ให้ผลผลิตต่อไร่และปริมาณน้ำมันที่จะสามารถสกัดได้สูง เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อปาล์มน้ำมันที่มีคุณภาพสูง (Genetic engineering and biotechnology) การคัดเลือกและจัดเตรียมปาล์มน้ำมันสายพันธุ์ดีที่เหมาะสมแต่ละสภาพพื้นที่ปลูกและภูมิอากาศ ที่จะป็นปัจจัยหนึ่งที่ลดปัญหากำลังการผลิตส่วนเกินที่เกิดขึ้นทั้งในระดับการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ

นอกจากนี้สุทธิจิตต์ เจริงทอง และคณะ (2551) ยังพบปัญหาและอุปสรรคอื่นๆที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการโรงสกัด ได้แก่ ปัญหาผลผลิตปาล์มไม่สม่ำเสมอในแต่ละเดือน ทำให้มีการวางแผนการผลิตยาก ตลอดจนเกิดการขาดแคลนแรงงานทั้งในระดับชำนาญการและผู้ปฏิบัติการ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

5.3ระดับตลาดน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์มีความเกี่ยวเนื่องกับระดับตลาดน้ำมันปาล์มดิบในฐานะเป็นผู้ซื้อ(Buyers)ในตลาดดังกล่าว น้ำมันปาล์มดิบที่สกัดได้จะถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบเพื่อกลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ด้วยการกำจัดสิ่งเจือปนต่างๆ ทั้งนี้มีจำนวน โรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ทั้งหมดภายอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งสิ้นจำนวน 15 โรง³³ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพฯและ

³³ เป็นข้อมูลในปี พ.ศ.2554

ปริมาตร โดยพบว่าปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านราคาในระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทยมีดังต่อไปนี้

5.3.1 กำลังการผลิตส่วนเกิน (Excess capacity)

การผลิตในระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ยังคงประสบกับปัญหาการผลิตส่วนเกินเช่นเดียวกับในระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบ เมื่อสามารถกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ได้จริงเพียงเฉลี่ยสัดส่วนร้อยละ 55 ของความสามารถในการผลิตได้จริง ทั้งนี้เกิดจากข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศที่สามารถป้อนเป็นวัตถุดิบเมื่อเทียบกับกำลังการผลิตได้จริง

อีกทั้งระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยยังได้รับการคุ้มครองจากการนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบจากต่างประเทศโดยเฉพาะมาเลเซียซึ่งมีราคาถูกโดยเปรียบเทียบ โดยมาตรการที่รัฐใช้ในการคุ้มครองน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศเป็นทั้งในส่วนมาตรการทางภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff measures) แม้สินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มจะผูกพันตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนและตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) แต่ด้วยวิธีการบริหารการนำเข้าภายใต้ความตกลงการค้าทั้งสองยังคงมีลักษณะคุ้มครองผู้ผลิตภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยจากการแข่งขันกับน้ำมันปาล์มนำเข้าจากต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่นกรณีการนำเข้าน้ำมันปาล์มตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก(WTO) ใช้ระบบโควตาภาษี (Tariff rate quota: TRQ) เป็นวิธีการบริหารการนำเข้า ซึ่งเรียกเก็บภาษีศุลกากรขาเข้ากับน้ำมันปาล์มนำเข้าในอัตราร้อยละ 20 สำหรับโควตาน้ำมันปาล์มนำเข้าขั้นต่ำที่ไทยต้องเปิดตลาด และร้อยละ 143 สำหรับน้ำมันปาล์มนำเข้านอกโควตา³⁴ นอกจากนี้มาตรการภาษีศุลกากรที่รัฐบาลนำมาใช้บริหารแล้ว รัฐบาลได้กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมในการบริหารการนำเข้าด้วยการกำหนดให้ผู้มีสิทธิ์นำเข้าน้ำมันปาล์มที่เรียกเก็บภาษีศุลกากรในอัตรากาษาในโควตาของน้ำมันปาล์มนำเข้าขั้นต่ำที่ไทยต้องเปิดตลาดแต่เพียงผู้เดียว ผู้ที่รับสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวนั้นคือ องค์การคลังสินค้า ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ขณะที่การนำเข้าน้ำมันปาล์มภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียนแม้จะสามารถนำเข้าได้ปลอดภาษีศุลกากร แต่สิทธิ์ในการนำเข้าน้ำมันปาล์มภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวยังคงถูกจำกัดสิทธิ์ในการนำเข้าให้แก่ องค์การคลังสินค้า แต่เพียงผู้เดียวเช่นเดียวกัน ซึ่งการจำกัดสิทธิ์ในการนำเข้าแต่เพียงผู้เดียวภายใต้ข้อตกลงการค้าทั้งสองต่างมีลักษณะเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff measure) ที่เรียกว่ามาตรการกึ่งผูกขาด (Monopolistic measure) ดังนั้นมาตรการดังกล่าวจึงลดโอกาสที่โรงกลั่นจะสามารถนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบได้อย่างเสรีเพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ให้เต็มการผลิตได้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการลดต้นทุนต่อหน่วยสินค้าที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลั่น

³⁴ เป็นอัตรากาษีนอกโควตาในปีพ.ศ.2554

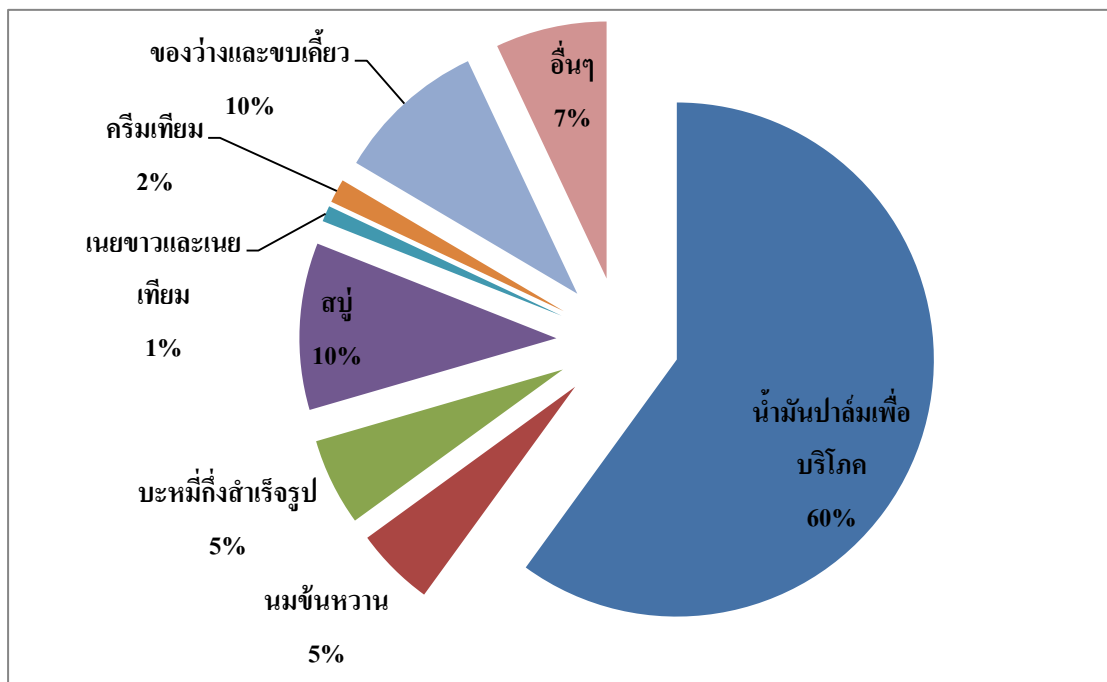
ดังนั้นรัฐบาลควรหาแนวทางรองรับผู้ที่ได้รับผลกระทบด้านลบจากการดำเนินมาตรการดังกล่าว โดยเฉพาะกลุ่มโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นผู้ผลิตในอุตสาหกรรมปลายน้ำของการผลิตน้ำมันปาล์ม ทำให้ต้องพึ่งพิงวัตถุดิบภายในประเทศที่มีราคาสูงโดยเปรียบเทียบ ขณะเดียวกันรัฐบาลก็กำหนดเพดานราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชน ลักษณะดังกล่าวจะจำกัดผลตอบแทนที่โรงกลั่นจะได้รับน้อยลงไปด้วยและจะได้รับผลกระทบอย่างมากในภาวะราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่สามารถขายได้ไม่ครอบคลุมต้นทุนการกลั่นเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเกิดความผันผวนของระดับราคาของผลปาล์มและน้ำมันปาล์มดิบที่เพิ่มสูงขึ้นภายในประเทศ ทั้งนี้แนวทางที่ผู้ผลิตในภาคการผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ต้องการให้รัฐบาลหามาตรการรองรับภายใต้การดำเนินมาตรการดังกล่าวสามารถสะท้อนได้จากข้อมูลสัมภาษณ์ของผลงานของ สุธีวรรณ สมสกุล (2554) ด้วย การชดเชยส่วนต่างระหว่างราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ถูกกำหนดช่วงเพดานราคาโดยรัฐบาล และ ต้นทุนการกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ที่ครอบคลุมส่วนของต้นทุนที่เกิดจาก ส่วนเหลือภายในประเทศ ซึ่งได้แก่ ต้นทุนการขนส่งภายในประเทศ

5.3.2 ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากน้ำมันปาล์ม (Diversification)

ในกระบวนการกลั่นนอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์แล้ว ยังได้ผลพลอยได้อื่นๆ (By-products) ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ทั้งนี้สามารถแสดงสัดส่วนการใช้ประโยชน์จากน้ำมันปาล์มจำแนกตามอุตสาหกรรมต่อเนื่องดังนี้

ภาพที่ 5.3 สัดส่วนการใช้ประโยชน์น้ำมันปาล์มของอุตสาหกรรมต่อเมืองประเทศไทย

ที่มา: บริษัททักษิณอุตสาหกรรมน้ำมัน(1993) จำกัด อ้างอิงจาก อนุমান จันทวงศ์, 2547.

จากภาพที่ 5.3 จะเห็นว่าการผลผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จะถูกนำไปอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อบริโภคเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 60 ซึ่งอยู่ในรูปของน้ำมันปรุงอาหารและน้ำมันทอดรองลงมาถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมสบู่อีกร้อยละ 10 ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 30 ถูกนำไปใช้เป็นตัวเติมในอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมนมข้นหวาน อุตสาหกรรมบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป อุตสาหกรรมเนยขาวและเนยเทียม อุตสาหกรรมครีมเทียม อุตสาหกรรมของว่างและขบเคี้ยว และอุตสาหกรรมอื่นๆซึ่งประกอบด้วยสินค้าอุปโภค ได้แก่ พลาสติก เครื่องสำอาง จาระบี เป็นต้น

จากสัดส่วนการใช้ประโยชน์ของน้ำมันปาล์มของอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆข้างต้นเป็นที่น่าสังเกตว่าน้ำมันปาล์มที่ถูกนำมาใช้เป็นตัวเติมในอุตสาหกรรมอื่นๆ น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 7 ของผลผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ซึ่งอุตสาหกรรมอื่นๆนี้ประกอบด้วยกลุ่มอุตสาหกรรม Oleochemical (อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์) ที่เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง โดยการนำกรดไขมันอิสระ (Palm Fatty Acid Distilled, PDAD) ซึ่งเป็นส่วนพลอยได้ที่เหลือมาจากขั้นตอนสุดท้ายของการกลั่นบริสุทธิ์ไปแยกส่วนเป็นกรดต่าง ๆ ออกมาซึ่งสามารถนำไปใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่สำคัญหลายชนิด ดังนี้

1. กรดสเตียรีน ใช้ในอุตสาหกรรมยางรถยนต์ พลาสติก เครื่องสำอาง เทียนไข ส่วนประกอบของเคลือบผิวคาร์บอนเนต ซีเมนต์ จาระบี และน้ำมันหล่อลื่น

2. กรดโอเลอิก ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง เกสซ์กรรม จาระบี น้ำมันหล่อลื่น สิ่งทอ
3. กรดโอริก ใช้ในอุตสาหกรรมเคมีและเครื่องสำอาง
4. กรดไมริสตริก ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง
5. กรดไขมัน ใช้ในอุตสาหกรรมสบู่ จาระบี
6. อัลไคล เรซิน (alkyl resin) ใช้ในอุตสาหกรรมสี (แต่ประเทศไทยใช้น้อยมาก)
7. กรดลิโนเลอิก นำไปใช้เป็นยาฉีดลดไขมันเส้นเลือด

ด้วยสัดส่วนการการประโยชน์น้ำมันปาล์มในอุตสาหกรรม Oleochemical (เคมีภัณฑ์) ที่ต่ำนั้น แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยยังขาดศักยภาพในการดำเนินการผลิตอย่างครบวงจร โดยเฉพาะการผลิตสินค้าแปรรูปจากผลผลิตพลอยได้ (By-product) ให้มีความหลากหลายและแตกต่าง (Diversification) ของสินค้าที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้เพิ่มมากขึ้น

หากจำแนกภาคการผลิตที่ใช้ผลพลอยได้ (By-product) จากน้ำมันปาล์มไปใช้เป็นวัตถุดิบการผลิตตามตารางโครงสร้างปัจจัยการผลิตและผลผลิต (I-O table) ปี 2548 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ออกเป็นเพียง 5 ภาคการผลิต ได้แก่ การผลิตยารักษาโรค การผลิตสบู่และผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับรักษาความสะอาด การผลิตเครื่องสำอาง การผลิตเคมีภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งได้แก่ เทียนไข หมึก เป็นต้น และการผลิตผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปิโตรเลียม เช่น จาระบี เป็นต้น หากเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซียพบว่ากลุ่มผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 16% ของผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มส่งออกทั้งหมด เนื่องจากประเทศมาเลเซียมีอุตสาหกรรมปลายน้ำที่ผลิตผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงรองรับผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมสกัดและอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันปาล์มอย่างหลากหลาย ด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์อย่างจริงจัง ยกตัวอย่างเช่น การร่วมลงทุนกับประเทศที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงในการสร้างผลิตภัณฑ์ระดับโลก ดังกรณีการร่วมลงทุนกับ Henkel เป็น Henkel Oleo-Chemicals (Malaysia) Sdn Bhd ซึ่งสามารถผลิตผลิตภัณฑ์มากกว่า 1,000 ชนิด ทั้งผลิตภัณฑ์เพื่ออุปโภคและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและสามารถขยายฐานการผลิตไปได้ทั่วโลก ซึ่งขายผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในรูปทั้งวัตถุดิบ สารตั้งต้น และผลิตภัณฑ์ตามสั่ง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550) รวมทั้งยังมีหน่วยงาน Malaysian Oleochemicals Manufacturers Association (MOMG) ที่ดูแลการผลิตด้านนี้โดยเฉพาะ โดยมีสมาชิก 12 ราย ซึ่งเป็นผู้ผลิต Fatty acid, Methyl Esters, Glycerins และ Fatty alcohols ในรัฐ Peninsular มีกำลังการผลิตรวมร้อยละ 20 ของการผลิตเคมีภัณฑ์โลก (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2550) นอกจากนี้ยังส่งเสริมอุตสาหกรรมประกอบ (Complementary Industries) ที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกการผลิตปลายน้ำดังกล่าวดังแสดงได้จากตารางที่ 5.9

นอกจากกลุ่มเคมีภัณฑ์ที่ได้จากผลพลอยได้จากน้ำมันปาล์มแล้ว ผลิตภัณฑ์อื่นที่ได้จากน้ำมันปาล์มของประเศมาเลเซียมีความหลากหลายอย่างมากเมื่อเทียบกับความหลากหลายของผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มประเทศไทยที่พึ่งพิงการผลิตสินค้าไม่กี่ประเภท โดยหากพิจารณาแต่ผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มของประเศมาเลเซียที่ไม่นับรวมผลิตภัณฑ์สำเร็จจากน้ำมันปาล์ม (Finished products) และกลุ่มเคมีภัณฑ์ที่ได้จากผลพลอยได้จะมีมากกว่า 30 ชนิด ขณะที่ไทยพึ่งพิงการผลิตผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มไม่เกิน 10 ชนิด

ด้วยความหลากหลายของผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มประเทศไทยที่น้อย มีการพึ่งพิงการผลิตสินค้าไม่กี่ชนิดทำให้มีความเสี่ยงต่อการผันผวนของราคาภายในตลาดน้ำมันปาล์มทั้งระบบของประเทศไทย โดยเฉพาะความผันผวนด้านราคาที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล (Seasonal price variability) ในตลาดผลปาล์มสด ซึ่งเกิดจากผลผลิตออกสู่มากเมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว สิ่งนี้จะมีผลทำให้อุปทานภายในตลาดเพิ่มมากส่งผลให้ราคาผลปาล์มลดลงซึ่งมีผลต่อระดับรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกผลปาล์มจากราคาผลปาล์มที่เกษตรกรได้รับ (Producers' price) การผลิตผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มอย่างหลากหลายจะช่วยลดความผันผวนของราคาในตลาดผลปาล์มดังกล่าว ด้วยการเพิ่มอุปสงค์ในตลาดผลปาล์ม สิ่งนี้จะช่วยลดการแทรกแซงของรัฐบาลเพื่อสร้างเสถียรภาพด้านราคา (Price stability) ด้วย

ตารางที่ 5.9 ห่วงโซ่มูลค่าน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียแบ่งตามแผนแม่บทอุตสาหกรรม (Industrial Master Plans)

การเพาะปลูก (Plantation)	น้ำมันปาล์ม ดิบ	การกลั่น/แยกส่วน (Refining/ Fractionation)	อุตสาหกรรมปลายน้ำ (Downstream Industries)	อุตสาหกรรมประกอบ (Complementary Industries)
Industrial Master Plans I(1985-1995)				
Peninsular Malaysia– Fresh fruit branch	CPO CPKO	Crude palm olein/palm, Crude palm stearin/palm kernel stearin, RBD palm oil/olein/stearin	Cooking oil, Shortening Magarine, Vanaspati, Frying fat, Cocoa butter substitute, Dough fat, Salad oil, Confectionery fat, Nondairy creamer, Chocolate products	Locally made equipment Shipping, tankers, storage, bulk pumping stations, services at ports
Industrial Master Plans 2(1996-2005)				
East Malaysia, Offshor- Mass tissue culture, Genetic engineering and biotechnology Cloning to get better pericarp breeding	Increased supply of CPO/CPKO Specialty fats	Trans-fatty-acid-free POP Red POP Increased volume of current products	Microencapsulated POP, Emulsifiers, Food ingredients, Powdered ice-creams, Salad dressing/oil, Low-calorie products, Palm oil-base cheese, Biotechnologically modified oils/fats, Vitamins E and B, Carotenes, Pharmaceuticals and other nutrient products	Specialized packaging materials to meet consumer and environmental requirements, Locally made equipment for domestic use and export, Adequate dedicated services and facilities.

หมายเหตุ: POP=Palm oil product; CPKO=Crude palm kernel oil; RBD=Refined, Bleached and Deodorized

ที่มา: Rasiah และ Shahrin (2006)

ทั้งนี้สามารถเปรียบเทียบอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซียได้ดังตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 เปรียบเทียบระดับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย
ปีพ.ศ.2552

	ไทย	มาเลเซีย
1.จำนวน โรงกลั่นน้ำมันปาล์ม บริสุทธิ์(โรงงาน)	13	51
2.กำลังการผลิตรวม (ล้านตันน้ำมันปาล์มดิบ)	1.25	19.29
3.การใช้กำลังการผลิตของโรง กลั่น (%)	55	88.82
4.ต้นทุนการแปรรูป ³⁵ (บาท/กิโลกรัม)	2.72	2.00
5.จำนวน โรงกลั่นน้ำมันเมล็ด เนื้อในปาล์ม(โรงงาน)	2*	43
6.กำลังการผลิต (ล้านตัน)	N.A.	6.66
7.โรงงานเคมีภัณฑ์จากน้ำมัน ปาล์ม(โรงงาน)	2	17
8.กำลังการผลิต(ล้านตัน)	N.A.	2.59

หมายเหตุ: ก) * เป็นของบริษัท น้ำมันปาล์มยูนิวานิช จำกัด มหาชน และ บริษัท ชุมพรอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม
จำกัด มหาชน

ข) N.A. ไม่มีข้อมูล

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร และสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

จากตารางที่ 5.10 แสดงให้เห็นว่าปีพ.ศ.2552ประเทศไทยมีจำนวนโรงกลั่นทั้งสิ้นจำนวน
13 โรงงาน³⁶ ขณะที่ประเทศมาเลเซียมีจำนวนโรงกลั่นทั้งสิ้น 51 โรงงาน โดยกำลังการผลิตรวมใน

³⁵ เนื่องจากไม่มีข้อมูลต้นทุนการแปรรูปน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศมาเลเซียในปี พ.ศ.2552 ข้อมูล
การแปรรูปน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ทั้งของประเทศไทยและประเทศมาเลเซียข้างต้นจึงเป็นข้อมูลการแปรรูปน้ำมัน
ปาล์มบริสุทธิ์ในปี 2543 จากโครงการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตรแบบครบวงจร จัดทำ
โดย สถาบันทรัพยากรสิ่งแวดล้อมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะ(2543) ทั้งนี้ต้นทุนการแปรรูปน้ำมัน
ปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทยในปี พ.ศ.2552 เท่ากับ 3.49 บาท/กิโลกรัม.

การกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศมาเลเซียมากกว่าประเทศไทยเป็นจำนวน 15 เท่าของการผลิตของไทย

นอกเหนือจากจำนวน โรงกลั่นน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียที่มีจำนวนมากกว่าที่เป็นปัจจัยที่ทำให้กำลังการผลิตรวมมากกว่ากำลังการผลิตรวมของไทยแล้ว ปัจจัยสัดส่วนการใช้กำลังการผลิตจริงต่อขนาดการผลิตเต็มประสิทธิภาพก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความแตกต่างระหว่างกำลังการผลิตรวมในการกลั่นของแต่ละประเทศ

ทั้งนี้เกิดความแตกต่างของต้นทุนกลั่นน้ำมันปาล์มระหว่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 36 ของต้นทุนการแปรรูปน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศมาเลเซีย โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดความบิดเบือนของต้นทุนการกลั่นระหว่างประเทศเนื่องจากความแตกต่างของจำนวน โรงกลั่นและสัดส่วนการใช้กำลังการผลิตของแต่ละโรงงานเป็นสำคัญ นอกจากนี้พบว่าประเทศมาเลเซียมีโรงงานเคมีภัณฑ์ที่รองรับผลพลอย (By-product) ได้จากน้ำมันปาล์มมากกว่าประเทศไทยถึง 15 โรงงาน

5.3.3 ส่วนเหลือภายในประเทศ (Domestic margins)

เนื่องจากขาดข้อมูลส่วนเหลือภายในประเทศที่แบ่งแยกระหว่างตลาดน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ดังนั้นจึงใช้ข้อมูลส่วนเหลือภายในประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนเหลือค่าปลีก ส่วนเหลือค่าส่งและต้นทุนค่าขนส่งภายในประเทศจำแนกตามสาขาการผลิตตามตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-output table) โดยสามารถแสดงส่วนเหลือภายในประเทศสาขาการผลิตน้ำมันปาล์มและน้ำมันมะพร้าว ตามรหัส I/O 047 ดังตารางที่ 5.11

ตารางที่ 5.11 สัดส่วนของส่วนเหลือของน้ำมันปาล์มภายในประเทศไทยต่อมูลค่าอุปสงค์ทั้งหมด ณ ระดับราคาผู้ซื้อ (Purchasers' Price)

รหัส I/O	ชื่อสินค้า	ส่วนเหลือภายในประเทศปี พ.ศ. 2538(%)			ส่วนเหลือภายในประเทศปี พ.ศ. 2541 (%)			ส่วนเหลือภายในประเทศปี พ.ศ. 2548(%)		
		ค่าส่ง	ค่าปลีก	ค่าขนส่ง	ค่าส่ง	ค่าปลีก	ค่าขนส่ง	ค่าส่ง	ค่าปลีก	ค่าขนส่ง
047	การผลิตน้ำมันปาล์มและน้ำมันมะพร้าว	11.44	7.41	1.88	6.00	3.89	1.04	4.27	2.77	0.73

หมายเหตุ: เป็นสัดส่วนกับระดับราคาของผู้ซื้อที่ได้รับ (At Purchasers' price)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

³⁶ ขณะที่ปีพ.ศ.2555 มีจำนวน โรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ทั้งสิ้น 14 โรงงาน

จากข้อมูลตารางที่ 5.11 แสดงให้เห็นว่าส่วนเหลือภายในประเทศไทยมีสัดส่วนกับ 20.73, 10.93 และ 7.77 ของราคาของผู้ซื้อต้องจ่าย (Purchasers' price) ซึ่งเป็นสัดส่วนถึงหนึ่งในห้า หนึ่งในสิบและหนึ่งในสิบสามส่วนของราคาของผู้ซื้อต้องจ่ายในปีพ.ศ.2538 พ.ศ.2540 และปีพ.ศ.2548 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่เป็นสัดส่วนที่เกิดจากส่วนเหลือการค้าที่ประกอบด้วยส่วนเหลือค้าส่งและส่วนเหลือค้าปลีก เป็นสัดส่วนรวมกันถึงร้อยละ 18, 9.89 และ 7.04 ของราคาของผู้ซื้อต้องจ่าย และเป็นสัดส่วนที่มากกว่าถึง 10 เท่าของค่าขนส่งภายในประเทศของทั้งสามช่วงเวลา

อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบกับสัดส่วนของส่วนเหลือของน้ำมันปาล์มภายในประเทศมาเลเซียต่อมูลค่าอุปสงค์น้ำมันปาล์มรวมของประเทศ ณ ระดับราคาผู้ซื้อ พบว่าการบิดเบือนราคาน้ำมันปาล์มของประเทศไทยและประเทศมาเลเซียไม่น่าจะมาจากอิทธิพลของส่วนเหลือภายในประเทศทั้งจากส่วนเหลือการค้าและต้นทุนการขนส่งภายในประเทศ ดังเช่นในปีพ.ศ.2548 น้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีส่วนเหลือภายในประเทศคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.77 ซึ่งเมื่อเทียบกับส่วนเหลือภายในประเทศมาเลเซียซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 10.36 อย่างไรก็ตามด้วยประเทศมาเลเซียเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลก หากพิจารณาส่วนเหลือภายในประเทศมาเลเซียที่ไม่คำนึงส่วนเหลือภายในประเทศที่เกิดจากอุปสงค์ขั้นสุดท้ายจากการส่งออกพบว่ามีสัดส่วนใกล้เคียงกับกรณีที่พิจารณาการส่งออกด้วย โดยมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 11.05 ต่ออุปสงค์ทั้งหมดที่ไม่รวมการส่งออก

ตารางที่ 5.12 ส่วนเหลือของน้ำมันปาล์มภายในประเทศมาเลเซียปี พ.ศ.2548 ณ ระดับราคาผู้ซื้อ

รหัส I/O	ชื่อสินค้า	ส่วนเหลือการค้าภายในประเทศ(%)		ต้นทุนการขนส่งภายในประเทศ(%)		ส่วนเหลือภายในประเทศ (%)
		สินค้าที่ผลิตภายในประเทศ	สินค้านำเข้า	สินค้าที่ผลิตในประเทศ	สินค้านำเข้า	
21	Oil and Fats	8.2	0.39	1.69	0.07	10.36

หมายเหตุ: เป็นสัดส่วนต่อมูลค่าอุปสงค์รวม ณ ระดับราคาผู้ซื้อ

ที่มา: Department of Statistics, Malaysia (2010)

5.4 ปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มประเทศไทย

นอกเหนือปัจจัยที่เกี่ยวกับต้นทุนการผลิตและส่วนเหลือภายในประเทศที่มีผลต่อการบิดเบือนของราคาน้ำมันปาล์มระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียแล้ว ปัจจัยด้านประสิทธิภาพก็อาจ

มีส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของแต่ละประเทศด้วย เมื่อประเทศมาเลเซียมีประสบการณ์การปลูกปาล์มน้ำมันและผลิตน้ำมันปาล์มก่อนประเทศไทยประมาณราว 50 ปี กล่าวคือประเทศมาเลเซียเริ่มมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันเชิงเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2460 โดยภาคเอกชน ครั้นต่อมารัฐบาลได้ให้การสนับสนุนในภายหลัง เช่น การก่อตั้ง Federal Land Development Authority (FELDA) ในปีพ.ศ.2499 ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลในการขยายพื้นที่สวนปาล์มโดยการบุกเบิกป่าหรือ การก่อตั้งสถาบันวิจัย The Palm Oil Research Institute of Malaysia (PORIM) ในปีพ.ศ.2522 เพื่อรับผิดชอบคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ให้แก่อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซีย เป็นต้น ขณะที่ประเทศไทยเพิ่งเริ่มเพาะปลูกปาล์มน้ำมันเชิงเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2511

ลักษณะความได้เปรียบดังกล่าวเกิดจาก ผลได้ภายนอกเชิงพลวัต (Dynamic External Economies) เมื่อผู้ผลิตภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียที่มีการริเริ่มการผลิตก่อนผู้ผลิตรายอื่น (Head Starter) สามารถสร้างความได้เปรียบจากการนำความรู้และประสบการณ์ที่สะสม (Learning by doing) จากการผลิตที่มากขึ้นมาใช้ในกระบวนการปรับปรุงกระบวนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ทำให้ต้นทุนลดลงหรือมีผลิตภาพเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยที่เพิ่งเริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมในภายหลัง (Late Industrialization)

นอกจากนี้บทบาทของรัฐต่อการสนับสนุนและแทรกแซงด้วยนโยบายต่างๆ ในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของแต่ละประเทศก็มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันด้านราคาด้วยเช่นกัน ดังคำยืนยันของ Chandra (2006) ที่ถูกอ้างใน Craven (2011) ที่กล่าวว่า ระบบการจัดการที่ดี (Good governance) โดยภาครัฐเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียประสบความสำเร็จ ซึ่งระบบการจัดการประกอบไปด้วยตั้งแต่กระบวนการออกกฎหมาย (Legislation) การวิจัย (Research) การให้การศึกษาและอบรมผู้ที่เกี่ยวข้อง (Education Policy) การลงทุนและจัดหาเงินทุน (Finance and Investment) โครงสร้างภาษี (Taxation schemes) ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การพัฒนาพื้นที่ชนบท (Rural development) และการแจกจ่ายที่ดิน (Land distribution) ด้วยการดำเนินแผนแม่บทอุตสาหกรรมดังกล่าวตั้งแต่ระดับกระทรวงจนถึงระดับขั้นอื่นๆ

ตารางที่ 5.13 การพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียด้านต่างๆตามแผนแม่บท
อุตสาหกรรม (Industrial Master Plan)

ทรัพยากรมนุษย์	เทคโนโลยี	การจัดหาทุน	สาธารณูปโภค	ภาษีและ กฏระเบียบ
Industrial Master Plan (1985-1995)				
Training Institutes, Universities, On-the-job training	Adapted process and R&D technology from PORIM , Local fabrication	Equity, Own fund, Bank, Cess, Offshore loan and venture capital	Rationalization of palm oil refining and fractionation	Government incentives
Industrial Master Plan (1996-2005)				
PORIM- Institutions of higher learning to provide training especially on downstream products, Training of R&D personnel, Overseas training	Adaptation, Innovation and development to enhance local technology for domestic use and export	Equity, Own fund, Bank, Access to offshore loan and venture capital	Improved onshore pumping facilities, More onshore storage, Handling facilities and utilities, particularly in Sabah and Sarawak, to meet growing demand	Market-coordinated incentives

ที่มา: Rasiah และ Shahrin (2006)

ทั้งนี้หากจำแนกผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มมาเลเซียตาม Hai (2002) สามารถจำแนกออกเป็น 7 กลุ่มหลักคือ

- 1. กลุ่มผู้ผลิตในอุตสาหกรรมต้นน้ำ (Upstream producers)** เป็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่การเพาะปลูก ปาล์มน้ำมันไปจนถึงการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ
- 2. กลุ่มผู้ผลิตในอุตสาหกรรมปลายน้ำ (Downstream producers)** เป็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่การกลั่น น้ำมันปาล์ม การสกัดน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มไปจนถึงผลิตภัณฑ์ปาล์มน้ำมันเพื่อบริโภค รวมถึง Specialty oils และ Fats

3. กลุ่มผู้ส่งออกและนำเข้าน้ำมันปาล์ม

4. กลุ่มผู้บริโภครายย่อย ที่ประกอบด้วย ผู้บริโภคที่เกี่ยวกับสถาบัน (Institutional buyers) ผู้บริโภครายย่อย และนักลงทุน

5. กลุ่มสมาคม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมฯ ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานและองค์กรภาคเอกชนที่ดูแลและจัดการปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ซึ่งได้แก่

5.1 Malaysia Palm Oil Association (MPOA) สมาชิกประกอบด้วยผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่มีพื้นที่ปลูกมากกว่า 250 ไร่ ปัจจุบันสมาชิกของ MPOA มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันรวมทั้งสิ้นร้อยละ 40 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด

5.2 The East Malaysia Planter's Association (EMPA) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของผู้ปลูกน้ำมันปาล์มในรัฐ Sabah และ Sarawak

5.3 The Incorporated Society of Planters (ISP) เป็นสมาคมของผู้ปลูกน้ำมันปาล์ม ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 4,350 คน

5.4 Palm Oil Refiners Association of Malaysia (PORAM) เป็นสมาคมผู้กลั่นน้ำมันปาล์ม ซึ่งมีสมาชิกถาวรจำนวน 18 ราย ซึ่งเป็นผู้ส่งออกน้ำมันปาล์มร้อยละ 75 ของปริมาณส่งออกทั้งหมด และมีสมาชิกสมทบผู้ค้าน้ำมันและไขมันอีกจำนวนหนึ่ง

5.5 The Malayan Oil Manufacturers Association (MEOMA) มีสมาชิกประมาณ 81 ราย ครอบคลุมอุตสาหกรรมที่ผลิตน้ำมันปาล์มเพื่อบริโภคร้อยละ 80

5.6 Malaysian Oleochemicals Manufacturers Association (MOMG) มีสมาชิก 12 ราย ซึ่งเป็นผู้ผลิต Fatty acid, Methyl Esters, Glycerins และ Fatty alcohols ในรัฐ Peninsular มีกำลังการผลิตรวมร้อยละ 20 ของการผลิตเคมีภัณฑ์โลก โดยดำเนินการด้วยเงินช่วยเหลือจากสมาชิก

5.7 Malaysian Palm Oil Promotion Council (MPOPC) ที่ดำเนินการอยู่ในรูปคณะกรรมการมีหน้าที่หลักในการส่งเสริมด้านการตลาด รวมทั้งสร้างภาพลักษณ์เกี่ยวกับน้ำมันปาล์มในตลาดโลก โดยมีการจัดตั้งสำนักงานในภูมิภาคต่างๆรวมกัน 19 แห่ง

6. หน่วยงานและองค์กรของรัฐ เป็นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ซึ่งได้แก่

6.1 Federal Land Development Authority (Felda) Felda รับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือการพัฒนาที่ดินของรัฐเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในเชิงพาณิชย์ โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลกลางปีละประมาณ 12.60 พันล้านบาท ครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันร้อยละ 16.14 ของพื้นที่ปลูกทั่วประเทศ และผลิตน้ำมันปาล์มร้อยละ 20% ของผลผลิตทั่วประเทศ

6.2 Malaysian Palm Oil Board (MPOB) บริหารงานในรูปคณะกรรมการ มีวิสัยทัศน์ คือ พัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น โดยเน้นการวิจัย พัฒนาและให้บริการที่ดี โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานโดยรัฐ

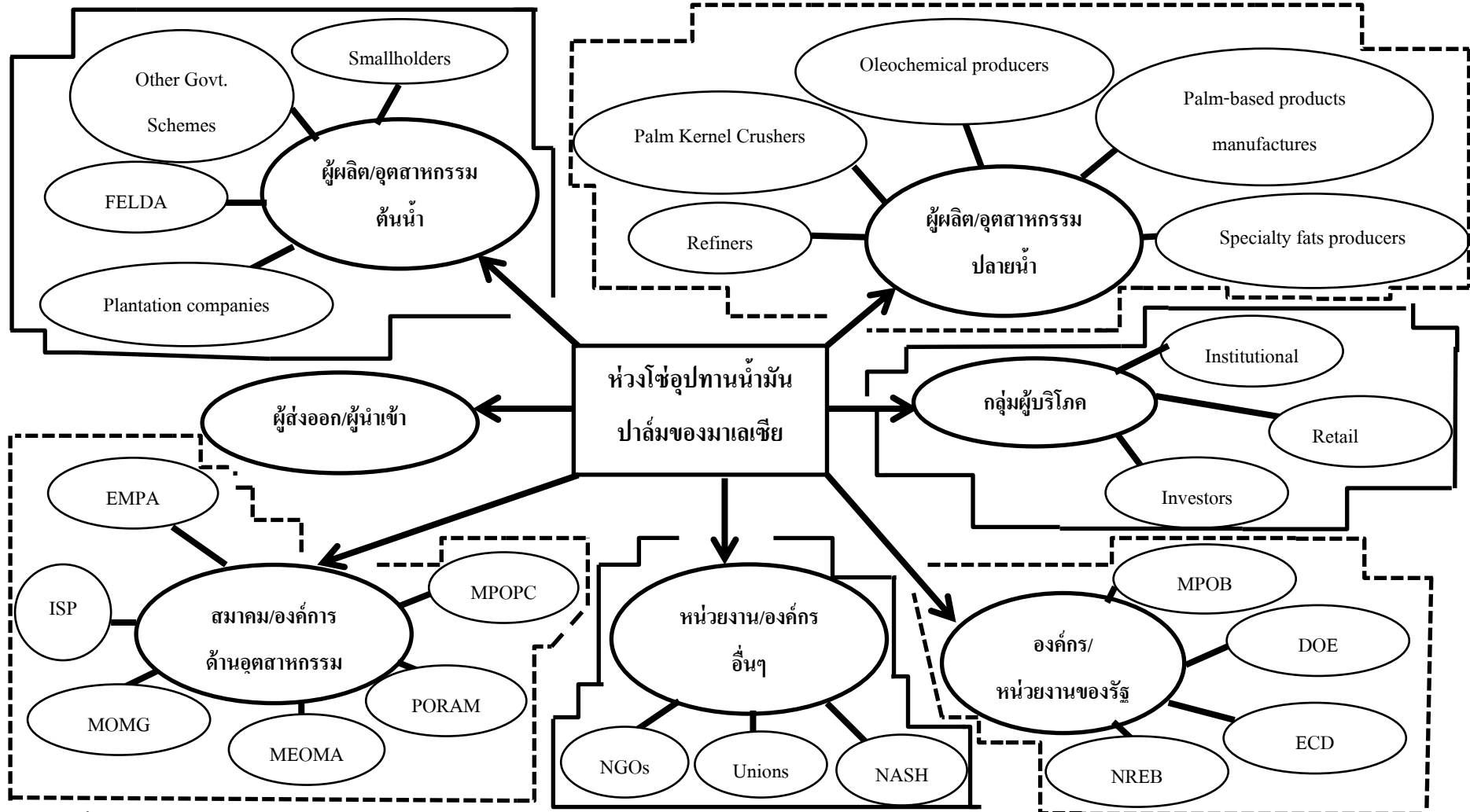
6.3 Department of Environment (DOE) เป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ในการสนับสนุนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการพัฒนาประเทศ

6.4 Natural Resources Environment Board (NREB) Sarawak เป็นหน่วยงานของรัฐบาล ระดับมลรัฐที่ทำให้ที่ในการวางแผนและดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรภายในรัฐSarawak ของประเทศมาเลเซีย

6.5 Environment Conservation Department (ECD) of Sabah โดยมีบทบาทที่สำคัญในการ ดำเนินการและบังคับใช้ตามกฎหมายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมปีค.ศ.1966 (The Conservation of Environment Enactment)

7 **กลุ่มที่เกี่ยวข้องอื่นๆ** เป็นกลุ่มที่มีผลประโยชน์ในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ซึ่งได้แก่ กลุ่มสหภาพ (Unions) กลุ่มที่ทำประโยชน์เพื่อสังคม (Non-Government Organization) และองค์กร National Association of Smallholders (NASH) ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรที่รักษาและคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย โดยสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 5.4

ภาพที่ 5.4 ผู้มีบทบาทที่สำคัญในห่วงโซ่อุปทานน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซีย

ที่มา: Hai (2002)

ขณะที่ประเทศไทยมีหน่วยงานและองค์กรต่างๆของภาครัฐที่รับผิดชอบและส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม 14 หน่วยงาน (สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะ, 2543) ซึ่งได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งประกอบด้วย กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กรมส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงอุตสาหกรรม ประกอบด้วย สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงพาณิชย์ ประกอบด้วย กรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์รวมถึงสถาบันการศึกษาอื่นๆของรัฐ โดยบทบาทของหน่วยงานและองค์กรข้างต้นมีหน้าที่พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งด้านการผลิตและด้านการตลาด/การควบคุมการนำเข้า

อย่างไรก็ตาม สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะ (2543) ได้กล่าวว่ามียางหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบที่ซ้ำซ้อนกัน ทำให้มีความไม่ชัดเจนในการทำงาน เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมประชาสัมพันธ์ ที่ทั้งสองหน่วยงานต่างก็มีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ และส่งเสริม/สนับสนุนการรวมเกษตรกรรายย่อยเป็นสหกรณ์เหมือนกัน นอกจากนี้ก็ยังพบว่ายังมีบางหน่วยงานที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ ดังตัวอย่างของงานศึกษาของ วงศ์จักร ทรัพย์เจริญวงศ์ (2544) พบว่า กรมแผนพัฒนาการผลิตน้ำมันปาล์มฉบับที่ 7 ภาครัฐไม่ได้มีการปฏิบัติตามแผนที่ระบุไว้หลายประการ เช่น ไม่ได้จัดหาปุ๋ยไปจำหน่ายให้แก่กลุ่มเกษตรกร การขาดจัดระบบตลาดด้วยการจัดตั้งสหกรณ์และนิคมเนื่องจากขาดงบประมาณ จึงทำให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของประเทศไทยไม่ได้รับการพัฒนาได้ไม่เต็มที่

ขณะที่เมื่อพิจารณาด้านนโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มและน้ำมันปาล์มของประเทศไทยยังไม่มีความสอดคล้องกันในบางด้าน ดังเช่น การมุ่งส่งเสริมการลงทุนในการจัดตั้งโรงงานเพิ่มขึ้น โดย กระทรวงอุตสาหกรรมและสำนักงานส่งเสริมการลงทุน (BOI) ในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการส่งเสริมให้มีการปลูกปาล์มเพิ่มขึ้นกลับไม่สามารถที่จะดำเนินนโยบายให้เป็นไปได้ตามเป้าหมายให้สอดคล้องกับจำนวนโรงงานที่เพิ่มขึ้น หรือบางกรณีขาดความเอาใจใส่ในการพัฒนาอย่างจริงจังตามนโยบายที่วางไว้ ดังตัวอย่างที่สามารถแสดงได้จากผลการศึกษาของวงศ์จักร ทรัพย์เจริญวงศ์ (2544) ถึงแผนพัฒนาการผลิตน้ำมันปาล์มฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ถูกร่างโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า ไม่ได้มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนภายในกระทรวงเท่านั้นซึ่งเป็นผลจากการไม่ได้รับการเสนอผ่านความเห็นชอบ

และอนุมัติโดยรัฐมนตรีเนื่องจากสภาวะการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อย ณ เวลานั้น ซึ่งทำให้ขาดผลบังคับตามกฎหมายให้ทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบตามหน้าที่ระบุไว้ในแผนฯ

นอกจากนี้หากพิจารณาเฉพาะนโยบายทางการค้าที่ถูกดำเนินการในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ประเทศมาเลเซียประสบความสำเร็จในการเป็นประเทศผู้ผลิตและผู้ส่งออกน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากน้ำมันปาล์มรายสำคัญของโลก พบว่าการดำเนินมาตรการทางการค้าทั้งที่เป็นมาตรการทางภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรที่ถูกดำเนินอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียเป็นการแทรกแซงเพื่อมุ่งการส่งออก (Export Oriented Interventions) เป็นสำคัญ (Rasiah และ Shahrin, 2006) แม้ในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มภายในประเทศจะมีการดำเนินนโยบายเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution Interventions) ก่อนปีค.ศ.1970 โดยเครื่องมือทางนโยบายที่ถูกดำเนินเพื่อส่งเสริมการส่งออก สามารถแสดงตัวอย่างเช่น กรณีการดำเนินเก็บภาษีส่งออกในสินค้า น้ำมันปาล์มดิบ ร่วมกับยกเว้นภาษีส่งออก (Export duty exemptions) ในผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มแปรรูป (Processed palm oils) ตลอดช่วงปีค.ศ.1968-1984 ซึ่งเป็นการแทรกแซงตลาดส่งออกน้ำมันปาล์มด้วยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิตภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มภายในประเทศมาเลเซียมุ่งที่จะผลิตผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มแปรรูป (Processed palm oils) ที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value Added) มากขึ้น แทนการผลิตน้ำมันปาล์มดิบ (Gopal, 2001) หรือกรณีการดำเนินการอุดหนุน (Subsidy) โดยทางอ้อมโดยการลดหย่อนภาษีการลงทุน (Investment Tax Credit) เป็นจำนวนร้อยละ 25-100 ของภาษีการลงทุนทั้งหมด ตลอดช่วงปีค.ศ.1969-1978 ซึ่งจะช่วยให้ผู้ผลิตสามารถได้รับการยกเว้นภาษีในส่วนของค่าใช้จ่ายสินค้าทุน (Capital spending) ที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปรรูปและการแยกส่วนเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น (Rasiah และ Shahrin, 2006) เป็นต้น

ตารางที่ 5.14 ระยะเวลาการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซีย

ลำดับ	ระยะเวลา	การดำเนินการพัฒนา
เริ่มแรก	1870-1916	การเรียนรู้และทำความเข้าใจในปาล์มน้ำมัน
สอง	1917-1959	เริ่มเข้าสู่ภาคการตลาดและเริ่มขยายเพาะปลูกปาล์มน้ำมัน
สาม	1960-1969	ขยายการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันอย่างรวดเร็ว
สี่	1970-1979	พัฒนาอุตสาหกรรมการกลั่นน้ำมันปาล์มและมุ่งการส่งออก
ห้า	1980-1990s	การจัดตั้งอุตสาหกรรม โอลิโอเคมี (Oleochemical Industry)

ที่มา: อ้างอิงจาก สายัญ แซ่ซ้อ. 2550.

ทั้งนี้ การแทรกแซงเพื่อส่งเสริมการส่งออก (Export Oriented Interventions) ภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียยังส่งผลดีต่อผลิตภาพและประสิทธิภาพในการผลิต (Productivity and Efficiency) ในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียให้เพิ่มสูงขึ้น ด้วยเหตุผลหลายประการดังนี้ ประการแรก ผู้ผลิตเพื่อส่งออกจะได้รับแรงกดดันจากการแข่งขันในตลาดโลกทำให้ต้องปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและลดต้นทุนการผลิตอย่างสม่ำเสมอเพื่อรักษาส่วนแบ่งในตลาดโลก ประการที่สอง การส่งออกจะช่วยให้ผู้ผลิตสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การตลาด การจัดการ รวมทั้งวิทยาการและเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่กับผู้ผลิตรายอื่นหรือผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศ ทำให้สามารถนำความรู้ไปปรับปรุงคุณภาพสินค้าและกระบวนการผลิตซึ่งท้ายที่สุดจะส่งผลให้ผลิตภาพเพิ่มขึ้นได้ และประการสุดท้าย ตลาดโลกเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่กว่าตลาดภายในประเทศ หากการส่งออกสามารถขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ผู้ผลิตจะได้รับประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาดจากการผลิตมากกว่าที่จะมุ่งจำหน่ายเฉพาะตลาดในประเทศ ดังเช่นในกรณีการมุ่งแทรกแซงเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution Interventions) ในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย ด้วยการดำเนินทั้งมาตรการทางภาษีศุลกากร (Tariff measure) และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff measures) เช่น มาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ (Non-automatic measure) หรือ มาตรการกึ่งผูกขาด (Monopolistic measure) เป็นต้น ด้วยเหตุผลในการดำเนินนโยบายเพื่อทดแทนการนำเข้าในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย เพราะอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น คือ ประมาณ 50 ปี (รัตนพงษ์ ภาโบริมย์, 2542) ส่งผลให้ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน บทบาทของรัฐที่มีต่ออุตสาหกรรมเป็นไปในลักษณะการคุ้มครอง (Protection) เพื่อให้อุตสาหกรรมเกิดขึ้นได้ในระยะเริ่มต้นและเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว มากกว่าที่จะปล่อยให้เป็นไปตามกลไกตลาด (Market system)

ทั้งนี้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยเป็นมาตรการทางการค้าที่ผู้ทำการวิจัยให้ความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งมาตรการฯดังกล่าวจะประกอบด้วยรายการฯใดบ้างและมีเหตุผลในการดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ใดจะกล่าวในส่วนต่อไป

บทที่ 6

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย

ด้วยลักษณะโครงสร้างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น รัฐบาลจึงเป็นกลไกสำคัญที่เข้ามาแทรกแซงในตลาดน้ำมันปาล์มของประเทศไทยเพื่อให้อุตสาหกรรมดังกล่าวสามารถเกิดและผลิตขึ้นภายในประเทศได้ ซึ่งอุตสาหกรรมดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับผู้ที่เกี่ยวข้องในภาคการผลิตทั้งเกษตรกรผู้ปลูกสวนปาล์ม โรงสกัด และ โรงกลั่น ในลักษณะการเชื่อมโยงแนวนอน (Horizontal integration) (สุพรรณษา วินมูน, 2546) ที่ถูกแบ่งแยกออกเป็นเอกเทศ กล่าวคือ เกษตรกรชาวสวนปาล์มจะขายผลปาล์มสด (Fresh Fruit Bunches) ให้กับโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบ (Oil mill) เพื่อผ่านกระบวนการแปรรูปในการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ (Crude Palm Oil) และจำหน่ายต่อให้โรงกลั่น (Refinery) เพื่อผ่านกรรมวิธีการกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (RBD Palm Olein) (สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์และคณะ, 2543)

ทั้งนี้สามารถแบ่งแยกนโยบายของรัฐบาลใช้ในอุตสาหกรรมดังกล่าวออกเป็น 2 ประเภท คือ นโยบายด้านการผลิต และ นโยบายด้านการตลาดและการควบคุมการนำเข้า (สายรัก พวงมาลี, 2534)

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่รัฐบาลนำมาใช้ในการดำเนินนโยบายด้านการตลาดและควบคุมการนำเข้าภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย โดยถูกนำมาใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่แตกต่างกันดังที่ Reed (2001) ได้แสดงไว้คือ บางกรณีรัฐบาลดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีดังกล่าวเพื่อเป็นแหล่งรายได้ของรัฐบาล ยกตัวอย่างเช่นกรณีภาษีส่งออก เป็นต้น อีกกรณีหนึ่งรัฐดำเนินมาตรการดังกล่าวเพื่อเหตุผลความมั่นคงของชาติ (National security reason) เมื่อสินค้าบางประเภท เช่น กลุ่มสินค้าเกษตร เป็นต้น มีความจำเป็นต่อการครองชีพของประชากรภายในประเทศ ดังนั้นสินค้านี้ควรจะถูกพึงพิงการผลิตภายในประเทศของตัวเอง (Self-sufficiency) เป็นหลักเพื่อทดแทนการพึ่งพิงสินค้านำเข้า หรือบางกรณีมาตรการฯถูกใช้เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมทารก (Infant industry) ของประเทศจากการแข่งขันสินค้านำเข้าเพื่อให้การผลิตในอุตสาหกรรมดังกล่าวสามารถดำรงอยู่และขยายตัวต่อไปได้

ทั้งนี้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ดำเนินการภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย จะมีมาตรการใดบ้างและถูกดำเนินเพื่อวัตถุประสงค์ใดสามารถแสดงได้ดังนี้

6.1 การกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ (Local Content Requirement: LCR)

มาตรการดังกล่าวถูกใช้อย่างแพร่หลายในประเทศกำลังพัฒนา (Gu, 2002) มาตรการนี้กำหนดให้ผู้ผลิตสินค้าสุดท้าย (Final goods) ต้องซื้อวัตถุดิบภายในประเทศอย่างน้อยเท่ากับสัดส่วนจำนวนหนึ่ง กล่าวคือ รัฐไม่อนุญาตให้ผู้ผลิตขั้นสุดท้ายนำเข้าวัตถุดิบหรือสินค้านำเข้า

จากต่างประเทศซึ่งมีราคาต่ำหรือมีคุณภาพสูงเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุดิบที่ผลิตขึ้นภายในประเทศเกินกว่าสัดส่วน (คงที่) ที่กำหนด

การกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ กำหนดได้ทั้งที่เป็นปริมาณและเป็นมูลค่าขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้า หากสินค้าวัตถุดิบมีลักษณะคล้ายคลึงกัน การกำหนดสัดส่วนก็จะอยู่ในรูปปริมาณเป็นส่วนใหญ่ หากสินค้ามีประเภทที่หลากหลายและสามารถใช้ทดแทนกันได้ การกำหนดจะอยู่ในรูปของมูลค่า

ทั้งนี้การดำเนินการมาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศดังกล่าวถูกดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของนโยบายที่หลากหลายของรัฐบาล เช่น การใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการโยกย้ายผลตอบแทน (Rent shifting instrument) (Belderbos และ Sleuwaegen, 1997) ทั้งที่อยู่ในลักษณะของการโยกย้ายผลตอบแทนแนวนอน (Horizontal rent shifting) ซึ่งเป็นการโยกย้ายผลตอบแทนจากผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายจากคู่แข่งต่างประเทศไปยังผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายหรือผู้ผลิตในอุตสาหกรรมปลายน้ำภายในประเทศ (Domestic downstream firms) และในลักษณะการโยกย้ายผลตอบแทนแนวตั้ง (Vertical rent shifting) ซึ่งเป็นการโยกย้ายผลตอบแทนจากผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายหรือผู้ผลิตในอุตสาหกรรมปลายน้ำภายในประเทศไปยังผู้ผลิตปัจจัยการผลิตหรือผู้ผลิตในอุตสาหกรรมต้นน้ำภายในประเทศ (Domestic upstream firms) นอกจากนี้มาตรการดังกล่าวยังสามารถถูกใช้เป็นเครื่องมือในการลดการว่างงานของแรงงานภายในประเทศได้อีกด้วย³⁷

Takechi และ Kiyono (2002) ได้จำแนกมาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ (Local content requirement: LCR) ตามลักษณะความแตกต่างของผลการดำเนินการต่อราคา รูปแบบการค้า (Pattern of Trade) และการจัดสรรทรัพยากร (Resource allocation) ออกเป็น 2 มาตรการย่อย นั่นคือ Production local content protection และ Sale local content protection

Production local content protection คือ การกำหนดให้ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายหรือผู้ผลิตอุตสาหกรรมปลายน้ำ (Downstream industries) ที่เกิดขึ้นภายในประเทศต้องใช้วัตถุดิบที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ ภายใต้ Production local content protection ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Final goods) ภายในประเทศต้องแข่งขันกับผู้ผลิตต่างประเทศในตลาดสินค้าขั้นสุดท้าย (Final-good markets) ระหว่างประเทศ ความแตกต่างระหว่างราคาสินค้าขั้นสุดท้ายระหว่างประเทศจะก่อให้เกิดทิศทางการค้าหรือ Direction of trade และก่อให้เกิดราคาสินค้าขั้นสุดท้ายเพียงราคาเดียวที่ระดับราคาโลก

³⁷ ฐานการศึกษาเชิงทฤษฎีของ Gu, W. และ Yabuuchi, S. (2003). Local content requirement and urban unemployment. *International Review of Economics and Finance* 12:481-494.

(The single world price) สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ (The home final goods market) และ ตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายต่างประเทศ (The foreign final goods market) ถูกรวมเป็นตลาดเดียวภายใต้ Production local content protection

ขณะที่ Sale local content protection คือ การกำหนดให้สินค้าขั้นสุดท้ายที่ขายในตลาดภายในประเทศนั้น ซึ่งรวมถึงสินค้าขั้นสุดท้ายที่นำเข้าจากต่างประเทศต้องใช้วัตถุดิบที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ (หรือภายในกลุ่มประเทศ) วัตถุประสงค์ในการใช้มาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศที่มีลักษณะ Sale content protection นอกจากดำเนินการเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมสินค้าขั้นกลางของประเทศแล้วยังใช้เพื่อสร้างการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรีและเป็นธรรม (A level playing field) ระหว่างอุตสาหกรรมปลายน้ำภายในประเทศและต่างประเทศ โดยการเพิ่มต้นทุนการผลิตของกลุ่มคู่แข่ง (Raises rival's costs) (Belderbos และ Sleuwaegen, 1997)

ภายใต้ Sale local content protection ตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ (The home final goods market) จะถูกแบ่งแยกจากตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายต่างประเทศ (The foreign final goods market) สิ่งนี้เกิดขึ้นแม้ว่าสินค้าขั้นสุดท้ายต่างประเทศจะมีราคาต่ำกว่าสินค้าขั้นสุดท้ายที่ผลิตภายในประเทศเนื่องจากผลิตด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าก็ตาม แต่สินค้าขั้นสุดท้ายจากต่างประเทศดังกล่าว จะไม่สามารถนำเข้าได้หากสินค้าดังกล่าวมีคุณสมบัติที่ไม่สอดคล้องตามเงื่อนไขของมาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ (ภายในกลุ่มประเทศ) (Local content requirement) ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยรัฐบาลประเทศนั้น ผลการแบ่งแยกตลาด (Market segmentation) ดังกล่าว ทำให้เกิดความแตกต่างของราคาสินค้าขั้นสุดท้ายขึ้นระหว่างประเทศขึ้น

นอกจากนี้ Takechi และ Kiyono (2003) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่ามาตรการที่มีลักษณะ Sale content protection ถูกนำมาใช้ในประเทศพัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ ในรูปของ กฎแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin) ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่างๆ โดย Belderbos และ Sleuwaegen (1997) ได้ยกตัวอย่างกรณีนี้ เช่น ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระดับภูมิภาค NAFTA ระบุว่าสินค้าประเภทรถยนต์ที่ถูกประกอบขึ้นส่วนภายในกลุ่มประเทศอเมริกาเหนือจะสามารถทำการค้าอย่างเสรีภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวที่ระดับปลอดภาษีได้ก็ต่อเมื่อมูลค่าเพิ่มของรถยนต์ที่ผลิตต้องเกิดขึ้นภายในกลุ่มประเทศดังกล่าวนับรวมเป็นจำนวนร้อยละ 62.5 ของมูลค่าเพิ่มทั้งหมด ซึ่งหากไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดกฎแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of origin) ที่กำหนดดังกล่าว สินค้านั้นก็จะเป็นการค้านำเข้าไม่ได้

จากลักษณะ Production local content protection และ Sale local content protection ข้างต้น ทำให้เกิดผลต่อราคาที่แตกต่างกันภายในตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายระหว่างสองประเทศนั้นคือ Production local content protection จะไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างของราคาสินค้าขั้นสุดท้าย

ระหว่างประเทศ ซึ่งตรงกันข้าม Sale local content protection ซึ่งจะก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างราคาสินค้าขั้นสุดท้ายระหว่างประเทศเนื่องจากผลของการแบ่งแยกตลาด (Market segmentation) ที่กำหนดเงื่อนไขในการเข้ามาของสินค้านำเข้าในตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศจะต้องบรรลุเงื่อนไขสัดส่วนวัตถุดิบภายในประเทศ (ภายในกลุ่มประเทศ) ที่ใช้ในการผลิตสินค้านำเข้านั้น

ภายใต้มาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีลักษณะ Production local content protection กล่าวคือ รัฐบาลมีการกำหนดให้ผู้ผลิตทั้งน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันบริสุทธิ์ต้องใช้วัตถุดิบ (ผลปาล์มสด/น้ำมันปาล์มดิบ) ภายในประเทศเพื่อใช้ในการผลิตน้ำมันปาล์มดิบ/น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ โดยจะใช้มาตรการดังกล่าวควบคู่กับมาตรการกึ่งผูกขาดในการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศซึ่งโดยส่วนใหญ่นำเข้าจากมาเลเซีย เพื่อแก้ปัญหาสถานการณ์ความผันผวนของราคาน้ำมันปาล์ม โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาราคาน้ำมันปาล์มสูงขึ้นภายในประเทศ นอกจากนี้มาตรการดังกล่าวยังถูกผูกมัดกับการนำเข้าเพื่อส่งออกภายใต้มาตรการออกไปอนุญาตไม่อัตโนมัติ ภายใต้วัตถุประสงค์ลดการแข่งขันจากสินค้านำเข้า

ทั้งนี้จะแสดงมตិคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยดังตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการกำหนดสัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบภายในประเทศ

วันที่มีมติ คณะรัฐมนตรี	เรื่อง	ประเด็นสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี
13/02/39	การทบทวนปริมาณนำเข้าน้ำมัน ปาล์มและเมล็ดถั่วเหลือง ปี พ.ศ. 2539	คณะรัฐมนตรีเห็นชอบและอนุมัติให้ ดำเนินการตามคณะกรรมการนโยบายถั่ว เหลืองและพืชน้ำมันอื่น โดยให้ขยายเวลา นำเข้าน้ำมันปาล์มดิบให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ.2539 โดยให้ผู้ได้รับโควตา นำเข้าน้ำมันปาล์มปฏิบัติตามเงื่อนไขการรับ ซื้อผลผลิตภายในประเทศ
2/03/42	มาตรการแก้ไขปัญหาน้ำมันปาล์ม ดิบมีราคาสูง	คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ขยายปริมาณน้ำ เข้าน้ำมันปาล์มภายในโควตาภายใต้องค์การ การค้าโลก(WTO) ปี พ.ศ.2542 จากจำนวน 4,731.67ตันเป็น 7,500 ตัน น้ำมันปาล์ม บริสุทธิ์และเกือบภานำเข้าในโควตาร้อยละ 0 โดยให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้นำเข้าและ จัดสรรให้สมาชิกสมาคมโรงกลั่นน้ำมัน ปาล์มตามสัดส่วนการรับซื้อวัตถุดิบ ภายในประเทศ โดยให้นำเข้าให้เสร็จสิ้น ภายในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2542

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

วันที่มีมติ คณะรัฐมนตรี	เรื่อง	ประเด็นสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี
2/11/2547	การบริหารจัดการนำเข้า-ส่งออก น้ำมันปาล์มภายใต้ WTO และ AFTA	คณะรัฐมนตรีรับทราบมติคณะกรรมการ แก้ปัญหาปาล์มน้ำมันอย่างเป็นระบบในการ พิจารณาภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO)และเขตการค้าเสรีอาเซียน(AFTA) เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2547 โดยที่ประชุม มีมติดังนี้ 1.การนำเข้านอกโควตาภายใต้ WTO เพื่อส่งออก ให้กำหนดหลักเกณฑ์และ เงื่อนไขในการนำเข้า โดยให้ผู้นำเข้าต้องรับ ซื้อผลผลิตภายในประเทศเพื่อส่งออกด้วย เป็นปริมาณหรือเทียบตามสัดส่วนการแปร สภาพแล้วเป็นปริมาณไม่น้อยกว่าปริมาณ น้ำมันปาล์มที่นำเข้าและต้องส่งออกน้ำมัน ปาล์มไปต่างประเทศเป็นปริมาณไม่น้อยกว่า 2 เท่าของปริมาณที่นำเข้าภายในเวลาที่ กำหนด
22/01/51	ขออนุมัตินำเข้าน้ำมันปาล์มเพื่อ เพิ่มปริมาณสต็อกสำรองใน ประเทศ	คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติตามที่กระทรวง พาณิชย์เสนอให้องค์การคลังสินค้า(อคส.) นำเข้าน้ำมันปาล์มดิบ(Crude Palm Olein) ปริมาณ 30,000 ตัน โดยนำเข้าภายใต้กรอบ ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน(AFTA) รวมทั้งจัดสรรให้สมาชิกโรงกลั่นน้ำมัน ปาล์มตามสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบ ในประเทศปี พ.ศ.2550 โดยจะต้องนำเข้าให้ เสร็จสิ้นภายในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อผลผลิตปาล์ม ที่จะออกสู่ตลาดมากตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ.2551

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

วันที่มีมติ คณะรัฐมนตรี	เรื่อง	ประเด็นสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี
11/01/54	ปัญหาขาดแคลนผลปาล์มน้ำมัน และน้ำมันปาล์มดิบ	คณบดีรัฐมนตรีรับทราบผลมติ คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ ที่เห็นชอบให้นำเข้าน้ำมันปาล์มดิบใส (Crude Palm Olein) จำนวน 30,000ตัน ภายใต้กรอบตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และจัดสรรให้สมาชิกสมาคมโรง กลั่นน้ำมันปาล์มตามสัดส่วนการรับซื้อ ผลผลิตปาล์มน้ำมันปาล์มดิบในประเทศปี พ.ศ.2553 โดยจะต้องนำเข้าให้เสร็จสิ้น ภายในเดือนมกราคม พ.ศ.2553เพื่อมิให้ กระทบต่อราคาผลปาล์มในประเทศทั้งระบบ
8/02/54	มาตรการแก้ปัญหาการขาดแคลน ผลปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม	คณบดีรัฐมนตรีรับทราบมติ คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ดังนี้ 1.เห็นชอบให้นำเข้าน้ำมันปาล์มดิบแยกไซ (Crude Palm Olein) ปริมาณ 120,000 ตัน โดยนำเข้าให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2554 2.ให้องค์การคลังสินค้า(อคลัง) เป็นผู้นำเข้า และจัดสรรให้สมาชิกสมาคมโรงกลั่นน้ำมัน ปาล์มตามสัดส่วนการซื้อวัตถุดิบ ภายในประเทศ 3.ให้กระทรวงพาณิชย์บริหารจัดการนำเข้า น้ำมันปาล์ม ติดตามและรายงานผลการนำ เข้าน้ำมันปาล์มให้คณะกรรมการนโยบาย ปาล์มน้ำมันแห่งชาติทราบทุก 15 วัน

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

วันที่มีมติ คณะรัฐมนตรี	เรื่อง	ประเด็นสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี
1/03/54	สรุปผลประชุม คณะกรรมการนโยบายปาล์ม น้ำมันแห่งชาติ ครั้งที่ 3/2554(ครั้งที่ 8)	คณะรัฐมนตรีรับทราบผลการประชุม คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ กนป.) ครั้งที่ 3/2554(ครั้งที่ 8) เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554 เกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาน้ำมันปาล์มขาดแคลนและการนำเข้า น้ำมันปาล์ม 120,000 ตัน โดยให้นำเข้า น้ำมันปาล์มตามสถานการณ์ด้านการผลิต และการตลาดในประเทศโดยงวดแรกให้ องค์การคลังสินค้า(อคส.) นำเข้าน้ำมันปาล์ม ดิบแยกไซ 30,000ตัน โดยส่งมอบ ณ วันที่ 3 และ 7 มีนาคม พ.ศ.2554 และนำไปจัดสรร ให้สมาชิกโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม นอกจากนี้ รัฐยังได้กำหนดราคาจำหน่ายน้ำมันปาล์มบริ สุทธิ์ลิตรละ 47 บาท ทั้งชนิดบรรจุขวด ปีบ และถุง โดยภาครัฐจะจ่ายชดเชยส่วนต่าง ระหว่างต้นทุนการผลิตและราคาจำหน่าย น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ให้โรงกลั่นฯลิตรละไม่ เกิน 5 บาท กรณีใช้น้ำมันปาล์มนำเข้า(โดย คำนวณจากราคา CIFน้ำมันปาล์มดิบแยกไซ นำเข้า 1,310 USD/ตัน อัตราแลกเปลี่ยน 31 บาท/USD) และลิตรละไม่เกิน 9.50 บาท กรณีใช้น้ำมันปาล์มดิบในประเทศ ทั้งนี้ให้ ปรับอัตราชดเชยลดลงตามราคาน้ำมันปาล์ม ดิบที่จัดหาได้

ที่มา: ก) สำนักหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ค่วนที่สุด ที่ พณ 0409/305 ลงวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2551

ข) สำนักหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ค่วนที่สุด ที่ พณ 0409/4803 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2551

ที่มา(ต่อ): ค) สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0506/648 ลงวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2554

ง) สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0506/2998 ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554

จ) สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0506/4800 ลงวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2554

ผลของการดำเนินมาตรการดังกล่าวจะมีผลกระทบทั้งในตลาดสินค้าวัตถุดิบ (Intermediate goods market) และตลาดสินค้าขั้นสุดท้าย (Final good market) ที่ใช้สินค้าวัตถุดิบดังกล่าว ทั้งนี้จะอธิบายผลดังกล่าวด้วยงานศึกษาของ Takechi and Kiyono (2003) ที่ได้อธิบายผลของการดำเนินมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศด้วยทฤษฎีว่าด้วยปัจจัยการผลิตที่ใช้เฉพาะภาคการผลิต หรือ Specific-factor model

อย่างไรก็ตามเนื่องจากการดำเนินมาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีลักษณะเป็น Production local content protection จึงขออธิบายผลของมาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศที่มีลักษณะ Production local content protection เท่านั้น โดยต่อไปนี้จะแสดงรายละเอียดของข้อสมมติ แบบจำลอง และการวิเคราะห์ผลกระทบของมาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศที่เกิดขึ้นในตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายและตลาดปัจจัยการผลิต

ข้อสมมติ

1. โลกประกอบด้วยสองประเทศที่เป็นประเทศที่มีขนาดเล็กคือ ประเทศ H และ ประเทศ F
2. แต่ละประเทศผลิตสินค้าสองชนิดคือ สินค้าขั้นสุดท้าย (Final good: Y) และ สินค้าขั้นกลาง (Intermediate good: M) ที่ถูกใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Final good)
3. ปัจจัยการผลิตมีสามประเภทคือ แรงงาน ทุน และ สินค้าขั้นกลาง
4. ในการผลิตสินค้าแต่ละชนิดใช้ปัจจัยการผลิตเพียงสองประเภท สินค้าขั้นสุดท้ายใช้ปัจจัยการผลิตแรงงานและสินค้าขั้นกลาง ขณะที่สินค้าขั้นกลางจะใช้ปัจจัยการผลิตแรงงานและทุน
5. ปัจจัยทุนที่ใช้ในภาคการผลิตสินค้าขั้นกลาง (Intermediate good) ไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปใช้ในภาคการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายได้ (Final good) สำหรับปัจจัยแรงงานสามารถเคลื่อนย้ายไปรับจ้างทั้งในภาคการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายและสินค้าขั้นกลาง
6. ภาคการผลิตมีผลได้ต่อขนาดคงที่ (Constant return to scale)
7. โครงสร้างตลาดสินค้าและปัจจัยการผลิตต่างมีลักษณะแข่งขันอย่างสมบูรณ์
8. การจ้างงานเต็มที่ (Full employment)
9. ค่าจ้างของแรงงานถูกกำหนดจากภายนอก
10. การค้ามีความเสรี
11. *แสดงถึงประเทศ F

ทั้งนี้ จะวิเคราะห์ผลของมาตรการดังกล่าวภายในตลาดสินค้าขั้นสุดท้าย (Final good) และสินค้าขั้นกลาง (Intermediate good) ในประเทศ H โดยสมมติต่อไปว่า ในภายใต้ตลาดสินค้าขั้นสุดท้าย $D(p)$ เป็นฟังก์ชันของอุปสงค์สินค้าขั้นสุดท้ายในประเทศ H และ p เป็นราคาสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ H ขณะที่ $C(q)$ เป็นฟังก์ชันของต้นทุนการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ³⁸ H และ q เป็นราคาสินค้าขั้นกลางภายในประเทศ H

ขณะที่ภายใต้ตลาดสินค้าขั้นกลาง $C_m(r)$ เป็นฟังก์ชันของต้นทุนการผลิตสินค้าขั้นกลางภายในประเทศ H และ r เป็นอัตราค่าเช่าของปัจจัยทุน (The domestic rental price of capital)

ภายใต้โครงสร้างตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ผู้ผลิตในแต่ละภาคการผลิตจะมีเป้าหมายเพื่อแสวงหากำไรสูงสุด นั่นคือ จะผลิตสินค้าเท่ากับจำนวนที่ทำให้ราคาสินค้าเท่ากับต้นทุนการผลิตต่อหน่วย

ภาคการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Final good sector)

$$p = C(q)$$

ภาคการผลิตสินค้าขั้นกลาง (Intermediate -good sector)

$$q = C_m(r)$$

นอกจากนี้ Shephard's lemma สามารถแสดงได้ว่า จำนวนสินค้าทุน (Specific capital) ที่จะถูกใช้ในภาคการผลิตสินค้าขั้นกลางจะเท่ากับ

$$K = c'_m(r)M$$

ดังนั้น จะสามารถแสดงสมการอุปทานสินค้าขั้นกลาง (The intermediate good supply) เป็นฟังก์ชันของราคาสินค้าขั้นกลาง (q) ภายใต้ปริมาณทรัพยากรทุนที่มีอยู่จำนวนจำกัด (The endowment of the sector-specific capital)

$$M(q) = \frac{K}{c'_m(R(q))}$$

---

³⁸ เนื่องจากค่าจ้างของแรงงานถูกกำหนดเป็นค่าคงที่จากภายนอก ดังนั้น ต้นทุนในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ H จะขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าขั้นกลางเท่านั้น $C(q)$

โดย

$$r = R(q)$$

เพื่อวิเคราะห์ผลของการดำเนินมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ (Local content requirement) จะต้องทำการเปรียบเทียบกับผลดังกล่าวกับกรณีที่มีการค้าอย่างเสรี (Benchmark) โดยคุณภาพที่เกิดขึ้นอยู่ภายใต้ระบบการค้าเสรีอยู่ภายใต้ข้อสมมติดังนี้

1.1 มีเพียงคุณภาพเดียวที่สามารถเกิดขึ้นได้

1.2 แต่ละภาคการผลิตทั้งภาคการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Final good sector) และสินค้าขั้นกลาง (Intermediate-good sector) ในแต่ละประเทศจะต้องผลิตสินค้าในจำนวนที่มากกว่าศูนย์ (A strictly positive output)

1.3 ประเทศ H จะนำเข้าทั้งสินค้าขั้นสุดท้าย (Final goods) และสินค้าขั้นกลาง (Intermediate goods) จากประเทศ F โดยสินค้าขั้นกลางที่ผลิตขึ้นในประเทศ H และประเทศ F เหมือนกันทุกประการและสามารถใช้ทดแทนกันอย่างสมบูรณ์

ทั้งนี้เพื่อให้ข้อสมมติภายใต้ข้อที่ 1.1 ที่ว่ามีเพียงคุณภาพเดียวที่สามารถเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องสร้างข้อสมมติเพิ่มเติมถึงลักษณะฟังก์ชันการผลิตของสินค้าขั้นกลาง (The unit cost function of the intermediate-good sector) ดังนี้

2.1 ราคาสินค้าขั้นกลาง ณ คุณภาพแข่งขันเสรีที่เกิดขึ้นคือ q_0 ที่ทำให้ $c(q_0) = c^*(q_0)$

2.2 ในการเรียงลำดับสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตประเภทแรงงานและทุนของสินค้าขั้นกลางถูกสมมติให้อันดับในการเรียงไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสัดส่วนระหว่างอัตราผลตอบแทนการใช้ปัจจัยการผลิตประเภทต่างๆ หรือ ไม่เกิด Factor intensity reversals เพื่อให้ราคาสินค้าขั้นกลางที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศ H และ ประเทศ F มีค่าเท่ากัน

ภายใต้ข้อสมมติข้างต้น ราคาสินค้าขั้นกลางและราคาสินค้าขั้นสุดท้าย จะเท่ากับ q_0 และ p_0 ตามลำดับที่มีค่าเท่ากันทั้งในประเทศ H และ ประเทศ F ณ คุณภาพแข่งขันที่เกิดขึ้นทั้งในตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายและตลาดสินค้าขั้นกลาง ดังที่แสดงดังต่อไปนี้

$$p_0 = C(q_0)$$

$$p_0^* = C^*(q_0)$$

$$D_w = D(p) + D^*(p) = S_0 + S_0^*$$

$$M_w = M(q) + M^*(q) = C'(q_0)S_0 + C^*(q_0)S_0^*$$

ภาพที่ 5.1 แสดงดุลยภาพภาพแข่งขันที่เกิดขึ้นในตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายและในตลาดสินค้าขั้นกลางภายในประเทศ H เมื่อประเทศ H เป็นประเทศเล็ก ภายใต้จุดภาคที่ 2 แสดง เส้น $C(q)$ เป็นเส้นที่แสดงถึงต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายของประเทศ H ที่มีความชันเป็นบวก ขณะที่เส้น $C^*(q)$ เป็นเส้นที่แสดงถึงต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายของประเทศ F

ภายใต้ระดับราคาสินค้าขั้นกลาง ณ ดุลยภาพแข่งขัน ที่ระดับ q_0 จะทำให้ต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (The unit cost of final-good producers) เท่ากันทั้งสองประเทศ และเนื่องจากเงื่อนไขที่ผู้ผลิตจะผลิตสินค้าในจำนวนที่ทำให้ราคาของสินค้าเท่ากับต้นทุนต่อหน่วย ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวจะก่อให้เกิดระดับราคาดุลยภาพในตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ H ที่ระดับราคา P_0 ซึ่งเท่ากับจำนวนต้นทุนต่อหน่วยที่เกิดจากระดับราคาสินค้าขั้นกลางที่ใช้ในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายที่ระดับราคา q_0

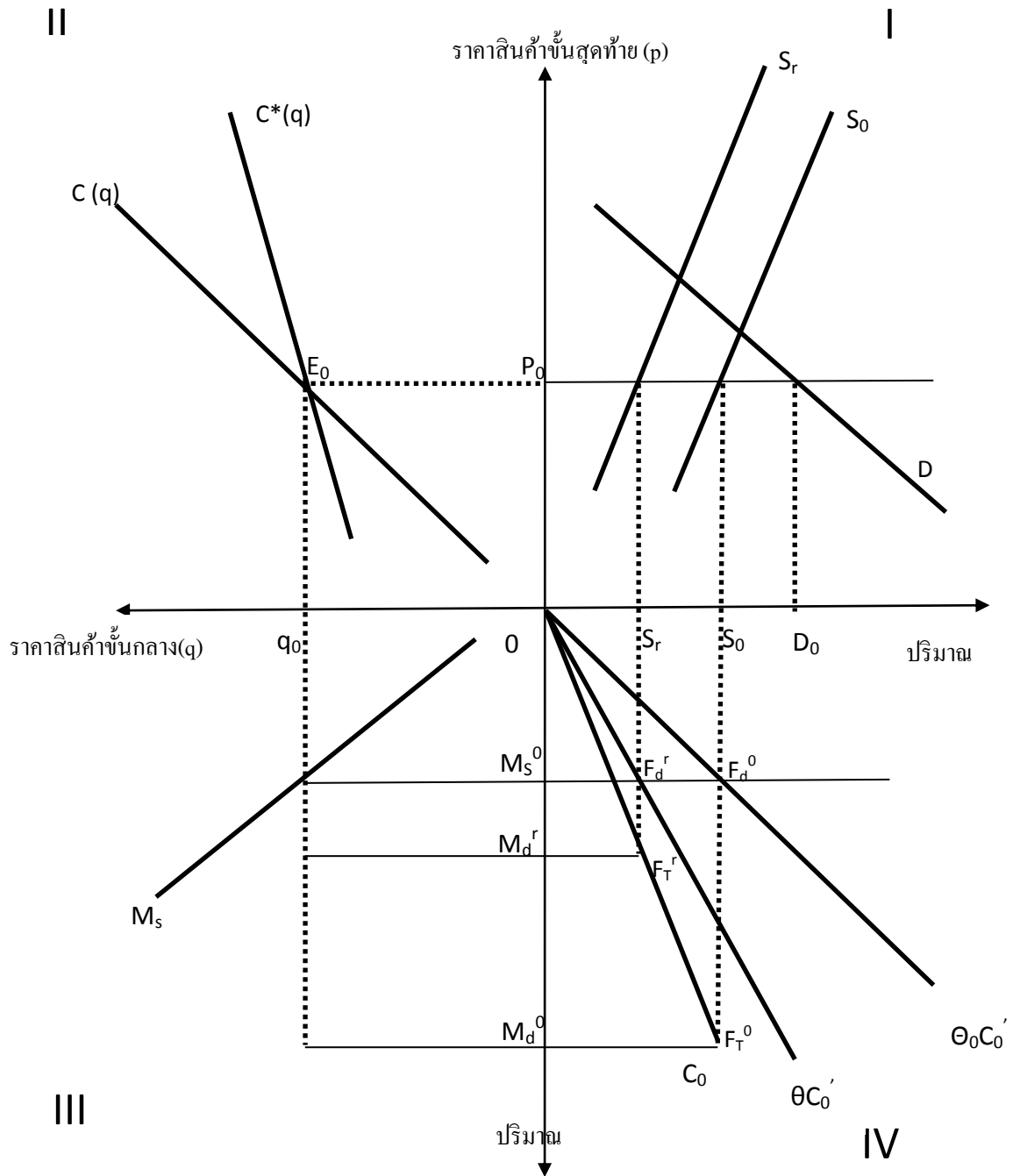
ขณะที่จุดภาคที่ 1 แสดงตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ H โดยเส้น D แสดงเส้นอุปสงค์สินค้าขั้นสุดท้ายของประเทศ H ขณะเส้น S แสดงเส้นอุปทานสินค้าขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ H ในกรณีนี้ประเทศ H จะมีอุปสงค์สินค้าขั้นสุดท้ายทั้งหมดเท่ากับ OD_0 หน่วย ขณะที่ปริมาณสินค้าขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในประเทศเท่ากับ OS_0 หน่วยเท่านั้น ดังนั้นประเทศ H จำเป็นต้องนำเข้าสินค้าขั้นสุดท้ายจากประเทศ F เท่ากับจำนวน D_0S_0 หน่วย

ส่วนจุดภาคที่ 4 แสดงอุปสงค์สินค้าขั้นกลางที่เกิดจากภาคการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ H ภายใต้ระดับราคาสินค้าขั้นกลาง q_0 ณ ดุลยภาพแข่งขัน โดยประเทศ H จะมีอุปสงค์สินค้าขั้นกลางทั้งหมดเท่ากับ OM_d^0 หน่วย โดยเส้นตรง OC_0' ลากเชื่อมระหว่างจุดกำเนิดและจุด F_T^0 โดยเส้น oC_0' แสดงสัมประสิทธิ์การใช้ปัจจัยการผลิตประเภทสินค้าขั้นกลางต่อหน่วยการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ทั้งนี้ค่าความชันของเส้น oC_0' จะเท่ากับ $C'(q)$

ส่วนจุดภาคที่ 3 แสดงอุปทานสินค้าขั้นกลางที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ H หรือเส้น Ms ภายใต้ระดับราคาสินค้าขั้นกลาง ณ ดุลยภาพแข่งขันเท่ากับ q_0 ประเทศ H จะมีอุปทานหรือจำนวนสินค้าขั้นกลางที่ผลิตขึ้นภายในประเทศเท่ากับ OM_s^0 หน่วย ซึ่งน้อยกว่าอุปสงค์สินค้าขั้นกลางที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย³⁹

³⁹ สอดคล้องตามข้อสมมติที่ 1.1-1.3

ภาพที่ 6.1 Production local content protection สำหรับประเทศเล็ก

ที่มา: Takechi และ Kiyono (2003)

หากสมมติต่อไปอีกว่าประเทศ H ซึ่งเป็นประเทศเล็กดำเนินมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ โดยรัฐบาลกำหนดสัดส่วนดังกล่าวในรูปของปริมาณ สิ่งนี้จะแสดงได้ว่าสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตภายในประเทศเพื่อใช้ในการผลิตขั้นสุดท้ายในกรณีที่มีอัตราการค้าอย่างเสรีและมาตรการดังกล่าวจะต้องมากกว่าสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศในกรณีที่มีการค้าอย่างเสรีและเพื่อวิเคราะห์ผลของการดำเนินมาตรการการใช้วัตถุดิบภายในประเทศจำเป็นต้องเปรียบเทียบกับกรณีที่มีดำเนินการค้าอย่างเสรี ดังนั้นจึงสมมติสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศกรณีที่มีการดำเนินการค้าอย่างเสรีดังต่อไปนี้

$$\theta_0 = \frac{M(q_0)}{C'(q_0)S_0}$$

โดยที่

θ_0 = สัดส่วนการใช้สินค้าขั้นกลางภายในประเทศกรณีที่มีการดำเนินการค้าอย่างเสรี

$M(q_0)$ = ปริมาณสินค้าขั้นกลางที่ผลิตขึ้นภายในประเทศที่ถูกใช้ในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ณ ระดับราคาสินค้าขั้นกลางแข่งขัน q_0

$C'(q_0)$ = สัมประสิทธิ์การใช้ปัจจัยการผลิตประเภทสินค้าขั้นกลางต่อหน่วยการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย

S_0 = ปริมาณสินค้าขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ ณ ระดับราคาสินค้าขั้นสุดท้ายแข่งขัน P_0

เนื่องจากภายใต้มาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายซื้อวัตถุดิบจำนวนหนึ่งจากผู้ผลิตในประเทศและอีกจำนวนหนึ่งนำเข้าจากต่างประเทศ ราคาวัตถุดิบจึงมีสองราคาคือราคาในประเทศและราคาดำเนินค้า ดังนั้นราคาสินค้าขั้นกลางภายในประเทศ H ที่ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายจะต้องเผชิญภายใต้มาตรการดังกล่าวจะมีค่าเท่ากับ The effective intermediate-good price (q_r^e) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของราคาสินค้าขั้นกลางภายในประเทศ H หรือระหว่างราคาสินค้าขั้นกลางที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ H หรือ q_r และ ราคาสินค้าขั้นกลางนำเข้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ F หรือ q_r^* ที่ถูกถ่วงน้ำหนักด้วยสัดส่วนการใช้สินค้าขั้นกลางภายในประเทศ H หรือ θ

$$q_r^e = \theta q_r + (1 - \theta) q_r^*$$

โดยปกติแล้วสินค้าขั้นกลางที่นำเข้าจะมีราคาต่ำกว่าสินค้าขั้นกลางที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ มิฉะนั้นแล้วผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายจะซื้อสินค้าขั้นกลางทั้งหมดจากผู้ผลิตสินค้าขั้นกลางภายในประเทศและรัฐไม่จำเป็นต้องจำกัดปริมาณนำเข้าเพื่อปกป้องผู้ผลิตสินค้าขั้นกลางภายในประเทศแต่อย่างใด สิ่งนี้จะสามารถสรุปได้ว่า

$$q_r^e \geq q_r^*$$

ภายใต้การดำเนินมาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ H ซึ่งเป็นประเทศเล็ก ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ H จะดำเนินการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายในจำนวนที่ทำให้ได้กำไรสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขดังนี้

$$p_0 = c(q_r^e)$$

อย่างไรก็ตามภายใต้มาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ที่มีลักษณะ Production local content protection จะมีการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศที่ถูกกำหนดใช้ในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายหรือในอุตสาหกรรมปลายน้ำ (Downstream industries) ที่เกิดขึ้นภายในประเทศเท่านั้น ภายใต้ Production local content protection ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Final goods) ภายในประเทศต้องแข่งขันกับผู้ผลิตต่างประเทศในตลาดสินค้าขั้นสุดท้าย (Final-good markets) ระหว่างสองประเทศ ซึ่งจะก่อให้เกิดราคาสินค้าขั้นสุดท้ายเพียงราคาเดียวที่ราคาโลก (The single world price) ที่ระดับ P_0 ภายใต้ระดับราคาสินค้าขั้นกลาง q_0

สิ่งนี้แสดงว่าราคาสินค้าขั้นกลางที่ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายต้องเผชิญ (The effective intermediate-good price) จะต้องเท่ากับราคาสินค้าขั้นกลางที่ตลาดโลก (q_0) ดังแสดงในจุดภาคที่ 2 ดังนั้นปริมาณสินค้าขั้นกลางที่ผลิตขึ้นภายในประเทศที่นำไปใช้ในภาคการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายของประเทศ H จะเท่ากับ

$$M_0 = \theta c'_0 S_r$$

หรือ

$$\theta = \frac{M_0}{c'_0 S_r}$$

โดยที่

$S_r =$ อุปทานสินค้าขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ H

จากภาพที่ 5.1 สัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศกรณีที่มีการดำเนินการค้าอย่างเสรีที่แสดงด้วย θ_0 มีค่าน้อยกว่ากรณีที่รัฐดำเนินการมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ (Local content requirement: LCR) ที่แสดงด้วย θ สิ่งนี้ทำให้เส้นอุปสงค์สินค้าขั้นกลางของประเทศ H กรณีดำเนินการดังกล่าว หรือ $\theta C_0'$ มีความชันมากกว่าเส้นอุปสงค์สินค้าขั้นกลางกรณีที่มีการดำเนินการค้าอย่างเสรี หรือ $\theta_0 C_0'$

สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของสินค้าขั้นกลางที่ผลิตขึ้นภายในประเทศต่อการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย 1 หน่วยนั้นในกรณีรัฐบาลประเทศ H ดำเนินมาตรการดังกล่าว มากกว่าในกรณีที่มีการดำเนินการค้าอย่างเสรี ดังที่แสดงในภาพที่ 5.1 ณ จุดภาคที่ 4

ภายใต้ค่า θ ที่สูงขึ้นเมื่อรัฐดำเนินการดังกล่าว ณ ระดับราคาสินค้าขั้นกลางที่ระดับราคา q_0 จะทำให้อุปสงค์สินค้าขั้นกลางที่ผลิตขึ้นภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น (Demand for The Domestic intermediate-good) แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากการเพิ่มการผลิตสินค้าดังกล่าวถูกจำกัดภายใต้ปัจจัยการผลิตประเภททุนที่มีอยู่อย่างจำกัดภายในประเทศ (Initial endowment of sector-specific capital) ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ H จะสามารถดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลด้วยการลดปริมาณการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายที่จะผลิตขึ้นภายในประเทศ H ทำให้เส้นอุปทานสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ H เคลื่อนไปทางซ้ายเป็นเส้น S_r ซึ่งจะทำให้เหลือสินค้าขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในประเทศภายหลังดำเนินการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศเท่ากับ OS_r ดังแสดงในจุดภาคที่ 1

ภายใต้จำนวนอุปทานสินค้าขั้นสุดท้ายดังกล่าวจะก่อให้เกิดความต้องการสินค้าขั้นกลาง (Demand for intermediate good) เพื่อใช้ในการผลิตภาคสินค้าขั้นสุดท้ายเท่ากับ OM_d^r หน่วย ขณะที่อุปทานสินค้าขั้นกลางภายในประเทศ H ภายใต้การดำเนินการดังกล่าวยังมีระดับเท่ากับ OM_s^0 ซึ่งเป็นระดับเดียวกับกรณีที่มีการดำเนินการค้าอย่างเสรี

ดังนั้นผลของการดำเนินการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศซึ่งจะเพิ่มอุปสงค์สินค้าขั้นกลางที่ผลิตขึ้นภายในประเทศจะทำให้ประเทศ H สามารถลดจำนวนสินค้าขั้นกลางนำเข้าจากประเทศ F เท่ากับจำนวน $M_d^0 M_d^r$ หน่วย ขณะที่ผลการดำเนินการดังกล่าวต่อตลาดสินค้าขั้นสุดท้ายจะทำให้ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายลดปริมาณการผลิตลง ซึ่งจำนวนสินค้าดังกล่าวจะถูกทดแทนด้วยสินค้าขั้นสุดท้ายที่ถูกนำเข้าจากประเทศ F

สิ่งนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ H จะสามารถดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลด้วยการลดปริมาณการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ทำให้เส้นอุปทานสินค้าขั้นสุดท้ายภายในประเทศ H เคลื่อนไปทางซ้ายเป็นเส้น S_T ซึ่งจะทำให้เหลือสินค้าขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในประเทศภายหลังดำเนินมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศเท่ากับ OS_T ดังแสดงในจตุภาคที่ 1

ภายใต้จำนวนอุปทานสินค้าขั้นสุดท้ายดังกล่าวจะก่อให้เกิดความต้องการสินค้าขั้นกลาง (Demand for intermediate good) เพื่อใช้ในการผลิตภาคสินค้าขั้นสุดท้ายเท่ากับ OM_d^r หน่วย ขณะที่อุปทานสินค้าขั้นกลางภายในประเทศ H ภายใต้การดำเนินมาตรการดังกล่าวยังมีระดับเท่ากับ OM_s^0 ซึ่งเป็นระดับเดียวกับกรณีที่มีการดำเนินการค้าอย่างเสรี เนื่องจากการผลิตสินค้าดังกล่าวถูกจำกัดภายใต้ปัจจัยการผลิตประเภททุนที่มีอยู่อย่างจำกัดภายในประเทศ (Initial endowment of sector-specific capital)

ดังนั้นผลของการดำเนินมาตรการดังกล่าวจะทำให้จำนวนสินค้าขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ H จะมีจำนวนที่ลดลงเท่ากับ S_0S_T หน่วยซึ่งจะถูกทดแทนด้วยด้วยสินค้าขั้นสุดท้ายนำเข้าจากประเทศ F แทน ขณะที่ประเทศ H สามารถลดจำนวนสินค้าขั้นกลางนำเข้าจากประเทศ F เท่ากับจำนวน $M_d^0M_d^r$ หน่วย

อย่างไรก็ตามผลกระทบของการดำเนินมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศที่เกิดขึ้นต่อสินค้าขั้นสุดท้ายและสินค้าขั้นกลางที่อธิบายข้างต้นอยู่ภายใต้ข้อสมมติว่าทั้งตลาดสินค้าและตลาดปัจจัยการผลิตมีโครงสร้างตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ซึ่งหากสมมติให้ในกรณีอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีลักษณะโครงสร้างตลาดสินค้าและตลาดปัจจัยการผลิตข้างต้นและไม่ได้ดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมาตรการอื่น ๆ ร่วมด้วย ผลของการดำเนินมาตรการดังกล่าวก็จะเหมือนคำอธิบายข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มไทยนอกมาตรการการกำหนดการใช้สัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศแล้ว รัฐยังได้ดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอื่น ๆ ร่วมด้วยซึ่งจะกล่าวต่อไปภายหลัง สิ่งนี้จึงยังคงทำให้เกิดส่วนของการบิดเบือนหรือส่วนต่างระหว่างราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศและน้ำมันปาล์มนำเข้า โดยมาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศภายใต้อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มไทยจะถูกดำเนินการในตลาดน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เป็นส่วนใหญ่เมื่อเกิดสถานการณ์ความผันผวนของราคาน้ำมันปาล์มเนื่องมาจากผลกระทบภายนอก เช่น การลดลงของผลปาล์มสดเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นน้ำมันปาล์มอันเนื่องมาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดจากภัยแล้งและอุทกภัยส่งผลเป็นลูกโซ่ก่อให้เกิดการลดลงของปริมาณน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศเพื่อนำไปกลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์

ยกตัวอย่างกรณีในปลายปี พ.ศ.2553 ได้เกิดสถานการณ์ขาดแคลนผลผลิตปาล์มและปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศ เนื่องจากเกิดภาวะภัยแล้งในช่วงต้นปีและน้ำท่วมกลางปีของปีพ.ศ.2553 ส่งผลให้ผลปาล์มและน้ำมันปาล์มดิบมีปริมาณลดลง ขณะที่ความต้องการใช้ในภาคการบริโภค ภาคอุตสาหกรรมต่างๆ รวมทั้งการใช้ในภาคพลังงานทดแทนสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาผลปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มดิบปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปี พ.ศ.2553 จากกิโลกรัมละ 5.10 บาทและ 27.49 บาทเป็นกิโลกรัมละ 7.60 บาทและ 47.35 บาท ตามลำดับในเดือนธันวาคมปี พ.ศ.2553 นอกจากนี้ปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศของเดือนธันวาคมปี พ.ศ.2553 ลดลงอยู่ที่ประมาณ 80,000 ตัน จากปกติที่ควรอยู่ในระดับ 120,000-150,000 ตัน⁴⁰ ขณะที่กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดราคาจำหน่ายราคาจำหน่ายปลีกน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ไว้ที่ขวดละ 38 บาท⁴¹ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2551 เป็นต้นมา โดยกำหนดราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จากราคาผลปาล์มที่กิโลกรัมละ 3.50 บาท และน้ำมันปาล์มดิบที่กิโลกรัมละ 22.50 บาท แต่จากสถานการณ์ที่ราคาวัตถุดิบเพื่อใช้ในการกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เพิ่มสูงขึ้นดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้ประกอบการกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ไม่สามารถจำหน่ายน้ำมันพืชปาล์มได้ในราคาที่กำหนดขวดลิตรละ 38 บาท ทำให้กระทรวงพาณิชย์และคณะกรรมการนโยบายปาล์มแห่งชาติได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านปริมาณและราคาดังกล่าวด้วยการให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) เป็นผู้นำเข้าน้ำมันปาล์มดิบใส (Crude Palm Olein) ปริมาณ 30,000 ตัน ภายใต้กรอบความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)⁴²

อย่างไรก็ตามสิ่งนี้จะทำให้ปริมาณอุปทานน้ำมันปาล์มดิบในตลาดน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อราคาที่เกษตรกรผู้ปลูกผลปาล์มจะขายได้ลดลงจากการส่งผ่านราคา (Price transmission) ระหว่างตลาด⁴³ ซึ่งจะมีผลทำให้รายรับที่เกษตรกรจะได้รับลดลง รัฐบาลจึง

⁴⁰ อ้างอิงจาก หนังสือกระทรวงพาณิชย์ ค่วนที่สุด ที่พณ 0404/72 ลงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ.2554

⁴¹ เนื่องจากน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ขนาดบรรจุขวด ถูง ปีบ เป็นสินค้าจำเป็นในการดำรงชีพของประชาชน รัฐจึงกำหนดควบคุมราคาจำหน่ายปลีกน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เพื่อมิให้กระทบค่าครองชีพของประชาชน

⁴² การนำเข้าน้ำมันปาล์มภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน(AFTA) สามารถนำเข้าโดยไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร โดย ภายใต้ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการนำน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มเข้ามาในราชอาณาจักรตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน พ.ศ.2548 ประกาศ ณ วันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2548ระบุว่า ผู้ที่สามารถนำเข้าน้ำมันปาล์มภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียวคือ องค์การคลังสินค้า(อคส.) ลักษณะข้างต้นจัดว่าเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประเภท มาตรการกึ่งผูกขาด ที่จะกล่าวต่อไป

⁴³ สามารถดูงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งผ่านราคาในตลาดแต่ละระดับของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยได้จาก งานศึกษาของ รหัท รวมพรรณพงศ์. (2550). ประสิทธิภาพราคาในตลาดน้ำมันปาล์มของประเทศไทย, วิทยานิพนธ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แทรกแซงโดยการกำหนดใช้มาตรการการสัดส่วนการรับซื้อวัตถุดิบภายในประเทศกับภาคการผลิต น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เพื่อเพิ่มอุปสงค์สินค้าชั้นกลางและวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องกับกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ซึ่งก็คือ น้ำมันปาล์มดิบและผลปาล์ม เพื่อรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าชั้นกลางและวัตถุดิบข้างต้นในตลาดภายในประเทศเพื่อไม่ให้ลดลงตามอุปทานน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น เนื่องมาจากการนำเข้าจนมีผลต่อระดับรายได้ของผู้ผลิตสินค้าชั้นกลางและวัตถุดิบที่ลดลงได้ โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกผลปาล์มซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย

นอกจากนี้แล้วมาตรการการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศของไทยมีลักษณะการดำเนินการอย่างอ่อนร่นเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ เช่น มาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ (Non-automatic licensing measure) ที่ได้กำหนดกฎเกณฑ์อย่างชัดเจนตามประกาศและระเบียบของกระทรวงพาณิชย์ ดังสังเกตจากความเห็นจากกระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศและคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเรื่อง มติคณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืช ของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2552 ว่าด้วยการเปิดตลาดนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองภายใต้ข้อตกลงการค้าโลก (WTO) “ที่ระบุให้ผู้มีสิทธินำเข้าต้องให้ความร่วมมือในการรับซื้อเมล็ดถั่วเหลืองภายในประเทศจากเกษตรกรเป็นการดำเนินการที่ผิดพันธกรณีตามมาตรา 3 วรรค 5 ของความตกลงของแอกต์ภายใต้ข้อตกลงการค้าโลก ที่ไม่ให้กำหนดกฎเกณฑ์ภายในเกี่ยวกับการรับซื้อผลผลิตภายในประเทศ จึงไม่ควรระบุเรื่องการรับซื้อและรายละเอียดดังกล่าวอย่างชัดเจนในมติคณะรัฐมนตรีเพราะอาจถูกนำไปเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องภายใต้ข้อตกลงการค้าโลกว่าไทยผิดพันธกรณีได้”

6.2 มาตรการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ (Non-automatic licensing measure)

เป็นมาตรการที่ใช้เพื่อควบคุมปริมาณสินค้านำเข้า โดยการกำหนดเงื่อนไขหรือกฎระเบียบในการนำเข้าสินค้านั้นไว้เป็นพิเศษโดยรัฐ ทั้งนี้ผู้นำเข้าจะมีสิทธินำเข้าได้เมื่อผู้นำเข้าสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้

หากจะเปรียบเทียบระหว่างมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติและมาตรการโควตา ซึ่งต่างก็เป็นมาตรการที่ถูกใช้เพื่อควบคุมปริมาณสินค้านำเข้าเหมือนกันพบว่ามาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติเป็นมาตรการที่ไม่ได้กำหนดปริมาณสินค้าที่จะนำเข้าจากตลาดต่างประเทศที่ชัดเจนไว้ล่วงหน้า (Without a priori explicitly setting quotas) ขณะที่มาตรการโควตาได้กำหนดปริมาณสินค้าที่จะสามารถนำเข้าไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน (Grosso, 2002)

ขณะเดียวกันหากจะเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ(Non-automatic licensing measure) และ มาตรการการออกใบอนุญาตอัตโนมัติ (Automatic licensing measure) พบว่าทั้งสองมาตรการถูกนำมาใช้ในวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดยมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติจะถูกนำมาใช้ในการจำกัดปริมาณสินค้านำเข้าดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ขณะที่มาตรการการออกใบอนุญาตโดยอัตโนมัติถูกนำมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติทางการค้าเท่านั้นดังนั้นสินค้าที่อยู่ภายใต้มาตรการดังกล่าวจะสามารถนำเข้าได้ทุกกรณีโดยไม่มีเงื่อนไข ขณะที่มาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติสินค้านำเข้าจะไม่สามารถนำเข้าได้ทุกกรณี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือกฎระเบียบในการนำเข้าสินค้าที่กำหนดโดยรัฐ

มาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติถือเป็นส่วนหนึ่งของกฎระเบียบข้อบังคับ (Regulations) ที่กำหนดโดยภาครัฐ (Robert et al., 1999) มาตรการดังกล่าวถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย โดยสามารถสรุปวัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการดังกล่าวออกเป็น 2 วัตถุประสงค์ตามการแบ่งแยกตาม Grosso (2002) ได้แก่ การดำเนินการมาตรการด้วยความมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ (Economic purpose) และการดำเนินมาตรการด้วยความมุ่งหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางเศรษฐกิจ (Non-economic purpose)

มาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติที่ถูกดำเนินด้วยความมุ่งหมายทางเศรษฐกิจเป็นการดำเนินมาตรการเพื่อปกป้องผู้ผลิตภายในประเทศจากการแข่งขันกับสินค้านำเข้าเป็นสำคัญ โดยมาตรการที่มีความมุ่งหมายนี้จะถูกนำไปใช้เพื่อบริหารระบบโควตา(Quotas) หรือระบบโควตาทarif (Tariff rate quota: TRQ) เพื่อใช้ในการปันส่วน (Ration)โควตา โดยการบริหารระบบดังกล่าวผ่านมาตรการการออกใบอนุญาตอัตโนมัติจะกำหนดผู้ที่สามารถครอบครองใบอนุญาตรวมถึงเงื่อนไขอื่นๆ สิ่งนี้จะทำให้เกิดการบิดเบือนโอกาสการเข้าตลาด(Market Access Opportunities) ดังนั้นมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติจะเป็นมาตรการควบคุมปริมาณที่มีผลทำให้เกิดการลดการนำเข้าสินค้า

อย่างไรก็ตามมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติภายใต้ความมุ่งหมายด้านเศรษฐกิจจะมีลักษณะการกำหนดเงื่อนไขที่แตกต่างกันตามเป้าหมาย (Purpose) และรูปแบบในการจัดสรร (Type of allocations) (Grosso,2002) เช่น การดำเนินมาตรการภายใต้เงื่อนไขการจำกัดจุดกำเนิดของสินค้า (Origin restriction) หรือภายใต้เงื่อนไขการจำกัดตามคุณสมบัติผู้นำเข้า (Agency restrictions)

โดยภายใต้เงื่อนไขการจำกัดจากจุดกำเนิดสินค้านำเข้าเป็นการกำหนดแหล่งของสินค้าที่สามารถนำเข้าได้ ขณะที่ภายใต้เงื่อนไขการจำกัดตามลักษณะผู้นำเข้าเป็นการจำกัดให้แก่ผู้ซื้ปลายทาง

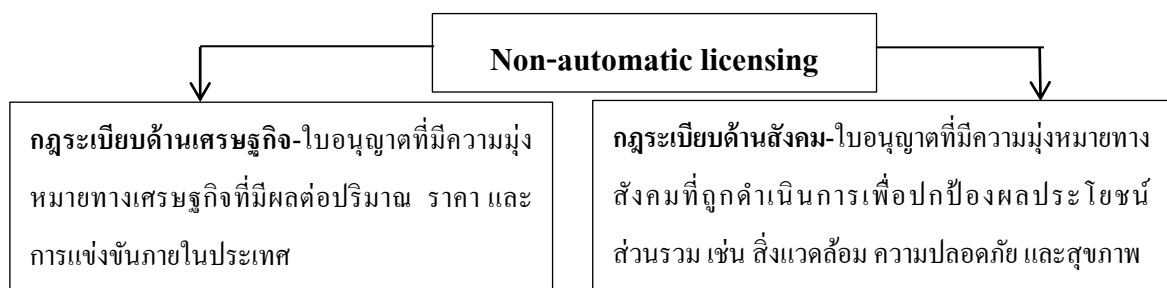
(End-user) ซึ่งเป็นผู้ผลิตไม่ใช่ผู้ค้าส่งหรือผู้กระจายสินค้า (Dealers or Distributors) ที่จะเป็นผู้ที่สามารถนำเข้าได้ การกำหนดลักษณะเงื่อนไขการจำกัดตามลักษณะผู้นำเข้าถูกกำหนดเพื่อเป็นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ได้ผลประโยชน์จากค่าเช่าทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งก็คือ กลุ่มผู้ผลิตเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดเงื่อนไขอื่นๆ นอกเหนือจากเงื่อนไขข้างต้น เช่น การกำหนดให้ผู้ที่สามารถได้รับใบอนุญาตนำเข้าต้องมีสัดส่วนการส่งออกสินค้าที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าหรือการกำหนดเงื่อนไขการรับซื้อผลผลิตภายในประเทศเพื่อเป็นการแลกกับการได้สิทธินำเข้าสินค้า ซึ่งเป็นที่สังเกตจากการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการรับซื้อผลผลิตภายในประเทศแสดงให้เห็นว่ามาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติถูกนำมาใช้ควบคู่กับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ

ขณะมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติที่ถูกดำเนินด้วยความมุ่งหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางเศรษฐกิจ เป็นการดำเนินมาตรการด้วยเหตุผลด้านการเมืองและสังคม ซึ่งได้แก่ เหตุผลด้านความมั่นคงของประเทศ เหตุผลเพื่อคุ้มครองชีวิต เหตุผลด้านความปลอดภัย เหตุผลที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เหตุผลด้านศีลธรรม เหตุผลด้านศาสนา เหตุผลด้านทรัพย์สินทางปัญญา และเหตุผลการทำตามข้อผูกพันระหว่างประเทศ (Compliance with international obligations)

หากจำแนกมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติตามลักษณะวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันของมาตรการข้างต้นเทียบกับการจำแนกของ Ando (2005) การดำเนินมาตรการดังกล่าวภายใต้ความมุ่งหมายทางด้านเศรษฐกิจจะถูกจัดเป็นกลุ่มมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประเภทมาตรการควบคุมปริมาณ (Quantity control measure) ขณะที่การดำเนินมาตรการที่มีความมุ่งหมายทางด้านสังคมจะถูกจัดอยู่เป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประเภทมาตรการทางด้านเทคนิค (Technical measure) ซึ่งได้แก่ กฎระเบียบทางเทคนิค (Technical regulations) เป็นต้น⁴⁴

ภาพที่ 6.2 การแบ่งแยกมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติตามวัตถุประสงค์การใช้

ที่มา: คัดแปลงจาก Robert et al. (1999)

ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อใช้ดำเนินการมาตรการออกใบอนุญาตที่ไม่อัตโนมัติที่แตกต่างกัน ผลกระทบที่เกิดขึ้นย่อมแตกต่างกัน การดำเนินการมาตรการภายใต้ความมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ

⁴⁴ สามารถดู ตารางที่ 2.1 รายการมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีตามการจำแนกต่างๆ และตามข้อตกลงการค้าพหุภาคีและข้อตกลงการค้าภูมิภาค/ทวิภาคี หน้า 12

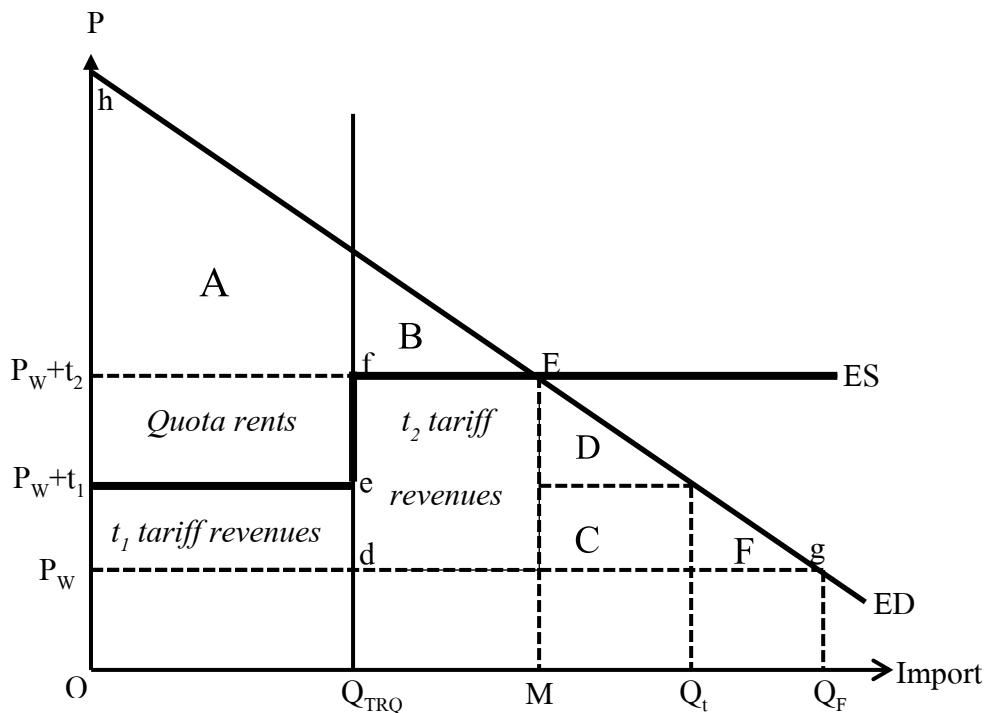
นอกจากจะมีผลต่อราคา ปริมาณสินค้าที่จะเกิดขึ้นภายในตลาดสินค้านำเข้าของประเทศแล้ว มาตรการดังกล่าวยังก่อให้เกิดต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ “พฤติกรรมในการแสวงหาค่าเช่า” หรือ “Rent seeking behavior” สิ่งนี้ก่อให้เกิดต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการครอบครองใบอนุญาต การนำเข้าดังกล่าวเนื่องมาจากแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่ผู้ค้า (Trader) จะได้รับจากการครอบครองสิทธิ์ในการนำเข้าดังกล่าวจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งต้นทุนที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรม การแสวงหาค่าเช่าเป็นต้นทุนที่ไม่ก่อให้เกิดความสามารถในการผลิต (Productivity) ที่เพิ่มขึ้น

ขณะที่การดำเนินมาตรการฯภายใต้ความมุ่งหมายด้านสังคมผลดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิด ต้นทุนทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเนื่องจาก “พฤติกรรมในการแสวงหาค่าเช่า”แต่ก่อให้เกิดความ ไม่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ หรือเรียกว่า “Sand in the wheels of trade”⁴⁵

การดำเนินมาตรการการออกใบอนุญาตอัตโนมัติภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของ ประเทศไทยพบว่าถูกดำเนินการเพื่อความมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ ดังที่แสดงในประกาศกระทรวง พาณิชย เรื่อง การนำสินค้าเข้าในราชอาณาจักร ฉบับที่ 19 (พ.ศ.2525) ประกาศ ณ วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2525 ว่าการดำเนินมาตรการดังกล่าวถูกดำเนินการ “เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูก ปาล์มน้ำมันให้สามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่เหมาะสมและคุ้มครองอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ภายในประเทศ” มาตรการดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการบริหารระบบโควตาภาษี (Tariff rate quotas: TRQ) โดยเฉพาะการนำเข้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มในอัตราภาษีนอกโควตา ดังนั้น จะอธิบายผลการบริหารระบบโควตาภาษีตามภาพที่ 6.3

⁴⁵ ตามคำอธิบายของ Andriamananjara et al. (2004)

ภาพที่ 6.3 ผลกระทบของการนำเข้านอกโควตาภาษี (Out-of-quota tariff regime) ในตลาดสินค้า
นำเข้า

ที่มา:ดัดแปลงจาก Gorter et al.(2004)

ภาพที่ 6.3 แสดงผลกระทบของการดำเนินระบบโควตาภาษีโดยอาศัยการวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วน ภายใต้ข้อสมมติว่าประเทศผู้นำเข้าที่ดำเนินระบบโควตาภาษีนำเข้าเป็นประเทศเล็ก โดยเส้นอุปทานสินค้านำเข้ามีค่าเป็นอนันต์ ณ ระดับราคาตลาดโลกคงที่ ซึ่งแสดงโดยเส้น $(P_w+t)efES$ และเส้นอุปสงค์สินค้านำเข้าซึ่งเป็นฟังก์ชันอุปสงค์ส่วนเกินภายในประเทศ หรือ เส้น ED

ภายใต้ระบบโควตาภาษี (Tariff rate quotas: TRQ) จะประกอบเครื่องมือทางการค้า 3 ส่วน ซึ่งได้แก่ อัตราภาษีในโควตา(In-quota tariff: t_1) อัตราภาษีนอกโควตา (Over-quota tariff: t_2) และระดับโควตาสินค้า (A specified quota: Q_{TRQ}) (Carter และ Li, 2005) หากมีปริมาณนำเข้าไม่มากกว่าจำนวนโควตา Q_{TRQ} หน่วย ผู้นำเข้าจะต้องเสียภาษีในโควตาในอัตรา t_1 ต่อหน่วยสินค้านำเข้าให้มีต้นทุนในการนำเข้าสินค้าทั้งหมดเท่ากับ P_w+t_1 ต่อหน่วยสินค้านำเข้า ซึ่งจะทำให้เส้นอุปทานสินค้านำเข้าเคลื่อนขึ้นด้านบนจากเส้นอุปทานสินค้านำเข้ากรณีที่มีการค้าเสรีตลอดช่วงปริมาณสินค้านำเข้าตั้งแต่ปริมาณ 0 ถึง Q_{TRQ} หน่วย เป็นเส้นอุปทานสินค้านำเข้าเส้นใหม่คือ $(P_w+t_1)e$ ภายใต้สถานการณ์การนำเข้าภายในโควตา Q_{TRQ} หน่วยจะทำให้รัฐบาลมีรายได้จากการเก็บภาษีในโควตาทั้งหมดเท่ากับสี่เหลี่ยม t_1 tariff revenues

กรณีที่มีการนำเข้าสินค้ามากกว่าปริมาณโควตา Q_{TRQ} หน่วย ผู้นำเข้าจะต้องเสียภาษีนอกโควตาในการนำเข้าสินค้าต่อหน่วยในอัตรา t_2 จะทำให้มีต้นทุนในการนำเข้าทั้งหมดคือ $P_w + t_2$ ต่อหน่วยสินค้า เส้นอุปทานสินค้านำเข้าในกรณีนี้จะอยู่ในช่วง πES นอกจากนี้ Carter และ Li (2005) กล่าวว่าระบบโควตาภาษีมีการจำกัดการนำเข้าที่น้อยกว่าระบบโควตานำเข้าเมื่อผู้นำเข้าสามารถนำเข้าสินค้ามากกว่า ณ ระดับโควตาที่กำหนดไว้โดยต้องชำระภาษีในอัตรานอกโควตา

หากสมมติให้ประเทศมีอุปสงค์ส่วนเกินภายในประเทศ หรือ Excess demand ระดับสูงซึ่งมากพอที่เส้น ED ตัดกับเส้น ES ที่จุดดุลยภาพ E โดยมีปริมาณการนำเข้าสินค้าทั้งหมดเท่ากับ M หน่วยซึ่งมากกว่าระดับโควตาที่กำหนดไว้ Q_{TRQ} หน่วย และมีราคาสินค้านำเข้าดุลยภาพเท่ากับ $P_w + t_2$ ต่อหน่วยสินค้า

ณ ช่วงปริมาณสินค้านำเข้า 0 ถึง Q_{TRQ} หน่วย ผู้นำเข้าจะสามารถนำเข้าโดยต้องเสียอัตราภาษีในโควตา t_1 ซึ่งจะทำให้มีต้นทุนในการนำเข้าต่อหน่วยสินค้าทั้งหมดเท่ากับ $P_w + t_1$ รัฐบาลจะมีรายได้จากการนำเข้าสินค้าในช่วง 0 ถึง Q_{TRQ} เท่ากับสี่เหลี่ยม t_1 tariff revenues นอกจากนี้ผู้ได้สิทธิ์นำเข้าสินค้าในช่วง 0 ถึง Q_{TRQ} จะได้กำไร (Quota Rent) ต่อหน่วยสินค้านำเข้า เท่ากับความแตกต่างระหว่างราคาสินค้านำเข้าภายในประเทศคือ $P_w + t_2$ และ ต้นทุนการนำเข้าสินค้าต่อหน่วย คือ $P_w + t_1$ ในขณะที่ปริมาณสินค้านำเข้าปริมาณที่มากกว่า Q_{TRQ} ถึง M หน่วย ผู้นำเข้าจะต้องเสียอัตราภาษีต่อหน่วยเท่ากับ t_2 ซึ่งมากกว่า t_1 โดยรัฐบาลจะมีรายได้จากการเก็บภาษีอัตรา t_2 ต่อหน่วยเท่ากับสี่เหลี่ยม t_2 tariff revenues

หากเปรียบเทียบผลกระทบระหว่างการดำเนินระบบโควตาภาษี และการดำเนินการค้าเสรี พบว่ากรณีที่มีการค้าเสรีจะมีปริมาณการนำเข้าเท่ากับ Q_F หน่วยและราคาสินค้า P_w ซึ่งทำให้ประเทศนำเข้ามีสวัสดิการโดยสุทธิเท่ากับสามเหลี่ยม $P_w hg$ ขณะที่ระบบโควตาภาษีกรณีที่มีการบริหารการนำเข้าสินค้านอกโควตาภาษี พบว่าผู้บริโภคจะได้รับส่วนเกินผู้บริโภคเท่ากับพื้นที่สามเหลี่ยม $A+B$ ขณะที่รัฐบาลจะมีรายได้จากการเก็บภาษีนำเข้าทั้งในอัตราภาษีในโควตา หรือ t_1 และอัตราภาษีนอกโควตา หรือ t_2 โดยรายรับที่รัฐบาลจะได้รับทั้งหมดจะเท่ากับผลรวมระหว่างพื้นที่สี่เหลี่ยม t_1 tariff revenues และพื้นที่สี่เหลี่ยม t_2 tariff revenues โดยประเทศนำเข้าจะมีการสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจจากการดำเนินระบบโควตาภาษีเมื่อมีการนำเข้านอกโควตาเท่ากับผลรวมของพื้นที่สามเหลี่ยม $C+D+F$

กรณีการดำเนินมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติภายใต้อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยถูกนำมาใช้บริหารการนำเข้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันปาล์มเนื้อในเมล็ดปาล์มนอกโควตาภาษี (Out-of-quota tariff regime) โดยเฉพาะ นอกจากนี้พบว่ามีลำดับเหตุการณ์การนำมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติมาใช้เพื่อบริหารระบบโควตา (Quotas) และระบบโควตา

ภาษี (Tariff quotas: TRQ) ที่แตกต่างกัน โดยพบว่าเริ่มแรกที่มีการดำเนินมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติในปีพ.ศ.2525 ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร ฉบับที่ 19 (พ.ศ.2525) ประกาศ ณ วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2525 โดยพบว่าถูกนำมาใช้เพื่อบริหารระบบโควตา (Quotas) เพื่อจำกัดปริมาณน้ำมันปาล์มนำเข้าจากต่างประเทศ ยกตัวอย่างเหตุการณ์ปี พ.ศ.2526 รัฐบาลอนุมัติโควตาพิเศษการนำเข้าน้ำมันปาล์มเพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบของโรงงานน้ำมันปาล์ม รวมอนุมัติทั้งสิ้น 19,940 ตัน และระหว่างเดือนมกราคมถึงมิถุนายน ปีพ.ศ.2527 อนุมัติโควตาอีก 6,291 ตัน (สายรัก พวงมาลี, 2534) แต่ต่อมาจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ในปี พ.ศ.2538 และได้ผูกพันสินค้าเกษตร 23 รายการ⁴⁶ซึ่งน้ำมันปาล์มเป็นหนึ่งในสินค้าจำนวนดังกล่าวไว้ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการเกษตร ภายใต้หลักการต้องยกเลิกมาตรการห้ามหรือจำกัดการนำเข้าที่ไม่ใช่ภาษี โดยกำหนดเป็นมาตรการโควตาภาษี (Tariff quotas: TRQ) เพื่อกำกับดูแลการนำเข้า มาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติจึงถูกนำมาใช้บริหารระบบโควตาภาษีแทนระบบโควตา ซึ่งหลักเกณฑ์ในการนำเข้าแบ่งเป็น 2 กรณีคือ การนำเข้าในโควตาและการนำเข้านอกโควตาภาษีโดยเรียกเก็บภาษีศุลกากรขาเข้ากับน้ำมันปาล์มนำเข้าในอัตราร้อยละ 20 สำหรับโควตาน้ำมันปาล์มนำเข้าขั้นต่ำที่ไทยต้องเปิดตลาด และร้อยละ 143 สำหรับน้ำมันปาล์มนำเข้านอกโควตา

หลักเกณฑ์การบริหารโควตานำเข้าสินค้าเกษตร 22 รายการ⁴⁷ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพาณิชย์จะถูกกำหนดปริมาณโควตา อัตรารายได้ในและนอกโควตาของแต่ละสินค้าโดยใช้ปี พ.ศ.2547 เป็นฐานในการเปิดตลาดในแต่ละสินค้าจนกว่าจะได้มีการเจรจาความตกลงการค้าเกษตรภายใต้ WTO ในรอบต่อไป (สำนักมาตรการทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ,2554) หากสินค้าใดจำเป็นต้องเปิดตลาดในปริมาณโควตา อัตรารายได้ในและนอกโควตาที่แตกต่างกันที่กำหนดจะต้องเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบทุกรายการสินค้าเป็นแต่ละครั้งต่อไปและกระทรวงพาณิชย์จะออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ หรือระเบียบบริหารการนำเข้าตามความเหมาะสม โดยประสานกับหน่วยงานหรือคณะกรรมการนโยบายที่เกี่ยวข้องของแต่ละสินค้า

นอกจากสินค้าน้ำมันปาล์มจะผูกพันกับพันธกรณีตามความตกลงการค้าเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) แล้ว ยังผูกพันกับความตกลงการค้าเสรีอื่นๆด้วยอีกทั้งหมด 7 ข้อตกลง ซึ่งได้แก่

⁴⁶ สินค้า 23 รายการ ประกอบด้วย นมดิบและนมพร้อมดื่ม นมผงขาดมันเนย มันฝรั่งสดหรือแช่เย็น หอมหัวใหญ่ กระเทียม มะพร้าวและมะพร้าวฝอย ลำไยแห้ง เมล็ดกาแฟ ชา(ชาใบหรือผงชา) พริกไทย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าว เมล็ดถั่วเหลือง เนื้อมะพร้าวแห้ง เมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม น้ำมันมะพร้าว น้ำตาลทราย ผลิตภัณฑ์กาแฟ ไหมดิบ(ยังไม่ผ่านเกลียว) และใบยาสูบ

⁴⁷ ใบยาสูบอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง

ความตกลงการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลีย (TAFTA) ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น ไทย-นิวซีแลนด์ (TNZCEP) ความตกลงการค้าเสรี อาเซียน-จีน (ACFTA) ความตกลงการค้าเสรี ไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEP) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลี (AKFTA) และความตกลงการค้าเสรีอาเซียน ดังแสดงในตารางที่ 6.2

ตารางที่ 6.2 การบริหารนำเข้าสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มตามความตกลงระหว่างประเทศ

ความตกลง	อัตรากำหนด (%)		ปริมาณเปิดตลาด (ตัน)	การบริหารการนำเข้า	หนังสือรับรอง	
	ในโควตา	นอกโควตา			ในโควตา	นอกโควตา
WTO	20	143	4,860	1) สำหรับอัตรากำหนดในโควตา กำหนดให้องค์การคลังสินค้านำเข้าแต่เพียงผู้เดียว 2) สำหรับภายนอกโควตา จำกัดเฉพาะโรงงานสกัดหรือโรงกลั่นน้ำมันปาล์มหรือน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มหรือนิติบุคคลที่มีประวัติประกอบกิจการค้าน้ำมันปาล์มหรือน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มและจดทะเบียนเป็นผู้นำเข้าสินค้าน้ำมัน และน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กรมการค้าต่างประเทศกำหนด พร้อมปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่น ๆ	ร.2	ร.4
JTEPA	10.91 (ปี 2554)	143	ตาม WTO	เป็นผู้ได้รับสิทธิการนำเข้าตาม WTO	ต.2	ร.4

ตารางที่ 6.2 (ต่อ)

ความตกลง	อัตรากำหนด (%)		ปริมาณเปิดตลาด	การบริหารการนำเข้า	หนังสือรับรอง	
	ในโควตา	นอกโควตา	(ตัน)		ในโควตา	นอกโควตา
TAFTA	0		ยกเว้นการกำหนดปริมาณการนำเข้า	1)ไม่ต้องขออนุญาตในการนำเข้า 2)ไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรการบริหารการนำเข้า	-	-
TNZCEP						
AJCEP	12.7 (ปี 2554)	143	ตาม WTO	เป็นผู้ได้รับสิทธิการนำเข้าตาม WTO (เฉพาะน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม พิกัด 1513)	ต.2	ร.4
AKFTA	11.11 (ปี 2554)	143	ตาม WTO	เป็นผู้ได้รับสิทธินำเข้าตาม WTO	ต.2	ร.4
AFTA	0		เปิดเสรี	ให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้มีสิทธินำเข้าแต่เพียงผู้เดียว	-	
ประเทศนอกความตกลงข้างต้น	ตามสภาพ 2.50 บาทต่อลิตร		-	ต้องขออนุญาตนำเข้าตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 69) พ.ศ.2532	ข.2(ทั่วไป) ข.4(การค้า)	

ที่มา: สำนักมาตรการทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์.

มาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติภายใต้อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) ถูกนำมาใช้ในการบริหารระบบโควตากรานำเข้าโดยเฉพาะการนำเข้านอกโควตากรานำเข้าโดยสินค้าน้ำมันปาล์มรวมถึงสินค้าน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มนอกจากจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขว่าสินค้านี้จะต้องมีถิ่นกำเนิดและส่งออกจากประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) หรือภาคีแกตต์ 1947 และประเทศประชาธิปไตยประชาชนลาว และเป็นสินค้านี้ต้องมีหนังสือรับรองแสดงการได้รับสิทธิชำระภาษีตามพันธกรณีความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) สำหรับภายนอกโควตา (แบบ ร.4) ที่ออก

โดยกรมการค้าต่างประเทศไปแสดงต่อกรมศุลกากรเพื่อใช้ในการประกอบการนำเข้าแล้ว สินค้า น้ำมันปาล์มรวมถึงน้ำมันเนือในเมล็ดปาล์มยังเป็นสินค้าที่มีการออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การออกหนังสือรับรองการนำเข้านอกโควตาไว้เป็นการเฉพาะหากเปรียบเทียบกับสินค้าเกษตร 17 รายการ⁴⁸จาก 22 รายการ ที่อยู่ภายใต้หลักการที่สามารถนำเข้าได้ไม่จำกัด ปริมาณ โดยต้องชำระภาษีนำเข้าในอัตรานอกโควตาที่กำหนด โดยระเบียบกระทรวงพาณิชย์ที่ เกี่ยวกับระเบียบนอกโควตา WTO สำหรับสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนือในเมล็ดปาล์มดังแสดง ได้ในตารางที่ 6.3

ตารางที่ 6.3 ระเบียบนอกโควตา WTO

วันที่ประกาศ	ระเบียบนอกโควตา WTO
16 มกราคม 2540	ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองแสดงการได้รับสิทธิ ชำระภาษีตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) สำหรับภาษีนอกโควตาสินค้าเกษตร 18 รายการ พ.ศ.2540
23 เมษายน 2546	ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการกำหนดมาตรการในการนำเข้าและการ นำเข้าเพื่อส่งออกและหลักเกณฑ์ วิธีการในการออกหนังสือรับรองแสดงการ ได้รับสิทธิชำระภาษีตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การ การค้าโลก(WTO) สำหรับภาษีนอกโควตาสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนือ ในเมล็ดปาล์ม พ.ศ.2546
29 เมษายน 2546	ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจดทะเบียนเป็น ผู้ขอนำเข้าสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนือในเมล็ดปาล์ม สำหรับภาษีนอก โควตา พ.ศ.2546
24 มกราคม 2548	ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการกำหนดมาตรการในการนำเข้าและการ นำเข้าเพื่อการส่งออกและหลักเกณฑ์ วิธีการในการออกหนังสือรับรองแสดง การได้รับสิทธิชำระภาษีตามพันธกรณีความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การ การค้าโลก(WTO) สำหรับภาษีนอกโควตาสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนือ ในเมล็ดปาล์ม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2548

ที่มา: สำนักมาตรการทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์.

⁴⁸สินค้าเกษตร 17 รายการได้แก่ น้ำมันดิบและนมพร้อมดื่ม นมผงขาดมันเนย มันฝรั่ง หอมหัวใหญ่ กระเทียม มะพร้าวและมะพร้าวฝอย ลำไยแห้ง เมล็ดกาแฟ ชา พริกไทย ข้าว เนื้อมะพร้าวแห้ง เมล็ดพันธุ์ หอมหัวใหญ่ น้ำมันถั่วเหลือง ผลิตภัณฑ์กาแฟ และไหมดิบ(ยังไม่เข้าเกลือ)

โดยสามารถสรุปเปรียบเทียบมาตรการในการนำเข้า การนำเข้าเพื่อการส่งออก และหลักเกณฑ์ การออกหนังสือรับรองการชำระภาษีนอกโควตาของสินค้าน้ำมันปาล์มรวมถึงน้ำมันเนื้อในเมล็ด ปาล์มที่ถูกดำเนินเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประเภทมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติดังนี้

1) ต้องเป็นโรงงานสกัดหรือโรงกลั่นน้ำมันปาล์มหรือน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มหรือเป็นนิติบุคคลที่มีประวัติประกอบกิจการการค้าน้ำมันปาล์มหรือน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม โดยต้องนำเข้ามาเพื่อจำหน่าย ผลิต แปรรูป บรรจุหีบห่อ หรือดำเนินการใดๆด้วยตนเอง และจดทะเบียนเป็นผู้นำเข้า สินค้า น้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กรมการค้าต่างประเทศ กำหนด

1.1) โดย หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนเป็นผู้ขอสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อใน เมล็ดปาล์มสำหรับภาษีนอกโควตา พ.ศ.2546 กำหนดการยื่นคำขอจดทะเบียนดังนี้

1.1.1) ผู้ยื่นขอจดทะเบียนต้องเป็นเจ้าของโรงงานสกัด หรือ โรงกลั่น น้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มหรือเป็นผู้มีอำนาจกระทำแทนนิติบุคคลตามที่จดทะเบียน นิติบุคคลไว้

1.1.2) ในกรณีที่เป็นนิติบุคคลให้ยื่นหลักฐานหรือเอกสารเพื่อ ประกอบการพิจารณาดังนี้

1) หนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลที่กรมพัฒนา ธุรกิจการค้าออกให้ไม่เกิน 1 เดือน

2) หลักฐานหรือเอกสารที่แสดงว่าประกอบกิจการค้าน้ำมัน ปาล์มและหรือน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มเพื่อการจำหน่าย ผลิต แปรรูป บรรจุหีบห่อ หรือดำเนินการ ใดๆด้วยตนเองในระยะเวลาที่ผ่านมา

3) หลักฐานการชำระภาษีในการประกอบกิจการค้าน้ำมันปาล์ม และหรือน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม ตามข้อ 1.1.2(2)

4) สถานที่ตั้งและแผนผังแสดงสถานที่เก็บสินค้าที่ผลิตสินค้า ที่ แปรรูป ที่บรรจุหีบห่อ หรือดำเนินการในเกี่ยวกับน้ำมันปาล์มที่จะขอนำเข้า

1.1.3) ในกรณีที่เป็นโรงงานสกัด หรือ โรงกลั่น

1) ต้องแสดงหลักฐานหรือเอกสารว่าเป็นผู้ประกอบการ โรงงานสกัดหรือโรงกลั่นน้ำมันปาล์มและหรือน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม

2) หลักฐานหรือเอกสารตามข้อ 1.1.2แล้วแต่กรณี

2) การยื่นคำร้องของหนังสือรับรองต้องแจ้งข้อมูลพร้อมเอกสารหลักฐาน ดังนี้

2.1) แจ้งวัตถุประสงค์ว่าเพื่อใช้/จำหน่ายในประเทศหรือเพื่อการส่งออก

- 2.2) สัญญาซื้อขายหรือเอกสารอื่นที่แสดงว่ามีการซื้อขาย
- 2.3) ปริมาณสินค้าที่จะนำเข้าแต่ละครั้งและพาหนะที่ใช้บรรทุก
- 2.4) หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดจากประเทศผู้ส่งออก
- 2.5) วันที่นำเข้าและด่านศุลกากรที่นำเข้า
- 2.6) สถานที่เก็บสินค้า

3) กรมการค้าต่างประเทศจะออกหนังสือรับรองให้ตามปริมาณที่มีการนำเข้าแต่ละครั้งตามที่บรรทุกในยานพาหนะและให้ผู้ที่ได้รับหนังสือรับรองส่งสำเนาหนังสือรับรองให้กรมศุลกากร กรมการค้าภายในและการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

4) หนังสือรับรองมีอายุ 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ออกและในกรณีที่ได้รับหนังสือรับรองแล้วไม่ประสงค์จะนำเข้าหรือหนังสือรับรองหมดอายุให้ส่งคืนต่อกรมการค้าต่างประเทศภายใน 10 วัน นับตั้งแต่วันที่หนังสือรับรองหมดอายุ หากไม่ส่งคืนภายในเวลาที่กำหนดจะระงับการออกหนังสือรับรองในครั้งต่อไปหรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้หากได้รับหนังสือรับรองแล้วไม่นำเข้าติดต่อกัน 2 ครั้ง กรมการค้าต่างประเทศจะระงับการออกหนังสือรับรองในครั้งต่อไปหรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควร

5) การขอหนังสือรับรองสำหรับการนำเข้าเพื่อการส่งออก นอกจากจะต้องปฏิบัติตามข้อ 2) แล้ว ผู้ขอหนังสือรับรองจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงและความยินยอมที่ทำไว้กับกระทรวงพาณิชย์ พร้อมกับแสดงเอกสารและหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาคำร้องขอหนังสือรับรองในแต่ละครั้ง ดังนี้

5.1) เอกสารหลักฐานที่แสดงว่าได้ปฏิบัติตามข้อตกลงและความยินยอมที่ทำไว้กับกระทรวงพาณิชย์

5.2) สำเนา Letter of Credit ในกรณีที่ยังไม่มีสำเนา Letter of Credit จะผ่อนผันให้นำสัญญาการซื้อขายหรือเอกสารอื่นที่แสดงการสั่งซื้อจากผู้นำเข้ามาแสดงก่อนได้ แต่ต้องนำสำเนา Letter of Credit หรือหลักฐานการชำระเงินมาแสดงต่อกระทรวงพาณิชย์ภายใน 20 วันนับตั้งแต่วันที่ส่งออก

5.3) วันที่ส่งออก ด่านศุลกากรที่ส่งออกและประเทศปลายทาง

5.4) ปริมาณสินค้าคงเหลือ ณ สถานที่เก็บ เพื่อให้กระทรวงพาณิชย์ตรวจสอบก่อนการออกหนังสือรับรอง

5.5) ผู้นำเข้าต้องส่งสินค้าตามปริมาณที่นำเข้าออกไปภายใน 30 วันและให้กระทรวงพาณิชย์ตรวจสอบปริมาณสินค้าคงเหลือจากการส่งออก ณ สถานที่เก็บสินค้า เพื่อใช้ประกอบการออกหนังสือรับรองครั้งต่อไป

6) ให้ผู้ได้รับหนังสือรับรองทุกกรณี รายงานการนำเข้าพร้อมสำเนาใบขนสินค้าขาเข้าที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรสกัดรายการถูกต้องภายใน 20 วัน นับแต่วันนำเข้าตามแบบที่กำหนด หากไม่รายงานจะระงับการออกหนังสือรับรองในครั้งต่อไปหรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควร

7) ในกรณีที่น่าเข้ามาเพื่อส่งออกจะต้องรายงานการนำเข้าดังกล่าวข้างต้นและต้องรายงานการส่งออก พร้อมสำเนาใบขนสินค้าขาออกที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรสกัดรายการถูกต้องภายใน 20 วัน นับแต่วันส่งออกตามแบบที่กำหนด หากไม่รายงานจะระงับการออกหนังสือรับรองในครั้งต่อไปหรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควร

เป็นที่สังเกตจากลักษณะมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ ในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยตามความผูกพันการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) และความตกลงการค้าเสรีอื่นๆ ถูกนำมาใช้บริหารด้วยวิธีการแจกจ่ายโควตาการนำเข้าที่มีลักษณะการกำหนดเงื่อนไขที่สลับซับซ้อนในการแจกจ่ายโควตา และมีการมอบสิทธิการแจกจ่ายโควตาให้แก่บุคคลหรือคณะบุคคลโดยเฉพาะ โดยในกรณีสินค้าน้ำมันปาล์ม รวมถึงสินค้าน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มจะมีหน่วยงานของรัฐ คือ กรมการค้าต่างประเทศ เป็นผู้แจกจ่ายโควตาในการนำเข้าด้วยการออกหนังสือรับรองแสดงการได้รับสิทธิชำระภาษีตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) สำหรับภายนอกโควตาสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม⁴⁹ และนอกจากนี้มาตรการดังกล่าวยังมีลักษณะการกำหนดเงื่อนไขแบบการจำกัดตามลักษณะผู้นำเข้า (Agency restrictions) ซึ่งจำกัดผู้นำเข้าต้องเป็นโรงงานสกัดหรือโรงกลั่นน้ำมันปาล์มหรือน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มหรือนิติบุคคลที่มีประวัติประกอบกิจการการค้าน้ำมันปาล์มหรือน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม และต้องจดทะเบียนเป็นผู้นำเข้าสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กรมการค้าต่างประเทศกำหนด ตามที่ได้แสดงไว้ในเงื่อนไขที่ 1)

ทั้งนี้ สอดคล้องกับ Grosso (2002) ที่ได้ระบุว่าลักษณะการกำหนดลักษณะดังกล่าวเป็นไปเพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายซึ่งในที่นี้ก็คือ กลุ่มผู้ผลิตเป็นสำคัญ ซึ่งได้แก่ โรงสกัด และโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม นอกจากการกำหนดคุณสมบัติผู้นำเข้า ยังมีข้อกำหนดอื่นๆด้วย อาทิ การกำหนดให้ผู้นำเข้าแจ้งวัตถุประสงค์การนำเข้า การแสดงหลักฐานการซื้อขาย หลักฐานการชำระเงิน หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าจากประเทศส่งออก ด้านศุลกากรนำเข้า-ส่งออก สถานที่เก็บสินค้า รวมทั้งทำการตรวจสอบปริมาณในสถานที่เก็บสินค้าทั้งก่อนและหลังนำเข้าและหลังการส่งออก การรายงานการนำเข้า-ส่งออก

⁴⁹ ถูกระบุใน ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจดทะเบียนเป็นผู้นำเข้าสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม สำหรับภายนอกโควตา พ.ศ.2546 ประกาศ ณ วันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2546

ขณะที่โรงสกัดและโรงกลั่นน้ำมันปาล์มเป็นผู้มีสิทธิในการนำเข้าน้ำมันปาล์มรวมถึงน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มนอกโควตา การนำเข้าน้ำมันปาล์มดังกล่าวช่วยทำให้ปริมาณอุปทานสินค้าน้ำมันปาล์มภายในประเทศสูงขึ้นซึ่งมีผลทำให้ราคาภายในประเทศลดลงด้วย ด้วยกลไกการส่งผ่านราคา (Price transmission) ระหว่างตลาดแต่ละระดับของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มซึ่งจะมีผลต่อราคาสินค้าขั้นกลางและราคาวัตถุดิบด้วยทำให้มีผลต่อรายได้ที่จะได้รับ โดยกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผลปาล์มซึ่งเป็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่และเพื่อให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวข้างต้นไม่ได้รับผลกระทบและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินมาตรการดังกล่าวด้วยความมุ่งหมายทางเศรษฐกิจดังที่ถูกระบุในประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การนำสินค้านำเข้าในราชอาณาจักร ฉบับที่ 19 (พ.ศ.2525) ประกาศ ณ วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2525 ว่าการดำเนินมาตรการดังกล่าวถูกดำเนินการ “เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันให้สามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่เหมาะสมและคุ้มครองอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ” มาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติที่ดำเนินในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยจึงถูกผูกมัดกับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ โดยเฉพาะมาตรการการกำหนดสัดส่วนการซื้อวัตถุดิบภายในประเทศ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการโยกย้ายผลตอบแทน (Rent) ในลักษณะแนวตั้ง หรือ Vertical rent shifting instrument ระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกผลปาล์ม โรงสกัดและโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม โดยเฉพาะการนำเข้าเพื่อการส่งออกถูกผูกมัดให้ผู้นำเข้าดังกล่าวต้องรับซื้อผลผลิตภายในประเทศด้วย

ดังแสดงตัวอย่างจาก มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง “ปัญหาขาดแคลนผลปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มดิบ” โดยมีมติ ณ วันที่ 11/01/54 โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้ “คณะรัฐมนตรีรับทราบมติคณะกรรมการการแก้ปัญหาปาล์มน้ำมันอย่างเป็นระบบในการพิจารณาภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) และเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2547 โดยที่ประชุมมีมติดังนี้ 1. การนำเข้านอกโควตาภายใต้ WTO เพื่อส่งออก ให้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการนำเข้า โดยให้ผู้นำเข้าต้องรับซื้อผลผลิตภายในประเทศเพื่อส่งออกด้วยเป็นปริมาณหรือเทียบตามสัดส่วนการแปรสภาพแล้วเป็นปริมาณไม่น้อยกว่าปริมาณน้ำมันปาล์มที่นำเข้าและต้องส่งออกน้ำมันปาล์มไปต่างประเทศเป็นปริมาณไม่น้อยกว่า 2 เท่าของปริมาณที่นำเข้าภายในเวลาที่กำหนด”

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่ามาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่มีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองผู้ผลิตและเกษตรกรในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สิ่งนี้สะท้อนจากลำดับการดำเนินมาตรการดังกล่าว โดยมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติเป็นมาตรการด้านการบริหารนำเข้าแรกที่ถูกใช้ในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การนำสินค้านำเข้าในราชอาณาจักร ฉบับที่ 19 (พ.ศ.2525) ประกาศ ณ วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2525 ต่อมามาตรการ

ดังกล่าวได้ถูกประกาศยกเลิกภายหลังที่ประเทศไทยได้ปฏิบัติตามพันธกรณีตามความตกลง การเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) ในการเปิดตลาดสินค้าเกษตร 23 รายการ ตามประกาศ กระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำเข้าน้ำมันปาล์มเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 111) พ.ศ.2539 โดยใช้ ระบบโควตาภาษี (Tariff rate quota: TRQ) เรียกเก็บภาษีศุลกากรขาเข้ากับน้ำมันปาล์มนำเข้าใน อัตราร้อยละ 20 สำหรับโควตาน้ำมันปาล์มนำเข้าขั้นต่ำที่ไทยต้องเปิดตลาด และร้อยละ 157.40 สำหรับน้ำมันปาล์มนำเข้านอกโควตา

แต่ต่อมาภายหลังการยกเลิกมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติพบว่าประเทศไทยได้ เปลี่ยนจากสถานภาพจากการเป็นผู้นำเข้าน้ำมันปาล์มสุทธิ (Net import) เป็นผู้ส่งออกสุทธิ (Net Export) โดยมีการส่งออกทั้งน้ำมันปาล์มดิบ น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ รวมปริมาณทั้งสิ้น 180,000 ตัน ในปีพ.ศ.2545 และมีปริมาณส่งออกสุทธิ 82,000 ตัน ในปี พ.ศ.2546 ตามที่แสดงในหนังสือ กระทรวงพาณิชย์ ค่วนที่สุด ที่ พณ 0409/1546 ลงวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2546

การเปลี่ยนสถานภาพดังกล่าวเป็นผลมาจากการลักลอบนำเข้าและการนำเข้าในรูปของ น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เพื่อนำมาแบ่งบรรจุแล้วส่งออก (Re-packing) ทำให้อุปทานน้ำมันปาล์ม บริสุทธิ์ภายในประเทศเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ส่วนแบ่งการตลาดทั้งตลาดภายในประเทศและตลาด ชายแดนของโรงงานกลั่นน้ำมันปาล์มลดลง ซึ่งมีผลกระทบทำให้ราคาผลปาล์มในประเทศลดลง ดังนั้นคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2546 ได้มอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์แก้ไข ปัญหาการนำเข้าน้ำมันปาล์ม โดยส่วนหนึ่งของแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว ได้มีการวางระบบ การนำเข้าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำเข้าน้ำมันปาล์มใน ราชอาณาจักร (ฉบับที่ 111) พ.ศ.2539 ด้วยการออกระเบียบกำหนดมาตรการในการนำเข้าและ นำเข้าเพื่อส่งออก สำหรับสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันปาล์มเนื้อในเมล็ดปาล์มนอกโควตา ตาม ประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำเข้าน้ำมันปาล์มในราชอาณาจักร พ.ศ.2546

การนำมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติกลับมาใช้ใหม่ภายหลังการยกเลิกแสดงให้เห็น ถึงความสำคัญและประสิทธิผลของมาตรการดังกล่าวในความมุ่งหมายทางเศรษฐกิจของประเทศ

6.3 มาตรการกึ่งผูกขาด (Monopolistic measure)

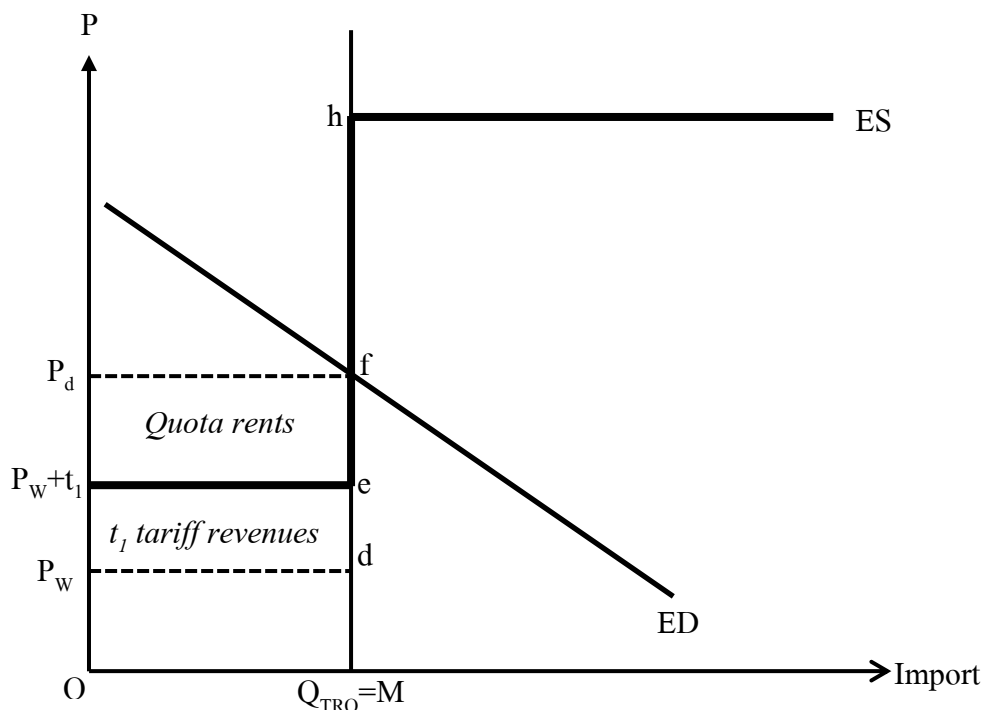
The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) ได้นิยามว่าเป็น มาตรการสร้างสถานการณ์กึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (A monopolistic situation) ให้เกิดขึ้นภายในตลาด สินค้านำเข้าด้วยการให้สิทธิพิเศษเฉพาะแต่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเท่านั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทางด้านสังคมหรือด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ UNCTAD ซึ่งจำแนกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีตามผลของการ

บิดเบือนการนำเข้าสินค้าเท่านั้นได้จำแนกมาตรการกีดขวางการค้าออกเป็น 2 มาตรการย่อย ซึ่งได้แก่ มาตรการย่อยแรก คือ การผูกขาดช่องทางการนำเข้า (Single channel for imports) ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวสินค้านำเข้าจำเป็นต้องถูกนำเข้าโดยองค์กรของรัฐ (State-owned agencies) หรือวิสาหกิจที่อยู่ภายใต้ควบคุมโดยรัฐ (State-controlled enterprises) หรือ กลุ่มบุคคลที่ได้รับสิทธิการนำเข้าพิเศษเท่านั้น และมาตรการย่อยสุดท้าย คือ การบริการขั้นพื้นฐานโดยรัฐ (Compulsory national services) ซึ่งได้แก่ ระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งถูกผูกขาดการให้บริการโดยภาครัฐ เป็นต้น

กรณีการดำเนินมาตรการกีดขวางการค้าในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยพบว่าการผูกขาดช่องทางการนำเข้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มภายใต้การนำเข้าในโควตาภาษี (In-quota tariff regime) ภายใต้ระบบโควตาภาษี (Tariff rate quota regime: TRQ) ตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) โดยผลของการดำเนินมาตรการกีดขวางการค้าภายใต้ระบบโควตาภาษีขององค์การการค้าโลก (WTO) สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 6.4

ภาพที่ 6.4 การนำเข้าภายในโควตาภาษี (In-quota tariff regime) ในตลาดสินค้านำเข้า

ที่มา: ดัดแปลงจาก Gorter et al. (2004)

ภาพที่ 6.4 แสดงผลกระทบของมาตรการโควตาภาษีโดยอาศัยการวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วน ภายใต้ข้อสมมติว่าประเทศผู้นำเข้าที่ดำเนินระบบโควตาภาษีนำเข้าเป็นประเทศเล็ก โดยเส้นอุปทานสินค้านำเข้ามีค่าเป็นอนันต์ ณ ระดับราคาตลาดโลกคงที่ ซึ่งแสดงโดยเส้น

$(P_w+t_1)efhES$ และเส้นอุปสงค์สินค้านำเข้าเป็นฟังก์ชันของอุปสงค์ส่วนเกินภายในประเทศ หรือเส้น ED

ภายใต้ระบบโควตาภาษี (Tariff rate quotas: TRQ) จะประกอบเครื่องมือทางการค้า 3 ส่วน ซึ่งได้แก่ อัตราภาษีในโควตา (In-quota tariff: t_1) อัตราภาษีนอกโควตา (Over-quota tariff: t_2) และ โควตาสินค้า (A specified quota: Q_{TRQ}) (Carter และ Li , 2005)

หากมีปริมาณนำเข้าจริงไม่มากกว่าจำนวนโควตา Q หน่วยที่กำหนดไว้ ผู้นำเข้าจะต้องเสียภาษีในโควตาในอัตรา t_1 ต่อหน่วยสินค้าทำให้มีต้นทุนในการนำเข้าสินค้าทั้งหมดเท่ากับ P_w+t_1 ต่อหน่วยสินค้านำเข้า ซึ่งจะทำให้เส้นอุปทานสินค้านำเข้าเคลื่อนขึ้นด้านบนจากเส้นอุปทานสินค้านำเข้ากรณีที่มีการค้าเสรีตลอดช่วงปริมาณสินค้านำเข้าตั้งแต่ปริมาณ 0 ถึง Q_{TRQ} หน่วย เป็นเส้นอุปทานสินค้านำเข้าเส้นใหม่คือ $(P_w+t_1)e$ ภายใต้สถานการณ์การนำเข้าภายในโควตา Q_{TRQ} หน่วยจะทำให้รัฐบาลมีรายได้จากการเก็บภาษีในโควตาทั้งหมดเท่ากับสี่เหลี่ยม t_1 tariff revenues

หากสมมติให้มีอุปสงค์สินค้านำเข้าที่ถูกกำหนดจากอุปสงค์ส่วนเกินสินค้าภายในประเทศ (Domestic excess demand) มากพอที่จะทำให้มีปริมาณการนำเข้าสินค้ามีจำนวนเท่ากับระดับโควตาที่กำหนดไว้ หรือ $M = Q_{TRQ}$ หน่วย ณ ปริมาณสินค้านำเข้าดุลภาพที่เกิดขึ้นภายในตลาดสินค้านำเข้าของประเทศมีราคาเท่ากับ P_d ต่อหน่วยสินค้า ทั้งนี้ผู้นำเข้าจะต้องเสียภาษีในโควตาในอัตรา t_1 ต่อหน่วยสินค้าทำให้มีต้นทุนในการนำเข้าสินค้าทั้งหมดภายใต้การนำเข้าในโควตาภาษีเท่ากับ P_w+t_1 ต่อหน่วยสินค้านำเข้า ความแตกต่างระหว่างราคาสินค้านำเข้าภายในประเทศ (P_d) และ ต้นทุนในการนำเข้าสินค้าต่อหน่วยสินค้า (P_w+t_1) ก่อให้เกิดกำไรจากการนำเข้าในปริมาณโควตาภาษี (Quota rent) ในจำนวน 0 ถึง Q_{TRQ} หน่วย

กำไร (Quota rent) ที่เกิดขึ้นจากการนำเข้ดังกล่าวย่อมสร้างแรงจูงใจให้ผู้นำเข้าและผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆและด้วยสิทธิ์ในการนำเข้าในโควตาภาษีมีอยู่อย่างจำกัดภายใต้ปริมาณสินค้านำเข้าจำนวน Q_{TRQ} หน่วย ทำให้ต้องมีวิธีการแจกจ่าย หรือ มีวิธีการปันส่วน (Ration) สิทธิ์การนำเข้าโดยรัฐบาล

ทั้งนี้องค์การการค้าโลก (WTO) ได้จำแนกวิธีในการบริหารระบบโควตาภาษีซึ่งเป็นวิธีกระจายหรือปันส่วนสิทธิ์ในการนำเข้าในโควตาภาษี (In-quota tariff) (Skully, 2001) ออกเป็นวิธีที่แตกต่างกันทั้งหมด 10 วิธี ดังตารางที่ 6.4

ตารางที่ 6.4 ประเภทของวิธีบริหารระบบโควตาภาษี

รหัส	วิธีการบริหาร	คำอธิบาย
AT	Applied tariffs	วิธีนี้ไม่ได้มีการปันส่วนสิทธิการนำเข้าระหว่างผู้นำเข้า ทั้งนี้ผู้นำเข้าสามารถนำเข้าได้ไม่จำกัดปริมาณ ณ ระดับอัตราภาษีในโควตา (In-quota tariff rate) หรือระดับที่ต่ำกว่าในอัตราที่ใช้จริง
FC	First-come, First served	วิธีนี้กำหนดผู้ได้รับสิทธิในการนำเข้าภายในโควตาภาษีจากลำดับ (Order) การขอโควตา กล่าวคือ ผู้ที่มาขอโควตาก่อนจะได้รับสิทธินำเข้าภายในโควตาภาษีก่อน
LD	License on demand	วิธีจะปันส่วนสิทธิการนำเข้าตามปริมาณที่ยื่นในใบขออนุญาตนำเข้า (Import license) หากมีความต้องการนำเข้าทั้งหมดที่มากกว่าระดับโควตาสินค้าที่กำหนดไว้จะปันส่วนสิทธิในการนำเข้าด้วยการลดตามสัดส่วนที่ยื่นขอ
AU	Auctioning	วิธีนี้จะประกาศให้ผู้ต้องการนำสินค้าเข้าประเทศมาประมูลใบอนุญาตการนำเข้าและรัฐจะมอบใบอนุญาตให้ผู้ประมูลที่เสนอสูงที่สุด
HI	Historical importers	วิธีนี้จัดสรรสัดส่วนการนำเข้าตามการนำเข้าสินค้าดังกล่าวในช่วงอดีตที่ผ่านมา
ST	State trading	การนำเข้าสินค้าในโควตาภาษีทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ถูกผูกขาดสิทธิ์ดังกล่าวด้วยหน่วยงานของรัฐ
PG	Producer groups or associations	การนำเข้าสินค้าในโควตาภาษีทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ถูกผูกขาดสิทธิ์ดังกล่าวด้วยกลุ่มหรือสมาคมของผู้ผลิต
OT	Other	วิธีการบริหารระบบภาษีโควตาที่ไม่สอดคล้องกับประเภทของวิธีการบริหารข้างต้น
MX	Mixed allocation methods	วิธีการบริหารระบบภาษีโควตาที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีบริหารข้างต้นร่วมกันมากกว่า 1 วิธี
NS	Non-specified	ระบบโควตาภาษีที่ไม่สามารถระบุวิธีการบริหารได้

ที่มา: World Trade Organization(WTO)

ทั้งนี้หากจำแนกประเภทวิธีบริหารระบบโควตาภาษีข้างต้นตามผลการบิดเบือนทางการค้าตามการจำแนกของ Skully (2001) สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก เป็นกลุ่มวิธีจัดสรรตามกลไกตลาด (Market Allocation Method) ซึ่งได้แก่ วิธี Applied tariffs และวิธี Auctioning สองวิธีดังกล่าวเป็นวิธีที่ก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้าน้อยที่สุด ประเภทที่สอง เป็นกลุ่มวิธีจัดสรรกึ่งตลาด (Quasi-market allocation Method) ซึ่งได้แก่วิธี First-come, First served วิธี License on demand และวิธี Historical importers กลุ่มวิธีการบริหารนี้จะรวมกระบวนการสุ่ม (Random element) เข้ากับวิธีจัดสรรตามกลไกตลาด (Market Allocation Method) (Carter และ Li, 2005) ทำให้มีโอกาสที่นำเข้าสินค้าที่มีต้นทุนสูงโดยเมื่อเทียบกับสินค้านำเข้าในกลุ่มวิธีจัดสรรตามกลไกตลาด (Market Allocation Method) และประเภทสุดท้าย เป็นกลุ่มวิธีจัดสรรตามดุลยพินิจ (Discretionary Method) ซึ่งได้แก่ วิธี State trading และวิธี Producer groups or associations กลุ่มวิธีดังกล่าวก่อให้เกิดอำนาจตลาด (Market power) ส่งผลให้เกิดการบิดเบือนทางการค้าสูง ซึ่งเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด (Carter และ Li, 2005)

อย่างไรก็ตามวิธีการบริหารข้างต้นมักจะถูกผูกมัดกับเงื่อนไขที่ถูกกำหนดเพิ่มเติม เงื่อนไขดังกล่าวได้แก่ กำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ (Local content requirement: LCR) การจำกัดสัดส่วนการนำเข้าภายในโควตาภาษีต่อหน่วย (Limits on TRQ shares per allocation) หนังสือรับรองการส่งออก (Export certificates) และผลการดำเนินการค้าที่ผ่านมาในอดีต (Past trading performance)

กรณีการนำเข้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันปาล์มเนื้อในเมล็ดปาล์มภายในโควตาภาษีตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรขององค์การการค้าโลก (WTO) ของประเทศไทย พบว่า ใช้วิธี Mixed allocation methods ซึ่งเป็นวิธีการบริหารระบบภาษีโควตาที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีบริหารร่วมกันมากกว่า 1 วิธี สำหรับกรณีสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มใช้วิธี Applied tariffs และ วิธี State trading

ทั้งนี้วิธี Applied tariffs ซึ่งมีอัตราภาษีนำเข้าภายในโควตาสำหรับน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มที่อัตราร้อยละ 20 (สำนักมาตรการทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2554) ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ได้จำกัดปริมาณในการนำเข้าสินค้าและมีลักษณะเหมือนมาตรการภาษีศุลกากร (A pure tariff) (Carter และ Li, 2005) ขณะที่วิธีการค้าโดยรัฐ หรือ State trading ถูกนำมาใช้บริหารการนำเข้าภายในโควตาภาษี (In-Quota Tariff regime) โดยหน่วยงานของรัฐที่ได้รับสิทธิในการนำเข้าภายในโควตาภาษีดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียวได้แก่ องค์การคลังสินค้า (อคส.) โดยแสดงตาม “ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองแสดงการได้รับสิทธิชำระภาษีในโควตาตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) สำหรับสินค้า

น้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม ปี 2551 พ.ศ.2550” ประกาศ ณ วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 และจากภาพที่ 5.4 แสดงว่าองค์การคลังสินค้าจะเป็นผู้ได้รับกำไร(Quota rent) ในการนำเข้าสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มในปริมาณโควตา 4,860 ตัน (ปี พ.ศ.2551) หากมีอุปสงค์การนำเข้าที่สะท้อนถึงอุปสงค์ส่วนเกิน (Domestic excess demand) น้ำมันปาล์มภายในประเทศที่สูงพอ โดยกำไร (Quota rent) คือส่วนต่างระหว่างราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศและต้นทุนในการนำเข้าที่รวมอัตราภาษีในโควตา (In-quota tariff regime) ซึ่งเท่ากับร้อยละ 20 โดยอัตราภาษีในโควตาดังกล่าวมีอัตราต่ำกว่าอย่างมากเมื่อเทียบกับอัตราภาษีนอกโควตา (Out-of-quota tariff regime) ที่อัตราร้อยละ 143

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตว่าวิธีการบริหารระบบโควตาภาษีของสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มก่อนมีการระเบียบกระทรวงพาณิชย์ ณ วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2550 ยังได้ใช้วิธีบริหารแบบ Producer groups or associations โดยการนำเข้าน้ำมันปาล์มในโควตาภาษีทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ถูกผูกขาดสิทธิ์ดังกล่าวด้วยกลุ่มหรือสมาคมของผู้ผลิต ซึ่งก็คือ สมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม ดังตัวอย่าง มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28/11/2538 เรื่อง “ การนำเข้าน้ำมันปาล์มตามผูกพันองค์การการค้าโลก” ได้มีมติที่สำคัญคือ “เห็นชอบให้เพิ่มปริมาณการนำเข้าน้ำมันปาล์มในโควตาจากจำนวน 4,629 ตัน เป็น 15,000 ตันและนำเข้าให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2538 กับให้กำหนดอัตราภาษีนำเข้าน้ำมันปาล์มในโควตาร้อยละ 10 และให้สมาคมน้ำมันปาล์มเป็นผู้นำเข้าและจัดสรรให้สมาชิก”

นอกจากจะผูกพันตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) แล้ว น้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มยังผูกพันตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) อีกด้วยตาม “ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การนำเข้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มเข้ามาในราชอาณาจักรตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน พ.ศ.2548” ประกาศ ณ วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้นำน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มที่มีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศภาคีอาเซียนตามความตกลงการค้าเสรีอาเซียนที่มีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดแบบ ดี (Form D) เป็นสินค้าที่ถูกให้สิทธินำเข้าโดยองค์การคลังสินค้า (อคส.) แต่เพียงผู้เดียว โดยไม่ต้องชำระภาษีศุลกากรขาเข้า

ด้วยลักษณะการผูกขาดการนำเข้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) และความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) โดยองค์การคลังสินค้า (อคส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐถือว่าเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในประเภท มาตรการกึ่งผูกขาด (Monopolistic measure) ตามคำนิยามของ UNCTAD นอกจากนี้ยังพบว่ามาตรการกึ่งผูกขาดถูกนำมาใช้ร่วมกับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ ด้วยการผูกมัด

กับมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศดังกล่าวที่ได้จากมติคณะรัฐมนตรีในตารางที่ 6.5

ตารางที่ 6.5 มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับมาตรการกึ่งผูกขาด

วันที่มีมติ คณะรัฐมนตรี	เรื่อง	ประเด็นสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี
28/11/38	การทบทวนปริมาณ นำเข้าน้ำมันปาล์มและ เมล็ดถั่วเหลือง ปี พ.ศ. 2539	คณะรัฐมนตรีเห็นชอบและอนุมัติให้ดำเนินการตามมติ คณะกรรมการถั่วเหลืองและพืชน้ำมันอื่น โดยให้ขยาย เวลานำเข้าน้ำมันปาล์มดิบ(จากกำหนดการวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2538)ให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ.2539 และให้กระทรวงพาณิชย์กำกับดูแลให้ผู้รับ โควตานำเข้าน้ำมันปาล์มและเมล็ดถั่วเหลืองปฏิบัติ ตามเงื่อนไขการรับซื้อผลผลิตภายในประเทศ
2/03/2542	มาตรการแก้ไขปัญหา น้ำมันปาล์มดิบมีราคา สูง	คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ขยายปริมาณนำเข้าน้ำมัน ปาล์มภายในโควตาภายใต้ข้อตกลงการค้าโลก(WTO) ปี พ.ศ.2542 จากจำนวน 4,731.67ตันเป็น 7,500 ตัน น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์และเก็บภาษีนำเข้าในโควตาร้อย ละ 0 โดยให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้นำเข้าและจัดสรร ให้สมาชิกสมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์มตามสัดส่วนการ รับซื้อวัตถุดิบภายในประเทศ โดยให้นำเข้าให้เสร็จสิ้น ภายในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2542
22/01/51	ขออนุมิตินำเข้าน้ำมัน ปาล์มเพื่อเพิ่มปริมาณ สต็อกสำรองในประเทศ	คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ ให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) นำเข้าน้ำมันปาล์มดิบใส (Crude Palm Olein) ปริมาณ 30,000 ตันโดยนำเข้า ภายใต้กรอบความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน(AFTA) รวมทั้งจัดสรรให้สมาชิกโรงกลั่นน้ำมันปาล์มตาม สัดส่วนการรับซื้อน้ำมันปาล์มดิบในประเทศปี พ.ศ. 2550 โดยจะต้องนำเข้าให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อผลผลิต ปาล์มที่จะออกสู่ตลาดมากตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2551

ตารางที่ 6.5 (ต่อ)

วันที่มีมติ คณะรัฐมนตรี	เรื่อง	ประเด็นสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี
11/01/54	ปัญหาขาดแคลนผล ปาล์มน้ำมันและน้ำมัน ปาล์มดิบ	คณะรัฐมนตรีรับทราบผลมติคณะกรรมการนโยบาย ปาล์มน้ำมันแห่งชาติที่เห็นชอบให้นำเข้าน้ำมัน ปาล์มดิบใส(Crude Palm Olein) จำนวน 30,000ตัน ภายใต้กรอบตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน(AFTA) และจัดสรรให้สมาชิกสมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม ตามสัดส่วนการรับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมันปาล์มดิบ ในประเทศปี พ.ศ.2553 โดยจะต้องนำเข้าให้เสร็จ สิ้นภายในเดือนมกราคม พ.ศ.2553เพื่อมิให้กระทบ ต่อราคาผลปาล์มในประเทศทั้งระบบ
8/02/54	มาตรการแก้ปัญหาการ ขาดแคลนผลปาล์ม น้ำมันและน้ำมันปาล์ม	คณะรัฐมนตรีรับทราบมติคณะกรรมการนโยบาย ปาล์มน้ำมันแห่งชาติในคราวประชุมเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554 ดังนี้ 1.เห็นชอบให้นำเข้าน้ำมันปาล์มดิบแยกไซ(Crude Palm Olein) ปริมาณ 120,000 ตัน โดยนำเข้าให้ เสร็จสิ้นภายในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2554 2.ให้องค์การคลังสินค้า(อคส.) เป็นผู้นำเข้าและ จัดสรรให้สมาชิกสมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์มตาม สัดส่วนการซื้อวัตถุดิบภายในประเทศ 3.ให้กระทรวงพาณิชย์บริหารจัดการนำเข้าน้ำมัน ปาล์ม ติดตามและรายงานผลการนำเข้าน้ำมันปาล์ม ให้คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ ทราบทุก 15 วัน

ที่มา: ก)สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0506/648 ลงวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2554

ข)สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีค่วนที่สุด ที่ นร 0506/2998 ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554

6.4 มาตรการการเก็บค่าธรรมเนียพิเศษการส่งออก (Export surcharge measure)

มาตรการการเก็บค่าธรรมเนียพิเศษการส่งออกเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ก่อให้เกิดการบิดเบือนการส่งออกสินค้าของประเทศซึ่งมีความแตกต่างกับมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติและมาตรการกีดกันผูกขาด ที่ทั้งสองมาตรการเป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดการบิดเบือนการนำเข้าสินค้า โดยการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ก่อให้เกิดการบิดเบือนการส่งออกสามารถถูกดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ที่หลากหลายทั้งเพื่อความมุ่งหมายด้านเศรษฐกิจและเพื่อความมุ่งหมายด้านสังคม

Kim (2010) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการดำเนินมาตรการดังกล่าวออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์แรกเพื่อเป็นแหล่งรายรับของรัฐบาล โดยเฉพาะเครื่องมือการจำกัดส่งออกในกลุ่มภาษีส่งออก วัตถุประสงค์ที่สองเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมปลายน้ำด้วยการแทรกแซงราคาตลาดวัตถุดิบขั้นต้นภายในประเทศให้ต่ำลง วัตถุประสงค์ที่สามเพื่อควบคุมระดับเงินเฟ้อภายในประเทศและรักษาระดับอุปทานสินค้าภายในประเทศเพื่อให้เพียงพอกับความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ (Food security) วัตถุประสงค์ที่สี่คือ เพื่อเพิ่มอัตรากำไร (Term of trade) ของประเทศ และวัตถุประสงค์สุดท้ายเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสังคม โดยเฉพาะการปกป้องสิ่งแวดล้อมหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศ

หากจะแบ่งแยกเครื่องมือที่ถูกใช้เพื่อจำกัดการส่งออก (Instruments of Export Restrictions) ตาม Piermartini (2004) สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มมาตรการย่อย ซึ่งได้แก่ กลุ่มแรกคือ ภาษีการส่งออก (Export taxes) กลุ่มที่สองคือ การห้ามส่งออก (Export bans) กลุ่มที่สามคือ การจำกัดการส่งออกโดยกฎระเบียบของรัฐ (Regulated exports) ซึ่งได้แก่ มาตรการการกำหนดโควตาส่งออกและการออกใบอนุญาตการส่งออก และกลุ่มสุดท้ายคือ การจำกัดการส่งออกด้วยการใช้เครื่องมือหลายมาตรการร่วมกัน

การเก็บค่าธรรมเนียพิเศษการส่งออกจัดเป็นเครื่องมือจำกัดการส่งออก (Instruments of Export Restrictions) ในกลุ่มภาษีการส่งออก (Export taxes) ตามการแบ่งแยกของ Piermartini (2004) ซึ่งมีความหลากหลายตามลักษณะเงื่อนไขที่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ ภาษีศุลกากรส่งออก (Export tariff) ค่าธรรมเนียการส่งออก (Export fees) ค่าใช้จ่ายในการส่งออก (Export charges) เป็นต้น อย่างไรก็ตามทุกเครื่องมือในการจำกัดการส่งออกในกลุ่มภาษีส่งออก (Export taxes) จะก่อให้เกิดต้นทุนในการส่งออกที่เพิ่มขึ้นและลดปริมาณการส่งออกสินค้าของประเทศ

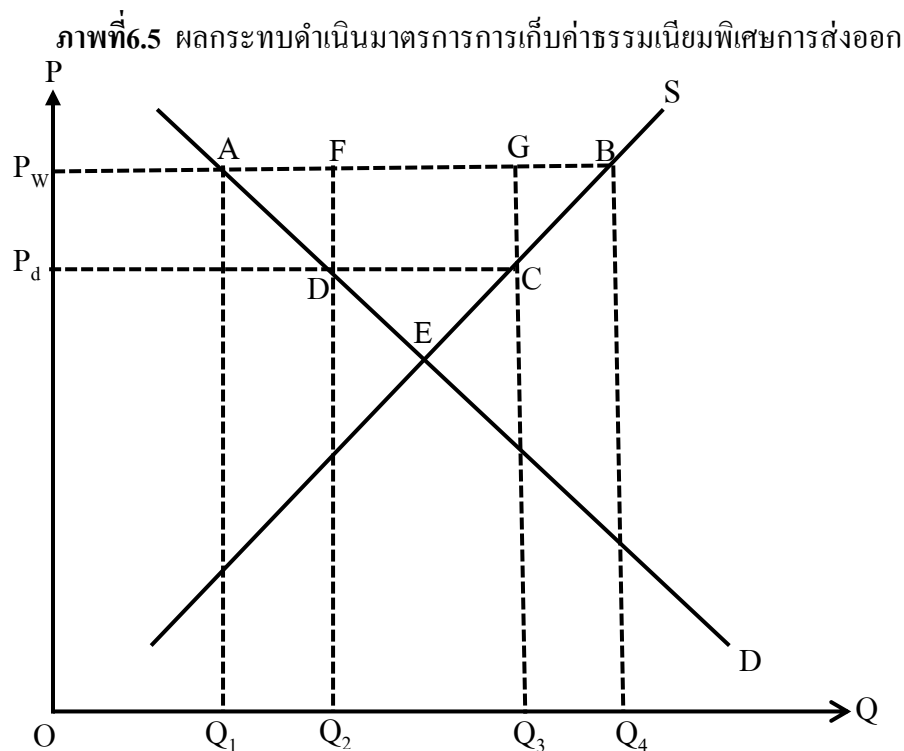
นอกจากนี้กลุ่มมาตรการภาษีส่งออกได้ถูกจำแนกเป็นมาตรการทางการค้าที่แตกต่างกันระหว่างข้อตกลงการค้าภูมิภาคและข้อตกลงการค้าพหุภาคี ยกตัวอย่างเช่น ข้อตกลงการค้าเสรี EU-Mexico ได้จำแนกมาตรการภาษีส่งออก (Export taxes) เป็นมาตรการภาษีศุลกากร (Tariff measure)

ตามลักษณะวิธีการใช้เครื่องมือทางการค้าดังกล่าวที่มีความคล้ายคลึงกับมาตรการภาษีศุลกากรนำเข้า (Import tariffs) ซึ่งตรงกันข้ามกับ ข้อตกลงการค้าพหุภาคี GATT และ ข้อตกลงการค้าเสรี NAFTA ที่ทั้งสองข้อตกลงการค้าต่างจำแนกกลุ่มมาตรการภาษีการส่งออก (Export taxes) เป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Kazeki, 2003) โดยงานศึกษานี้จะจำแนกกลุ่มมาตรการภาษีส่งออกดังกล่าวเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff measures) ตามการจำแนกของ GATT

เครื่องมือในกลุ่มมาตรการภาษีส่งออก รวมถึงค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออกสามารถถูกกำหนดได้ในหลายรูปแบบ ทั้งในรูปอัตราภาษีตามมูลค่า (Ad valorem tax) หรือถูกกำหนดในรูปภาษีต่อหน่วย (Specified tax) โดยผลของมาตรการภาษีส่งออกจะมีผลต่อปริมาณและราคาสินค้า รวมถึงสวัสดิการของประเทศขึ้นอยู่กับขนาดของประเทศที่ดำเนินมาตรการภาษีส่งออกในบริบทของสัดส่วนจำนวนสินค้าส่งออกของประเทศต่อสัดส่วนสินค้าส่งออกรวมของโลก (Kim, 2010) กล่าวคือ การดำเนินการมาตรการภาษีส่งออกประเทศขนาดใหญ่ นอกจากจะมีผลทำให้ราคาสินค้าที่ถูกเก็บภาษีส่งออกมีราคาภายในประเทศลดลงและมีจำนวนสินค้านำเข้าดังกล่าวภายในประเทศเพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีผลทำให้ราคาในตลาดโลกของสินค้านำเข้าดังกล่าวมีราคาสูงขึ้นจาก อำนาจตลาด (Market power) ที่มีอยู่ภายในตลาดโลก (Piermartini, 2004) จากฐานะการเป็นผู้ส่งออกรายสำคัญของโลก สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าสวัสดิการทางเศรษฐกิจสุทธิของประเทศขนาดใหญ่ที่มีการดำเนินมาตรการเก็บภาษีส่งออกอาจเพิ่มขึ้นเมื่อผลได้จากการที่ราคาตลาดโลกเพิ่มขึ้น หรืออัตรการการค้า (Term of trade) ดีขึ้น มากกว่าความสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจ (Deadweight loss) ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศขนาดเล็กที่มีการดำเนินการเก็บภาษีส่งออกจะได้รับผลเสียจากการสูญเสียเปล่าทางเศรษฐกิจ (Deadweight loss) ที่เกิดจากการบิดเบือนการจัดสรรทรัพยากรอย่างแน่นอนเมื่อการจำกัดการส่งออกของประเทศที่มีขนาดเล็กดังกล่าวไม่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงราคาตลาดโลกได้

ทั้งนี้กรณีประเทศไทยจัดเป็นประเทศเล็กในบริบทสัดส่วนการส่งออกน้ำมันปาล์มต่อปริมาณน้ำมันปาล์มส่งออกรวมในตลาดโลก ดังนั้นจึงขออธิบายผลของการดำเนินมาตรการภาษีส่งออกกรณีประเทศเล็กเท่านั้นภาพที่ 6.5

ที่มา: Reed, M.R. (2001)

หากสมมติให้ประเทศที่ดำเนินการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออกเป็นประเทศเล็ก ซึ่งการส่งออกของประเทศไม่มีอิทธิพลต่อราคาโลก ระดับราคาโลกจึงคงที่ที่ระดับ P_w ต่อหน่วยสินค้า เส้น D คือเส้นอุปสงค์และเส้น S คือเส้นอุปทานสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ จากภาพที่ 5.6 พบว่า ณ ระดับราคา OP_w ต่อหน่วยสินค้า ผู้ผลิตจะจำหน่ายสินค้าในปริมาณ OQ_4 หน่วย โดยแบ่งเป็นปริมาณที่ขายภายในประเทศเท่ากับ OQ_1 หน่วยและส่งออกไปยังตลาดโลกเท่ากับ Q_1Q_4 หน่วย

ต่อมาสมมติว่ารัฐต้องการจำกัดการส่งออกให้มีปริมาณน้อยลงกว่าการส่งออกในกรณีการค้าเสรี รัฐจึงใช้กลุ่มมาตรการภาษีส่งออกโดยจัดเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออกเท่ากับอัตรา $\frac{P_w P_d}{OP_d}$ ต่อหน่วยสินค้า ระดับราคาของผู้ส่งออกจะได้รับจากการจำหน่ายสินค้าส่งออกจะลดลงจาก OP_w ต่อหน่วยสินค้า เป็นราคาเท่ากับ OP_d ต่อหน่วยสินค้า ราคาขายที่ลดลงเป็นแรงจูงใจให้ผู้ผลิตสินค้าผลิตสินค้าจำนวนน้อยลงจากระดับ OQ_4 หน่วยเป็น OQ_3 หน่วย โดยปริมาณสินค้าที่ผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศจะเพิ่มขึ้นจากปริมาณเดิมเท่ากับ OQ_1 หน่วยเป็นปริมาณใหม่เท่ากับ OQ_2 หน่วย และส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศลดลงจากระดับ Q_1Q_4 หน่วยเป็นระดับ Q_2Q_3 หน่วย ดังแสดงจากภาพที่ 5.6 รายรับที่รัฐบาลจะได้รับจากการเก็บภาษีส่งออกจะมีมูลค่าเท่ากับปริมาณการส่งออก Q_2Q_3 หน่วย คูณกับภาษีส่งออกต่อหน่วยเท่ากับ $P_w P_d$ ซึ่งมีค่าเท่ากับพื้นที่สี่เหลี่ยม CDFG ทางด้านผู้บริโภครภายในประเทศจะสามารถบริโภคในปริมาณที่เพิ่มขึ้นจาก OQ_1 เป็น OQ_2 หน่วย จะทำให้ส่วนเกินผู้บริโภคเพิ่มขึ้นจากกรณีไม่ดำเนินการแทรกแซงเท่ากับ

พื้นที่ $P_W P_d AD$ ในส่วนของผู้ผลิตจะมีสวัสดิการที่ลดลงเนื่องจากราคาลดลงเท่ากับพื้นที่สี่เหลี่ยมคางหมู $P_W BCP_d$ โดยสุทธิสังคมโดยรวมจะมีการสูญเสียสวัสดิการทางสังคมเท่ากับ

$$P_W P_d AD - P_W BCP_d + CDFG = -(ADF + BCG)$$

โดยพื้นที่ BCG เป็นปริมาณความสูญเสียทางสังคมที่เกิดจากการผลิตที่น้อยเกินไปเมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่มีการแทรกแซง และพื้นที่ ADF เป็นปริมาณการสูญเสียที่เกิดจากผู้บริโภคภายในประเทศบริโภคสินค้ามากเกินไปในระดับที่เหมาะสม

กรณีอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มภายในประเทศไทยพบว่านอกจากจะมีการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่บิดเบือนการนำเข้าแล้วยังมีการดำเนินมาตรการที่บิดเบือนการส่งออกด้วยการใช้เครื่องมือในกลุ่มภาษีส่งออก (Export taxes) ซึ่งก็คือ ค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออก (Export surcharges) ในรูปอัตราภาษีตามมูลค่า (Ad valorem tax) ทั้งนี้วัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออก (Export surcharge) ภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มภายในประเทศไทยเป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมระดับเงินเฟ้อภายในประเทศและรักษาระดับอุปทานสินค้าภายในประเทศเพื่อให้เพียงพอกับความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ (Food security) เป็นสำคัญ

ทั้งนี้สาเหตุที่ระดับอุปทานน้ำมันปาล์มภายในประเทศลดลงเนื่องมาจากปัจจัยอัตราแลกเปลี่ยนเป็นสำคัญ กล่าวคือ ภายหลังปีพ.ศ.2540 ที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนจากโครงสร้างระบบอัตราแลกเปลี่ยนจากระบบอัตราแลกเปลี่ยนอิงตะกร้าเงิน (Basket Currencies) มาสู่ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว (Managed float) ทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงมากจากระดับเดิม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศโดยตรง เมื่อราคาของน้ำมันปาล์มที่นำเข้าจากต่างประเทศมีราคาสูงโดยเปรียบเทียบ ขณะที่ราคาน้ำมันปาล์มที่ส่งออกจากประเทศไทยมีราคาถูกโดยเปรียบเทียบ ทำให้ปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มจากประเทศไทยมีมากขึ้น (เรวดี เกษไชโย, 2542) อีกทั้งยังทำให้อุปทานน้ำมันปาล์มที่จะตอบสนองความต้องการภายในประเทศลดลงด้วย ปัจจัยดังกล่าวมีผลทำให้ราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นจากอุปทานที่ใช้ตอบสนองความต้องการภายในประเทศที่ลดลงดังที่แสดงในภาพที่ 5.6

เพื่อรักษาระดับราคาน้ำมันปาล์มที่อาจสูงขึ้นจนมีผลกระทบต่อครองชีพของผู้บริโภคและเพื่อเพิ่มอุปทานน้ำมันปาล์มภายในประเทศให้เพียงพอความต้องการภายในประเทศ รัฐจึงเข้ามาแทรกแซงโดยการใช้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษในอัตราตามมูลค่า (Ad valorem tax) ซึ่งกำหนด

ในอัตราร้อยละ 10 ของราคาส่งออก (F.O.B) ดังแสดงมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออกตามตารางที่ 6.6

ตารางที่ 6.6 มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับมาตรการการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออก

วันที่มีมติ คณะรัฐมนตรี	เรื่อง	ประเด็นสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี
10/02/41	การแก้ปัญหาน้ำมัน พืชขาด	คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้คณะกรรมการนโยบาย น้ำมันถั่วเหลืองและน้ำมันพืชอื่น รับข้อเสนอ กระทรวงพาณิชย์เกี่ยวกับการพิจารณากำหนด มาตรการแก้ไข โดยการใช้มาตรการชะลอการ ส่งออกน้ำมันปาล์มโดยจำกัดโควตาการส่งออก หรือเก็บค่า Premium หรือการใช้นโยบายนำเข้า น้ำมันปาล์มโดยเสรี ไปกำหนดมาตรการแก้ไข ปัญหาการขาดแคลนน้ำมันพืชที่เหมาะสม แล้ว เสนอคณะรัฐมนตรีโดยด่วน
24/02/41	การกำหนดมาตรการ แก้ไขปัญหาการขาด แคลนน้ำมัน	คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและอนุมัติให้ดำเนินการ ต่อไปนี ตามที่กระทรวงพาณิชย์นำเสนอ ดังนี้ 1.การนำเข้าน้ำมันปาล์ม ในห้องการค้าคลังสินค้านำเข้า น้ำมันปาล์มชนิด Crude palm olein จำนวน 12,000 ตัน หรือน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ชนิดที่บริโภคได้ ปริมาณเทียบเท่าให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 15/04/41 ในอัตรานำเข้าร้อยละ 0 ตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมี มติ และให้ดำเนินการเพื่อจำหน่ายในราคาที่ เหมาะสม

ตารางที่ 6.6 (ต่อ)

วันที่มีมติ คณะรัฐมนตรี	เรื่อง	ประเด็นสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี
		2.การเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ออกประกาศกำหนดน้ำมัน ปาล์มดิบ (Crude palm oil) เป็นสินค้าควบคุมการ ส่งออก และให้จัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษใน อัตราร้อยละ 10 ของราคาส่งออก (F.O.B) ตั้งแต วันที่มีมติ ครม. จนถึง 31/05/41 และนำเข้ากองทุน ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศเพื่อรองรับการ เปิดตลาดน้ำมันปาล์มตามข้อตกลง AFTA
02/03/42	มาตรการแก้ไขปัญหา น้ำมันปาล์มดิบมีราคาสูง	คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ขยายนำเข้าน้ำมัน ปาล์มภายใต้ WTO ปี พ.ศ.2542 จาก 4,731.67 ตัน เป็น 7,500 ตันน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ และเก็บ ภาษีนำเข้าในโควตาอัตราร้อยละ 0 ในห้วงการ คลังสินค้าเป็นผู้นำเข้าและจัดสรรให้สมาชิก สมาคมโรงกลั่นน้ำมันปาล์ม โดยนำเข้าให้เสร็จ สิ้นภายใน 31/03/42 ละให้กระทรวงพาณิชย์ดูแล ราคาปาล์มสดไม่ให้ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 4 บาท และน้ำมันปาล์มดิบราคาไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 26 บาท รวมทั้งให้น้ำมันปาล์มดิบเป็นสินค้าที่ต้อง เสียค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออกตั้งแต่วันที่ มีมติถึง 31/12/42 ในอัตราร้อยละ 10 ของราคา ส่งออก(F.O.B)
25/05/42	มาตรการแก้ไขปัญหา ราคาผลปาล์มตกต่ำ	คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ยกเลิกการจัดเก็บ ค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบ ร้อยละ 10 ของราคาส่งออก(F.O.B) ตามมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 02/03/42 ตามที่กระทรวง พาณิชย์เสนอ

จากข้อมูลในตารางข้างต้นได้ให้ข้อสังเกตหลายประการ ประการแรก คือ การแทรกแซงด้วยการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออกภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยแม้จะส่งก่อให้เกิดความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจ (Dead weight loss) เท่ากับพื้นที่ ADF+BCG ดังแสดงจากภาพที่ 5.6 แต่รัฐบาลยังคงใช้ดำเนินมาตรการดังกล่าว ทั้งนี้เกิดจากการให้น้ำหนักความสำคัญกับบุคคลแต่ละกลุ่มภายในระบบเศรษฐกิจอย่างไม่เท่าเทียมกันในการดำเนินนโยบายแทรกแซงโดยรัฐบาล กล่าวคือ ในกรณีการแทรกแซงตลาดน้ำมันปาล์มของประเทศไทยด้วยการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออกนั้น รัฐบาลให้ความสำคัญกับผลได้ที่ผู้บริโภคจะได้รับเพิ่มขึ้นจากการแทรกแซงมากกว่าผลเสียที่ผู้ผลิตน้ำมันปาล์มรวมถึงเกษตรกรผลปาล์มสดจะได้รับผลกระทบจากการแทรกแซงมาตรการดังกล่าว

ประการที่สอง พบว่าการดำเนินมาตรการค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออกถูกใช้ร่วมกับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่บิดเบือนการนำเข้าอื่นด้วยเพื่อเพิ่มอุปทานน้ำมันปาล์มที่จำหน่ายภายในประเทศให้เพิ่มขึ้น มาตรการดังกล่าวคือ มาตรการกึ่งผูกขาด (Monopolistic measure) ดังแสดงในมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง การกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำมัน เมื่อวันที่ 24/02/41 ที่กำหนดให้ให้ห้องการค้าคลังสินค้านำเข้าน้ำมันปาล์มชนิด Crude palm olein จำนวน 12,000 ตัน หรือน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ชนิดที่บริโภคได้ปริมาณเทียบเท่าให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 15/04/41 ในอัตรานำเข้าร้อยละ 0 แต่เพียงผู้เดียว

ประการที่สาม พบว่าการดำเนินมาตรการค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออกเป็นเพียงมาตรการที่ถูกดำเนินเพียงชั่วคราวเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากความผันผวนด้านปริมาณที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน

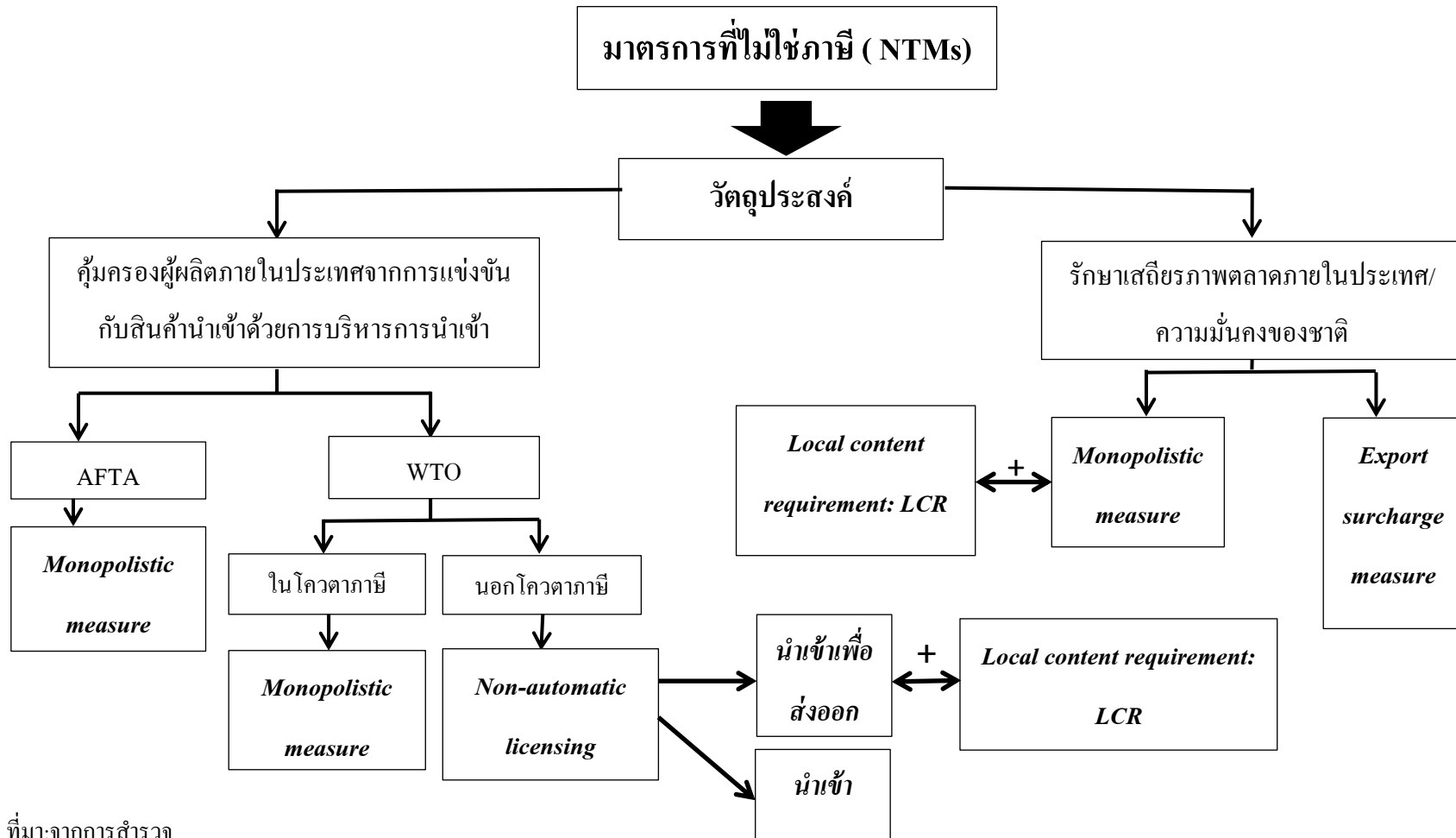
และประการสุดท้ายคือ พบว่า ทั้งประเทศไทย รวมทั้งประเทศผู้ผลิตน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลกอย่างเช่น ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศมาเลเซียต่างดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่บิดเบือนการส่งออกในกลุ่มภาษีส่งออก (Export taxes) ภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศตัวเองเหมือนกัน แต่แตกต่างกันในวัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการดังกล่าว กล่าวคือ ประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการดังกล่าวเพื่อควบคุมระดับเงินเฟ้อภายในประเทศและรักษาระดับอุปทานสินค้าภายในประเทศเพื่อเกิดความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ (Food security) เป็นสำคัญ โดยจะยกตัวอย่างกรณีของประเทศอินโดนีเซียตาม Piermartini (2004) รัฐบาลประเทศอินโดนีเซียได้เก็บภาษีส่งออกทั้งในน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันบริสุทธิ์ในปี ค.ศ. 1994 เพื่อควบคุมระดับเงินเฟ้อภายในประเทศ โดยสาเหตุที่รัฐบาลได้เลือกใช้มาตรการดังกล่าวมาจากเหตุผลดังนี้ ประการแรก คือ ภาษีส่งออก (Export taxes) จะลดราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศ ซึ่งจะมีผลควบคุมระดับเงินเฟ้อบางส่วนที่เกิดจากราคาในตลาดโลกที่สูงขึ้น

ประการที่สอง คือ การเก็บภาษีส่งออกในสินค้าขั้นต้น (Primary goods) จะมีส่วนในการลดต้นทุนในการผลิตสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศมาเลเซียที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ภาษีส่งออกในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมปลายน้ำที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มด้วยการแทรกแซงราคาตลาดวัตถุดิบขั้นต้นภายในประเทศให้ต่ำลง ทั้งนี้รัฐบาลมาเลเซียมีเจตนาสร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิตภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มมุ่งที่จะผลิตผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มแปรรูป (Processed palm oils) ที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Value Added) มากขึ้น แทนการผลิตน้ำมันปาล์มดิบ

โดย Gopal (2001) ได้ชี้ให้เห็นปัจจัยที่ทำให้รัฐบาลมาเลเซียประสบความสำเร็จในการสร้างแรงจูงใจกับผู้ผลิตภายในอุตสาหกรรมดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากการดำเนินการเก็บภาษีส่งออกในน้ำมันปาล์มดิบ (Crude palm oil) ควบคู่ไปกับการยกเว้นภาษีส่งออก (Export duty exemptions) ในผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มแปรรูป (Processed palm oils) ความแตกต่างของวัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าทั้งประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียต่างได้ใช้เครื่องมือกลุ่มภาษีส่งออกเป็นเครื่องมือในการแทรกแซงเพื่อมุ่งการทดแทนการนำเข้า (Import Substitution Interventions) ขณะที่ประเทศมาเลเซียแทรกแซงเพื่อมุ่งการส่งออก (Export Oriented Interventions) เป็นสำคัญ (Rasiah และ Shahrin, 2006)

ทั้งนี้สามารถสรุปมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งหมดในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยจากการสำรวจได้ดังภาพที่ 6.6 โดยแบ่งแยกตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการฯ

ภาพที่ 6.6 สรุปมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ถูกใช้ภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย

ที่มา:จากการสำรวจ

บทที่ 7

วิธีการศึกษา

ส่วนนี้เป็นการใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) เพื่อมุ่งตอบคำถามข้อที่ 2 และ ข้อที่ 3 โดยสามารถแบ่งเป็นสองส่วน คือ 1. ขั้นตอนประมาณอัตราภาษีเทียบเท่ามาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มประเทศไทยและ 2. ขั้นตอนวิเคราะห์ผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

7.1 การประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มประเทศไทย

งานศึกษานี้ได้ใช้วิธีการต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 วัดขนาดของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มดิบประเทศไทย ซึ่งท้ายที่สุดงานศึกษาชิ้นนี้ได้เลือกใช้วิธีการเปรียบเทียบราคา (Price-Comparison measure) เพื่อประมาณขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจากส่วนต่างระหว่างข้อมูลราคาสินค้าภายในประเทศ (ราคาค้าส่ง) และราคาอ้างอิงของสินค้านิดเดียวกันในต่างประเทศ ตามวิธีของ Bradford (2005) ซึ่งวิธีดังกล่าวมีข้อได้เปรียบเมื่อเทียบกับวิธีการเปรียบเทียบราคาวิธีอื่น นั่นคือวิธีดังกล่าวได้กำจัดส่วนต่างของราคาที่เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยอื่นๆ เช่น ส่วนเหลือของการค้าและภาษีศุลกากร ทำให้อัตราภาษีเทียบเท่าที่ได้มาจากอิทธิพลของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรเท่านั้น

หากเปรียบเทียบการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าด้วยข้อมูลราคาดังกล่าวกับวิธีการเปรียบเทียบราคาจากส่วนต่างระหว่างราคาของสินค้านำเข้าที่รวมต้นทุนการผลิต (Cost) ค่าระวาง (Freight) และค่าประกันภัย (Insurance) หรือ C.I.F Price และ ราคาสินค้าที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าภายในประเทศ ดังเช่นตามวิธีของ WTO Price Gap⁵⁰ ซึ่งแสดงอยู่ใน Annex 5 of the WTO Agreement on Agriculture(AA) และ WTO Text ด้วยการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าจากข้อมูลราคา C.I.F น้ำมันปาล์มนำเข้า(ดิบ/บริสุทธิ์) ตาม Harmonize System Code ปี 2007 จำนวน 11 หลัก คือ 1511.10.00.000 กับ 1511.90.90.000 ตามลำดับ พบว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศไทยก่อให้เกิด A Downward Bias กล่าวคือ ความแตกต่างระหว่างราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยและราคา C.I.F ต่อหน่วยของน้ำมันปาล์มดิบนำเข้า (Unit Price) มีอัตราน้อยกว่าศูนย์ต่อหน่วยน้ำมันปาล์ม กล่าวคือ ราคาน้ำมันปาล์มดิบที่ซื้อขายภายในประเทศไทยถูกกว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบนำเข้า ซึ่งเป็นราคาที่รวมต้นทุนการผลิต ค่าระวางและค่าประกันภัย สิ่งนี้เกิดขึ้นเมื่อไม่สามารถประมาณ

---

⁵⁰ ตัวอย่างงานศึกษาที่ใช้การเปรียบเทียบราคา (Price comparison) ตามวิธี WTO Price Gap คือ งานศึกษาของ José Luis Pérez Sánchez (2004).

อัตราภาษีเทียบเท่าได้ตามประเภทและคุณภาพน้ำมันปาล์มดิบได้⁵¹ เมื่อความแตกต่างในคุณภาพดังกล่าวมีผลต่อการระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบที่แตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่ายังเกิดความไม่สอดคล้องระหว่างข้อมูลมูลค่าการนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยและข้อมูลมูลค่าการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซียตามรายปีจากฐานข้อมูลที่สามารถเข้าถึง เช่น ฐานข้อมูล Global Trade Atlas

ขณะเดียวกันหากเปรียบเทียบกับ วิธีใช้เกณฑ์ผลกระทบด้านปริมาณ (Quantity-Impact Measures) พบว่าวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มตามวิธีใช้เกณฑ์ผลกระทบด้านปริมาณตามแบบจำลองกราวิตี (Gravity Model) ยังมีความไม่เหมาะสมกับการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าในกรณีสินค้าน้ำมันปาล์มดิบ เนื่องจากมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ใช้กับน้ำมันปาล์มดิบเป็นมาตรการการจำกัดด้านปริมาณที่มีมูลค่าการนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบเพียงเฉพาะบางเวลาเท่านั้น อีกทั้งขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่วัดโดยวิธีดังกล่าวอยู่ในรูปของปริมาณการค้าที่จำเป็นต้องแปลงให้อยู่ในรูปของอัตราภาษีเทียบเท่าเพื่อนำอัตราภาษีดังกล่าวไปใช้ในการศึกษาผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มนำเข้าที่มีต่อเศรษฐกิจไทยโดยใช้แบบจำลอง GTAP

นอกจากนี้หากเปรียบเทียบวิธีดังกล่าวกับวิธีประมาณขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีด้วยวิธีทางเศรษฐมิติ (Price-Based Econometric Method) จากข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มดิบซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือนตั้งแต่ปี พ.ศ.2546-2555 ถึงแม้จะมีข้อดีเมื่อเทียบกับวิธีการเปรียบเทียบราคาเมื่อสามารถใช้วิธีทางเศรษฐมิติประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของแต่ละรายมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี⁵² ดังเช่น การหาความสัมพันธ์ระยะยาวและระยะสั้นตามแบบจำลอง Co-integration และ Error correction ระหว่างราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย และตัวแปรอธิบายต่างๆ ซึ่งได้แก่ ราคาผลปาล์ม ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ราคาน้ำมันถั่วเหลืองบริสุทธิ์⁵³ ราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย ปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบ ณ สิ้นเดือน และผลของการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีแต่ละมาตรการ⁵⁴ ซึ่งได้แก่ มาตรการกึ่งผูกขาด มาตรการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ และมาตรการกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ รวมถึงมาตรการอื่นๆนอกเหนือมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

⁵¹ ยกตัวอย่าง เช่น น้ำมันปาล์มดิบเกรดเอและน้ำมันปาล์มดิบเกรดบี

⁵² ขณะที่อัตราภาษีเทียบเท่าด้วยวิธีการเปรียบเทียบราคาที่ประมาณได้เป็นผลรวมของการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งหมดของน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย

⁵³ น้ำมันถั่วเหลืองบริสุทธิ์เป็นสินค้าทดแทนน้ำมันปาล์ม

⁵⁴ แสดงดังในภาคผนวกที่ แสดงในภาคผนวกที่ ข หน้า 214

ซึ่งคือ มาตรการจัดซื้อโดยรัฐ⁵⁵ (Government Procurement) ที่มีผลต่อราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศ ที่แทนด้วยตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) รายมาตรการฯ พบว่า นอกจากผลของการดำเนินมาตรการแต่ละมาตรการดังกล่าวจะไม่มีความสัมพันธ์กับราคาน้ำมันปาล์มดิบในระยะสั้นเนื่องจากน้ำมันปาล์มดิบเป็นสินค้าที่มีลักษณะที่เน่าเสียยากและ มีการบริหารระบบปริมาณสินค้าคงคลังของตลาดน้ำมันปาล์มภายในประเทศไทยให้อยู่ในระดับที่คล่องตัวด้วย Buffer Stock⁵⁶ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการผลิตและความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศทั้งด้านการบริโภค ภาคอุตสาหกรรมและภาคพลังงานทดแทนแล้ว ยังพบว่าอัตราภาษีเทียบเท่าบางมาตรการในแบบจำลองดุลยภาพในระยะยาว (Co-integration Regression) ไม่เป็นผลประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าที่สะท้อนวัตถุประสงค์คุ้มครองเกษตรกรและผู้ผลิตภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยที่แสดงถึงการกีดกันสินค้านำเข้า ยกตัวอย่างเช่น อัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการกึ่งผูกขาดซึ่งเป็นมาตรการที่ถูกนำมาใช้ในการบริหารการนำเข้าภายใต้ความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลกในส่วนของกรนำเข้าในโควตาภาษีและใช้ในการบริหารการนำเข้าภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนมีอัตราภาษีเทียบเท่าที่น้อยกว่าศูนย์ สิ่งนี้อาจเกิดขึ้นเนื่องจากผลอัตราภาษีเทียบเท่าเป็นผลจากการใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อวัตถุประสงค์รักษาเสถียรภาพด้านราคาและปริมาณน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศไทยเป็นสำคัญ

อีกทั้งยังเกิดปัญหาการขาดแคลนข้อมูลตัวแปรอธิบายที่สำคัญบางตัว ซึ่งก็คือ ข้อมูลปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศ ซึ่งเป็นข้อมูลปริมาณน้ำมันข้อมูลปาล์มดิบสุทธิ⁵⁷ ที่มี

⁵⁵ กรณีการดำเนินมาตรการการจัดซื้อโดยรัฐในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย พบว่าถูกดำเนินการเป็นครั้งคราวเพื่อแก้ปัญหาความผันผวนด้านราคาที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล (Seasonal price variability) อันเนื่องมาจากราคาผลปาล์มตกต่ำโดยเฉพาะ ด้วยลักษณะของราคาผลปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรจะได้รับมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงตามปริมาณผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ได้ในแต่ละฤดูกาลมีความแตกต่างกัน กอปรกับด้วยลักษณะสภาพพื้นฐานของผลปาล์มสดไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน ต้องผ่านกระบวนการสกัดเป็นน้ำมันปาล์มดิบภายใน 24 ชั่วโมง (สุกัลยา กาเซ็ม, 2546)

⁵⁶ ตามหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ค่วนที่สุด ที่ พณ 0404/72 ลงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ.2544 ระบุว่า ระดับปริมาณน้ำมันปาล์มคงคลังที่อยู่ในระดับคล่องตัว หรือ ปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มระดับปกติ ควรอยู่ที่ระดับ 120,000 -150,000 ตัน(Buffer Stock) ในกรณีที่ปริมาณน้ำมันสต็อกน้ำมันปาล์มต่ำกว่าระดับ 120,000 ตัน ถือว่าเป็นระดับสต็อกน้ำมันปาล์มเข้าขั้นวิกฤต(Critical Stock) ที่มีความจำเป็นต้องให้มีการนำเข้าเพื่อรักษาเสถียรภาพตลาดน้ำมันปาล์มภายในประเทศ

⁵⁷ สต็อกน้ำมันปาล์มดิบ หรือ ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบสุทธิ ณ สิ้นเดือนในระบบอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม คือ ผลรวมของจำนวนน้ำมันปาล์มดิบที่มีอยู่สต็อกน้ำมันปาล์มดิบคงเหลือจากเดือนก่อนหน้า ปริมาณการ

อยู่ภายในระบบอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย ณ เวลาขณะนั้น ที่เพิ่งเริ่มเก็บข้อมูล ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2546-2555 เท่านั้น โดยกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ดังนั้นหากมีการละเลยตัวแปรอธิบายที่สำคัญบางตัว เช่น ข้อมูลปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบ เพื่อเพิ่มจำนวนข้อมูลอนุกรมเวลาให้ครอบคลุมช่วงเวลาทั้งที่มีการดำเนินและไม่ดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีให้มากขึ้นอาจทำให้เกิดปัญหาแบบจำลองที่ผิดพลาดเนื่องจากความผิดพลาดที่เรียกว่า ความผิดพลาดจากการละตัวแปรที่เกี่ยวข้อง (Omitting a Relevant Variables or Underfitting a Model) ซึ่งมีผลให้อัตราภาษีเทียบเท่าที่ที่ประมาณ ได้มีความเอนเอียงและทำให้ช่วงความเชื่อมั่นและกระบวนการทดสอบสมมติฐานที่ใช้โดยปกติให้บทสรุปที่ผิดพลาดเกี่ยวกับนัยสำคัญทางสถิติของอัตราภาษีเทียบเท่าที่ประมาณการได้

7.1.1 ข้อสมมติภายใต้วิธีการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่า

1. ผู้บริโภคสินค้าจะซื้อสินค้าแต่ละชนิด ณ ระดับราคาผู้ซื้อ (Purchasers' price: P^C) ขณะที่ผู้ผลิตขายสินค้าที่ระดับราคาผู้ผลิต (Producers' price: P^P) โดย United Nations (1999) ได้ให้ค่านิยามระดับราคาทั้งสองดังนี้

ราคาผู้ซื้อ (Purchasers' price) คือ มูลค่าต่อหน่วยสินค้าและบริการที่รวมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับส่วนเหลือการค้าและการขนส่งที่เกิดขึ้นเพื่อใช้ในการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการแก่ผู้ซื้อ ณ เวลาและสถานที่นั้น ทั้งนี้ราคาผู้ซื้อจะไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่มที่สามารถลดหย่อนได้ (Deductible Value Added Taxes)

ราคาผู้ผลิต (Producers' price) คือมูลค่าต่อหน่วยสินค้าและบริการที่ผู้ผลิตได้รับจากการขายสินค้าและบริการดังกล่าวแก่ผู้ซื้อ ซึ่งไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับส่วนเหลือการค้าและการขนส่ง นอกจากนี้ยัง United Nations, (1999) ได้ให้นิยามอีกหนึ่งระดับราคา ซึ่งก็คือ ราคาพื้นฐาน (Basic prices) เป็นมูลค่าต่อหน่วยสินค้าและบริการที่ผู้ผลิตได้รับ โดยราคาดังกล่าวเป็นมูลค่าที่รวมต้นทุน และการอุดหนุนที่หักออกจากมูลค่าภาษีของสินค้าที่ต้องชำระ เช่น ภาษีสรรพสามิต (Excise tax) ฯลฯ ทั้งนี้สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 6.1

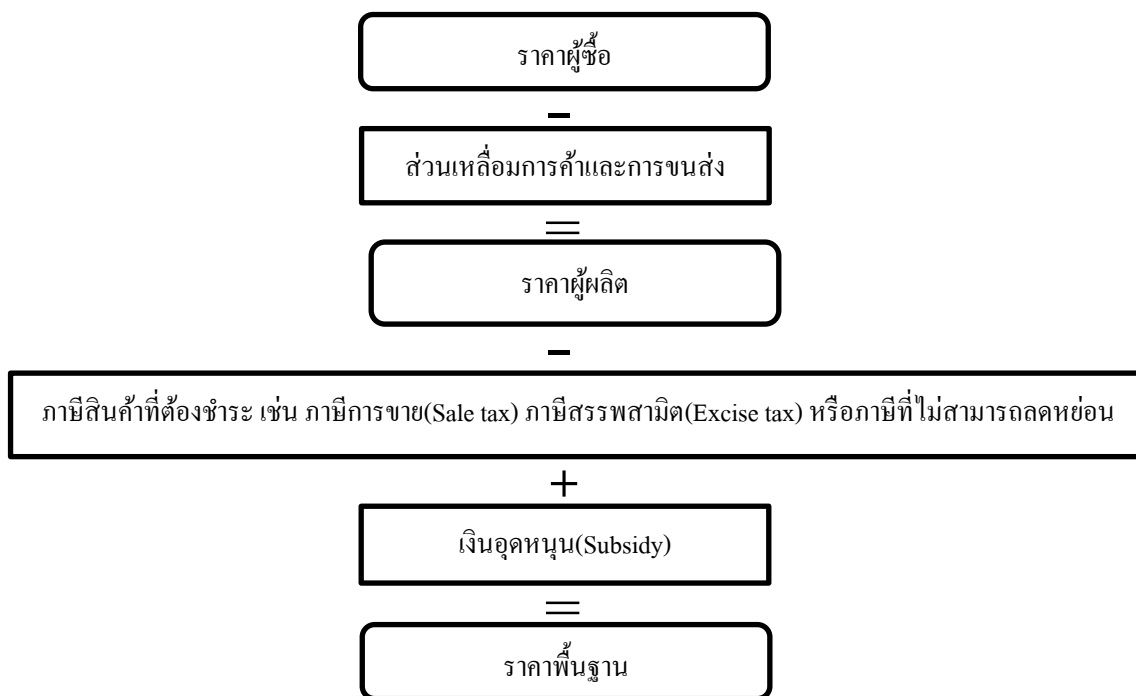
2. มีราคาผู้ซื้อของสินค้าชนิดเดียวกันในแต่ละประเทศทั้งหมดคือ P_{i1}^C และ P_{i2}^C

3. มีราคาผู้ผลิตของสินค้าชนิดเดียวกันในแต่ละประเทศทั้งหมดคือ P_{i1}^P และ P_{i2}^P

ผลิตน้ำมันปาล์มดิบ และปริมาณการนำเข้า หักออกจาก ผลรวมของความต้องการใช้ภายในประเทศ(บริโภคโดยตรง+อุตสาหกรรมอื่น+การผลิต ไป โอดีเซล) และการส่งออก

ภาพที่ 7.1 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาประเภทต่างๆ

ที่มา: United Nations, (1999)

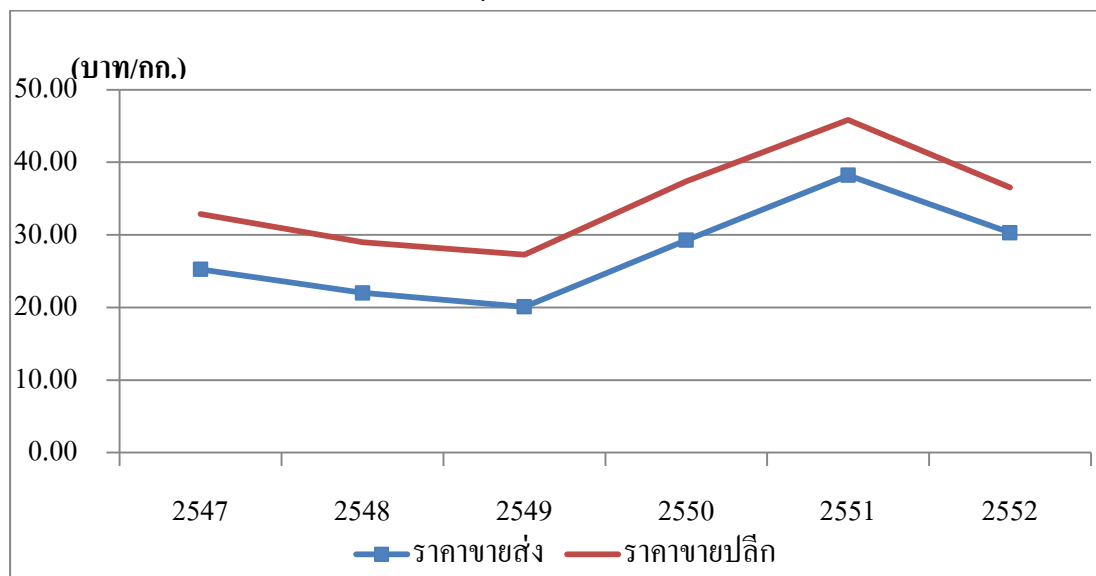
4. ประเทศจะนำเข้าสินค้าจากประเทศที่มีราคาส่งออกสินค้าที่ต่ำสุด ซึ่งในงานศึกษาชิ้นนี้ กำหนดใช้ราคาน้ำมันปาล์ม (ดิบ/บริสุทธิ์) ของประเทศมาเลเซียเป็นราคาเปรียบเทียบ เนื่องจากประเทศมาเลเซียเป็นผู้ส่งออกน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลกจากความสามารถแข่งขันด้านราคาที่มีอยู่

5. i หมายถึง ชนิดของสินค้า โดยที่ 1 หมายถึง น้ำมันปาล์มดิบ (Crude Palm Oil) และ 2 หมายถึง น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (Refined Bleached and Deodorized (RBD) Palm Olein)

6. j หมายถึง ประเทศ โดยที่ 1 คือ ประเทศมาเลเซีย และ 2 คือ ประเทศไทย

7. นอกจากนี้เนื่องด้วยเกิดการขาดแคลนข้อมูลส่วนเหลือภายในประเทศซึ่งประกอบด้วยส่วนเหลือการค้าส่ง ส่วนเหลือการค้าปลีก และต้นทุนการขนส่งภายในประเทศที่เกิดขึ้นในแต่ละระดับตลาดของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย รวมถึงอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มมาเลเซีย ที่ครบถ้วนและทันสมัยในแต่ละปี ทำให้การศึกษานี้จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตในแต่ละประเทศภายใต้ข้อสมมติว่าสินค้าทุกชนิดที่ผลิตจากอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มมีส่วนเหลือภายในประเทศที่เท่ากันและมีสัดส่วนเท่ากันตลอดช่วงระยะเวลาที่พิจารณาอัตราภาษีเทียบเท่า ภายใต้ข้อมูลสนับสนุนข้อสมมติข้างต้นส่วนหนึ่งดังนี้

ภาพที่ 7.2 ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (RBD Palm Olein) ณ ระดับราคาขายส่ง (Wholesale Price) และ ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ณ ระดับราคาขายปลีก (Retail Price)

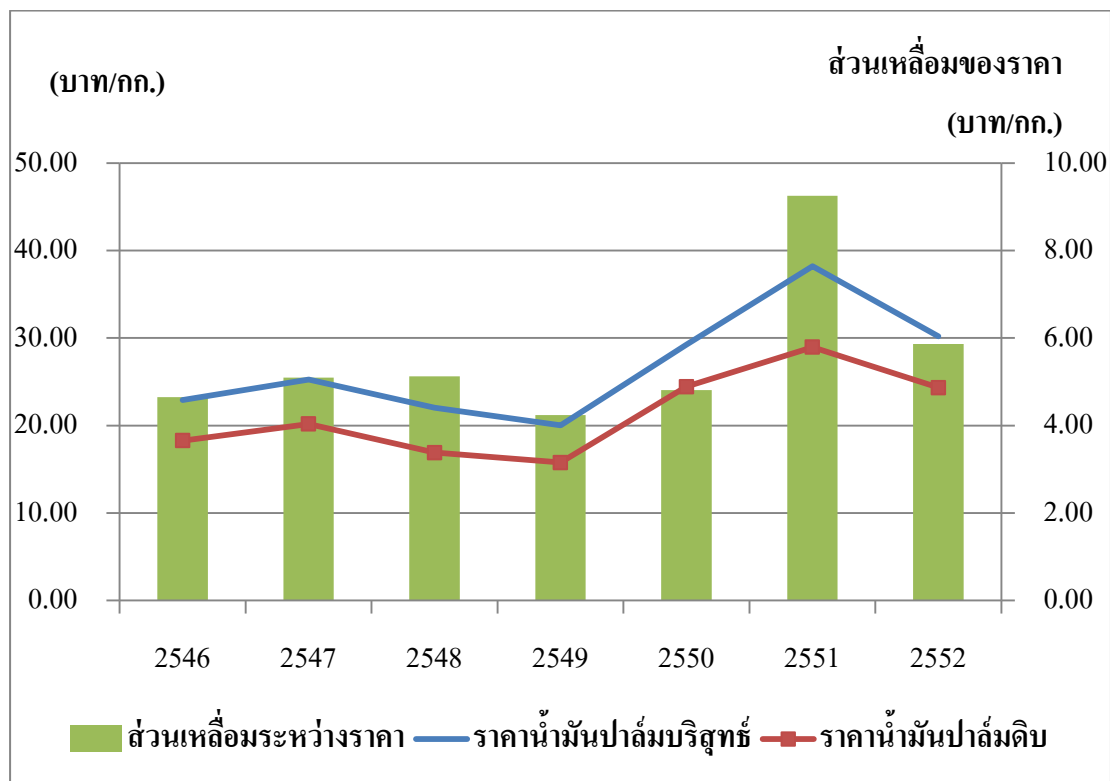
ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ และ ข้อมูล Ceic

โดยภาพที่ 7.2 แสดงให้เห็นส่วนเหลือการค้าปลีกของน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นส่วนต่างระหว่างราคาขายปลีก และราคาขายส่ง ของน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ค่อนข้างคงที่ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.29 บาทต่อกิโลกรัม ตลอดช่วงปี พ.ศ.2547-2552

ขณะที่ภาพที่ 7.3 ต้องการแสดงให้เห็นถึงส่วนเหลือการค้าในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย⁵⁸ ด้วยส่วนต่างระหว่างราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ และราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย หรือส่วนเหลือของราคา พบว่าส่วนเหลือระหว่างราคาดังกล่าวมีค่อนข้างคงเส้นคงวาเฉลี่ย 5.53 บาทต่อกิโลกรัม ยกเว้นในปี พ.ศ.2551 ที่มีส่วนเหลือระหว่างราคาทั้งสองมากกว่าเมื่อเทียบกับส่วนเหลือราคากับปีอื่นๆ เนื่องจากระดับสินค้าคงคลัง (สต็อก) น้ำมันปาล์มดิบภายในตลาดในช่วงระยะเวลาดังกล่าวต่ำกว่าระดับปกติ

⁵⁸ เนื่องจากไม่สามารถแสดงส่วนเหลือทางการค้า ที่ประกอบด้วย ส่วนเหลือการค้าปลีก ค่าส่ง และต้นทุนการขนส่งน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศไทย จากส่วนต่างของราคาน้ำมันปาล์มดิบ ระหว่าง ณ ระดับราคาผู้ผลิต และ ณ ระดับราคาผู้บริโภค เมื่อไม่สามารถหาข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มดิบ ณ ระดับราคาผู้บริโภคได้

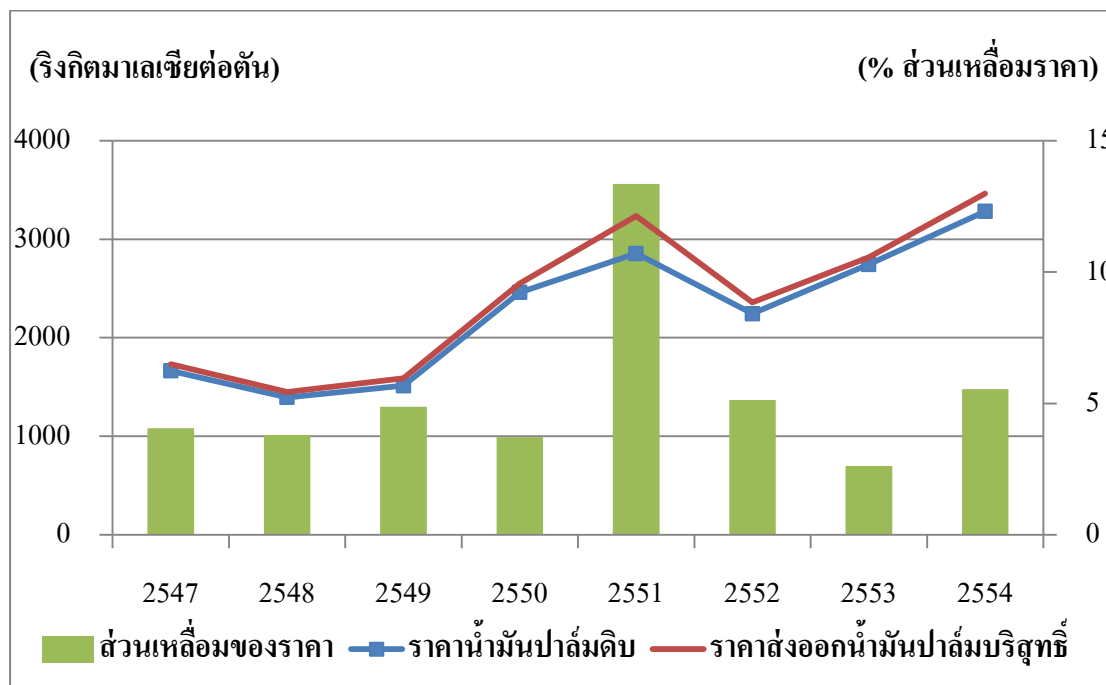
ภาพที่ 7.3 ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ราคาน้ำมันปาล์มดิบ และส่วนเหลือระหว่างราคา
น้ำมันปาล์มแต่ละประเภทของประเทศไทย

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ส่วนกรณีกรณีส่วนเหลือมราคาน้ำมันปาล์มของประเทศไทย พบว่าส่วนต่างของราคาน้ำมันปาล์มดิบที่มีการซื้อขายภายในประเทศไทยและราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ส่งออกของประเทศไทย ณ ระดับราคา Free on Board: F.O.B มีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ ยกเว้นในปี พ.ศ.2551 ที่มีส่วนเหลือระหว่างราคาคงกล่าวมากกว่าเมื่อเทียบกับช่วงเวลาอื่นๆ เนื่องจากเกิดความต้องการน้ำมันปาล์มเพื่อนำไปเป็น Feedstock ในการผลิตเป็นไบโอดีเซล จากแรงกดดันที่เกิดจากความผันผวนของน้ำมันดิบในตลาดโลกที่เพิ่มสูงขึ้น ณ ช่วงเวลาดังกล่าว

ภาพที่ 7.4 ราคาน้ำมันปาล์มดิบที่มีการซื้อขายในประเทศมาเลเซีย ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ส่งออก
ของประเทศมาเลเซีย และส่วนเหลือระหว่างราคาดังกล่าว

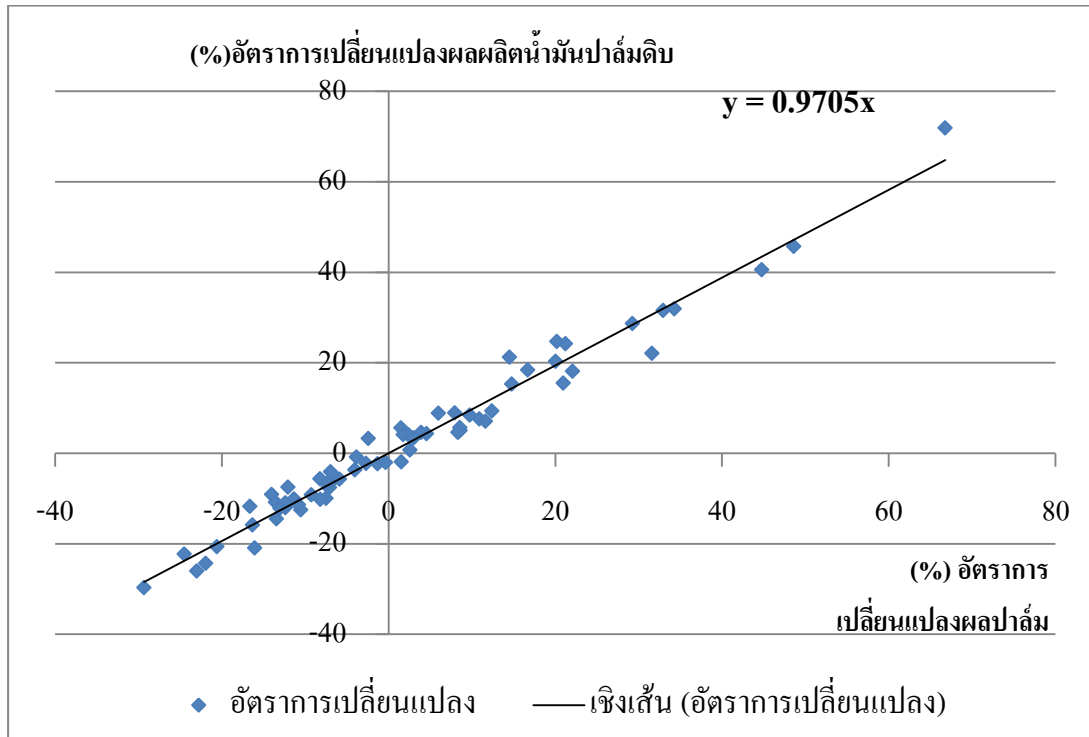
ที่มา: Malaysian Palm Oil Board (MPOB) และฐานข้อมูล Ceic

นอกจากนี้ยังมีข้อสมมติเพิ่มเติมภายใต้การใช้ข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตในแต่ละประเทศเพิ่มเติม อีก 1 ประการต่อไปนี้

8. เทคโนโลยีการผลิตน้ำมันปาล์มจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงตลอดช่วงระยะเวลาที่พิจารณา หรือกล่าวอีกนัยว่าค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัยการผลิตมีค่าคงที่และมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับผลผลิตที่ใช้ในปัจจัยการผลิตนั้น โดยมีข้อสนับสนุนข้อสมมติดังกล่าว คือ ตลอดช่วงปี พ.ศ.2547-2554 พบว่าปริมาณผลปาล์มทะเลที่โรงสกัดรับซื้อเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในกระบวนการสกัดน้ำมัน ซึ่งเป็นต้นทุนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 70-80 ของต้นทุนรวมของการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ (สถาบันทรัพยากรทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะ, 2543) มีสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงของผลปาล์มทะเลดังกล่าวใกล้เคียงกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของน้ำมันปาล์มดิบที่สามารถสกัดได้ในลักษณะความสัมพันธ์เชิงเส้น ดังแสดงตามภาพที่ 7.5 ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องเช่นเดียวกับในลำดับขั้นตอนการผลิตน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ หรือ RBD Palm Olein ที่มีสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงของน้ำมันปาล์มดิบที่ถูกใช้ไปในกระบวนการกลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ใกล้เคียงกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ดังแสดงตามภาพที่ 7.6

ภาพที่ 7.5 อัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างผลปาล์มทะเลทรายที่ถูกใช้เป็นปัจจัยการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ และผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบที่สามารถสกัดได้ระหว่างปีพ.ศ.2546-2554

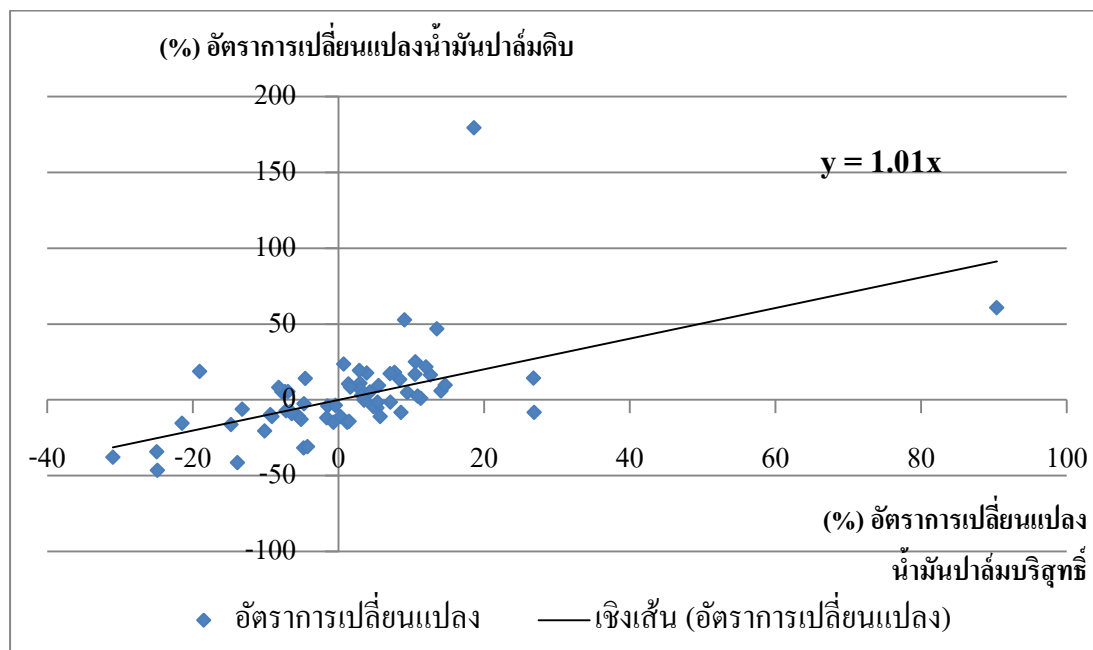

หมายเหตุ: ก) จำนวนผลปาล์มทะเลทรายรายเดือน เป็นจำนวนผลปาล์มที่ใช้วัตถุดิบเพื่อสกัดน้ำมันปาล์มดิบ โดยโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่แจ้งตามการขอความร่วมมือของกรมการค้าภายใน

ข) จำนวนน้ำมันปาล์มดิบรายเดือน เป็นจำนวนที่แจ้งโดยโรงสกัด ภายใต้ประกาศคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ภาพที่ 7.6 อัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างผลปาล์มทะเลายที่ถูกใช้เป็นปัจจัยการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ และผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบที่สามารถสกัดได้ระหว่างปีพ.ศ.2550-2555

หมายเหตุ: การเปลี่ยนแปลงของน้ำมันปาล์มดิบ เป็นการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำมันปาล์มดิบที่ถูกเป็นวัตถุดิบในกระบวนการกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ หรือ RBD Palm Olein เท่านั้น ซึ่งไม่รวมปริมาณน้ำมันปาล์มดิบที่ถูกใช้กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์อื่นๆ

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

7.1.2 วิธีการประมาณอัตรากำไรเทียบเท่าด้วยการเปรียบเทียบราคา (Price comparison method)

การประมาณอัตรากำไรเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีด้วยวิธีการเปรียบเทียบราคา ของ Bradford (2005) จะใช้ราคาผู้ผลิต⁵⁹ในการประมาณอัตรากำไรเทียบเท่าที่ได้จัดอิทธิพลของปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลให้การบิดเบือนของราคาจากราคาโลก ซึ่งราคาผู้ผลิต (Producer's price) สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$p_{ij}^p = \frac{p_{ij}^c}{1+m}$$

⁵⁹ เหตุผลที่ใช้ราคาผู้ผลิต (Producers' price) แทนราคาผู้ซื้อ (Purchasers' price) นั้น Bradford(2005) ให้เหตุผลการประมาณอัตรากำไรเทียบเท่าด้วยการรวมส่วนของราคาที่ถูกบิดเบือนจากส่วนเหลือมภายในประเทศของแต่ละประเทศอาจแสดงระดับการคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศจากการแข่งขันกับคู่แข่งที่ไม่เที่ยงตรงเนื่องจากส่วนของราคาบิดเบือนของราคาที่เกิดจากส่วนเหลือมภายในประเทศดังกล่าวไม่สามารถขจัดให้หมดสิ้นไปได้แม้จะมีการยกเลิกการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีดังกล่าวด้วยการดำเนินการค้าอย่างเสรี

โดยที่

p_{ij}^p = ราคาผู้ผลิตของสินค้า i ในประเทศ j

p_{ij}^c = ราคาผู้ซื้อของสินค้า i ในประเทศ j

m = สัดส่วนของส่วนเหลืออมภายในประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนเหลืออมการค้า และ ต้นทุนการขนส่งภายในประเทศต่ออุปสงค์รวมทั้งหมด

ขั้นตอนต่อไปจะคำนวณราคาส่งออกสินค้า (F.O.B Export price) จากราคาผู้ผลิตแต่ละประเทศ (P_{ij}^p) กับส่วนเหลืออมการส่งออก (Export margins) ซึ่งสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$p_{ij}^e = p_{ij}^p (1 + em_{ij})$$

โดยที่

$i = 1, 2, \dots, n$

p_{ij}^e = ราคาส่งออกของสินค้า i สำหรับประเทศ j

em_{ij} = ส่วนเหลืออมการส่งออกของสินค้า i สำหรับประเทศ j หรือ สัดส่วนต้นทุนที่เกิดขึ้นในการขนส่งสินค้าจากโรงงานไปยังท่าเรือหรือท่าอากาศยานซึ่งประกอบด้วยส่วนเหลืออมการค้าภายในประเทศและต้นทุนการขนส่งภายในประเทศของอุปสงค์ขั้นสุดท้ายที่เกิดขึ้นจากภาคการส่งออกต่ออุปสงค์รวมทั้งหมด

ภายใต้ข้อสมมติที่ว่าประเทศไทยจะสามารถนำเข้าสินค้าจากประเทศที่มีราคาส่งออกสินค้าที่ต่ำสุด ดังนั้นจะสามารถหารราคาที่รวมต้นทุนในการผลิต (Cost), ค่าประกันภัย (Insurance) และค่าระวาง (Freight) หรือ ราคา c.i.f. เพื่อใช้เป็นราคาอ้างอิงในการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

$$p_i^{M*} = p_{ij}^e (1 + d)$$

โดยที่

p_i^{M*} = ราคานำเข้าของสินค้า i

d = สัดส่วนของต้นทุนการขนส่งระหว่างประเทศ (คือส่วนต่างระหว่าง ราคา c.i.f กับ f.o.b ของสินค้านั้น)

ขั้นตอนสุดท้ายจะสามารถคำนวณส่วนต่างระหว่างราคาของผู้ผลิต (Producer's price) ของสินค้า i ในประเทศ j และราคานำเข้าของสินค้า i ที่เกิดจากการคุ้มครองอุตสาหกรรมรวมทั้งหมดจากการดำเนินมาตรการทางภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร

$$pr_{ij}^{IN} = \frac{p_{ij}^p}{p_i^{M*}}$$

โดยที่

pr_{ij}^{IN} = ราคาเปรียบเทียบที่รวมผลจากการดำเนินมาตรการทางภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร

นอกจากนี้ยังใช้อัตราภาษีศุลกากรในการปรับต่อกรณีที่อัตราคุ้มครองอุตสาหกรรมรวมทั้งหมดเกิด A downward bias ที่เกิดจากทุกประเทศในกลุ่มตัวอย่างมีอุปสรรคทางการค้าเหมือนกัน ทำให้ราคาสินค้านำเข้าที่คำนวณได้ (P_i^{C*}) สูงกว่าราคาสินค้านำเข้าจริง ดังนั้นจะทำให้อัตราคุ้มครองอุตสาหกรรมอย่างน้อยต้องเท่ากับอัตราภาษีศุลกากร (A lower bound on protection)

$$pr_{ij}^{TOT} = \max(pr_{ij}^{IN}, 1 + tar_{ij})$$

โดยที่

tar_{ij} = ภาษีศุลกากรนำเข้าสินค้า i ในประเทศ j ณ ปีนั้น ถ่วงน้ำหนักด้วยสัดส่วนของมูลค่าการนำเข้าสินค้าต่อมูลค่าอุปสงค์สินค้ารวมภายในประเทศ

pr_{ij}^{TOT} = ราคาเปรียบเทียบที่ถูกรับด้วยภาษีศุลกากรนำเข้าสินค้า ณ ปีนั้น
ดังนั้น อัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้า i จะสามารถคำนวณได้จาก

$$pr_{ij}^{NTM} = pr_{ij}^{TOT} - tar_{ij}$$

หรือ

$$pr_{ij}^{NTM} = \max(pr_{ij}^{IN} - tar_{ij}, 1)$$

เมื่อ

pr_{ij}^{NTM} = ราคาเปรียบเทียบที่รวมเฉพาะอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรของสินค้า i ในประเทศ j

ทั้งนี้อัตราภาษีเทียบเท่าที่ได้ของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่คำนวณได้จะเป็นผลของการบิดเบือนราคาจากราคาอ้างอิง (ราคาน้ำมันปาล์มดิบ/บริสุทธ์ของประเทศมาเลเซีย) จากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งหมดในสินค้าหนึ่งในรูปมูลค่าต่อหน่วย ที่ทำให้ราคาน้ำมันปาล์ม (ดิบ/บริสุทธ์) ที่นำเข้าจากประเทศมาเลเซีย เท่ากับ ราคาน้ำมันปาล์ม (ดิบ/บริสุทธ์) ที่ผลิตภายในประเทศไทย

7.1.3 ลักษณะและแหล่งที่มาข้อมูล

ตารางที่ 7.1 ลักษณะและแหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูล	หน่วย	ลักษณะข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1.ราคาน้ำมันปาล์มดิบ ของประเทศไทย	บาท/กก.	เป็นราคาผู้ซื้อ (Purchaser's price)- ราคาขายส่งถึงโรงกลั่น	สำนักส่งเสริมสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน
2.ราคาน้ำมันปาล์มดิบ ของประเทศมาเลเซีย	บาท/กก.	เป็นราคาผู้ซื้อ (Purchaser's price)-ซื้อขายในประเทศมาเลเซีย	สำนักส่งเสริมสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน
3.ราคาน้ำมันปาล์ม บริษัทฯของประเทศไทย	บาท/กก.	เป็นราคาผู้ซื้อ (Purchaser's price)- ราคาขายส่งถึงผู้ซื้อ	
4.ราคาน้ำมันปาล์ม บริษัทฯของประเทศ มาเลเซีย	บาท/กก.	เป็นราคาส่งออก (Export Price)-ราคา Free on Board (F.O.B)	
5.มูลค่าอุปสงค์รวมของ น้ำมันปาล์มดิบประเทศ ไทย	บาท/ปี	เป็นผลรวมทั้งหมดของผล คูณระหว่างปริมาณอุปสงค์ รวมน้ำมันปาล์มดิบประเทศ ไทยรายเดือนและราคาน้ำมัน ปาล์มดิบเฉลี่ยรายเดือน	
6.มูลค่าอุปสงค์รวม น้ำมันปาล์มบริษัทฯของ ประเทศไทย	บาท/ปี	เป็นผลรวมทั้งหมดของผล คูณระหว่างปริมาณอุปสงค์ รวมน้ำมันปาล์มบริษัทฯ ประเทศไทยรายเดือนและ ราคาน้ำมันปาล์มบริษัทฯ เฉลี่ยรายเดือน	สำนักส่งเสริมสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน

ตารางที่ 7.1 (ต่อ)

ข้อมูล	หน่วย	ลักษณะข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
7.ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบ นำเข้าของประเทศไทย	ตัน/ปี	เป็นจำนวนน้ำมันปาล์ม ดิบที่นำเข้าทั้งหมดแต่ละ ปี	กรมศุลกากร
8.ปริมาณน้ำมันปาล์ม บริสุทธิ์นำเข้าของประเทศไทย	ตัน/ปี	เป็นจำนวนน้ำมันปาล์ม บริสุทธิ์ที่นำเข้าทั้งหมด แต่ละปี	กรมศุลกากรและสำนัก ส่งเสริมสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน
9.ภาษีศุลกากรขาเข้าของ น้ำมันปาล์มดิบ	บาท/ปี	เป็นมูลค่าของภาษี ศุลกากรขาเข้าที่สามารถ เก็บได้จริงจากการนำเข้า น้ำมันปาล์มดิบภายใต้ ความตกลงการค้าต่างๆ	ส่วนสื่อสารและบริการ ข้อมูล กรมศุลกากร
10.ภาษีศุลกากรขาเข้าของ น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์	บาท/ปี	เป็นมูลค่าของภาษี ศุลกากรขาเข้าที่สามารถ เก็บได้จริงจากการนำเข้า น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ภายใต้ความตกลงการค้า ต่างๆ	ส่วนสื่อสารและบริการ ข้อมูล กรมศุลกากร

ตารางที่ 7.1 (ต่อ)

ข้อมูล	หน่วย	ลักษณะข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
11. ส่วนเหลือการค้าภายในประเทศไทย	ร้อยละ	เป็นสัดส่วนระหว่างผลรวมของส่วนเหลือการค้าส่ง (Wholesale margin) และค่าปลีก (Retail margin) ทั้งหมดที่เกิดจากการใช้เป็นปัจจัยการผลิตและอุปสงค์ขั้นสุดท้ายต่ออุปสงค์รวม ณ ระดับราคาผู้ซื้อ	ตารางกระจายผลผลิต (Table of Output Distribution) ของภาคการผลิตน้ำมันมะพร้าวและน้ำมันปาล์มตามรหัส I/O 047 ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตประจำปี พ.ศ. 2548
12. ส่วนเหลือการค้าขนส่งภายในประเทศไทย	ร้อยละ	เป็นสัดส่วนระหว่างต้นทุนการขนส่งสินค้าทั้งหมดที่เกิดจากการใช้เป็นปัจจัยการผลิตและอุปสงค์ขั้นสุดท้ายต่ออุปสงค์รวม ณ ระดับราคาผู้ซื้อ	
13. ส่วนเหลือการค้าภายในประเทศมาเลเซีย	ร้อยละ	เป็นสัดส่วนระหว่างผลรวมของส่วนเหลือการค้าส่ง (Wholesale margin) และค่าปลีก (Retail margin) ทั้งหมดที่เกิดจากการใช้เป็นปัจจัยการผลิตและอุปสงค์ขั้นสุดท้ายต่ออุปสงค์รวม ณ ระดับราคาผู้ซื้อ	1. Absorption Matrix of Domestic Production at Basic Price ประจำปี พ.ศ. 2548 2. Absorption Matrix of Import at Basic Price ประจำปี พ.ศ. 2548

ตารางที่ 7.1 (ต่อ)

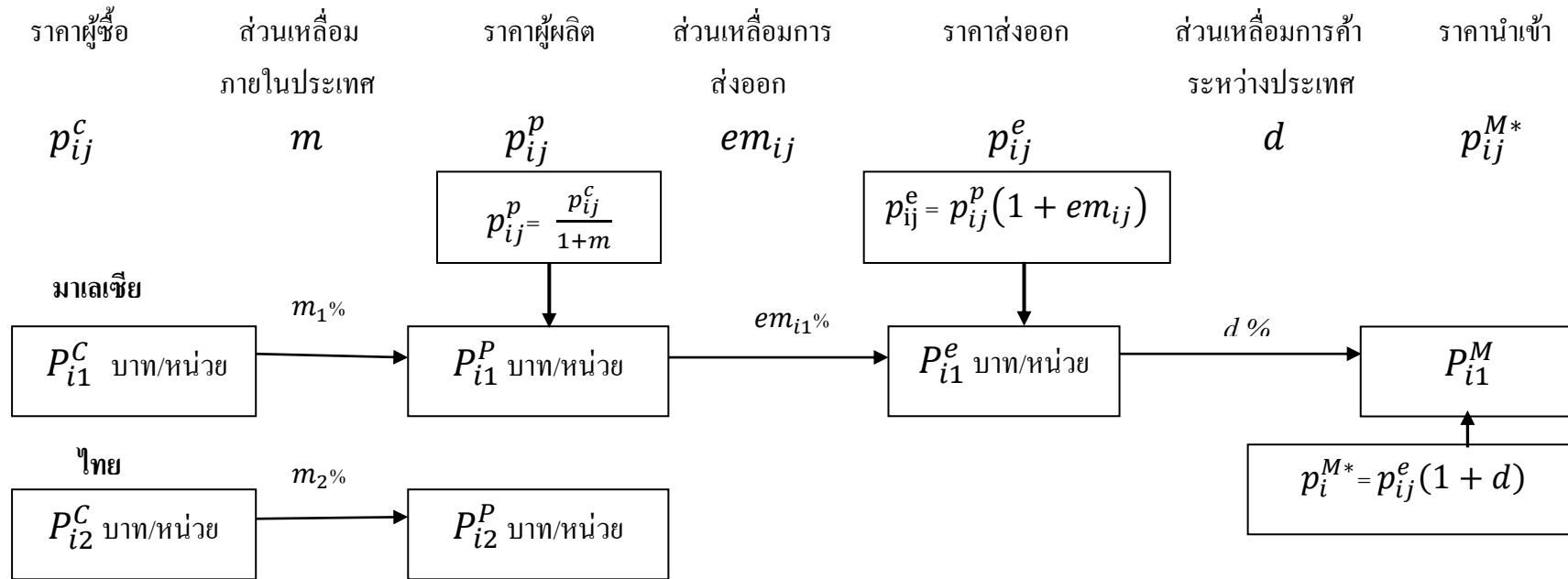
ข้อมูล	หน่วย	ลักษณะข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
14. ส่วนเหลือของการขนส่งภายในประเทศมาเลเซีย	ร้อยละ	เป็นสัดส่วนระหว่างต้นทุนการขนส่งสินค้าทั้งหมดที่เกิดจากการใช้ เป็นปัจจัยการผลิตและอุปสงค์ขั้นสุดท้ายต่ออุปสงค์รวม ณ ระดับราคาผู้ซื้อ	3. Absorption Matrix of Commodities Taxes on Domestic Production ประจำปี พ.ศ.2548 4. Absorption Matrix of Commodities Taxes on Imported Commodities ประจำปีพ.ศ.2548
15. ส่วนเหลือการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย	ร้อยละ	เป็นสัดส่วนระหว่างผลรวมของส่วนเหลือการค้าภายในประเทศ ส่วนเหลือของการขนส่งภายในประเทศ และภาษีส่งออกน้ำมันปาล์มดิบ	5. Absorption Matrix of Trade Margin on Domestic Production ประจำปีพ.ศ.2548 6. Absorption Matrix of Trade Margin on Imported Commodities ประจำปีพ.ศ. 2548 7. Absorption Matrix of Transport Margin on Domestic Production ประจำปีพ.ศ.2548 8. Absorption Matrix of Transport Margin on Imported Commodities ประจำปี พ.ศ. 2548

ตารางที่ 7.1 (ต่อ)

ข้อมูล	หน่วย	ลักษณะข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
16.ส่วนเหลือการขนส่ง น้ำมันปาล์มระหว่าง ประเทศ	ร้อยละ	เป็นสัดส่วนระหว่างผลต่าง ของมูลค่าส่งออก (Free on Board:F.O.B) น้ำมันปาล์ม (ดิบ/บริสุทธิ์) จากประเทศ มาเลเซียมายังประเทศไทย และมูลค่าการนำเข้า (Cost Insurance and Freight:C.I.F) จากประเทศ มาเลเซียโดยประเทศไทย ต่อมูลค่าส่งออก (Free on Board:F.O.B) น้ำมันปาล์ม จากประเทศมาเลเซียมายัง ประเทศไทยตามรหัส Harmonize System: HS 1511	ฐานข้อมูล Global Trade Atlas

ภาพที่ 7.7 ตัวอย่างการคำนวณอัตราภาษีเทียบเท่า

ยกตัวอย่าง: อัตราภาษีเทียบเท่าของสินค้า i ในประเทศ C = $\frac{p_{iC}^p}{p_i^{M*}} - \text{tar}_{ij} = (2.75/2.20) - \text{tar}_{ij}$ หรือ $(25\% - \text{tariff rate})$ ในกรณีอัตราภาษีศุลกากรเท่ากับหรือน้อยกว่า 25%
 หมายเหตุ: i หมายถึงสินค้า และ j หมายถึง ประเทศ

7.2 การวิเคราะห์ผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มของไทย

เมื่อสามารถประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของน้ำมันปาล์มประเทศไทยได้แล้วจะนำอัตราภาษีเทียบเท่าดังกล่าวไปจำลอง (Simulate) ในสถานการณ์ที่ยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้า น้ำมันปาล์มของประเทศไทยต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวแปรทางเศรษฐกิจ โดยใช้ RUN GTAP 3.56 และฐานข้อมูล GTAP version 7 ประกอบด้วย 57 ภาคการผลิต 113 ประเทศ ภายใต้ปีอ้างอิง ค.ศ.2005 หรือ พ.ศ.2548

7.2.1 ข้อสมมติภายใต้แบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก

ทั้งนี้การวิเคราะห์ผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในน้ำมันปาล์มนำเข้าของ ไทยจะอยู่ภายใต้ข้อสมมติดังนี้

1. น้ำมันปาล์มแต่ละชนิดที่ผลิตในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศทดแทนกันสมบูรณ์
2. ตลาดสินค้าและตลาดปัจจัยการผลิตมีการแข่งขันสมบูรณ์
3. ปริมาณการนำเข้าน้ำมันปาล์มของประเทศไทยไม่กระทบต่อราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลก
4. ทุกประเทศมีเทคโนโลยีในการผลิตน้ำมันปาล์มที่มีลักษณะผลได้ต่อขนาดคงที่ (Constant Return to Scale)

7.2.2 การแบ่งกลุ่มประเทศ กลุ่มสินค้า และปัจจัยการผลิต

ในการศึกษาผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีน้ำมันปาล์มนำเข้าต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้กำหนดความละเอียดของข้อมูลที่จะทำการศึกษา โดยทำการแบ่งภูมิภาคต่างๆ ออกเป็น 7 ภูมิภาค

ตารางที่ 7.2 การจัดกลุ่มภูมิภาคในการศึกษาผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของ น้ำมันปาล์มนำเข้าต่อตัวแปรเศรษฐกิจไทย

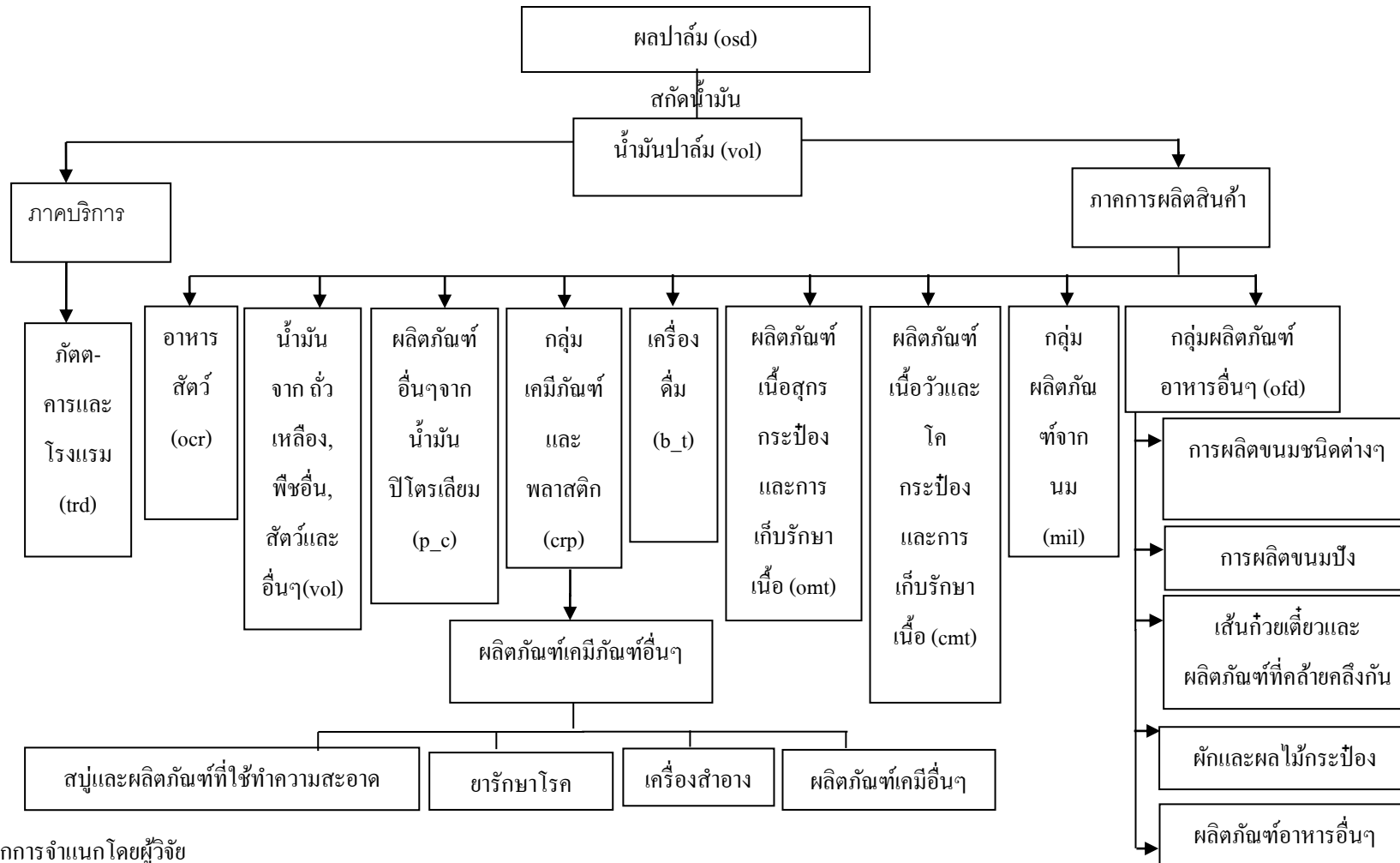
ลำดับ	ชื่อภูมิภาค	ชื่อเต็ม	ประเภทของภูมิภาค
1	THA	ไทย	ประเทศผู้นำเข้าน้ำมันปาล์ม
2	MYS	มาเลเซีย	ประเทศผู้ส่งออกน้ำมันปาล์มรายสำคัญของโลก/ประเทศสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)
3	IDN	อินโดนีเซีย	
4	KML	กัมพูชา	ประเทศสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และตลาดชายแดน
		ลาว	
		พม่า	

ตารางที่ 7.2 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อภูมิภาค	ชื่อเต็ม	ประเภทของภูมิภาค
5	OtherSEAsia	เวียดนาม	ประเทศสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)
		สิงคโปร์	
		ฟิลิปปินส์	
6	EAsia	เกาหลีใต้	ประเทศคู่ค้าจากความตกลงการค้าเสรี อาเซียน-เกาหลี (AKFTA)
		จีน	ประเทศคู่ค้าจากความตกลงการค้าเสรี ASEAN +1ระหว่าง อาเซียนและจีนและ เป็นประเทศที่บริโภคน้ำมันปาล์มราย ใหญ่ของโลก
		ญี่ปุ่น	ประเทศคู่ค้าจากความตกลงหุ้นส่วน เศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEP) และ ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด ไทย-ญี่ปุ่น (JIEPA)
7	Rest of word	ประเทศอื่นๆ	-

นอกจากนี้ยังแบ่งกลุ่มภาคการผลิตต่างๆที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งที่เกี่ยวข้องโดยเชื่อมโยงไปข้างหลัง (Backward linkage) และเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward linkage) ตามห่วงโซ่อุปทานจากตารางโครงสร้างปัจจัยการผลิตและผลผลิต (I-O table) ปี 2548 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเทียบกับกลุ่มสินค้าในฐานข้อมูล GTAP ได้จำนวน 11 ภาคการผลิต และแบ่งอีกสองภาคการผลิต 2 ภาคการผลิต คือ ภาคการผลิตพลังงานที่ประกอบด้วย น้ำมันและก๊าซธรรมชาติและภาคการผลิตอื่นๆ

ภาพที่ 7.8 ความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มและการผลิตต่างๆตามตาราง โครงสร้างปัจจัยการผลิตและผลผลิต (I-O table) ปี 2548 เมื่อเทียบกับฐานข้อมูล GTAP

ที่มา: จากการจำแนกโดยผู้วิจัย

นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มปัจจัยการผลิต (Factor Aggregation) ซึ่งประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ ที่ดิน (Land) แรงงานมีทักษะ (Skilled labor) แรงงานทักษะต่ำ (Unskilled labor) ทุน (Capital) และทรัพยากรธรรมชาติ (NatRes)

7.2.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ผลกระทบการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มของประเทศไทย

ส่วนต่อมาแสดงการจำลองผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประเทศประเทศไทย ภายหลังจากมีการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มนำเข้าของประเทศไทยโดยกำหนดให้อัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มนำเข้ดังกล่าวมีค่าเท่ากับศูนย์ ซึ่งการจำลองในการศึกษาครั้งนี้เป็นการทำที่สมมติให้มีการลดภาษีศุลกากรขาเข้าที่มีการเก็บจริงแทนการลดอัตราภาษีที่ประกาศไว้ตามข้อตกลงการค้าต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสินค้าน้ำมันปาล์ม ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงกับผลการเปลี่ยนแปลงของสวัสดิการและตัวแปรอื่นที่ประเมินการได้มีการบิดเบือนจากความเป็นจริงในกรณีที่เกิด Tariff Binding Overhang (Gorter,2004) กล่าวคือ อัตราภาษีที่เก็บได้จริง (Applied rate) มีค่าต่ำกว่าอัตราภาษีที่ประกาศไว้ (Bound rate) โดยการจำลองสถานการณ์ดังกล่าว 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.คำนวณผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคและตัวแปรเศรษฐกิจอื่น ๆ จากการลดภาษีศุลกากรขาเข้าของกลุ่มสินค้าไขมันและน้ำมันที่มีแหล่งกำเนิดของสินค้านี้ดังกล่าวจากทุกประเทศที่นำเข้าโดยประเทศไทย (THA) ในฐานข้อมูล GTAP ปีอ้างอิง พ.ศ.2548 ซึ่งเท่ากับร้อยละ 73.501 ลงเท่ากับอัตราภาษีศุลกากรขาเข้าของสินค้าไขมันและน้ำมัน (HS:15) ที่เก็บได้จริง หรือ Most favored nation (MFN) applied tariff rate โดยประเทศไทยประจำปีพ.ศ.2548 ที่ถูกล่วงน้ำหนักด้วยมูลค่าการค้าตลาดของสินค้าน้ำมันปาล์ม ซึ่งเท่ากับ 7.37 โดยใช้ประเภท Shock (Type of Shock) คือ %target rate ลดอัตราภาษีในฐานข้อมูลดังกล่าวเหลือเท่ากับ $73.501 - 7.37 = 66.15$

ตารางที่ 7.3 นิยามภาคการผลิตไขมันและน้ำมันในฐานข้อมูล GTAP

GSC2 No.*	Code	CPC Code**	คำอธิบาย
21	Vol	2163	Soya-bean, ground-nut, olive, sunflower, cotton-seed, rape, colza and mustard oil and their fraction, refined but not chemically modified; other oils obtained solely from olives and sesame oil, and their fractions, whether or not refined, but not chemically modified
		2166	Maize(Corn) oil and its fractions, not chemically modified
		2167	Palm, coconut, palm kernel, babassu and linseed oil and their fractions, refined but not chemically modified;

ตารางที่ 7.3 (ต่อ)

GSC2 No.*	Code	CPC Code**	คำอธิบาย
21	Vol		castor, tung and jojoba oil and fixed vegetable fats and oils(except maize oil) and their fractions n.e.c., whether or not refined, bit not chemically modified
		2168	Margarine and similar preparations
		2169	Animal or vegetable fats and oils and their fractions, partly or wholly hydrogenated, inter-esterified, re-esterified or elaidinised, whether or not refined, but not further prepared
		217	Cotton linters
		218	Oil-cake and other solid residues resulting from the extraction of vegetable fats or oils; flours and meals of oils seeds or oleaginous fruits, except those of mustard vegetable waxes, except triglycerides; degreas; residues resulting from the treatment of fatty substances or animal or vegetable waxes

หมายเหตุ: * GSC2 is GTAP Sectoral Classification, ** CPC is Central Product Classification

ที่มา: Dimaranan และ McDougall (2006)

โดยอัตราภาษีเทียบเท่าของน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ถูกถ่วงน้ำหนักของมูลค่าผลผลิตแสดงได้ดังนี้

$$\text{อัตราภาษีเทียบเท่า} = \frac{\text{อัตราภาษีสินค้าก่อนลดเหลือศูนย์} \times \text{มูลค่าผลผลิตสินค้านี้}}{\text{มูลค่าผลผลิตรวมในสาขาการผลิตนั้น}}$$

หรือมีค่าเท่ากับ

$$\text{อัตราภาษีสินค้าก่อนลดเหลือศูนย์} \times \text{สัดส่วนทางการตลาดของสินค้า}$$

ตารางที่ 7.4 มูลค่าน้ำมันปาล์มแต่ละชนิด

	ภาคการผลิตไขมันและน้ำมัน (Vol)*	มูลค่าน้ำมันปาล์ม***	มูลค่าน้ำมันปาล์มแต่ละชนิด	
			มูลค่าน้ำมันปาล์มดิบ****	มูลค่าน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์*****
มูลค่า (หมื่นล้านบาท)	9.12	2.8	1.46	1.31

หมายเหตุ:* เป็นมูลค่าจากภาคการผลิตน้ำมันปาล์มและน้ำมันมะพร้าว (รหัส 047) และภาคการผลิตน้ำมันสัตว์ น้ำมันพืชและผลพลอยได้(รหัส 048) ตามตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของประเทศไทยปีพ.ศ. 2548

*** เป็นมูลค่าเฉพาะน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (Refined Bleached and Deodorized (RBD) Palm Olein) โดยไม่รวมน้ำมันปาล์มประเภทอื่นๆ เช่น น้ำมันปาล์มกึ่งบริสุทธิ์ ประเภท RBD Palm Oil และ Crude Palm Olein และไม่รวมมูลค่าของน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม (Palm kernel oil) และ ผลพลอยได้อื่นๆ (By-products)

**** และ ***** เป็นมูลค่าที่ได้จากผลคูณระหว่างปริมาณอุปสงค์รวมของน้ำมันปาล์มดิบ/บริสุทธิ์ (Refined Bleached and Deodorized (RBD) Palm Olein) แต่ละเดือนกับราคาเฉลี่ยของน้ำมันปาล์มดิบ/บริสุทธิ์แต่ละเดือน

ที่มา: ก) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ข) สำนักส่งเสริมสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

2.คำนวณผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคและตัวแปรเศรษฐกิจอื่นๆจากอัตราภาษีในฐานข้อมูล GTAP ที่ถูกปรับด้วยการบวกเพิ่มอัตราภาษีเทียบเท่าของสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและบริสุทธิ์ที่ประมาณการได้ในปีพ.ศ.2548⁶⁰ ที่ถูกถ่วงด้วยสัดส่วนของมูลค่าทางการตลาดของสินค้าต่อมูลค่ารวมในภาคการผลิตน้ำมันและไขมันด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า Alter tax ซึ่งเท่ากับร้อยละ (73.501+ X) หลังจากได้ปรับอัตราภาษีจากฐานข้อมูล GTAP แล้ว ได้มีการดำเนินการคล้ายคลึงกับขั้นตอนแรก ด้วยการปรับลดอัตราภาษีที่ถูกปรับดังกล่าวลงเท่ากับผลรวมระหว่างอัตราภาษีที่มีการเก็บจริง MFN ปี พ.ศ.2548 และอัตราภาษีเทียบเท่าในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและบริสุทธิ์ที่ประมาณการได้ในปีพ.ศ.2548 ที่ถูกถ่วงน้ำหนักด้วยมูลค่าทางการตลาดแล้ว

⁶⁰ เหตุผลที่ใช้อัตราภาษีเทียบเท่าของปีพ.ศ. 2548 เนื่องจากให้สอดคล้องกับฐานข้อมูล GTAP ปี ค.ศ.

ตารางที่ 7.5 การปรับภาษีศุลกากรขาเข้า ด้วย Tariff Equivalent of NTMs ปี พ.ศ.2548 จาก Alter tax

Simulation

ภาค การ ผลิต	ต้น กำเนิด	ปลายทาง	GTAP Data ¹			New Data		
			Initial AV (%) rate	MFN* W	Target rate (%)	Initial AV (%) rate w/t alter tax simulation	W* (MFN+TE)	New tariff (%)
Vol	ทุก ประเทศ	ไทย	73.50	7.37	66.16	(73.50+ X)	(7.37+X)	(73.50+ X)- (7.37+X)

หมายเหตุ: 1 เป็นฐานข้อมูล GTAP version 7 ภายใต้ปีอ้างอิงปีพ.ศ.2548

2 X คือ อัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งหมดประจำปีพ.ศ.2548

ที่มา: GTAP

3.คำนวณผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคและตัวแปรเศรษฐกิจอื่นๆจากการลดอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ตามวิธีที่แนะนำโดย Malcolm (1998) จากส่วนต่างของผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคและตัวแปรเศรษฐกิจอื่นๆตามข้อ 1 และ ข้อ 2

ทั้งนี้ผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรต่อตัวแปรเศรษฐกิจต่างๆ จะสามารถแสดงจากผลต่างระหว่างกรณีการลดอัตราภาษีศุลกากรขาเข้าและกรณีลดผลรวมระหว่างอัตราภาษีศุลกากรขาเข้าและอัตราภาษีเทียบเท่า ให้เหลือศูนย์

บทที่ 8

ผลการศึกษา

ในบทนี้เป็นการแสดงผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ อันประกอบด้วย ผลการศึกษาส่วนแรก เป็นผลจากการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2547-2554 และผลการศึกษาส่วนที่สอง เป็นส่วนที่แสดงถึงผลกระทบต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคและตัวแปรเศรษฐกิจอื่นๆ เมื่อประเทศไทยได้ยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ดำเนินการภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มทั้งหมด

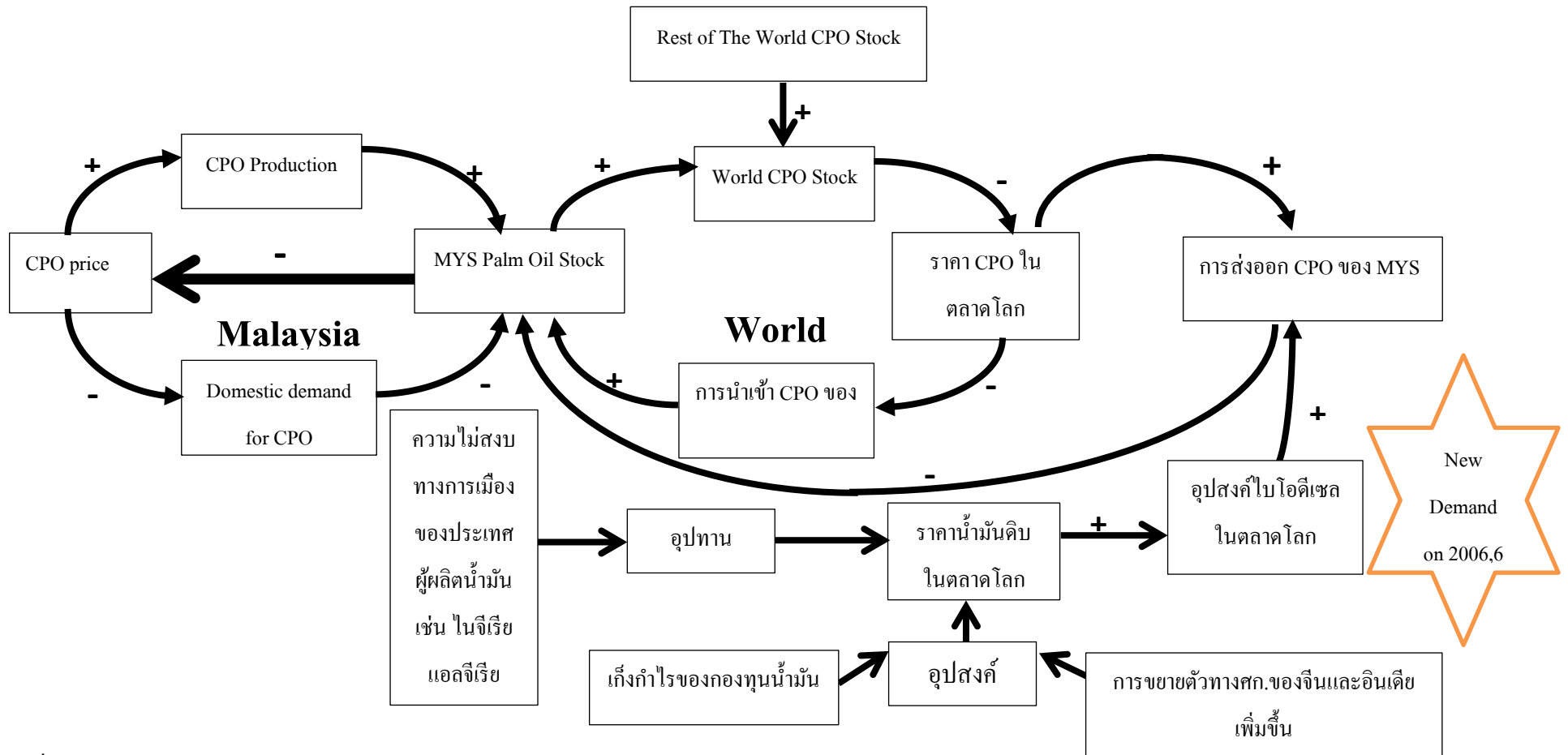
8.1 ผลการศึกษาอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและบริสุทธิ์ของประเทศไทย

ลำดับขั้นตอนในการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าทั้งน้ำมันปาล์มสองสินค้ามีความแตกต่างกันตามลักษณะข้อมูลที่สามารถหาได้ กล่าวคือ ข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มดิบที่รวบรวมโดยกรมการค้าภายในเป็นข้อมูลราคาผู้ซื้อ (Purchasers' Price) ที่มีการซื้อขายในแต่ละประเทศ ขณะที่ข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศมาเลเซียเป็นราคาส่งออก (Export Price) หรือ ราคา Free on Board (F.O.B) ซึ่งเป็นระดับราคาต่อหน่วยของสินค้าส่งออกที่รวมต้นทุนสินค้า ค่าขนส่งจากโรงงานถึงท่าเทียบเรือและค่าขนส่งของสินค้าจากท่าเรือลงเรือ ดังนั้นข้อมูลน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่หาได้จึงไม่จำเป็นต้องขจัดของส่วนเหลือภายในประเทศจากราคาผู้ซื้อดังเช่นกรณีข้อมูลน้ำมันปาล์มดิบ

ลักษณะข้อมูลของราคาน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซียแสดงดังภาพที่ 5.1 และภาพที่ 5.2⁶¹ โดยพบว่าลักษณะราคาน้ำมันปาล์มดิบ/ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ณ ระดับราคาผู้ซื้อ (Purchasers' price) ตั้งแต่ปีพ.ศ.2547 เป็นต้นมา ของประเทศไทยจะมากกว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบ/น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้พบว่ามีเพียงลักษณะข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มดิบในช่วงปีพ.ศ.2550 เท่านั้นที่ราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซียมีราคาสูงกว่าราคาน้ำมันดิบของประเทศไทย ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบระหว่างสองประเทศมีลักษณะดังกล่าวมาจากปัจจัยความผันผวนของราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกและอุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มดิบจากภาคการผลิตพลังงานทดแทนที่เพิ่มขึ้น ดังสามารถแสดงดังภาพที่ 8.1 และภาพที่ 8.7

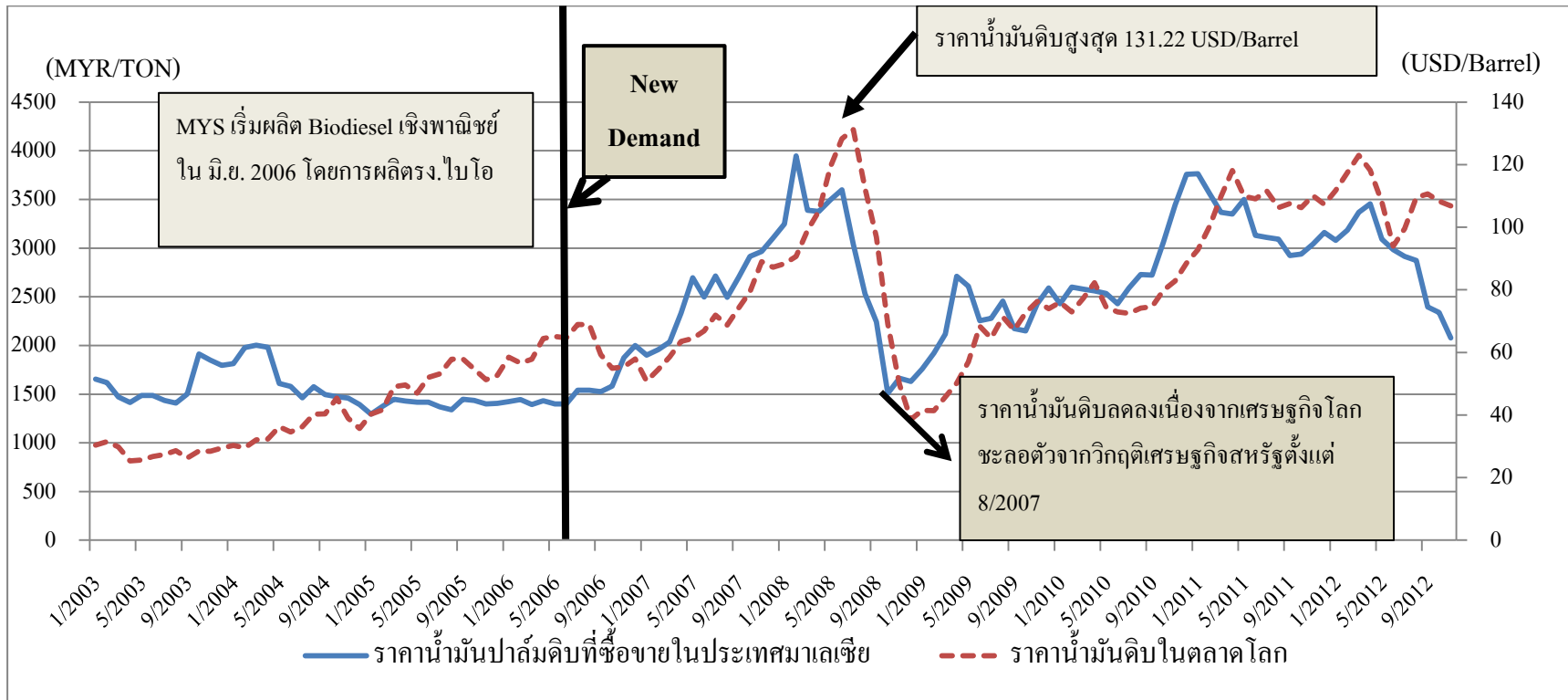
⁶¹ ภาพที่ 5.1 หน้า 67 และภาพที่ 5.2 หน้า 68

ภาพที่ 8.1 ระบบตลาดน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซียในปีพ.ศ. 2550

ที่มา:ดัดแปลงจาก Yusop et al.(2010)

ภาพที่ 8.2 ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกและราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศมาเลเซีย

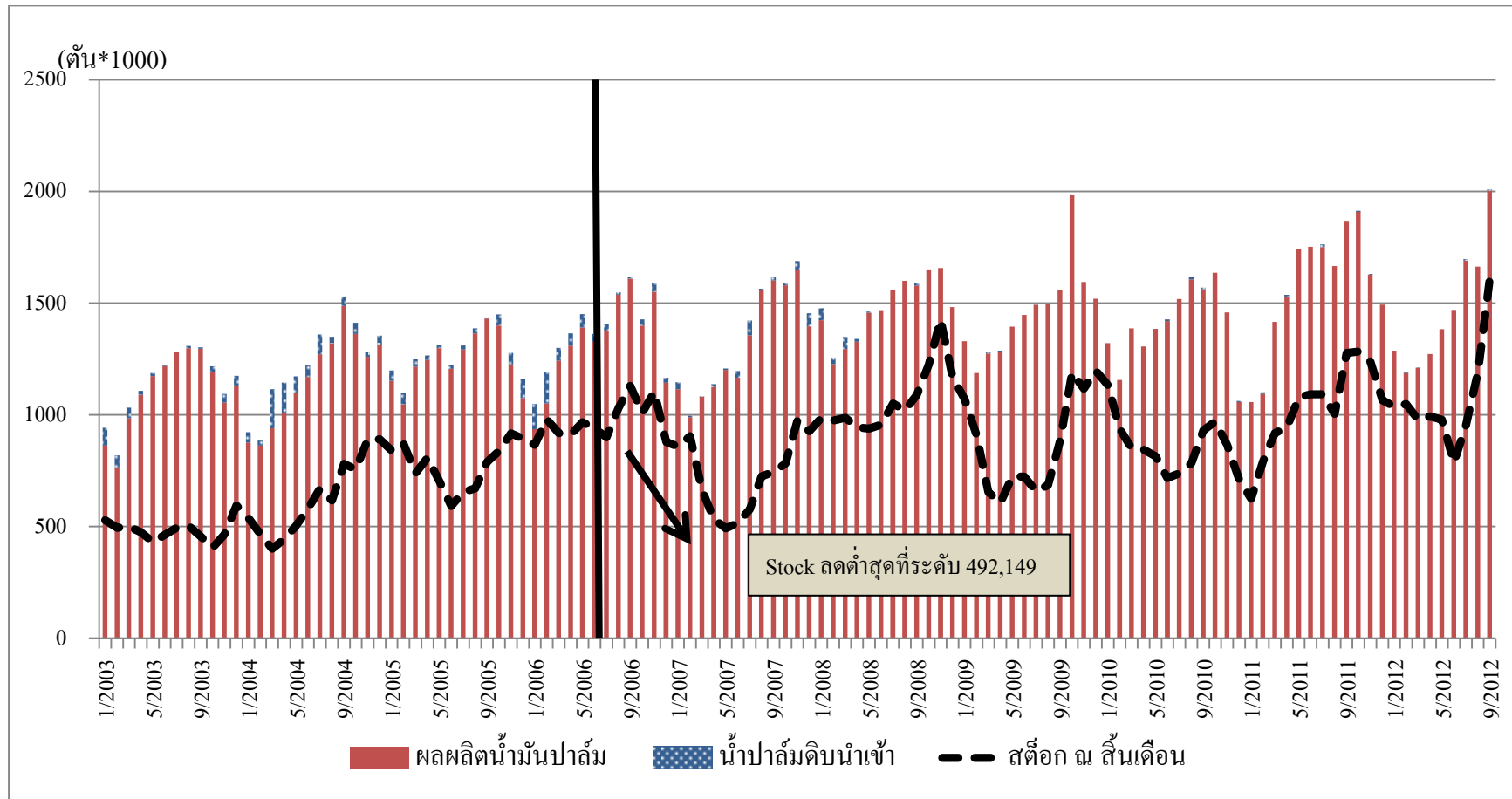
หมายเหตุ: ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก เป็นราคาน้ำมันดิบของประเทศ OPEC

ที่มา: ก) Abdullah et al.(2007)

ข) MPOB (Malaysia Palm Oil Board)

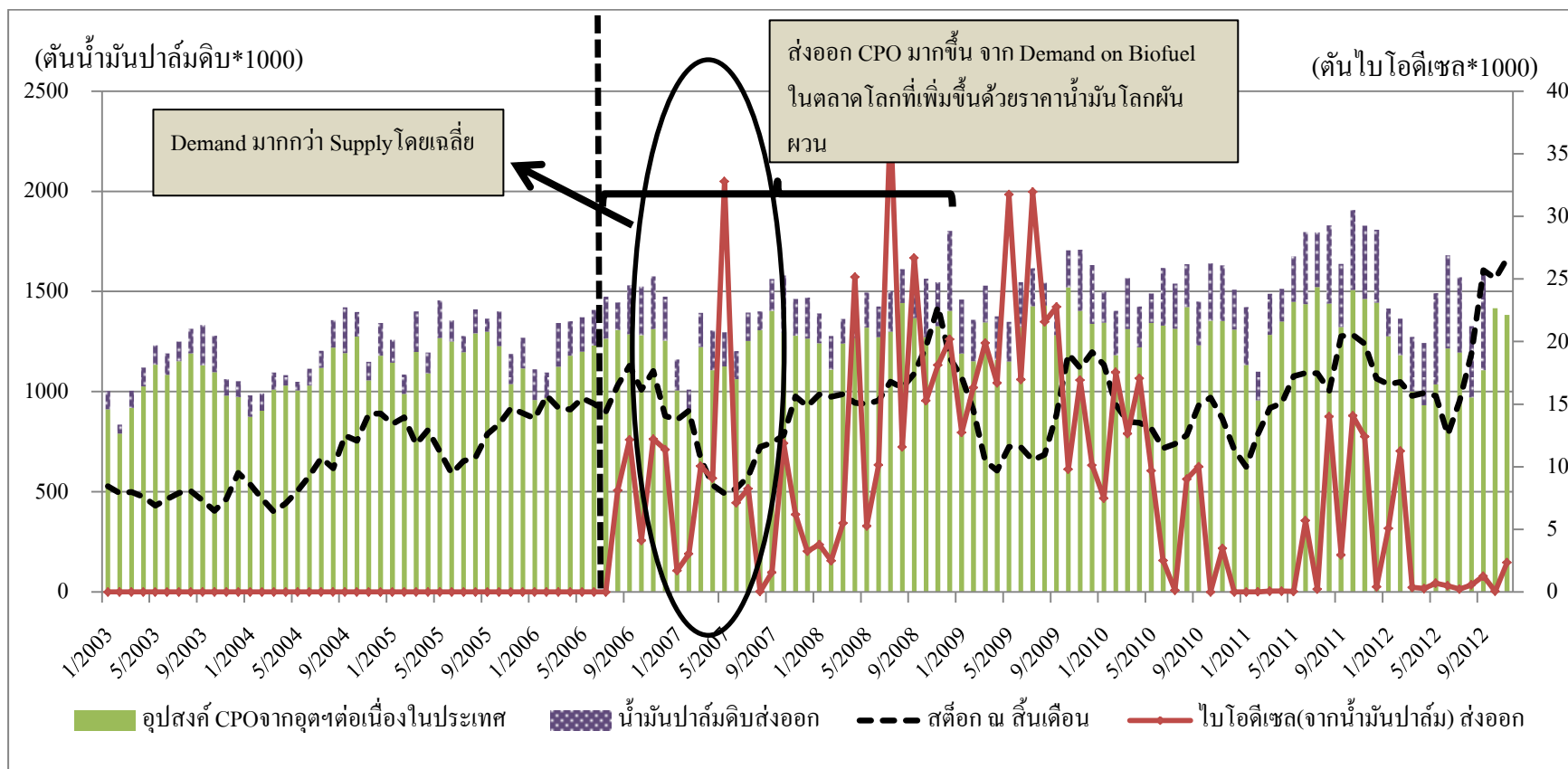
ค) Organization of the Petroleum Exporting Countries

ภาพที่ 8.3 สต็อก ณ สิ้นเดือนและปริมาณอุปทานน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศมาเลเซีย

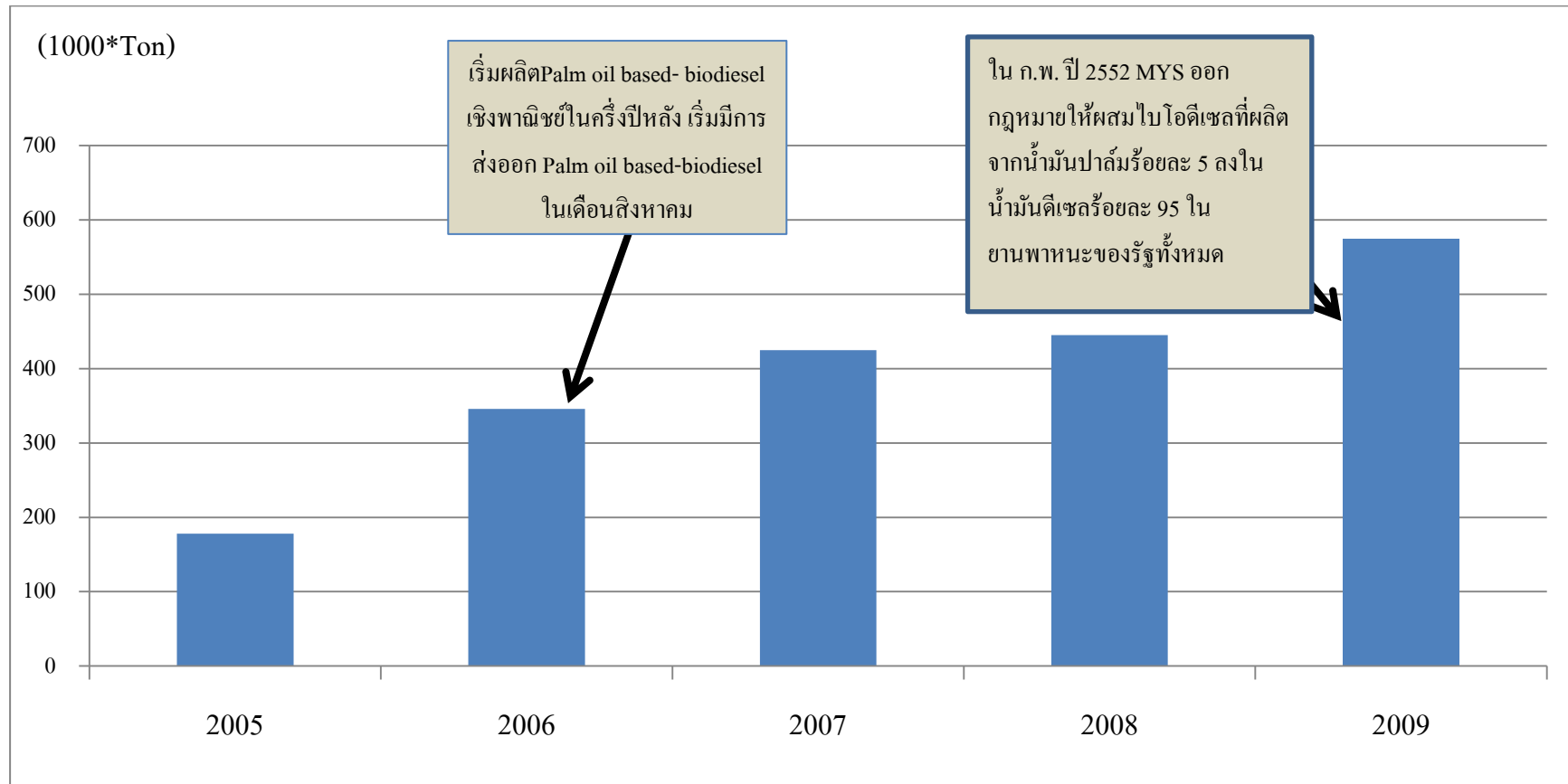
ที่มา: MPOB (Malaysia Palm Oil Board)

ภาพที่ 8.4 ปริมาณอุปสงค์จากอุตสาหกรรมในประเทศและภาคการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย สต็อกน้ำมันปาล์มดิบ ณ สิ้นเดือน และการส่งออกไบโอดีเซลจากน้ำมันปาล์ม (Palm oil based-Biodiesel) ของประเทศมาเลเซีย

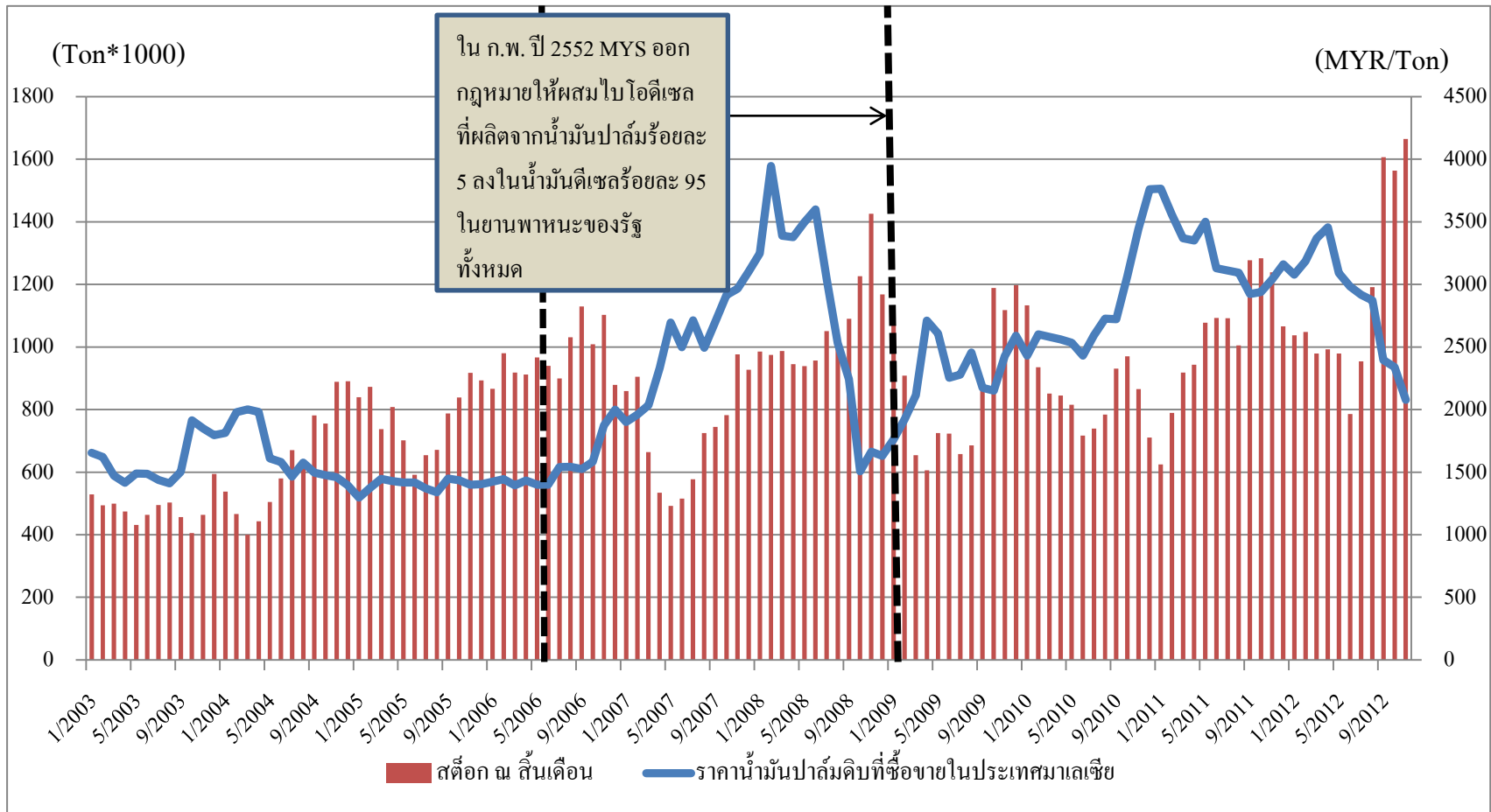
ที่มา: MPOB (Malaysia Palm Oil Board)

ภาพที่ 8.5 ปริมาณน้ำมันปาล์มที่ถูกใช้ในการผลิตไบโอดีเซล (Palm oil based-Biodiesel) ของประเทศมาเลเซีย

ที่มา: Global Agricultural Information Network

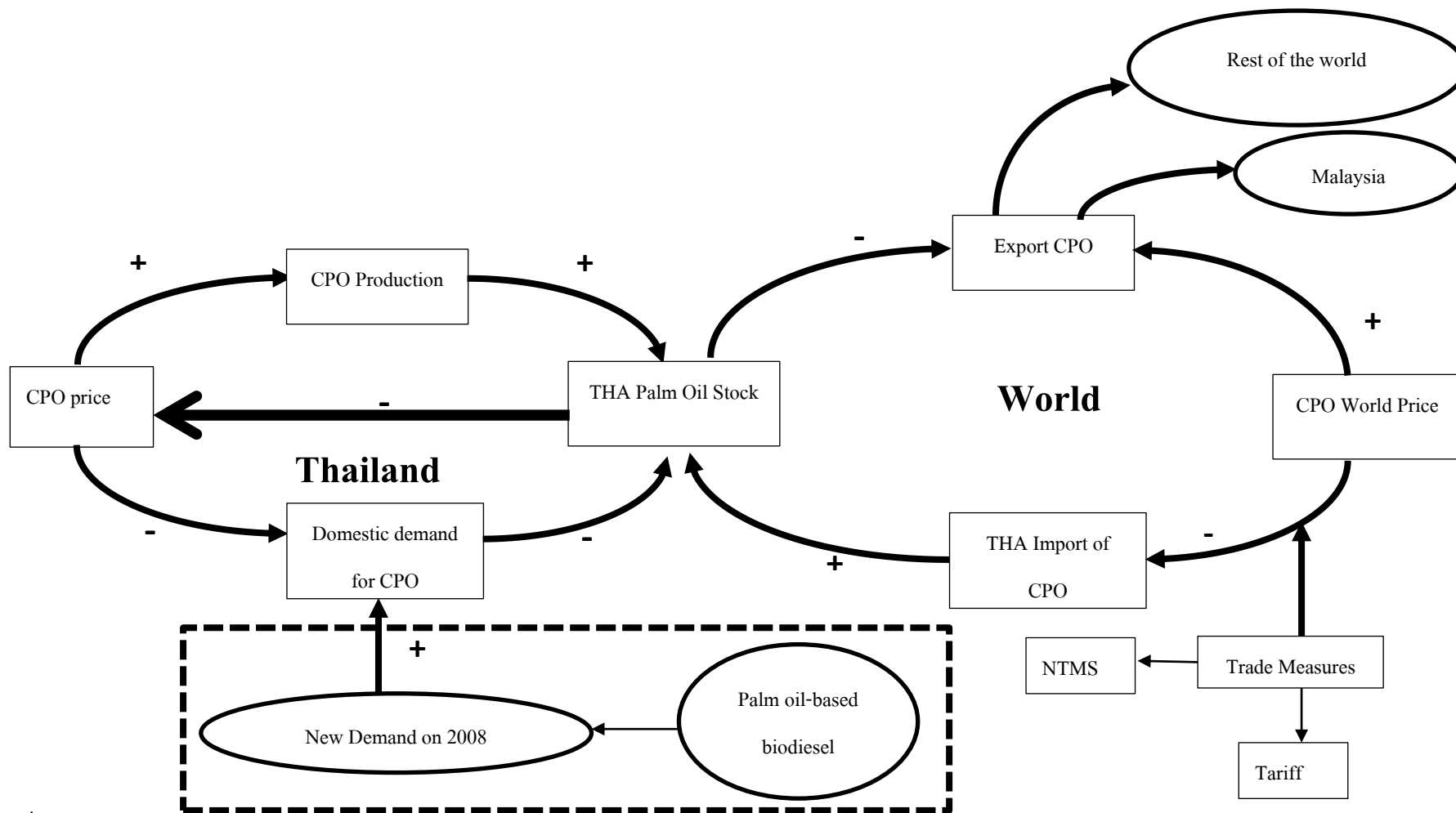
ภาพที่ 8.6 ราคาน้ำมันปาล์มดิบและปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มรายเดือนของประเทศมาเลเซีย

ที่มา: MPOB (Malaysia Palm Oil Board)

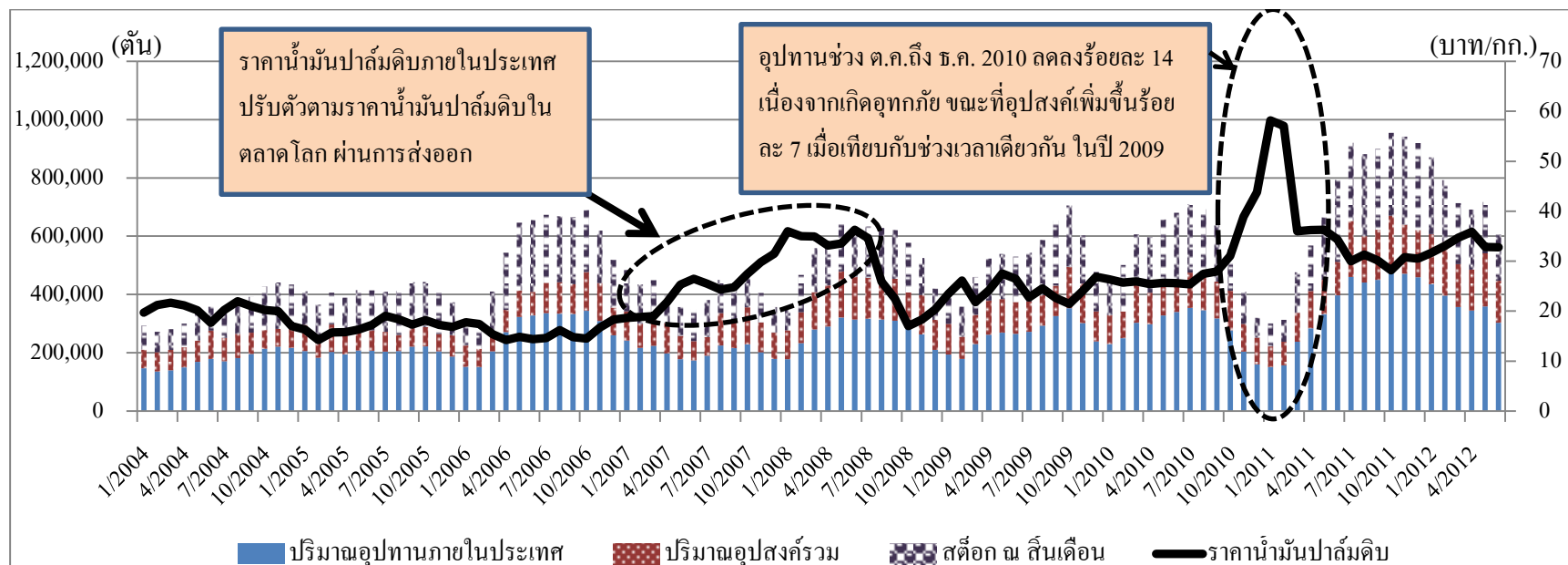

ภาพที่ 8.7 ระบบตลาดน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยในปีพ.ศ.2550

ที่มา:จากการสรุป

ภาพที่ 8.8 ปริมาณอุปทาน อุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มดิบ สต็อก ณ สิ้นเดือน (Ending Stock) และราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย

หมายเหตุ: ก) ปริมาณอุปทานภายในประเทศ เท่ากับ ผลรวมระหว่าง สต็อกน้ำมันปาล์มดิบยกมาจากเดือนก่อนหน้า (Opening Stock) ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบที่ผลิตได้ในช่วงเดือน และ น้ำมันปาล์มดิบนำเข้า

ข.1) ปริมาณอุปสงค์ก่อนปี พ.ศ.2551 เท่ากับ ผลรวมระหว่าง อุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มดิบจากความต้องการบริโภคและจากอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และอุปสงค์การส่งออก

ข.2) ปริมาณอุปสงค์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 เป็นต้นไป เท่ากับ ผลรวมระหว่าง อุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มดิบจากความต้องการบริโภคและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อุปสงค์ภาคการส่งออก และอุปสงค์ด้านพลังงานทดแทน

ที่มา: สำนักส่งเสริมสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

โดยพบว่าสาเหตุที่ส่งผลต่อทำให้เกิดลักษณะราคาคงกล่าวเกิดจากปัจจัยความผันผวนของราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกในช่วงปี พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นอุปสงค์พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากพลังงานไบโอดีเซลที่ผลิตจากน้ำมันปาล์ม⁶² (Palm Oil based-Biodiesel) กอปรกับประเทศมาเลเซียได้เริ่มการผลิตไบโอดีเซลที่ผลิตจากน้ำมันปาล์มดิบเชิงพาณิชย์ในเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ.2549 และเริ่มส่งออกในเดือนสิงหาคมในปีเดียวกัน

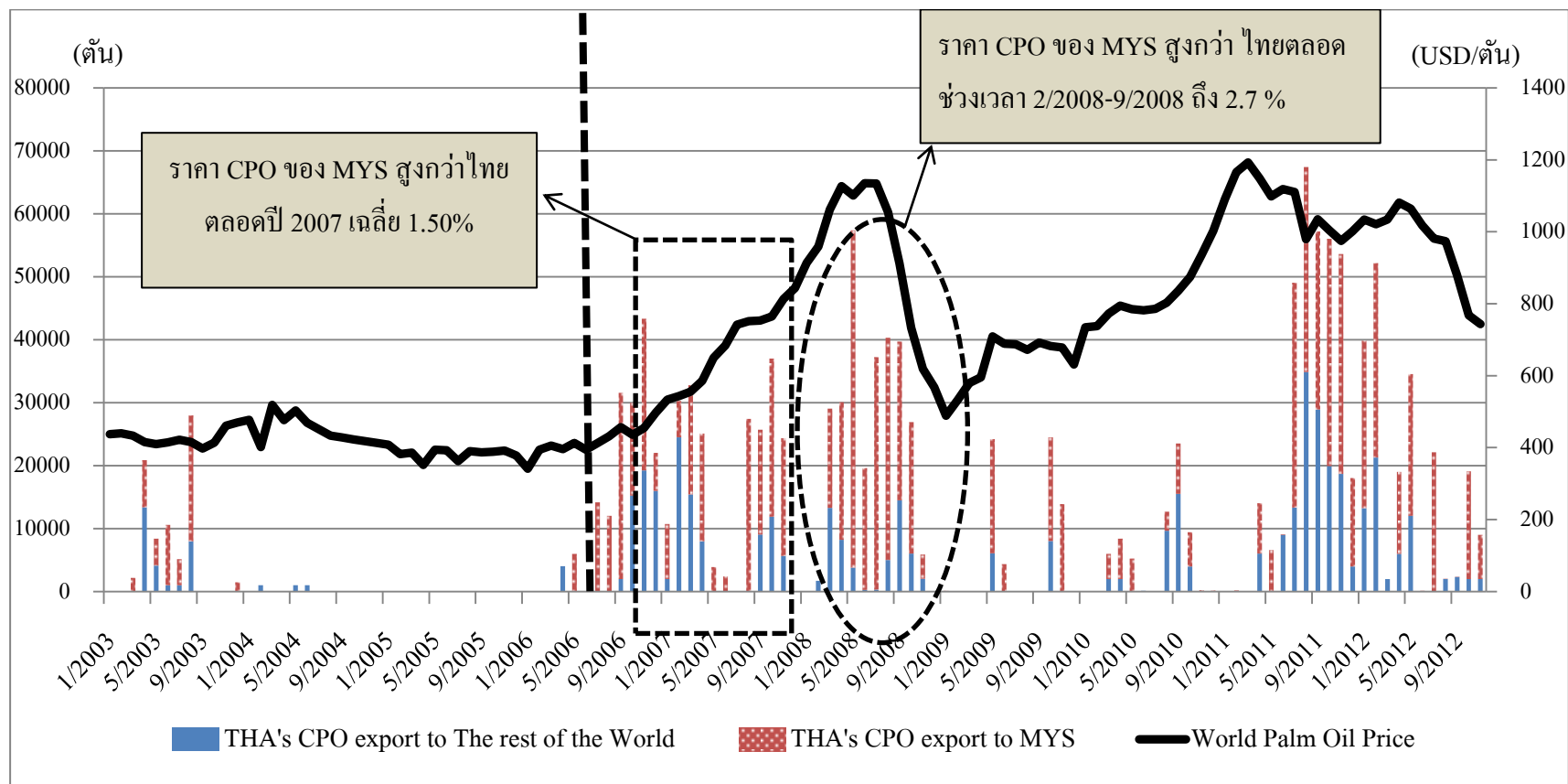
ขณะเดียวกันปริมาณอุปทานน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นผลรวมระหว่าง สต็อกน้ำมันปาล์มดิบยกมา (Opening Stock) ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบที่ผลิตได้ และน้ำมันปาล์มดิบนำเข้า มีการเพิ่มขึ้นน้อยกว่าปริมาณอุปสงค์น้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นผลรวม ระหว่าง อุปสงค์น้ำมันปาล์มดิบที่เกิดจากอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ และจากการส่งออกและอุปสงค์ด้านพลังงานทดแทน ดังแสดงในภาพที่ 8.3 และภาพที่ 8.4 จากปัจจัยข้างต้นทำให้ระดับสต็อกน้ำมันปาล์มดิบ ณ สิ้นเดือน (Ending Stock) ของประเทศมาเลเซียโดยเฉลี่ย ณ ปี พ.ศ.2550 ลดลง โดยลดลงต่ำสุดที่ระดับ 4.92 แสนตัน ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2550 ระดับปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบที่ลดลงมีผลทำให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบที่ซื้อขายภายในประเทศมาเลเซียสูงขึ้น ดังแสดงดังภาพที่ 8.6

ขณะที่อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยที่มุ่งตอบสนองความต้องการอุปสงค์ภายในประเทศเป็นหลัก จะเป็นการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบในกรณีที่มีอุปทานส่วนเกินความต้องการภายในประเทศ โดยสรุปความสัมพันธ์ตามภาพที่ 8.7 พบว่าในปี พ.ศ.2550 มีการเพิ่มขึ้นของปริมาณอุปทานน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศมากกว่าปริมาณอุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มดิบจากความต้องการเพื่อบริโภคและใช้อุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ⁶³ ดังแสดงตามภาพที่ 8.8 จึงมีอุปทานน้ำมันปาล์มดิบส่วนเกินที่จะสามารถส่งออกไปขายในตลาดโลก กอปรกับด้วยราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลก รวมทั้งในตลาดมาเลเซียมีการปรับตัวสูงขึ้นและสูงขึ้นมากกว่าประเทศไทย โดยเฉพาะช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม และช่วงเดือนกรกฎาคมและช่วงเดือนพฤศจิกายน ในปีพ.ศ.2550 เนื่องจากมีความต้องการพลังงานทดแทนเพิ่มมากขึ้นจากระดับน้ำมันดิบใน

⁶² โดยพลังงานชีวภาพ หรือ Biofuels ที่เป็นพลังงานทดแทน สามารถแบ่งได้เป็นสองประเภท ได้แก่ กลุ่มแรกคือ Bioethanol ซึ่งผลิตจากกลุ่มคาร์โบไฮเดรต (Carbohydrates) เช่น อ้อย ข้าวโพด บั๊ก ข้าวสาลี เป็นต้น ขณะที่กลุ่มที่สองคือ Biodiesel ถูกผลิตจากน้ำมันที่ได้จากพืชพลังงานทดแทน ซึ่งได้แก่ น้ำมันเรปซิด (rapeseed oil) น้ำมันเมล็ดถั่วเหลือง และ น้ำมันปาล์ม (Kleffmann, 2007)

⁶³ เพิ่งเริ่มมีมีอุปสงค์น้ำมันปาล์มดิบเพื่อนำไปใช้ในการผลิตไบโอดีเซลในปีพ.ศ.2551

ภาพที่ 8.9 ราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศไทย น้ำมันปาล์มดิบในประเทศมาเลเซีย และการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย

ที่มา: ก) International Monetary Fund

ข) กรมส่งเสริมการค้าเกษตร กรมการค้าภายใน

ตลาดโลกมีความผันผวน จึงสร้างแรงจูงใจให้มีการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบจากประเทศไทยไปยังต่างประเทศมากขึ้น โดยประเทศเฉพาะส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีระดับสต็อกน้ำมันปาล์มดิบในประเทศมาเลเซีย ณ ช่วงเวลาดังกล่าวมีระดับต่ำส่งผลให้ระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบที่ซื้อขายภายในไทยมีการเคลื่อนไหวและปรับตัวสูงขึ้นตามระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย จากปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบจากประเทศไทยไปยังประเทศมาเลเซียที่มากขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2550 ดังแสดงในภาพที่ 8.9

อัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์แสดงดังตารางที่ 8.1 และตารางที่ 8.2 กรณีน้ำมันปาล์มดิบนั้นพบว่ามีเพียงช่วงระยะปี พ.ศ. 2547-2548, พ.ศ.2552 และพ.ศ.2554 ที่มีอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมียุทธศาสตร์ โดยเท่ากับร้อยละ 5.8099 , 5.1156, 0.07 และ 2.19 ตามลำดับ ส่วนในปีอื่นๆ นอกเหนือจากปี พ.ศ.2550 ที่ราคาน้ำมันดิบเฉลี่ยต่อปีของประเทศมาเลเซีย มีระดับที่สูงกว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย แล้ว ยังพบว่า ปี พ.ศ.2551 แม้จะมีระดับราคาผู้ซื้อของสินค้าน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซียจะมีระดับที่ต่ำกว่าประเทศไทย แต่ถ้าหากพิจารณาถึงส่วนเหลือของการส่งออก ซึ่งได้แก่ ส่วนเหลือภายในประเทศในภาคการส่งออกและภาษีส่งออก (Export tax) เป็นต้น และต้นทุนที่เกิดขึ้นในการเคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างประเทศ (International transportation) ไปยังประเทศที่นำเข้าแล้วพบว่า พบว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบนำเข้า ณ ราคา C.I.F มีราคาสูงกว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบที่ผลิตภายในประเทศไทย ณ ระดับราคาผู้ผลิต แต่อย่างไรก็ตามพบว่าแม้ในช่วงเวลาที่พบว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบนำเข้า ณ ราคา C.I.F มีราคาสูงกว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบที่ผลิตภายในประเทศไทย ณ ระดับราคาผู้ผลิต แต่ยังคงมีการนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบจากประเทศอื่นๆ ผลการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าที่บิดเบือนนี้เกิดจากสัดส่วนของต้นทุนส่วนเหลือระหว่างประเทศที่ได้จากฐานข้อมูล Global Trade Atlas ระหว่างช่วงปีดังกล่าวสูงอย่างผิดปกติ กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ.2551 มีส่วนเหลือระหว่างประเทศคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 0.14 ขณะที่ช่วงเวลาอื่นจะมีส่วนเหลือดังกล่าวระหว่างร้อยละ 0.05 ถึง 0.1 เท่านั้น

กรณีน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ หรือ Refined Bleached and Deodorized (RBD) Palm Olein Oil พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วมีระดับอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีสูงกว่าน้ำมันปาล์มดิบ สิ่งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ จำเป็นต้องใช้น้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศเป็นวัตถุดิบเพื่อนำมากลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ซึ่งมีราคาสูงกว่าน้ำมันปาล์มดิบนำเข้า ทั้งนี้มีเพียงปีพ.ศ. 2550 และ พ.ศ.2551 เท่านั้นที่ราคาผู้ผลิตของน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ภายในประเทศไทยมีราคาต่ำกว่าราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์

นำเข้า แต่ขณะเดียวกันยังคงมีการนำเข้าน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จากต่างประเทศ สิ่งนี้เกิดขึ้นเนื่องจากเหตุผลเดียวกับดั่งที่เกิดกับกรณีน้ำมันปาล์มดิบในช่วง พ.ศ.2551 ที่ได้อธิบายข้างต้น โดยในส่วนเหลือมระหว่างประเทศในปี พ.ศ.2550 พบว่ามีสัดส่วนร้อยละถึงร้อยละ 0.52 ของราคาส่งออก

ทั้งนี้พบว่าในช่วงเวลาปี พ.ศ.2547-2548 มีอัตราภาษีเทียบเท่าของน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์สูงกว่าช่วงเวลาอื่นๆ โดยมีอัตราภาษีเทียบเท่าเท่ากับร้อยละ 15.94 และ ร้อยละ 19.03 ตามลำดับ ซึ่งอัตราภาษีเทียบเท่าดังกล่าวสอดคล้องกับอัตราภาษีเทียบเท่าน้ำมันปาล์มดิบที่สูงสุดในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

ตารางที่ 8.1 อัตราภาษีเทียบเท่าของน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ.2547-2554

ปี	ราคาผู้ซื้อ (บาท/กก) <i>Purchaser's Price:</i> P_{ij}^c		ราคาผู้ผลิต (บาท/กก) <i>Producer's Price:</i> P_{ij}^p		ราคา ส่ง ออก (P_{ij}^e)	ราคา นำเข้า (P_{ij}^m)	ปริมาณ การ นำเข้า (ตัน)	Tar_{ij}	$1 + Tar_{ij}$	ราคา เปรียบเทียบ จากมาตรการ ทั้งหมด (P_{ij}^{IN})	ราคาเปรียบเทียบที่ เทียบที่ ถูกปรับ (P_{ij}^{TOT})	ราคาเปรียบเทียบจาก ผล NTMs (P_{ij}^{NTM})	อัตราภาษี เทียบเท่า ของ NTMs (%)
	ไทย	มาเลเซีย	ไทย	มาเลเซีย									
2547	20.17	17.60	18.71	15.95	16.61	17.69	0	0	1	1.05809941	-	1.05809941	5.81
2548	16.89	14.80	15.67	13.41	13.97	14.91	0	0	1	1.05115625	-	1.05115625	5.12
2549	15.77	15.13	14.63	13.71	14.28	15.43	12	0	1	0.94826942	1.0000000	1	0
2550	24.45	24.81	22.69	22.48	23.41	24.38	49	0.0000568	1.0000568	0.93039499	1.0000568	1	0
2551	28.96	28.56	26.87	25.88	26.95	30.88	28541	0.0224593	1.0224593	0.87030508	1.0224593	1	0
2552	24.33	21.96	22.57	19.90	20.72	22.56	7.03	0	1	1.00071825	-	1.00071825	0.07
2553	29.1	27.02	27.00	24.48	25.50	27.51	0	0	1	0.98145287	1.0000000	1	0
2554	36.59	32.63	33.95	29.57	30.79	33.22	59793	0	1	1.02189704	-	1.02189704	2.19

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 8.2 อัตราภาษีเทียบเท่าของน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ.2547-2554

ปี	ราคาผู้ซื้อ น้ำมัน ปาล์ม บริสุทธิ์ ของไทย (บาท/กก) <i>Purchaser Price (P_{ij}^C)</i>	ราคาส่งออก น้ำมันปาล์ม บริสุทธิ์ของ มาเลเซีย (บาท/กก) <i>Export Price (P_{ij}^E)</i>	ราคา นำเข้า (P_{ij}^M)	ราคา ผู้ผลิต น้ำมัน ปาล์ม บริสุทธิ์ ของไทย (P^P)	ปริมาณการ นำเข้า(ตัน)	<i>Tar_{ij}</i>	$1 + Tar_{ij}$	ราคา เปรียบเทียบจาก มาตรการ ทั้งหมด (P_{ij}^{IN})	ราคา เปรียบเทียบที่ ถูกปรับ (P_{ij}^{TOT})	ราคาเปรียบเทียบ จาก NTMs (P_{ij}^{NTM})	อัตราภาษี เทียบเท่า ของ NTMs (%)
2547	25.27	18.99	20.22	23.45	74,763.944	0.00000100	1.00000100	1.159404	-	1.15940347	15.94
2548	22.02	16.08	17.17	20.43	18,929.621	0.00000021	1.00000021	1.190288	-	1.19028782	19.03
2549	20.01	16.98	18.35	18.57	1,361.904	0.00000009	1.00000009	1.011742	-	1.01174204	1.17
2550	29.25	26.43	28.97	27.14	1,310.193	0.00001408	1.00001408	0.936986	1.00001408	1.00000000	0
2551	38.22	32.65	37.40	35.46	1,143.644	0.00000018	1.00000018	0.948113	1.00000018	1.00000000	0
2552	30.19	24.08	26.21	28.01	1,254.478	0.00000079	1.00000079	1.068637	-	1.06863602	6.86
2553	33.05	28.31	30.54	30.67	1,081.292	0.00000090	1.00000090	1.003956	-	1.00395550	0.39
2554	43.03	35.1	37.87	39.93	6,512.372	0.00000025	1.00000025	1.054259	-	1.05425917	5.43

ที่มา: จากการคำนวณ

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตจากอัตราภาษีเทียบเท่าที่ประมาณการได้ในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่สำคัญคือ พบว่าอัตราภาษีที่ประมาณการได้ทั้งในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์มีระดับที่แตกต่างกัน ระหว่างช่วงปีพ.ศ.2547-2548 และช่วงเวลา ปีพ.ศ.2549-2554 อย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างของอัตราภาษีเทียบเท่าระหว่างช่วงระยะเวลาดังกล่าวคือ อุปสงค์น้ำมันปาล์มเพื่อนำไปใช้เป็นวัตถุดิบตั้งต้น (Feedstock) ในการผลิตไบโอดีเซล ที่จะมึผลต่อราคาน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ภายในประเทศผ่านการเปลี่ยนแปลงปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มภายในประเทศ ซึ่งทั้งประเทศมาเลเซียและประเทศไทยต่างมีการผลิตไบโอดีเซลจากน้ำมันปาล์ม โดยจะแยกพิจารณาเป็นรายประเทศดังนี้

สืบเนื่องจากการประกาศนโยบายพลังงานชีวภาพแห่งชาติ (National Biofuel Policy) ของประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2548 ที่ถูกดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์หลัก ซึ่งได้แก่ ประการแรก คือ เพื่อหาพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิล (Fossil fuels) และประการต่อมา คือ เพื่อเพิ่มระดับรายได้และความเป็นอยู่ดีกินดีให้กับเกษตรกรและผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องอื่นๆ รวมถึงเพื่อเพิ่มระดับการจ้างงานภายในประเทศ (Abdullah et al., 2009) กอปรกับประเทศมาเลเซียมีการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันภายในประเทศอย่างมากมายที่จะสามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบตั้งต้น ในการผลิตไบโอดีเซล เมื่อเทียบกับวัตถุดิบตั้งต้นอื่นๆ ที่จะสามารถผลิตไบโอดีเซลได้ อย่างเช่น เมล็ดถั่วเหลือง ไร่ปซีด (Rapeseed)⁶⁴ เมล็ดทานตะวัน จาโทรฟา (Jatropha) เป็นต้น ทำให้อุตสาหกรรมการผลิตไบโอดีเซลของประเทศมาเลเซียมีการพึ่งพิงปาล์มน้ำมันเป็นวัตถุดิบตั้งต้นเพื่อผลิตไบโอดีเซลเป็นหลัก โดย Lim และ Teong (2010) ได้กล่าวว่า การพึ่งพิงปาล์มน้ำมันเพียงอย่างเดียวเช่นนั้น ก่อให้เกิดการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ เมื่อเกิดปัญหาค่าลังการผลิตส่วนเกิน (Overcapacity) ในกระบวนการผลิตไบโอดีเซล ดังที่ Ab Rahman et al. (2011) แสดงไว้ดังตารางที่ 8.3

⁶⁴ เมล็ดถั่วเหลืองที่ถูกผลิตเป็นน้ำมันถั่วเหลืองได้ถูกใช้เป็นวัตถุดิบตั้งต้น (Feedstock) หลักเพื่อผลิตเป็นไบโอดีเซลในประเทศสหรัฐอเมริกา ขณะที่ ไร่ปซีด ถูกใช้เป็นวัตถุดิบตั้งต้นหลักในการผลิตไบโอดีเซล ในกลุ่มประเทศยุโรป (Lim และ Toeng, 2010)

ตารางที่ 8.3 กำลังการผลิตส่วนเกินที่เกิดขึ้นภายในอุตสาหกรรมไบโอดีเซลของประเทศไทย

ปี พ.ศ.	จำนวนโรงงานไบโอดีเซล	ความสามารถในการผลิตเต็มศักยภาพ (ตัน)	ปริมาณการผลิตจริง (ตัน)	กำลังการผลิตส่วนเกิน (%)
2549	4	300,000	54,981	81.7
2550	11	1,262,000	129,706	89.7
2551	14	1,562,000	171,555	89
2552	10	1,333,000	221,786	83

ที่มา: Ab Rahman et al. (2011)

นอกจากนี้การพึ่งพิงปาล์มน้ำมันดังกล่าวยังได้ลดความมั่นคงของอุปทานน้ำมันปาล์มดิบ (Supply Security) หรือ ระดับสต็อกน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศไทยที่สูงขึ้น เมื่อเทียบกับก่อนช่วงระยะเวลาที่มีอุปสงค์จากการผลิตภาคพลังงานทดแทน โดยสามารถแสดงผลดังกล่าวได้จากผลงานเชิงประจักษ์ของ Ab Rahman et al. (2011) ซึ่งได้หาส่วนต่างของราคาน้ำมันปาล์มดิบที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากมีอุปสงค์จากภาคการผลิตไบโอดีเซล จากส่วนต่างระหว่างราคาตลาดของน้ำมันปาล์มดิบที่เกิดขึ้นจริง (Actual Price) ในช่วงระยะเวลาที่มีการผลิตไบโอดีเซลตั้งแต่ปี พ.ศ.2549-2552 และราคาน้ำมันปาล์มดิบที่ได้จากการประมาณการในกรณีที่ไม่มีอุปสงค์น้ำมันปาล์มดิบจากภาคการผลิตไบโอดีเซล ภายใต้แบบจำลอง Ordinary Least Square (OLS) ในช่วงเวลาเดียวกัน พบว่า การผลิตไบโอดีเซลภายในประเทศไทย จะก่อให้เกิดอุปสงค์เพิ่มเติมต่อน้ำมันปาล์มดิบ ซึ่งจะมีผลทำให้ระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบตลาดภายในประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ.2549-2552 เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 12.48 เมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่มีการผลิตไบโอดีเซล ดังแสดงตารางที่ 8.4

ตารางที่ 8.4 ผลของการผลิตไบโอดีเซล (Palm Oil Based-Biodiesel) ต่อระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบ
ของประเทศมาเลเซีย

ปี พ.ศ.	ราคาตลาดน้ำมัน ปาล์มดิบที่ซื้อขายจริง เมื่อมีการผลิตไบโอดีเซล		ราคาน้ำมันปาล์มที่ ประมาณการได้ เมื่อไม่มีการผลิตไบโอดีเซล		ความแตกต่างของ ราคา		(%)
	USD/ตัน	RM/ตัน	USD/ตัน	RM/ตัน	USD/ตัน	RM/ตัน	
2549	478	1,510.50	436.40	1,357.80	41.60	152.70	8.70
2550	780	2,530.50	689.20	2,218.20	90.80	312.30	11.64
2551	949	2,777.50	800.70	2,283.70	148.30	493.80	15.63
2552	683	2,244.50	587.80	1,909.40	95.20	335.10	13.94
เฉลี่ย					94.00	323.50	12.48

ที่มา: Ab Rahman et al. (2011)

ผลต่อระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบโดยเฉลี่ยที่เพิ่มสูงขึ้นจากอุปสงค์จากภาคการผลิตไบโอดีเซลดังกล่าว จะส่งผลโดยตรงอัตราภาษีเทียบเท่าในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบ/บริสุทธิ์ซึ่งเป็นส่วนต่างของราคาน้ำมันปาล์มดิบ/บริสุทธิ์ระหว่างประเทศที่ประมาณการได้ให้มีระดับอัตราที่แตกต่างกันระหว่างช่วงระยะเวลาก่อนและหลังผลิตไบโอดีเซลอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ การแทรกแซงภายในอุตสาหกรรมไบโอดีเซลโดยรัฐบาลมาเลเซีย เพื่อแก้ปัญหา กำลังการผลิตส่วนเกินที่เกิดขึ้นและเพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก เนื่องจากอุตสาหกรรมดังกล่าวพึ่งพิงอุปสงค์จากการส่งออก Palm Methyl Ester ไปยังตลาดต่างประเทศ⁶⁵ เป็นสำคัญ โดยการแทรกแซงด้วยวิธีการกระตุ้นอุปสงค์ต่อ Palm Methyl Ester ภายในประเทศจากการออกนโยบายบังคับใช้ B5 Implementation Programme ที่เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ปีพ.ศ.2552 เป็นต้นมา โดยกำหนดให้ยานพาหนะที่ใช้ในราชการต้องใช้พลังงานเชื้อเพลิงที่มีสัดส่วนการผสมไบโอดีเซล ร้อยละ 5 ร่วมกับน้ำมันดีเซลร้อยละ 95 ก็ยังมีผลให้ระดับ

⁶⁵นอกจากความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความผันผวนของราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกแล้ว ยังเกิดจากความไม่แน่นอนจากการส่งออกเนื่องจากคุณสมบัติของไบโอดีเซลที่ผลิตจากน้ำมันปาล์ม (Palm oil based-Biodiesel) ไม่เหมาะสมกับในการนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในบางฤดูกาลของประเทศผู้นำเข้าไบโอดีเซลจากประเทศมาเลเซียที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ กลุ่มประเทศ EU เป็นต้น โดยเฉพาะในฤดูหนาวของกลุ่มประเทศดังกล่าวซึ่งมีอุณหภูมิต่ำกว่าระดับอุณหภูมิที่จะทำให้ไบโอดีเซลที่ผลิตจากน้ำมันปาล์มอยู่ในสถานะของเหลว (Pour Point) โดยระดับอุณหภูมิที่จะให้ไบโอดีเซลคงอยู่ในสถานะของเหลวอยู่ที่ระดับอุณหภูมิ 15 องศาเซลเซียส (Abdullah et al., 2009)

ราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 5.07 เช่นกัน ผ่านระดับสต็อกน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศที่จะลดลง ดังที่แสดงได้จากผลงานประจักษ์ของ Ab Rahman et al. (2011)

ตารางที่ 8.5 ผลจากการแทรกแซง Bx Implementation Programme ต่อระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทย

Bx Programme	อุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มส่วนเพิ่ม		ส่วนต่างระหว่างราคาน้ำมันปาล์มดิบเมื่อเทียบกับกรณีไม่มีการแทรกแซงโดยรัฐ	
	ตัน/ปี	ตัน/เดือน	RM/ตัน	%
B0	-	-	-	-
B1	100,000	8,333	13	0.55
B2	200,000	16,667	33	1.40
B3	300,000	25,000	55	2.33
B4	400,000	33,333	85	3.59
B5	500,000	41,677	120	5.07

หมายเหตุ: ภายใต้อุปทาน พ.ศ.2553

ที่มา: Ab Rahman et al. (2011)

ขณะที่กรณีประเทศไทยที่เพิ่งเริ่มมีการผลิตไบโอดีเซลในเชิงพาณิชย์ในปี พ.ศ.2551 จะมีผลทำให้ระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยเพิ่มขึ้นหรือไม่เมื่อเทียบกับช่วงระยะเวลาก่อนที่มีการผลิตไบโอดีเซลภายในประเทศ และมีผลต่อระดับราคามากน้อยเพียงใดนั้น พบว่ายังไม่มีผลงานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นผลดังกล่าวในขณะนี้

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตลำดับต่อมาคือ อัตราภาษีเทียบเท่าทั้งสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันบริสุทธิ์ที่ประมาณการได้จากการเปรียบเทียบราคามีค่าต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

กรณีอัตราภาษีเทียบเท่าน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ พบว่าด้วยลักษณะข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ภายในประเทศไทยที่สามารถหาได้จากกรมการค้าภายใน เพื่อนำมาประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าด้วยวิธีการเปรียบเทียบราคา เป็นข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ขายให้แก่ผู้บริโภคครัวเรือน ณ ระดับราคาผู้ซื้อ (Purchasers' price) ที่ไม่ถูกกำหนดตามกลไกตลาดที่สะท้อนลักษณะอุปสงค์และอุปทานที่แท้จริง เนื่องจากถูกกำหนดเพดานราคาจากการแทรกแซงของรัฐ เพื่อไม่ให้กระทบต่อค่าครองชีพของประชาชน ดังแสดงตัวอย่างตามหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ค่วนที่ ๓๖๖ ที่พณ 0404/72 ลงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ.2554 ที่กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดราคาน้ำมันปาล์ม

บริโภคไว้ไม่เกินลิตรละ 38 บาท/ลิตร ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2551 เป็นต้นมา และดังตัวอย่างตามหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ค่วนที่สุด ที่ พณ 0409/1199 ลงวันที่ 16 เมษายน พ.ศ.2555 ที่กระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดตรึงราคาจำหน่ายปลีกน้ำมันพืชปาล์มอยู่ที่ขวดลิตรละ 42 บาท ด้วยเหตุผลทางการเมือง ดังแสดงตามหนังสือกระทรวงพาณิชย์ดังกล่าวคือ เนื่องจากสินค้าดังกล่าวเป็นสินค้าจำเป็นต่อการครองชีพของประชาชนตามนโยบายของรัฐบาล ทำให้มีการตรึงราคาสินค้าดังกล่าวเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อภาระค่าครองชีพของประชาชน

ซึ่งตรงกันข้ามกับการจำหน่ายน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์แก่อุตสาหกรรมต่อเนื่อง ที่อำนาจต่อรองราคาของโรงกลั่นน้ำมันปาล์มต่ออุตสาหกรรมดังกล่าวมีความยืดหยุ่นมากกว่าการขายให้แก่ภาคครัวเรือน เมื่อน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ขายให้แก่อุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆเป็นสินค้าที่ไม่ถูกควบคุมราคาโดยภาครัฐ แต่เนื่องจากไม่สามารถหาข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ที่ขายให้แก่อุตสาหกรรมต่อเนื่องดังกล่าวได้ จึงทำให้อัตราภาษีเทียบเท่าที่ได้ด้วยการเปรียบเทียบราคาของน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ระหว่างประเทศน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เมื่อเทียบกับระดับราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ถูกต้องตามอุปสงค์และอุปทานตามสภาวะตลาดที่แท้จริง

นอกจากนี้ระดับราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทยที่ถูกแทรกแซงราคาโดยรัฐฯ ยังสามารถมีผลต่อระดับราคา ณ ตลาดระดับอื่นๆของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย โดยเฉพาะระดับราคาน้ำมันดิบภายในประเทศไทย ผ่านกลไกการส่งผ่านราคา (Price Transmission) สิ่งนี้สามารถแสดงได้จากผลงานเชิงประจักษ์ของ รหัท รวบรวมพงษ์ (2550) พบว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยมีความสัมพันธ์ในระยะยาว กับราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ภายในประเทศไทย ภายใต้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) เนื่องจากรูปแบบการตั้งราคาน้ำมันดิบของประเทศไทย มีรูปแบบของการตกลงซื้อขายร่วมกัน ระหว่างโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบและโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ทั้งที่อยู่ในรูปแบบการซื้อขายในระยะสั้น คือซื้อขายวันต่อวัน และในระยะยาวที่มีการซื้อขายล่วงหน้าตั้งแต่ 3 ถึง 6 เดือน (รหัท รวบรวมพงษ์, 2550)

ลักษณะข้างต้นจึงทำให้เกิดการส่งผ่านของระดับราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ถูกแทรกแซงโดยรัฐไปยังระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบที่มีการซื้อขายภายในประเทศไทยอีกด้วย ซึ่งจะส่งผลทำให้อัตราภาษีเทียบเท่าของสินค้าน้ำมันปาล์มดิบที่ได้จากวิธีการเปรียบเทียบราคาน้อยเมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่มีการกำหนดเพดานราคา

นอกจากนี้ งานศึกษาเชิงประจักษ์ของรหัท รวบรวมพงษ์ (2550) ยังพบว่า นอกเหนือจากระดับราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จะมีความสัมพันธ์ระยะยาวกับน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยแล้ว ยังพบว่าระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซียยังมีความสัมพันธ์ระยะยาวกับน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยด้วย โดยการส่งผ่านระหว่างราคาดังกล่าวเกิดภายใต้การส่งออกน้ำมันปาล์มดิบ

ของประเทศไทย เมื่อนโยบายการค้าสินค้าน้ำมันปาล์มของประเทศไทยอยู่ในลักษณะที่สามารถส่งออกน้ำมันปาล์มได้อย่างเสรี⁶⁶ แต่มีการควบคุมการนำเข้าน้ำมันปาล์ม และด้วยลักษณะการผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทยมีลักษณะการผลิตเพื่อมุ่งทดแทนการนำเข้าภายในประเทศเป็นสำคัญ (สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์และคณะ, 2543) ดังนั้นการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบจึงเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีอุปทานน้ำมันปาล์มดิบที่เกินความต้องการภายในประเทศเท่านั้น เป็นส่วนใหญ่ (สำนักส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน, 2554) นอกจากนี้งานศึกษายังพบว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยมีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ในประเทศ และราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซียด้วยความยืดหยุ่นที่น้อยเท่ากับ 0.89 และ 0.34 ตามลำดับ โดยความยืดหยุ่นของราคาน้ำมันปาล์มดิบต่อราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์มีค่าความยืดหยุ่นมากเมื่อเทียบกับความยืดหยุ่นต่อราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย

นอกจากนี้อัตราภาษีเทียบเท่าของน้ำมันปาล์มดิบที่ประมาณการด้วยวิธีการเปรียบเทียบราคา ที่มีระดับที่ต่ำ สามารถเกิดจากผลต่อระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบนำเข้าจากประเทศมาเลเซียที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากอิทธิพลของปัจจัยต่างๆที่มีต่อพฤติกรรมด้านราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนปัจจัยแรกคือ ผลของอุปสงค์ใหม่ต่อน้ำมันปาล์มดิบจากภาคการผลิตไบโอดีเซลภายในประเทศมาเลเซียที่จะส่งผลกระทบต่อระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศเพิ่มขึ้นผ่านระดับอุปทานน้ำมันปาล์มดิบที่ถูกปั่นส่วนไปใช้ในการผลิตพลังงานทดแทนดังที่กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ ส่วนปัจจัยที่สอง คือ การดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเพื่อปิดเบื่อนการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย ด้วยการเก็บภาษีส่งออก (Export tax) เพื่อเพิ่มปริมาณอุปทานและลดราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศเพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิตและส่งออกน้ำมันปาล์มแปรรูป (Processed Palm Oil) ในระดับอุตสาหกรรมปลายน้ำตามแผนแม่บทอุตสาหกรรม (Industrial Master Plans) น้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซีย สิ่งนี้จะเพิ่มส่วนเหลืออมการส่งออกน้ำมันปาล์มของประเทศมาเลเซียให้เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากส่วนเหลืออมการค้า(ค่าส่ง/ค่าปลีก) และต้นทุนการขนส่งสินค้าส่งออกระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีผลทำให้ราคานำเข้าน้ำมันปาล์มดิบเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมจากข้อมูลภาษีศุลกากรขาเข้าที่เก็บจริง (Applied rates) ในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทยดังแสดงในตารางที่ 8.6 และตารางที่ 8.7 ระหว่างปีพ.ศ.2547-2554

⁶⁶ยกเว้นในช่วงเวลาที่เกิดภาวะขาดแคลนน้ำมันปาล์มภายในประเทศไทย ที่จะมีการดำเนินมาตรการทางการค้าเพื่อปิดเบื่อนการส่งออก เพื่อเพิ่มอุปทานน้ำมันปาล์มภายในประเทศให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ประการแรกพบว่าอัตราภาษีที่เก็บจริงส่วนใหญ่ยังมีค่าต่ำกว่าอัตราภาษีที่ประกาศ (Bound rates) มาก ยกตัวอย่างเช่น ปีพ.ศ.2549 อัตราภาษีศุลกากรขาเข้าสินค้าน้ำมันปาล์มในและนอก โควตาตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลกอยู่ที่ร้อยละ 20 และ 143 ตามลำดับ ขณะที่อัตราภาษีศุลกากรนำเข้าภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 5 แต่พบว่าในช่วงเวลาดังกล่าวมีอัตราภาษีนำเข้าที่มีการเก็บจริงต่อมูลค่านำเข้าต่ำกว่าอัตราภาษีประกาศ (Bound rates) ตามข้อความตกลงการค้าข้างต้น ยกเว้นในปี พ.ศ. 2551 ที่มีการเก็บภาษีศุลกากรจริง (Applied rate) ในการนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบเท่ากับอัตราภาษีที่ประกาศไว้ (Bound rate) ตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนที่ระดับร้อยละ 5

สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่ากรณีที่มีการเก็บภาษีนำเข้าจริงที่ระดับต่ำกว่าอัตราภาษีนำเข้าที่มีการประกาศไว้ที่ผูกมัดตามข้อตกลงการค้าต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสินค้าน้ำมันปาล์ม หรือเกิด Tariff Binding Overhang ในกรณีนี้สามารถแสดงให้เห็นว่าการเปิดเสรีการค้าด้วยการลดภาษีศุลกากรตามข้อตกลงการค้าต่างๆให้เหลือระดับศูนย์จะเพิ่มสวัสดิการโดยรวมที่ประเทศไทยจะได้รับจากการเปิดเสรีการค้านี้ลงไปด้วย

ประการต่อมาพบว่ามาตรการทางภาษีมียุทธศาสตร์น้อยในการคุ้มครองผู้ผลิตและเกษตรกรภายในประเทศไทยจากการแข่งขันกับสินค้านำเข้าเมื่ออัตราภาษีที่เก็บจริงอยู่ในระดับต่ำหากเทียบกับอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ประมาณการ ซึ่งอาจจะสะท้อนได้ว่าการคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศจำเป็นต้องพึ่งพิงบทบาทของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเป็นสำคัญ

ตารางที่ 8.6 ภาษีศุลกากรขาเข้าที่เก็บได้จริงของสินค้าน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยตามรหัส

HS: 1511100006 และ 15111000000 ปีค.ศ. 2002 และปีค.ศ. 2007 ตามลำดับ

ปี พ.ศ.	ปริมาณการ นำเข้า (ตัน)	มูลค่าการนำเข้า (บาท)	มูลค่าการนำเข้า รวม (บาท)	ภาษีที่ สามารถเก็บ ได้จริง (บาท)	ภาษีรวมที่ สามารถเก็บ ได้แต่ละปี (บาท)	ประเทศกำเนิด
2547	0	0	0	0	0	-
2548	0	0	0	0	0	-
2549	12	312,900	312,900	0	0	CHINA
2550	0.005	2,402	1,261,727	3,435	3,435	AUSTRALIA
	0.1	2,722		0		CHINA
	49	1,256,603		0		MALAYSIA
2551	21,915.894	799,576,178	1,042,107,774	39,906,499	52,002,922	INDONESIA
	6,625.188	242,531,596		12,096,423		MALAYSIA
2552	7.03	503,239	503,239	0	0	COLOMBIA
2553	0	0	0	0	0	-
2554	0	42	2,353,773,288	0	0	CONGO
	26089.95	1,019,076,727		0		INDONESIA
	33703.229	1,334,696,519		0		MALAYSIA

ที่มา: ส่วนสื่อสารและบริการข้อมูล กรมศุลกากร

ตารางที่ 8.7 ภาษีศุลกากรขาเข้าที่เก็บได้จริงของสินค้าน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทยตาม รหัส HS: 1511900000 และ 15119090000 ปีค.ศ. 2002 และปีค.ศ. 2007 ตามลำดับ

ปี พ.ศ.	ปริมาณการนำเข้า (ตัน)	มูลค่าการนำเข้า (บาท)	มูลค่าการนำเข้ารวม (บาท)	ภาษีที่สามารถเก็บได้จริง (บาท)	ภาษีรวมที่สามารถเก็บได้แต่ละปี (บาท)	ประเทศกำเนิด
2547	0.003	1,653	1,582,945,394	7	16,881	FRANCE
	74,763.556	1,582,913,407		16,361		MALAYSIA
	0.005	4,105		12		NEW ZEALAND
	0.380	26,229		501		SINGAPORE
2548	220.175	6,212,643	356,695,221	0	2,706	CHINA
	1.015	331,927		2,525		INDONESIA
	18,708.431	350,150,651		181		MALAYSIA
2549	128.35	3,406,239	37,870,494	0	1,222	CHINA
	0.162	5,726		1,200		HONG KONG
	1,233.339	34,451,915		22		MALAYSIA
	0.053	6,614		0		SINGAPORE
2550	0	37	38,839,433	1	195,623	VIETNAM
	57.5	1,670,868		0		CHINA
	1149	33,255,556		0		MALAYSIA
	100.19	3,061,853		0		SINGAPORE
	3.503	851,119		195,622		UNITED STATES

ตารางที่ 8.7 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	ปริมาณการ นำเข้า (ตัน)	มูลค่าการนำเข้า (บาท)	มูลค่าการนำเข้า รวม (บาท)	ภาษีที่ สามารถ เก็บได้จริง (บาท)	ภาษีรวม ที่สามารถ เก็บได้แต่ ละปี (บาท)	ประเทศ กำเนิด
2551	79.472	4,722,713	40,701,059	0	3,471	CHINA
	0.2	54,334		264		FRANCE
	0.901	118,624		2,507		UNITED STATES
	0.05	65,308		125		UNITED KINGDOM
	0.2	4,416		50		INDIA
	36.02	1,344,911		50		INDONESIA
	0.001	362		0		JAPAN
	2.05	145,459		0		SINGAPORE
	1024.93	34,244,932		475		MALAYSIA
2552	1254.434	28,515,040	28,532,995	10,686	10,796	MALAYSIA
	0.001	271		3		VIETNAM
	0.04	16,846		100		UNITED KINGDOM
	0.003	838		7		PHILIPPINES
2553	0.002	786	38,580,509	5	13,481	CHINA
	72.232	2,396,967		5		INDONESIA
	1008.561	36,008,627		12,228		MALAYSIA
	0.006	1,637		16		PHILIPPINES
	0.46	161,768		1,150		UNITED KINGDOM
	0.013	6,763		32		UNITED STATES
	0.018	3,961		45		VIETNAM

ตารางที่ 8.7 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	ปริมาณการ นำเข้า (ตัน)	มูลค่าการนำเข้า (บาท)	มูลค่าการนำเข้า รวม (บาท)	ภาษีที่ สามารถ เก็บได้จริง (บาท)	ภาษีรวม ที่สามารถ เก็บได้แต่ ละปี (บาท)	ประเทศ กำเนิด
2554	0.9	143,775	222,727,686	2,250	6,110	FRANCE
	4565.119	143,758,892		15		INDONESIA
	1632.04	66,000,617		2,888		MALAYSIA
	0.003	481		7		MYANMAR
	313.93	12,667,505		0		SINGAPORE
	0.38	156,416		950		UNITED KINGDOM

ที่มา: ส่วนสื่อสารและบริการข้อมูล กรมศุลกากร

ตารางที่ 8.8 การปรับภาษีศุลกากรขาเข้า ด้วย Tariff Equivalent of NTMs ปี พ.ศ.2548 จาก Alter tax Simulation

ภาค การ ผลิต	ต้นกำเนิด	ปลายทาง	GTAP Data*			New Data		
			Initial AV (%) rate	MFN* w	Target rate (%)	Initial AV (%) rate w/t altertax simulation	W*(MFN+TE)	Target rate (%)
Vol	ทุก ประเทศ	ไทย	73.50	7.37	66.16	77.84	11.68	66.16

หมายเหตุ:* เป็นฐานข้อมูล GTAP version 7 ภายใต้ปีอ้างอิงปีพ.ศ.2548

8.2 ผลการศึกษาผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย

ส่วนของการวิเคราะห์ผลกระทบของยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีด้วยการลดอัตราภาษีเทียบเท่าของน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่คำนวณได้ในปีพ.ศ.2548 จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสวัสดิการของประเทศ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีแหล่งที่มาที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ การจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ในการผลิต บริโภคและการค้า ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Efficiency or Allocative Effect) และผลจากการเปลี่ยนแปลงอัตราการค้า (Term of Trade Effect) ซึ่งอธิบายโดยสรุปดังนี้

ผลของสวัสดิการที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นผลจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มของประเทศไทยก่อให้เกิดการบิดเบือนการจากสถานะที่ควรจะเป็นเมื่อเทียบกับกรณีดำเนินการค้าอย่างเสรี ซึ่งการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีดังกล่าวจะทำให้ราคาสินค้าน้ำมันปาล์มนำเข้าและราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศสูงกว่าราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลก ซึ่งทำให้ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าในราคาที่แพงขึ้นและสามารถซื้อสินค้าได้ในปริมาณที่น้อยกว่า ทำให้ผู้บริโภคภายในประเทศไทยจึงมีสวัสดิการที่วัดอยู่ในรูปของตัวเงินที่น้อยลงเมื่อเทียบกับกรณีมีการค้าอย่างเสรี ในขณะที่กับผู้ผลิตภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยก็จะสามารถขายสินค้าได้ราคาที่สูงขึ้นซึ่งเป็นผลของการบิดเบือนราคาระหว่างประเทศจากผลของการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีและขายสินค้าของตนได้มากกว่าเมื่อเทียบกับกรณีดำเนินการค้าอย่างเสรี ซึ่งมีการดึงเอาทรัพยากรมาผลิตสินค้าที่เสียเปรียบในการผลิตโดยเปรียบเทียบมากขึ้นกว่าระดับที่มีประสิทธิภาพ แทนที่จะนำทรัพยากรที่ถูกบิดเบือน

ดังกล่าวไปผลิตสินค้าอื่นที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบ ดังนั้นเมื่อมีการยกเลิกมาตรการดังกล่าวก็จะทำให้การจัดสรรทรัพยากรดีขึ้นเพราะผู้บริโภคจะได้รับสวัสดิการที่ตนสูญเสียไปกลับคืนมาและผู้ผลิตน้ำมันปาล์มภายในประเทศที่มีระดับการผลิตเกินระดับที่มีประสิทธิภาพก็จะลดการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพลง

ขณะที่สวัสดิการที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากผลของการเปลี่ยนแปลงอัตราการค้า (Term of trade) ของประเทศ เกิดจากดำเนินมาตรการดังกล่าวมีผลต่อการค้าระหว่างประเทศด้วยการส่งผ่านอัตราการค้า ซึ่งเป็นสัดส่วนระหว่างราคาสินค้าส่งออกต่อราคาสินค้านำเข้าจากกรณีที่มีการค้าอย่างเสรี สิ่งนี้มีผลทำให้อุปสงค์และอุปทานของสินค้าเปลี่ยนแปลงไปด้วย เมื่อมีการยกเลิกมาตรการดังกล่าวจะทำให้การบิดเบือนของราคาน้ำมันปาล์มหายไป ซึ่งจะมีผลต่ออัตราการค้าของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปและมีผลทำให้สวัสดิการของประเทศเปลี่ยนแปลงไปด้วย

โดยกรณีนี้พบว่าสวัสดิการสุทธิของประเทศไทยซึ่งวัดอยู่ในรูปของตัวเงินจะเพิ่มขึ้นเท่ากับ 2.92 ล้านเหรียญสหรัฐ และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มีอัตราขยายตัว (GDP Growth) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.003396 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดองค์ประกอบของ GDP พบว่าการบริโภคภาคเอกชนจะมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย คือ ในอัตรา 0.003603 ขณะที่การลงทุนภายในประเทศ ซึ่งไม่รวมถึงการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ รวมถึงการส่งออกและการนำเข้า จะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.030267, 0.008685 และ 0.016924 ตามลำดับ

ตารางที่ 8.9 ผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทย

ตัวแปรทางเศรษฐกิจ	%การเปลี่ยนแปลง
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)	0.003396
การใช้จ่ายภาคครัวเรือน (Consumption)	0.003603
การลงทุน (Investment)	0.030267
การส่งออกสินค้าและบริการ (Export)	0.008685
การนำเข้าสินค้าและบริการ (Import)	0.016924

ที่มา:จากการคำนวณด้วย GTAP

ส่วนผลของการนำเข้าน้ำมันปาล์มอย่างเสรีต่อรายภาคการผลิตนั้นจะมีผลกระทบทางตรงกับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย โดยพบว่ากรณีนี้จะทำให้ผลผลิตน้ำมันปาล์มที่ผลิตขึ้นภายในประเทศลดลงเท่ากับร้อยละ 1.486067 เท่ากับ 18.95 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จากมูลค่า 1,275.25 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เหลือ 1,256.30 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และมีปริมาณน้ำมันปาล์มที่ขายในประเทศลดลงเท่ากับร้อยละ 1.90777 เท่ากับ 19.94 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จากมูลค่า 1,045.11 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เหลือเท่ากับ 1,025.17 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

นอกจากการดำเนินการค้าอย่างเสรีในการนำเข้าน้ำมันปาล์มได้ยังส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการผลิตภายในประเทศแล้ว ยังจะกระทบต่อกิจกรรมการค้าระหว่างประเทศเมื่อส่วนของราคาที่เป็นบิดเบือนระหว่างประเทศที่ดำรงอยู่เนื่องจากผลของการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีหายไป ราคา น้ำมันปาล์มที่เปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลโดยตรงต่อภาคการผลิตน้ำมันปาล์มของประเทศไทย โดยพบว่าดุลการค้าของภาคการผลิตดังกล่าวจะปรับตัวลดลงเท่ากับ 8.990039 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเกิดจากมูลค่าการนำเข้ารายภาคการผลิตดังกล่าวเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.79281 เท่ากับมูลค่า 17.40 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมูลค่าที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากอุปสงค์ภาคเอกชนต่อน้ำมันปาล์มนำเข้าที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 7.039493 เป็นหลัก ซึ่งมากกว่ามูลค่าส่งออกน้ำมันปาล์มของประเทศไทยที่พบว่าจะขยายตัวเพิ่มขึ้น 0.428957 เท่ากับมูลค่า 0.99 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

โดยเหตุผลที่อัตราการขยายตัวการส่งออกในสินค้าน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีมูลค่าที่น้อย เนื่องจากสินค้าดังกล่าวเป็นสินค้าที่ถูกผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ภายในประเทศเป็นหลัก ซึ่งหากมีอุปทานส่วนเกินในตลาดภายในประเทศก็จะระบายส่วนเกินไปตลาดต่างประเทศ ดังที่สำนักส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน ได้กล่าวในหนังสือเรื่อง “การผลิต การตลาด ปาล์มน้ำมัน ปี 2554” หน้า 12 ว่า การส่งออกน้ำมันปาล์มของประเทศจะเกิดขึ้นเมื่อผลิตน้ำมันปาล์มได้เกินความต้องการบริโภคและใช้เป็นปัจจัยการผลิตภายในประเทศ ซึ่งจะถูกส่งออกทั้งในรูปแบบ น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์และน้ำมันปาล์มดิบ การส่งออกน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์นั้นจะส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเช่น ประเทศอินโดจีน ขณะที่การส่งออกน้ำมันปาล์มดิบซึ่งเป็นส่วนเกินที่อุตสาหกรรมน้ำมันบริสุทธิ์รับซื้อได้ไม่หมดจะถูกส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีนโยบายอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่มุ่งการส่งออกน้ำมันปาล์มแปรรูปเป็นสำคัญ และประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีการนำเข้าน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลก

ตารางที่ 8.10 ผลกระทบโดยรวมต่อภาคการผลิตน้ำมันปาล์มของประเทศไทย

ตัวแปรทางเศรษฐกิจ	%การเปลี่ยนแปลง
ปริมาณผลผลิตภายในประเทศ (Industry output)	-1.486067
ราคา (Market price)	-0.084673
ปริมาณการขายภายในประเทศ (Domestic sales)	-1.90777
มูลค่าการนำเข้า (Aggregate imports)	2.79281
มูลค่าการส่งออก (Aggregate exports)	0.428957
ดุลการค้า (Trade balance)*	-8.990039

หมายเหตุ: * ดุลการค้า (Trade Balance) มีหน่วยของการเปลี่ยนแปลง ในรูป ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา:จากการคำนวณด้วย GTAP

นอกจากจะส่งผลกระทบต่อการผลิตน้ำมันปาล์มภายในประเทศโดยตรงแล้ว การลดอัตราภาษีเทียบเท่าดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับน้ำมันปาล์มทั้งที่มีความเชื่อมโยงไปข้างหลังและมีความเชื่อมโยงไปข้างหน้า

ทั้งนี้พบว่าภาคการผลิตที่จะได้รับผลกระทบในด้านลบเมื่อมีการเปิดเสรีการค้าน้ำมันปาล์ม ได้แก่ ภาคการผลิตปาล์มน้ำมัน ซึ่งมีลักษณะความสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในรูปแบบเชื่อมโยงไปข้างหลัง กล่าวคือ อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มใช้ผลผลิตภาคการผลิตปาล์มน้ำมันดังกล่าวเป็นวัตถุดิบในการสกัดเป็นน้ำมันปาล์ม โดยผลผลิตภายในประเทศมีอัตราที่ลดลงร้อยละ 0.009114 เท่ากับมูลค่า 0.032165 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เหตุผลที่มูลค่าผลผลิตลดลงในสัดส่วนที่น้อย อาจจะมาจากการเกิดกำลังการผลิตส่วนเกิน (Excess capacity) ทั้งในระดับตลาดน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ซึ่งมีผลทำให้ยังคงมีความต้องการใช้ผลปาล์มภายในประเทศอยู่

ตารางที่ 8.11 ผลกระทบโดยรวมต่อภาคการผลิตกลุ่มเมล็ดพืชน้ำมัน (Oil seed) ของประเทศไทย

ตัวแปรทางเศรษฐกิจ	%การเปลี่ยนแปลง
ปริมาณผลผลิตภายในประเทศ (Industry output)	-0.009114
ราคา (Market price)	0.006925
ปริมาณการขายภายในประเทศ (Domestic sales)	-0.006114

ที่มา:จากการคำนวณด้วย GTAP

ขณะที่ในอุตสาหกรรมที่มีลักษณะความเชื่อมโยงไปข้างหน้ากับอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม เมื่อน้ำมันปาล์มถูกเป็นปัจจัยการผลิตเพื่อผลิตผลผลิตของอุตสาหกรรมดังกล่าว พบว่า มีเพียงกลุ่มผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรกระป๋องเท่านั้น ที่ได้รับผลกระทบในด้านลบ เมื่อมีการดำเนินการค้าอย่างเสรีในสินค้าน้ำมันปาล์ม โดยพบว่าผลผลิตของอุตสาหกรรมดังกล่าวจะมีการหดตัวร้อยละ 0.004998 ซึ่งเป็นผลจากมูลค่าการส่งออกของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวลดลงร้อยละ 0.03189

ขณะที่อุตสาหกรรมปลายน้ำที่ได้รับผลกระทบทางบวกจากการที่มีผลผลิตที่ผลิตขึ้นภายในประเทศเพิ่มมากที่สุดเมื่อมีการดำเนินการค้าเสรีดังกล่าวคือ กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหาร ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 5 กลุ่มสินค้าตามนิยามตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ขนม อาหารประเภทเส้น และกลุ่มผักและผลไม้กระป๋อง โดยพบว่าผลผลิตภายในประเทศของอุตสาหกรรมดังกล่าวจะขยายตัวมากที่สุดเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.257532 ซึ่งเท่ากับ 27.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

การดำเนินการค้าอย่างเสรีดังกล่าวนอกจากจะกระทบต่อกิจกรรมการผลิตและการบริโภคสินค้าอื่นๆแล้ว ยังส่งผลกระทบทางอ้อมต่อภาคการส่งออกอื่นๆและผู้ผลิตสินค้าส่งออกอีกด้วย โดยส่งผลผ่าน อัตราการค้า หรือ term of trade โดยกรณีนี้พบว่า อัตราการค้าซึ่งเป็นสัดส่วนระหว่าง

ราคาสินค้าส่งออกต่อราคาสินค้านำเข้าแย่ง โดยมิต่ำลงร้อยละ 0.003791 ซึ่งเป็นผลมาจากการลดลงของดัชนีราคาส่งออกมากกว่าการลดลงของดัชนีราคานำเข้าของประเทศ โดยดัชนีราคาส่งออกและดัชนีราคานำเข้าของประเทศจะลดลงเท่ากับ 0.00381 และ 0.000019 ตามลำดับ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยจะไม่ได้รับผลได้จากอัตราการค้าที่เพิ่มสูงขึ้น (Term of trade gain) กล่าวคือ การได้ประโยชน์จากการที่สามารถส่งออกสินค้าในราคาส่งออกที่สูงโดยเปรียบเทียบ เมื่อประเทศไทยกำหนดให้มีนำเข้าน้ำมันปาล์มอย่างเสรี โดยอัตราการค้าที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวจะมีส่วนหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยขาดดุลการค้า (Trade balance) เท่ากับ 11.46522 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากมูลค่าการส่งออกรวมมีการขยายตัวน้อยกว่ามูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น โดยมูลค่าการส่งออกรวมและมูลค่าการนำเข้ารวมของประเทศต่างมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.004875 และ 0.016903 ตามลำดับ

ตารางที่ 8.12 ผลกระทบต่อดัชนีราคานำเข้า ดัชนีราคาส่งออก และอัตราการค้าของประเทศไทย

ตัวแปรทางเศรษฐกิจ	%การเปลี่ยนแปลง
ดัชนีราคานำเข้า (Price index of imports)	-0.000019
ดัชนีราคาส่งออก (Price index of exports)	-0.00381
อัตราการค้า (Term of trade)	-0.003791

ที่มา: จากการคำนวณด้วย GTAP

หากพิจารณาผลต่อกิจกรรมการค้าระหว่างประเทศรายภาคการผลิตที่เกี่ยวข้องกับน้ำมันปาล์มของประเทศไทยพบว่าต่างได้รับผลกระทบด้านบวกและลบแตกต่างกันไปในแต่ละอุตสาหกรรม

ทั้งนี้กลุ่มสินค้าที่จะได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการค้าอย่างเสรีดังกล่าวด้วยการเกินดุลการค้ารายภาคการผลิต ซึ่งก็คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ (ofd) มีการขยายตัวของดุลการค้าในภาคการผลิตดังกล่าวคิดเป็นมูลค่า 15.72 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเป็นผลจากที่อัตราการค้าขยายตัวของมูลค่าส่งออกซึ่งเท่ากับร้อยละ 0.326576 ซึ่งมากกว่าอัตราการค้าขยายตัวของมูลค่าการนำเข้าซึ่งเท่ากับร้อยละ 0.030206

ตารางที่ 8.13 ผลกระทบโดยรวมต่อภาคการผลิตกลุ่มสินค้าอาหารของประเทศไทย

ตัวแปรทางเศรษฐกิจ	%การเปลี่ยนแปลง
ปริมาณผลผลิตภายในประเทศ (Industry output)	0.257532
ราคา (Market price)	-0.094062
ปริมาณการขายภายในประเทศ (Domestic sales)	0.121923
มูลค่าการนำเข้า (Aggregate imports)	0.030206
มูลค่าการส่งออก (Aggregate exports)	0.326576
ดุลการค้า (Trade balance)*	15.724927

หมายเหตุ: *ดุลการค้า (Trade Balance) มีหน่วยของการเปลี่ยนแปลง ในรูป ล้านดอลลาร์สหรัฐ
ที่มา:จากการคำนวณด้วย GTAP

ขณะกลุ่มสินค้าเคมีภัณฑ์และพลาสติก ซึ่งหากจำแนกตามนิยามตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย จะประกอบด้วย กลุ่มผลิตภัณฑ์สบูและผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด กลุ่มยารักษาโรค กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์เคมีอื่นๆ เช่น เทียนไข หมึก เป็นต้น จะมีการขยายตัวของดุลการค้ามากที่สุดรองลงมาคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 4.342279 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้ารายภาคการผลิตสาขานี้เท่ากับร้อยละ 0.036653 และ 0.002208 ตามลำดับ

ตารางที่ 8.14 ผลกระทบโดยรวมต่อภาคการผลิตกลุ่มสินค้าเคมีภัณฑ์ของประเทศไทย

ตัวแปรทางเศรษฐกิจ	%การเปลี่ยนแปลง
ปริมาณผลผลิตภายในประเทศ (Industry output)	0.031817
ราคา (Market price)	-0.00639
ปริมาณการขายภายในประเทศ (Domestic sales)	0.022677
มูลค่าการนำเข้า (Aggregate imports)	0.002208
มูลค่าการส่งออก (Aggregate exports)	0.036653
ดุลการค้า (Trade balance)*	4.342279

หมายเหตุ: *ดุลการค้า (Trade Balance) มีหน่วยของการเปลี่ยนแปลง ในรูป ล้านดอลลาร์สหรัฐ
ที่มา:จากการคำนวณด้วย GTAP

นอกจากนี้ผลของการดำเนินการค้าดังกล่าวจะกระทบต่อผู้บริโภคภายในประเทศ โดยทำให้ระดับรายได้ของภาคเอกชน (Regional household income) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.003785 ซึ่งมากกว่าราคาเฉลี่ยของสินค้าบริโภคและรายจ่ายภาคเอกชนที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.000901 และ 0.003603 ตามลำดับ สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงผู้บริโภคของประเทศไทยจะได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

ค่าดังกล่าวจากการเปลี่ยนแปลงในสวัสดิการของผู้บริโภคภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นเมื่ออรรถประโยชน์หรือความพึงพอใจที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการบริโภคร้อยละ 0.002703 ซึ่งมากกว่าเมื่อเทียบกับอรรถประโยชน์ที่ภาครัฐบาลได้รับร้อยละ 0.00141

ตารางที่ 8.15 ผลกระทบโดยรวมต่อผู้บริโภคของประเทศไทย

ตัวแปรทางเศรษฐกิจ	%การเปลี่ยนแปลง
รายได้ของผู้บริโภค	0.003785
รายจ่ายของการบริโภคภาคครัวเรือน	0.003603
ดัชนีราคาผู้บริโภค	0.000901

ที่มา:จากการคำนวณด้วย GTAP

ตารางที่ 8.16 ผลกระทบโดยรวมต่ออรรถประโยชน์ที่ภาคเอกชนและรัฐบาลได้รับของประเทศไทย

ตัวแปรทางเศรษฐกิจ	%การเปลี่ยนแปลง
อรรถประโยชน์ต่อหน่วยของภาคครัวเรือนและรัฐบาล (Utility per capita from aggregate household expenditure)	0.00243
อรรถประโยชน์ต่อหน่วยของภาคครัวเรือน (Utility per capita from private expenditure)	0.002703
อรรถประโยชน์ต่อหน่วยของภาครัฐบาล (Utility per capita from government expenditure)	0.00141

ที่มา:จากการคำนวณด้วย GTAP

อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบผลกระทบต่อแปรเศรษฐกิจจากกรณีการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีข้างต้น กับ กรณียกเลิกมาตรการภาษีศุลกากรในสินค้าน้ำมันปาล์ม ดังแสดงได้จากผลงานเชิงประจักษ์ของ สุวีรรณ สมสกุล (2554) ที่ได้ทำศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตัวแปรเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้าเฉพาะมาตรการทางภาษีศุลกากรขาเข้าในสินค้าน้ำมันปาล์มภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน พบว่าการลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าน้ำมันปาล์ม ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ที่ร้อยละ 5 ให้เหลือร้อยละ 0 จะทำให้ประเทศไทยได้รับสวัสดิการโดยสุทธิ เท่ากับ 14.35 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ขณะที่ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยพบว่าจะทำให้ผลผลิตน้ำมันปาล์มที่ผลิตภายในประเทศไทย ลดลง ร้อยละ 6.9 และ ค่าของภาคการผลิตดังกล่าวลดลงเป็นมูลค่า 18.05 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งสร้างผลกระทบมากกว่าเมื่อเทียบกับกรณีที่มียกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้ผลกระทบจากกรณีที่ลดอัตราภาษีศุลกากรดังกล่าว มากกว่า กรณีที่มีการลดอัตราภาษีเทียบเท่าจากมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เนื่องมาจาก งานเชิงประจักษ์ดังกล่าวมีการ

พิจารณาผลกระทบจากการลดอัตราภาษีที่ผูกมัดตามข้อตกลงทางค้าที่ครอบคลุมทั้งในสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม ขณะที่งานศึกษานี้ได้พิจารณาผลกระทบจากการลดอัตราภาษีเทียบเท่าเฉพาะในสินค้าน้ำมันปาล์มเท่านั้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยคาดว่าผลจากการดำเนินยกเลิกมาตรการที่แท้จริงดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจต่างๆของประเทศไทยมากกว่าผลกระทบข้างต้น ด้วยเหตุผลที่นอกเหนือจากจะเกิดจากอัตราภาษีเทียบเท่าที่ประมาณการได้จะต่ำกว่าอัตราภาษีที่แท้จริงแล้ว ยังเกิดจากเหตุผลของข้อมูลอุปสงค์น้ำมันปาล์มดิบที่นำมาใช้ในการคำนวณภายใต้แบบจำลองวิเคราะห์การค้าโลก (GTAP) เป็นข้อมูลของโรงสกัดน้ำมันปาล์มที่ต้องแจ้งรายละเอียดปริมาณน้ำมันปาล์มตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ต่อ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ เท่านั้น ซึ่งยังไม่รวมปริมาณน้ำมันปาล์มที่ถูกผลิตโดยโรงสกัดอื่นๆ ที่ไม่อยู่ภายใต้การเก็บรวบรวมโดยกรมการค้าภายใน ที่ส่วนใหญ่ที่มีกำลังการผลิตน้อย⁶⁷ แต่อย่างไรก็ตามจำนวนโรงสกัดน้ำมันปาล์มที่ถูกรวบรวมโดยกรมการค้าภายในดังกล่าว เป็นโรงสกัดขนาดใหญ่ที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 90-15 ตันปาล์มทะเลต่อชั่วโมง ที่มีสัดส่วนการผลิตเป็นส่วนใหญ่ของการการผลิตน้ำมันปาล์มดิบรวม โดยในปีพ.ศ.2555 พบว่ามีจำนวนโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่ต้องรายงานปริมาณน้ำมันปาล์มดิบตามประกาศ กกร. จำนวนทั้งสิ้น 77 โรงสกัด ขณะที่ข้อมูลกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พบว่าโรงงานที่ขึ้นทะเบียนในการประกอบกิจการเกี่ยวกับการสกัดน้ำมันปาล์มและการหีบรวมน้ำมันปาล์มทั่วประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 132 ราย

---

⁶⁷ ตามข้อมูลโรงงานที่ขึ้นทะเบียนในการประกอบกิจการเกี่ยวกับการสกัดน้ำมันปาล์มและการหีบรวมน้ำมันปาล์ม จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 8.17 ผลของการลดอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีน้ำมันปาล์มต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมต่างๆของประเทศไทย
%การเปลี่ยนแปลง

ตัวแปร ภาคการผลิต	ปริมาณ ผลผลิตสินค้า ภายในประเทศ (qo)	อุปสงค์ภาค ครัวเรือนต่อ ผลผลิต ภายในประเทศ (qpd)	อุปสงค์ภาค ครัวเรือนต่อ สินค้านำเข้า (qpm)	อุปสงค์ ภาครัฐบาลต่อ ผลผลิต ภายในประเทศ (qg)	ดุลการค้าราย ภาคการผลิต (DTBALi) *	มูลค่าการ ส่งออกรวม (qxw)	มูลค่าการนำเข้า รวม (qim)	ปริมาณการขาย ภายในประเทศ (qds)
น้ำมันบริ โภคและไขมัน (vol)	-1.486067	-0.340013	7.039493	0.420226	-8.990039	0.428957	2.79281	-1.90777
เมล็ดพืชไขมัน (osd)	-0.009114	-0.015042	0.002116	-0.002488	2.156839	-0.024051	-0.39614	-0.006114
ผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ (ofd)	0.257532	0.116836	-0.070877	0.081232	15.724927	0.326576	0.030206	0.121923
ผลิตภัณฑ์จากนม (mil)	0.01729	0.024657	-0.001267	0.009321	0.041158	0.036146	-0.001627	0.010981
ผลิตภัณฑ์เนื้อวัวและโค กระป๋อง (cmt)	0.003451	0.0014	0.018208	0.003025	-0.004201	-0.033401	0.010132	0.003672
ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรกระป๋อง (omt)	-0.004998	0.00151	0.018294	0.002295	-0.225168	-0.03189	0.014556	0.001503

ตารางที่ 8.17 (ต่อ)

%การเปลี่ยนแปลง

ตัวแปร ภาคการผลิต	ปริมาณผลผลิต สินค้า ภายในประเทศ (qo)	อุปสงค์ภาค ครัวเรือนต่อ ผลผลิต ภายในประเทศ (qpd)	อุปสงค์ภาค ครัวเรือนต่อ สินค้านำเข้า (qpm)	อุปสงค์ ภาครัฐบาลต่อ ผลผลิต ภายในประเทศ (qg)	ดุลการค้าราย ภาคการผลิต (DTBALi) *	มูลค่าการ ส่งออกรวม (qxw)	มูลค่าการนำเข้า รวม (qim)	ปริมาณการขาย ภายในประเทศ (qds)
เครื่องดื่มน้ำ (b_t)	0.000191	0.001292	0.005068	0.001702	-0.026251	-0.005921	0.004682	0.000487
เคมีภัณฑ์และพลาสติก (crp)	0.031817	0.012695	-0.008209	0.008019	4.342279	0.036653	0.002208	0.022677
ผลิตภัณฑ์จากน้ำมัน ปิโตรเลียม (p_c)	0.000021	0.002634	0.004522	0.003374	-0.048846	-0.003267	0.001114	0.000322
อาหารสัตว์ (ocr)	0.034268	-0.035905	0.038772	-0.015487	-0.346629	-0.126957	0.042649	0.055534
ภัตตาคารและโรงแรม (trd)	0.006925	0.001327	0.013648	-0.002116	-0.744849	-0.024545	0.017324	0.009075
น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ (oil and gas)	-0.001753	-0.003767	0.014133	0.002423	-0.237734	-0.032174	0.001746	-0.000879
อื่นๆ (others)	-0.001834	0.001173	0.008869	0.00141	-23.106712	-0.01903	0.011475	0.007119

หมายเหตุ: * ตัวแปรดุลการค้ารายภาคการผลิต มีหน่วยของการเปลี่ยนแปลง ในรูป ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: คำนวณโดย GTAP

บทที่ 9

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้กล่าวถึงสรุปผลการศึกษา ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

9.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาผลกระทบของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีของน้ำมันปาล์มดิบนำเข้าต่อตัวแปรเศรษฐกิจไทย มุ่งตอบคำถาม 3 ข้อ ได้แก่ 1) มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประเภทต่างๆที่ใช้ปกป้องอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศไทย 2) อัตราภาษีเทียบของเท่ามาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff Measure) ในน้ำมันปาล์ม(ดิบ/บริสุทธิ์) ของประเทศไทย และ 3) ผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ดังนั้นจึงสรุปตามวัตถุประสงค์ดังนี้

9.1.1 มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีประเภทต่างๆที่ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันปาล์มของประเทศไทย

เนื่องด้วยความสามารถในการผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยซึ่งมีลักษณะการเชื่อมโยงแนวนอน(Horizontal integration) ระหว่างตลาดผลปาล์ม ตลาดน้ำมันปาล์มดิบ และตลาดน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ที่มีประสิทธิภาพต่ำเมื่อเทียบกับประเทศที่เป็นผู้ส่งออกน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลกอย่างเช่นประเทศมาเลเซีย โดยความสามารถในการผลิตที่ต่ำสามารถแสดงได้จากระดับต้นทุนการผลิตที่สูง ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยอื่นเช่น ส่วนเหลือภายในประเทศที่จะทำให้อาราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศไทยสูงเมื่อเทียบกับราคาสินค้าชนิดเดียวกันในตลาดโลก

โดยปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการผลิตเกิดขึ้นจากหลายปัจจัยและเกิดขึ้นทุกระดับตลาดในอุตสาหกรรม ซึ่งได้แก่ 1.ปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น สภาพดินและปริมาณน้ำฝน เป็นต้น 2.คุณภาพผลผลิตปาล์มน้ำมัน 3.พันธุ์ปาล์มน้ำมัน 4.ลักษณะโครงสร้างผู้ผลิตภายในอุตสาหกรรม 5.เทคโนโลยีในการผลิตน้ำมันปาล์ม 6.กำลังการผลิตส่วนเกิน 7.ปัจจัยที่เกิดจากนโยบายอุตสาหกรรมและการจัดการโดยภาครัฐ และ 8.ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ผลได้ภายนอกเชิงพลวัต(Dynamic External Economies) ที่เกิดจากความเสียหายจากการนำความรู้และประสบการณ์ที่สะสม(Learning by doing) จากการผลิตมาใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ซึ่งน้อยกว่าเมื่อเทียบกับประเทศที่มีการริเริ่มการผลิตก่อน(Head Starter) อย่างเช่นประเทศ มาเลเซีย

ด้วยความสามารถในการผลิตที่ต่ำเนื่องมาจากปัจจัยข้างต้นทำให้รัฐต้องเข้ามาแทรกแซงด้วยนโยบายที่เกี่ยวข้อง 2 กลุ่มนโยบาย ซึ่งได้แก่ นโยบายด้านการผลิต และนโยบายด้านการตลาดและ

ควบคุมการนำเข้า ทั้งนี้ภายใต้ นโยบายการควบคุมการนำเข้าน้ำมันปาล์มของประเทศไทยนอกจากจะ
ได้ใช้ เครื่องมือทางนโยบายโดยมาตรการภาษีศุลกากรแล้ว ยังได้ใช้เครื่องมือที่เรียกว่า มาตรการที่
ไม่ใช่ภาษีด้วย

ผลการสำรวจมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งหมดภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย
ทั้งหมดพบว่าถูกดำเนินเพื่อวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยดำเนินมาตรการฯทั้งที่
บิดเบือนการนำเข้าและการส่งออกน้ำมันปาล์ม บางมาตรการฯพบว่าถูกดำเนินการเพียงครั้งคราว
เช่น มาตรการการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการส่งออก ขณะที่บางมาตรการฯพบว่าถูกดำเนินการ
อย่างถาวร เช่น มาตรการกึ่งผูกขาดและมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ นอกจากนี้พบว่า
บางมาตรการฯถูกนำไปใช้ร่วมหรือถูกผูกมัดกับการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอื่นๆ ซึ่งมาตรการ
ดังกล่าวคือ มาตรการการกำหนดสัดส่วนการซื้อวัตถุดิบภายในประเทศ

นอกจากนี้ยังพบว่าบางมาตรการมีลักษณะการดำเนินการอย่างแอบแฝง ยกตัวอย่างเช่น
มาตรการการกำหนดสัดส่วนการซื้อวัตถุดิบภายในประเทศ ขณะที่บางมาตรการถูกดำเนินการอย่าง
เปิดเผยด้วยการออกใบอนุญาตระเบียบหรือข้อบังคับ ซึ่งได้แก่ มาตรการการออกใบอนุญาตไม่
อัตโนมัติและมาตรการกึ่งผูกขาด ซึ่งสองมาตรการฯถูกนำมาใช้ในการบริหารระบบโควตาภาษีตาม
ความผูกพันความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) และความตกลงเขตการค้าเสรี
อาเซียน (AFTA)

ทั้งนี้เป็นที่สังเกตว่าแม้สินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์มจะมีข้อผูกพันตาม
ความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) ที่มุ่งเปิดเสรีในตลาดสินค้าเกษตรให้มากขึ้น
ด้วยกระบวนการแปลงมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (NTMs) ให้อยู่ในรูปของอัตราภาษีที่ผูกมัด (Bound
tariffs) และการใช้ข้อตกลงการเปิดตลาดในรูปของจำนวนโควตาสินค้านำเข้าขั้นต่ำที่ต้องเปิดตลาด
(Minimum access import quotas) แต่ความตกลงดังกล่าวไม่ได้นำไปสู่การเปิดเสรีในสินค้าเกษตร
เมื่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยยังคงถูกดำเนินการมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีด้วย
มาตรการต่างๆข้างต้น ทั้งนี้สอดคล้องกับเหตุผลของ Gorter et al. (2004) ที่สนับสนุนข้อสังเกตว่า
ข้อตกลงความเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) ไม่ได้นำไปสู่การเปิดเสรีในการค้าระหว่าง
ประเทศของสินค้าเกษตรมากขึ้น เพียงแต่มาตรการฯดังกล่าวถูกจำกัดประเภทมาตรการฯที่แต่ละ
ประเทศนำมาใช้ปกป้องสินค้าเกษตรของตน

9.1.2 อัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Nontariff Measure) ในน้ำมันปาล์ม ของประเทศไทย

การประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มครั้งนี้ได้ใช้
วิธีเปรียบเทียบราคา (Price Comparison) จากส่วนต่างระหว่างราคาสินค้าภายในประเทศ (ณ ระดับ

ราคาผู้ผลิต) และราคาอ้างอิงของสินค้าชนิดเดียวกันในประเทศมาเลเซียที่กำจัดส่วนส่วนบิดเบือนของราคาระหว่างประเทศที่เกิดจากปัจจัยอื่นๆ เช่น ส่วนเหลื่อมภายในประเทศ (Domestic Margins) ที่ประกอบด้วย ส่วนเหลื่อมค่าส่งและค่าปลีกและต้นทุนการขนส่งภายในประเทศ รวมทั้งส่วนของบิดเบือนของราคาที่เกิดจากมาตรการทางภาษีศุลกากร พบว่าบทบาทการคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยมีการพึ่งพิงบทบาทของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเป็นสำคัญ เมื่อมีการเก็บภาษีศุลกากรนำเข้าจริงที่ระดับต่ำกว่าอัตราภาษีนำเข้าที่มีการประกาศ (Bound rate) ไว้ที่ผูกมัดตามข้อตกลงการค้าต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าน้ำมันปาล์ม หรือเกิด Tariff Binding Overhang และยิ่งต่ำกว่าอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ประมาณการด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าอุปสงค์ต่อน้ำมันปาล์มเพื่อนำไปใช้ในการผลิตพลังงานทดแทนก่อให้เกิดระดับอัตราภาษีเทียบเท่าที่แตกต่างระหว่างช่วงระยะเวลาก่อนและหลังมีอุปสงค์น้ำมันปาล์มจากภาคการผลิตไบโอดีเซลอย่างมีนัยสำคัญ

ทั้งนี้อัตราภาษีเทียบเท่าที่ประมาณได้ทั้งในสินค้าน้ำมันปาล์มดิบและบริสุทธิ์ด้วยวิธีการเปรียบเทียบราคามีค่าต่ำกว่าที่ควรจะเป็น โดยกรณีอัตราภาษีเทียบเท่าของสินค้าน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์พบว่าลักษณะข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ที่นำมาประมาณมีลักษณะข้อมูลราคาที่ไม่สะท้อนถึงระดับอุปสงค์และอุปทานที่แท้จริง เนื่องจากระดับราคาดังกล่าวถูกกำหนดเพดานราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่จะสามารถขายได้แก่ภาคครัวเรือน และเนื่องด้วยลักษณะราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ที่ไม่ถูกกำหนดโดยกลไกตลาด จะมีผลต่อระดับอัตราภาษีเทียบเท่าของน้ำมันปาล์มดิบที่ประมาณได้เช่นกัน ผ่านกลไกการส่งผ่านราคา (Price Transmission) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ ซึ่งได้แก่ อุปสงค์ใหม่ต่อน้ำมันปาล์มดิบเพื่อนำไปใช้ผลิตเป็นพลังงานไบโอดีเซล และการเก็บภาษีส่งออกน้ำมันปาล์มดิบ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในระดับปลายน้ำของประเทศมาเลเซีย ยังส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซียที่จะสามารถส่งผลอัตราภาษีเทียบเท่าที่ประมาณการได้ผ่านระดับราคาน้ำมันปาล์มดิบนำเข้าที่เพิ่มสูงขึ้น

9.1.3 ผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้าน้ำมันปาล์มที่มีต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย

การจำลองสถานการณ์ด้วยแบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก (Global Trade Analysis Project: GTAP) ได้แสดงให้เห็นว่าโดยสุทธิแล้วประเทศไทยจะได้ประโยชน์ เมื่อมีการดำเนินการค้าอย่างเสรีในสินค้าน้ำมันปาล์มด้วยการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ ที่ดำเนินการภายใต้ข้อตกลงการค้าต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำมันปาล์ม แม้จะมีบางกลุ่มในระบบเศรษฐกิจประเทศไทยจะเสียผลประโยชน์จากการดำเนินการค้าดังกล่าวก็ตาม โดยสวัสดิการของประเทศไทยที่วัดอยู่ในรูปของตัวเงินตามหลัก Equivalent Variation จะเพิ่มขึ้นเท่ากับ 2.92 ล้านเหรียญสหรัฐ

สาเหตุที่สวัสดิการของประเทศเพิ่มขึ้นในจำนวนที่น้อยเนื่องจากประเทศไทยไม่ได้รับผลได้จากการเปลี่ยนแปลงอัตราการค้า (Term of trade gains) โดยกรณีนี้อัตราการค้าของประเทศจะปรับตัวลดลงร้อยละ 0.003791 ส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.003396 อย่างไรก็ตามอัตราการขยายตัวดังกล่าวอยู่ในระดับที่ต่ำแม้การบริโภคภาคเอกชนและภาครัฐบาลจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

สำหรับผลของการดำเนินนโยบายดังกล่าวต่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยจะทำให้ผลผลิตน้ำมันปาล์มที่ผลิตขึ้นภายในประเทศและอุปสงค์ภาคครัวเรือนต่อน้ำมันปาล์มที่ผลิตขึ้นภายในประเทศลดลง ตรงกันข้ามกับอุปสงค์ภาคเอกชนต่อน้ำมันปาล์มนำเข้าที่จะเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลจากส่วนบิดเบือนของราคาน้ำมันปาล์มระหว่างประเทศที่เกิดจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีหายไป ซึ่งผลของอุปสงค์ภาคเอกชนต่อสินค้านำเข้าดังกล่าวที่ขยายตัวสูงโดยเปรียบเทียบ (ร้อยละ 7.04) มีผลทำให้ดุลการค้ารายภาคผลิตดังกล่าวหดตัวร้อยละ 8.99 เนื่องจากมูลค่าการนำเข้ามีขยายตัวมากกว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าดังกล่าว

นอกจากนี้ยังพบว่าอุตสาหกรรมในกลุ่มสินค้าอาหารที่ประกอบด้วย กลุ่มสินค้าขนมและกลุ่มสินค้าขนมปัง กลุ่มสินค้าเส้นก๋วยเตี๋ยว กลุ่มผักและผลไม้กระป๋อง และกลุ่มสินค้าเครื่องปรุงรส จะได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมการค้าระหว่างประเทศมากที่สุดจากการดำเนินการค้าอย่างเสรีในสินค้าน้ำมันปาล์ม โดยมีการขยายตัวของดุลการค้าในภาคการผลิตดังกล่าวถึง 15.72 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และผลผลิตที่ผลิตขึ้นภายในประเทศและอุปสงค์ภาคเอกชนต่อสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศก็จะขยายตัวเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มสินค้าอื่นๆ ที่ร้อยละ 0.257532 และ 0.116836 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยคาดว่าผลจากการดำเนินการยกเลิกมาตรการที่แท้จริงดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจต่างๆของประเทศไทยมากกว่าผลกระทบบ้างได้ข้างต้นเนื่องจากข้อมูลอุปสงค์น้ำมันปาล์มดิบที่นำมาใช้ในการคำนวณภายใต้แบบจำลองวิเคราะห์การค้าโลก (GTAP) เป็นข้อมูลของโรงสกัดน้ำมันปาล์มที่ต้องแจ้งรายละเอียดปริมาณน้ำมันปาล์มตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยราคาสินค้าและบริการต่อ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ เท่านั้น ซึ่งยังไม่รวมปริมาณน้ำมันปาล์มที่ถูกผลิตโดยโรงสกัดอื่นๆ ที่ไม่อยู่ภายใต้ประกาศ กกร. ที่ถูกเก็บรวบรวมโดยกรมการค้าภายใน

9.2 ข้อจำกัดทางการศึกษา

1. มีการขาดแคลนข้อมูลส่วนเหลือภายในประเทศแต่ละปีที่ครบถ้วนและทันสมัย ซึ่งประกอบด้วย ส่วนเหลือการค้าส่ง ส่วนเหลือการค้าปลีก และต้นทุนการขนส่งภายในประเทศที่

เกิดขึ้นในแต่ละระดับตลาดของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย รวมถึงอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มมาเลเซีย ทำให้การศึกษานี้จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตในแต่ละประเทศภายใต้ข้อสมมติว่าสินค้าทุกชนิดที่ผลิตจากอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มมีส่วนเหลืออมภายในประเทศที่เท่ากันและมีสัดส่วนเท่ากันตลอดช่วงระยะเวลาที่พิจารณาอัตราภาษีเทียบเท่า ซึ่งอาจทำให้อัตราภาษีเทียบเท่าที่ประมาณการได้เป็นผลประมาณที่ไม่ทันสมัยและเที่ยงตรงกับช่วงเวลาขณะนั้น

2.เกิดความไม่สอดคล้องของข้อมูลมูลค่าการส่งออก (Free on Board:F.O.B) น้ำมันปาล์มจากถิ่นกำเนิดประเทศมาเลเซียมายังประเทศไทยกับมูลค่าการนำเข้า (Cost, Insurance and Freight: C.I.F) น้ำมันปาล์มจากประเทศมาเลเซียโดยประเทศไทยแต่ละปี ตามรหัส Harmonize System 2002 และ Harmonize System 2007 ณ ระดับ 10 และ 11 หลัก จากฐานข้อมูล Global Trade Atlas ทำให้การศึกษารังนี้จำเป็นต้องคำนวณส่วนเหลืออมการขนส่งน้ำมันปาล์มระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียตามรหัส Harmonize System 2002 และ 2007 ณ ระดับ 4 หลักแทน โดยสมมติส่วนเหลืออมการขนส่งระหว่างประเทศของน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์นำเข้ามีค่าเท่ากันในแต่ละปี

3.อัตราภาษีเทียบเท่าที่ประมาณได้จากการศึกษานี้ใช้วิธีการเปรียบเทียบราคาด้วยข้อมูลราคาน้ำมันปาล์มดิบ/น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ภายในประเทศไทยและราคาอ้างอิงของน้ำมันปาล์มดิบ/น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ชนิดเดียวกันในประเทศมาเลเซีย ทำให้ผลอัตราภาษีเทียบเท่าที่ได้จากวิธีการนี้เป็นผลรวมของส่วนการบิดเบือนราคาระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีรายมาตรการต่างๆ ซึ่งไม่สามารถจำแนกอัตราภาษีเทียบเท่าที่เกิดจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีรายมาตรการได้ ดังเช่นวิธีประมาณขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีด้วยวิธีทางเศรษฐมิติ (Price-Based Econometric Method) จากข้อมูลราคาน้ำมันปาล์ม ทำให้ไม่สามารถแสดงให้เห็นว่ามาตรการใดมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองผู้ผลิตภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทยจากการแข่งขันกับสินค้านำเข้าด้วยผลประมาณอัตราภาษีเทียบเท่ารายมาตรการและผลกระทบที่แตกต่างกันที่จะเกิดขึ้นหากมีการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเฉพาะรายมาตรการ

4.เนื่องด้วยจากอัตราภาษีเทียบเท่าที่ประมาณการได้ด้วยวิธีการเปรียบเทียบราคาจากข้อมูลทศนิยมที่มีอยู่ ซึ่งเป็นส่วนต่างระหว่างราคาน้ำมันปาล์ม (ดิบ/บริสุทธิ์) ของประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ซึ่งส่วนต่างของราคาดังกล่าวเป็นส่วนของบิดเบือนราคาที่ทำให้ราคาน้ำมันปาล์ม (ดิบ/บริสุทธิ์) นำเข้าจากประเทศมาเลเซียเท่ากับราคาน้ำมันปาล์มชนิดเดียวกันภายในประเทศไทย ซึ่งหากพิจารณาและคำนึงถึงต้นทุนอื่นๆ รวมทั้งต้นทุนค่าเสียโอกาสของน้ำมันปาล์มนำเข้า ยกตัวอย่างเช่น ต้นทุนที่เกิดขึ้นกับน้ำมันปาล์มนำเข้าในการเช่าโกดังหรือสถานที่เก็บ รวมถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสที่เกิดขึ้นระหว่างเก็บสินค้าเนื่องจากการดำเนินพิธีศุลกากรขาเข้า (The Customs

Procedure) ที่ยุ่งยากซับซ้อน ดังที่สามารถประเมินได้จากวิธีการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าโดยวิธีการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (Using Supply Chain Analysis to Examine the Cost of Non-Tariff Measures) ก็จะทำให้เกิดโอกาสที่น้ำมันปาล์มนำเข้าจะมีราคาต่อหน่วยที่สูงกว่าราคาน้ำมันปาล์มภายในประเทศได้

5. การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก (Global Trade Analysis Project: GTAP) ด้วย RUN GTAP 3.56 และฐานข้อมูล GTAP Version 7 ประกอบด้วย 57 ภาคการผลิต 113 ประเทศ ภายใต้ปีอ้างอิง ค.ศ. 2005 หรือ พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นฐานข้อมูลดังกล่าวค่อนข้างไม่ทันสมัย นอกจากนี้แบบจำลอง GTAP เป็นแบบจำลองเชิงสถิต กล่าวคือมีเพียงช่วงเวลาเดียว ดังนั้นผลที่ได้จากการจำลองสถานการณ์ (Simulation) จะเป็นการวิเคราะห์แบบการเปรียบเทียบเชิงสถิติ ซึ่งเป็นผลของการปรับตัวของดุลยภาพเชิงสถิตจากดุลยภาพหนึ่งไปสู่อีกดุลยภาพหนึ่งเมื่อมีการปรับตัวเต็มที่แล้วในระยะยาว โดยปัจจัยการผลิตพื้นฐานทุกชนิด ซึ่งได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน และทรัพยากรธรรมชาติมีปริมาณคงที่ ดังนั้นแบบจำลองนี้จึงไม่สามารถพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นตามช่วงระยะเวลาได้

6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากงานศึกษานี้เป็นข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาเชิงปริมาณ หากมีนำไปใช้ในการกำหนดเป็นนโยบายเพื่อบังคับใช้จริง ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมจากผู้ผลิตในแต่ละระดับตลาดในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม

9.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่าการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในน้ำมันปาล์มของประเทศไทยจะทำให้สวัสดิการที่วัดในรูปของตัวเงินตามหลัก Equivalent Variation เพิ่มขึ้น 2.92 ล้านเหรียญสหรัฐฯ แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยคาดว่า จะเกิดผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการดังกล่าวต่อตัวแปรเศรษฐกิจมากกว่ากรณีที่พิจารณาภายใต้งานศึกษานี้ ด้วยเหตุผลที่เกิดจากอัตราภาษีเทียบเท่าที่ประมาณการมีค่าต่ำกว่าที่ควรจะเป็นที่ไม่สะท้อนอุปสงค์และอุปทานที่แท้จริงภายในตลาด ด้วยการตั้งเพดานราคาที่สามารถขายให้แก่ผู้บริโภคโดยภาครัฐจากเหตุผลทางการเมือง ประกอบกับด้วยข้อมูลมูลค่าน้ำมันปาล์มดิบที่นำมาพิจารณาภายใต้แบบจำลองวิเคราะห์การค้าโลก เป็นเพียงมูลค่าน้ำมันปาล์มส่วนหนึ่งตามปริมาณน้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทย ที่ถูกรายงานโดยโรงสกัดและโรงกลั่นภายใต้ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยราคาสินค้าและบริการต่อ กรมการค้าภายใน ทำให้คาดว่าผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการดังกล่าวจะมีผลต่อตัวแปรเศรษฐกิจมากกว่านี้ และก่อให้เกิดสวัสดิการสุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่า 2.92 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า รัฐบาลควรเปลี่ยนบทบาทจากการปกป้องอุตสาหกรรมมาเป็นการยกเลิก

การคุ้มครองจากมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีดังกล่าวเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการค้าดังกล่าว ซึ่งจะยกตัวอย่างผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากกรณีตัวอย่าง การดำเนินมาตรการกีดกันผูกขาดภายใต้การนำเข้าน้ำมันปาล์มในโควตาตามความตกลงสินค้าเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลกซึ่งผูกขาดสิทธิการนำเข้าโดยองค์การคลังสินค้าแต่เพียงผู้เดียว ยังมีความขัดแย้งและไม่เกื้อหนุนต่อนโยบายด้านการผลิตภายในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย เมื่อพบว่าตลอดช่วงปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ยังไม่มีการนำเข้าภายใต้ความตกลงดังกล่าว ดังนั้นการดำเนินมาตรการกีดกันผูกขาดภายใต้ความตกลงการค้าดังกล่าวจะมีส่วนสนับสนุนส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาค่าล้างการผลิตส่วนเกินในระดับอุตสาหกรรมกีดกันน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ดำรงอยู่ เพราะลดโอกาสนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบจากต่างประเทศ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ กรมการค้าต่างประเทศ ควรพิจารณายกเลิกมาตรการกีดกันผูกขาดภายใต้ความตกลงดังกล่าวแล้วจัดสรรด้วยการปันส่วนสิทธิการนำเข้าดังกล่าวด้วยวิธีการอื่นๆแก่ผู้ผลิตน้ำมันปาล์มที่ประสงค์ยื่นขอรับจัดสรรปริมาณโควตานำเข้า ซึ่งจะมีส่วนช่วยบรรเทาปัญหาการเกิดกำลังการผลิตส่วนเกิน (Excess capacity problem) ที่ดำรงอยู่จากปริมาณวัตถุดิบที่มีไม่เพียงพอกับกำลังการผลิตที่แท้จริง

อย่างไรก็ดีการพิจารณาถึงความจำเป็นของการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีทั้งหมด หรือยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเพียงรายมาตรการเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับส่วนได้ส่วนเสียที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆจะได้รับ เมื่อลักษณะอุตสาหกรรมดังกล่าวนอกจากจะมีความเชื่อมโยงกับผู้ผลิตน้ำมันปาล์มแล้ว ยังมีความเกี่ยวข้องกับผู้ผลิตกลุ่มอื่นๆจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันรายย่อย ซึ่งคาดการณ์โดยสำนักส่งเสริมสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน (2554) ว่ามีจำนวนมากถึงประมาณ 121,306 ครัวเรือนของปี พ.ศ.2554

9.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ด้วยข้อจำกัดภายใต้การศึกษาดังที่กล่าวมาแล้วในข้อที่ 3 ที่อัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเป็นผลรวมของส่วนการบิดเบือนราคาระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีรายมาตรการต่างๆ ซึ่งไม่สามารถจำแนกอัตราภาษีเทียบเท่าที่เกิดจากการดำเนินมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีรายมาตรการได้ ซึ่งหากมีข้อมูลที่สามารถหาได้อย่างครบถ้วนและมีความเหมาะสม ซึ่งอาจได้จากการเก็บข้อมูล ภาคสนาม เป็นต้น ควรใช้วิธีการวัดขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีรายมาตรการอื่น ดังเช่น วิธีการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าโดยวิธีการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (Using Supply Chain Analysis to Examine the Cost of Non- Tariff Measures)

ทั้งนี้อัตราภาษีเทียบเท่ารายแต่ละมาตรการที่ประมาณได้จะสามารถแสดงถึงลำดับความสำคัญของแต่ละมาตรการที่มีต่อวัตถุประสงค์การคุ้มครองผู้ผลิตและเกษตรกรใน

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มและปาล์มน้ำมันของประเทศไทยและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจของไทยที่แตกต่างกันถ้าหากมีการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเฉพาะรายการที่มีการมีลักษณะแตกต่างกัน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2548). ตารางบัญชีการผลิตและผลผลิต. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.nesdb.go.th/Portals/0/eco_datas/account/by/baseyear.ppt

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ChulaPedia). แบบจำลองการวิเคราะห์การค้าโลก (GTAP Model). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.chulapedia.chula.ac.th/imdex.php>. [15 เมษายน 2555]

นิทรา อลัยเวช. (2534). ผลกระทบของนโยบายการนำเข้ากากถั่วเหลืองต่อตลาดกากถั่วเหลืองตลาดเมล็ดถั่วเหลืองและตลาดเนื้อสัตว์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จันทร์ คำดา. (2543). ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ต่อการผลิต การบริโภคและการค้าน้ำมันปาล์มของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัยนต์ ต้นดีวิศดากร. 2549. นโยบายการค้าระหว่างประเทศของไทยช่วงปี 2543-2549, เอกสารหมายเลข 5 โครงการ WTO Watch (จับกระแสองค์การค้าโลก) กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปฎิมา สงกุมาร. (2544). การวิเคราะห์ผลกระทบของข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีต่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิคม ปัญญาทวีกิจไพศาล. (2539). การวิเคราะห์ผลกระทบขององค์การค้าโลกต่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพฑูรย์ วินุลรุติกุล. เอกสารประกอบวิชาทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พาณิชย์, กระทรวง. (2525). ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การนำสินค้าเข้าในราชอาณาจักร ฉบับที่ 19 (พ.ศ. 2525). (อัคราณา)

พาณิชย์, กระทรวง. (2540). ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองแสดงการได้รับสิทธิชำระภาษีตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การค้าโลก (WTO) สำหรับภาษีนอกโควตาสินค้าเกษตร 16 มกราคม 2540. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. (อัคราณา)

- พาณิชย์, กระทรวง. (2546). ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการกำหนดมาตรการในการนำเข้าและการนำเข้าเพื่อส่งออกและหลักเกณฑ์ วิธีการในการออกหนังสือรับรองผลการได้รับสิทธิชำระภาษีตามพันธกรณีตามความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก(WTO) สำหรับภาษีนอกโควตาสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม พ.ศ.2546. 23 เมษายน 2546. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. (อัดสำเนา)
- พาณิชย์, กระทรวง. (2546). ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจดทะเบียนเป็นผู้ขอนำเข้าสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม สำหรับภาษีนอกโควตา พ.ศ.2546. 29 เมษายน 2546. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. (อัดสำเนา)
- พาณิชย์, กระทรวง. (2546). หนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0409/1546. 18 เมษายน 2546. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. (อัดสำเนา)
- พาณิชย์, กระทรวง. (2548). ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการกำหนดมาตรการในการนำเข้าและการนำเข้าเพื่อการส่งออกและหลักเกณฑ์ วิธีการในการออกหนังสือรับรองผลการได้รับสิทธิชำระภาษีตามพันธกรณีความตกลงการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก(WTO) สำหรับภาษีนอกโควตาสินค้าน้ำมันปาล์มและน้ำมันเนื้อในเมล็ดปาล์ม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548. 24 มกราคม 2548. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. (อัดสำเนา)
- พาณิชย์, กระทรวง. (2551). หนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0409/305. 18 มกราคม 2551. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. (อัดสำเนา)
- พาณิชย์, กระทรวง. (2551). หนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0409/4803. 17 พฤศจิกายน 2551. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. (อัดสำเนา)
- พาณิชย์ กระทรวง. (2552). หนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0409/527. 16 กุมภาพันธ์ 2552. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. (อัดสำเนา)
- พาณิชย์, กระทรวง กรมการค้าต่างประเทศ สำนักมาตรการทางการค้าพาณิชย์. (2554). การนำเข้าสินค้านอกโควตตามพันธกรณีความตกลงระหว่างประเทศ.
- พาณิชย์ กระทรวง. (2555). หนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ 0409/1199. 16 เมษายน 2555. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์. (อัดสำเนา)
- วงศ์จร ทรัพย์เจริญวงศ์. (2544). นโยบายการแก้ปัญหาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของประเทศจากเขตการค้าเสรีอาเซียน. ปัญหาพิเศษ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- รัตนพงษ์ เภาโบรมย์. (2542). การศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิคของอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันปาล์มในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รหัท รวมพรรณพงศ์. (2550). ประสิทธิภาพราคาในตลาดน้ำมันปาล์มของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เรวดี เกษไชโย. (2542). การศึกษาแนวโน้มของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. (2551). หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0506/ว(ล) 1771. 3 ธันวาคม 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (อัดสำเนา)
- เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. (2554). หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0506/648. 12 มกราคม 2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (อัดสำเนา)
- เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. (2554). หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0506/2998. 9 กุมภาพันธ์ 2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (อัดสำเนา)
- เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. (2554). หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0506/4800. 2 มีนาคม 2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (อัดสำเนา)
- สายรัก พวงมาลี. (2534). ผลกระทบของนโยบายควบคุมการนำเข้า: ศึกษากรณีปาล์มน้ำมัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุกัลยา กาเข้ม. (2546). การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย. (2535). รายงานการศึกษาเรื่อง อุตสาหกรรมน้ำมันพืช. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย. (2548). โครงการศึกษาผลกระทบจากการเจรจา รูปแบบการเปิดการค้าเสรี. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย.
- สายัญ แซ่ซื่อ. (2550). การศึกษาความเป็นไปได้ของการก่อสร้างโรงงานเพื่อผลิตไบโอดีเซลในประเทศไทยโดยใช้น้ำมันปาล์มดิบเป็นวัตถุดิบ. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2550). แผนพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มปี 2551-2555. สำนักเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2554). สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2555. สำนักเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุพรรณษา วินมูน. (2546). ผลกระทบต่อสวัสดิการทางเศรษฐกิจของการคุ้มครองอุตสาหกรรมรถยนต์ในประเทศมาเลเซียและอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะ. (2543). โครงการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตรแบบครบวงจร. รายงานฉบับสมบูรณ์, เสนอต่อสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม.
- สุวีรรณ สมสกุล. (2554). ผลกระทบจากนโยบายการค้าเสรีน้ำมันปาล์มต่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มและเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิจิตต์ เชิงทอง และคณะ. (2551). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการฐานข้อมูลเชิงพื้นที่และระบบการตลาดปาล์มน้ำมัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/7506/1/324806.pdf> [10 มีนาคม 2556]
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548). โครงการศึกษาผลกระทบและการกำหนดท่าทีไทยต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.thaifita.com/trade/cdfita/fscommand/fta20.pdf> [12 เมษายน 2554]
- อัทธ์ พิศาลวานิช และคณะ. (2550). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การศึกษาประเด็นปัญหาของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อ้อมใจ สุภามะมิตร. (2551). โครงสร้างอุตสาหกรรมและปัจจัยกำหนดราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาษาอังกฤษ

- Abbott, P. (2011). Export Restrictions As Stabilization Responses to Food Crisis. American Journal of Agricultural Economics, 1-6: doi: 10.1093/ajae/aar092.

- Abdullah et al. (2009). Current status and policies on biodiesel industry in Malaysia as the the world's leading producer of palm oil. Energy Policy. 37:5440-54448.
- Ab Rahman et al. (2011). Strengthening the Malaysian Palm Oil-based Biodiesel Industry: Solving Current Issues and Impact on CPO Prices. Palm Industry Economic Journal. 11:1.
- hmed, R. et al. (1993). Food policy in Bangladesh. Working Papers on Food Policy in Bangladesh No.6, International Food Policy Research Institute, Washington, D.C.
- Ando, M. (2003). Estimating tariff equivalents core and non-core non-tariff measures in the APEC member economies. In P. Dee and M. Ferrantino (eds.), Quantitative Measures for Assessing the Effect of Non-Tariff Measures and Trade Facilitation, pp.235-287. Singapore: World Scientific Ltd.
- Andriamananjara, S., Ferrantino, M. and Tsigas, M. (2003). Alternative Approaches in Estimating the Economic Effect of Non-tariff Measures: Results from Newly Quantified Measures. In P. Dee and M. Ferrantino (eds.), Quantitative Measures for Assessing the Effect of Non-Tariff Measures and Trade Facilitation, pp.525-548. Singapore: World Scientific Ltd.
- Andriamananjara, S. et al. (2004). The Effect of Non-Tariff Measures on Prices, Trade, and Welfare: CGE Implementation of Policy-Based Price Comparisons. U.S. International Trade Commission Office of Economics Working Paper EC2004-04-A, Washington, DC: USITC.
- Beghin, J.C. et al. (1997). Impact of domestic content requirement on the US tobacco and cigarette industries. Agricultural Economics 15: 201-212.
- Belderbos, R.A. and Sleuwaegen, L. (1997). Local content requirements and vertical market structure. European Journal of Political Economy 13: 101-119.
- Bora, B. (2005). The Quantification and Impact of Non-tariff Measures. In P. Dee and M. Ferrantino (eds.), Quantitative Measures for Assessing the Effect of Non-Tariff Measures and Trade Facilitation, pp.17-40. Singapore: World Scientific Ltd.

- Bradford, S. (2005). The Extent and Impact of Final Goods Non-Tariff Barriers in Rich Countries. In P. Dee and M. Ferrantino (eds.), Quantitative Measures for Assessing the Effect of Non-Tariff Measures and Trade Facilitation, pp. 435-480. Singapore: World Scientific Ltd.
- Brockmeier, M. (2001). A Graphical Exposition of the GTAP Model. GTAP Technical Paper No.8, Center for Global Trade Analysis. Purdue University. [online]. Available from: http://www.gtap.agecon.purdue.edu/resources/res_display.asp?RecordID=311 [2012, April 16]
- Carter, C.A. and Li, X. (2005). "Agricultural Tariff Rate Quotas: Impacts on Market Access" Paper prepared for presentation at the American Economic Association Annual Meeting, Providence, Rhode Island, July 24-27.
- Craven, C. (2011). The Honduran palm oil industry: Employing lessoning from Malaysia in the search for economically and environmentally sustainable energy solutions. Energy Policy 39:6943-6950.
- Chevassus-Lozza, E., et al. (2008). The importance of EU-15 borders for CEECs agri-food exports: The role of tariffs and non-tariff measures in the pre-accession period. Food Policy 33:595-606.
- Chemingui, M.A. and Dessus, S. (2007). Assessing non-tariff barriers in Syria. Journal of Policy Modeling 30:917-928.
- CIES (Centre for International Economic studies), (2006) An Investigation into the Measures affecting the Integration of ASEAN's Priority Sectors (Phase1). REPSF Project No.04-011. University of Adelaide.
- Deardorff, A.V. and Stern, R.M. (1998). Measurement of Nontariff barriers. the University of Michigan Press.
- Dean, J., Feinberg, R. and Ferrantino, M. (2005). Estimating the Tariff-Equivalent of NTMs. In P. Dee and M. Ferrantino (eds.), Quantitative Measures for Assessing the Effect of Non-Tariff Measures and Trade Facilitation, pp.289-310. Singapore: World Scientific Ltd.
- Dimaranan, B.V. and McDougall R.A. (2006). Guide to the GTAP Data Base. In Dinaranan, B.V. (eds.), Global Trade, Assistance, and Production: The GTAP 6 Data Base, pp.2-17. Center for Global Trade Analysis, Purdue University.

- Ferrantino, M. (2006). Quantifying the Trade and Economic Effect of Non-Tariff Measures. OECD Trade Policy Working Papers No. 28, OECD Publishing. doi:10.1787/837654407568
- Ferrantino, M.J. (2012). Using Supply Chain Analysis to Examine the Costs of Non-Tariff Measures (NTMs) and the Benefits of Trade Facilitation. World Trade Organization.
- Fugazza, M. and Christophe-Maur, J. (2008). Nontariff barriers in CGE models: How useful for policy?. Journal of Policy Modeling 30:475-490.
- Fujii, T. and Ando, M. (2002). Quantifying the Economic Impact of Removing Non-Tariff Measures: Tariff Equivalent Approach. [online]. Available from: http://www.gtap.agecon.purdue.edu/resources/res_display.asp?RecordID=1096 [2012, May 10]
- Gopal, J. (2001). The Development of Malaysia's Palm Oil Refining Industry: Obstacles, Policy and Performance. PhD. Thesis. [online]. Available from: <http://economics.dstcentre.com/Development%20of%20Palm%20Oil%20and%20Related%20Products%20in%20Malaysia%20and%20Indonesia%20By%20Rajah%20.pdf> [2012, May 18]
- De Gorter, H., et al.(2004). Market Access: Economics and the Effects of Policy Instruments. In M.D. Ingco and J.D. Nash (eds.), Agriculture and the WTO: Creating a Trading System for Development, 63-94. Washiton: World Bank and Oxford University Press.
- Grosso, M.G. (2003). Analysis of Non-Tariff Measures: The Case of Non-Automatic Import Licensing. OECD Papers Vol.3 Issue 3: 1-38.
- Gu, W. and Yabuuchi, S. (2003). Local content requirements and urban unemployment. International Review of Economics and Finance 12: 481-494.
- José Luis Pérez Sánchez (2004). Obtaining the tariff equivalent to the current banana regime in the European Union(25), According to the attachment to annex 5 of the WTO Agreement on Agriculture. [online]. Available from: <http://www.gobcan.es/agricultura/doc/agricultura/arancel/Obtaining%20the%20EU%205%20Tariff%20Equivalent%20WTO%20Price%20Gap%20Method.pdf> [2012, May 18]
- Hertel, T.W. (1997). Global Trade Analysis: Modeling and applications. The Cambridge University Press.

- Hai, T.C. (2002). The Palm Oil Industry in Malaysia from Seed to Frying Pan, paper prepared for WWF Switzerland. [online]. Available from:
http://www.lifeofthelandhawaii.org/Bio_Documents/2007.0346/bfd/WWF_From_Seed_to_Frying_Pan.pdf [2012, June 11]
- Kazeki, J. (2002). Analysis of Non-tariff measures: the Case of Export Duties. [Online]. Available from: <http://www.oecd.org/trade> [2012, September 5]
- Kim, J. (2010). Recent Trends in Export Restrictions. *OECD Trade Policy Working Papers* No.101, OECD, [online]. Available from: <http://dx.doi.org/10.1787/5kmbjx63sl27-en> [2012, June 20]
- Kyoji, F. et al. (2003). How to Measure Non-tariff Barriers? A Critical Examination of the Price-Differential Approach. Paper prepared for the TCER Conference, *Economic Analysis of the Japan-Korea FTA*, September 21-22.
- Laird, S. and Alexsander, Y. (1990). *Quantitative Methods for Trade-Barrier Analysis*. The Macmillan Press, Singapore.
- Lim, S. and Teong, L.K. (2010). Recent trends, opportunities and challenges of biodiesel in Malaysia: An overview. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* 14:938-954.
- Malcolm, G. (1998). Adjusting Tax Rates in the GTAP Data Base. *GTAP Technical Paper* No.12.
- Piermartini, R. (2004). The Role of Export Taxes in the Field of Primary Commodities. [online]. Available from: <http://www.wto.org> [2012, August 10]
- Rasiah, R. and Shahrin, A. (2006). Development of Palm Oil and Related Products in Malaysia and Indonesia. University of Malaya. [online]. Available from:
<http://economics.dstcentre.com/Development%20of%20Palm%20Oil%20and%20Related%20Products%20in%20Malaysia%20and%20Indonesia%20By%20Rajah%20Rasiah%20%26%20Azmi%20Shahrin.pdf> [2012, August 15]
- Reed, M.R. (2001). *International Trade in Agricultural Products*. Prentice-Hall.
- Rousslang, D. and To, T. (1993). Domestic trade and transportation costs as barriers to international trade. *Canadian Journal of Economics* XXVI, No.1.
- Robert et al., (1999). A Framework for Analysing Technical Trade Barriers in Agricultural Markets.

- Takechi, K. and Kiyono, K. (2003). Local content protection: specific-factor model for intermediate goods production and market segmentation. Japan and the World Economy 15: 69-87.
- Tansey, M., et al. (2005). Price controls trade protectionism and political business cycles in the U.S. steel industry. Journal of Policy Modeling 27: 1097-1109.
- Shamsudin, M.N., et al. (2011). An Econometric Analysis of the Link between Biodiesel Demand and Malaysian Palm Oil Market. International Journal of Business and Management Vol. 6, No.2.
- Skully, D. (2001). Economic of Tariff-Rate Quota Administration. U.S. Department of Agriculture, Economic Research Service, Market and Trade Economic Division.
- Song, H. and Chen, K. (2010). Trade Effect and Compliance Cost of Food Safety Regulations: the Case of China. Agriculture and Agricultural Science Procedia 1: 429-432.
- United Nations (1999), Handbook of Input-Output Table Compilation and Analysis. Handbook of National Accounting Series F, No. 74.
- World Trade Organization (2000). Tariff Quota Administration and Quota Tariff Fill. (G/AG/NG/S/8).
- Yusop et al. (2010). The Impact of Biodiesel Demand on the Malaysian Palm Oil Market: A Combination of Econometric and System Dynamics Approach. Paper presented at the International Conference on Business and Economic Research (ICBER), 15-16 March 2010.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตาราง ก เปรียบเทียบการจำแนกภาคการผลิตใน GTAP หรือ GSC2 และภาคการผลิตในตารางผลผลิตและปัจจัยการผลิตปี 2548 ของประเทศไทย

		นิยามภาคการผลิตในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย	การจำแนกภาคการผลิตใน GTAP (GSC2)			
Commodity	Code	Description	GS C2 No.	Code	CPC Code/ ISIC3 Code	Description
การทำสวนปาล์ม	011	ประกอบด้วยลูกปาล์มสด และลูกหมาก รวมทั้งผลพลอยได้ เช่น ใย เปลือก	5	Osd	014	Oil seeds and oleaginous fruit
การทำเนื้อกระป๋อง และผลิตภัณฑ์อื่นๆ	043	ประกอบด้วยกิจกรรมเนื้อสุกร เนื้อไก่ เนื้อโค เนื้อกระบือ เนื้อเป็ด กระป๋อง และการเก็บรักษาเนื้อ เช่น การทำแฮม เนื้อเค็ม เนื้อแช่แข็งและแช่เย็น เป็นต้น	19	Cmt	21111 21112	Meat of bovine animals, fresh or chilled Meat of bovine animals, frozen
ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากนม	044	ประกอบด้วยการผลิตนมพร้อมดื่ม นมข้น นมผง ครีม เนย มาการีน ไอศกรีมและนมเปรี้ยว ฯลฯ	22	Mil	22	Dairy products
การทำผลไม้และผักกระป๋องและการเก็บรักษาผักและผลไม้	045	ประกอบด้วยการผลิตผลไม้แช่แข็งและผลไม้ตากแห้ง ผักและผลไม้บรรจุกระป๋อง บรรจุขวด น้ำผลไม้ แยม เยลลี่ ผลไม้ดอง สับปะรดกระป๋อง การเก็บรักษาผักและผลไม้อื่นๆ	25	Ofd	215	Prepared and preserved fruit and nut
น้ำมันมะพร้าวและน้ำมันปาล์ม	047	ประกอบด้วยน้ำมันมะพร้าว น้ำมันปาล์ม กากน้ำมันมะพร้าว และกากน้ำมันปาล์ม	21	Vol	2164 2167	Palm, coconut, palm kernel, babassu and linseed oil, crude Palm, coconut, palm kernel, babassu and linseed oil

ตาราง ก (ต่อ)

นियามภาคการผลิตในตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของ ประเทศไทย			การจำแนกภาคการผลิตใน GTAP (GSC2)			
Commodity	Code	Description	GSC 2 No.	Code	CPC Code/ ISIC3 Code	Description
						and their fractions, refined but not chemically modified; castor, tung and jojoba oil and fixed vegetable fats and oils (except maize oil) and their fractions n.e.c., whether or not refined, but not chemically modified
น้ำมันถั่วเหลือง / กากถั่วเหลือง	048	ประกอบด้วยน้ำมันหมู, ไขมันสัตว์, น้ำมันถั่วเหลือง, น้ำมันสกัดจากเมล็ดฝ้าย, น้ำมันสกัดจากเมล็ดงู่น, น้ำมันเมล็ดทานตะวัน, น้ำมันรำข้าว, น้ำมันพืชอื่นๆ และผลพลอยได้ของผลิตภัณฑ์เหล่านี้ เช่น กากถั่วเหลือง	21	vol	2156	Soya-bean, ground-nut, olive, sunflower-seed, safflower, cotton-seed, rape, colza and mustard oil and their fraction, refined but not modified; other oils obtained solely from olives and sesame oil, and their fractions, whether or not refined, but not chemically modified

ตาราง ก (ต่อ)

นियามภาคการผลิตในตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย			การจำแนกภาคการผลิตใน GTAP (GSC2)			
Commodity	Code	Description	GSC 2 No.	Code	CPC Code/ ISIC3 Code	Description
					218	Oil-cake and other solid residues resulting from the extraction of vegetable fats or oils; flours and meals of oil seeds or oleaginous fruits, except those of mustard; vegetable waxes, except triglyceride; degrass; residues resulting from the treatment of fatty substances or animal or vegetable waxes
การผลิตขนมปัง	053	ประกอบด้วยการทำขนมปัง ขนมเค้ก ลูกก๊ี้ พาย ขนมปังกรอบ ขนมขบเคี้ยว เป็นต้น	25	Ofd	234	Bakery products
เส้นก๋วยเตี๋ยวและผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกัน	054	ประกอบด้วยการผลิตอาหารเส้นทุกชนิด เช่น บะหมี่ ก๋วยเตี๋ยว สปาเก็ตตี้ มัคนะนี บะหมี่สำเร็จรูป และวุ้นเส้น	25	Ofd	237	Macaroni, noodles, couscous and similar farinaceous products

ตาราง ก (ต่อ)

นियามภาคการผลิตในตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของ ประเทศไทย			การจำแนกภาคการผลิตใน GTAP (GSC2)			
Commodity	Code	Description	GSC 2 No.	Code	CPC Code/ ISIC3 Code	Description
การผลิตน้ำตาล	055	ประกอบด้วยการผลิตน้ำตาลดิบ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลที่ได้จาก มะพร้าวและน้ำตาลที่ได้จากปาล์มต่างๆ กอโคส น้ำหวาน รวมทั้ง น้ำตาลสังเคราะห์ และผลพลอยได้ เช่น กากอ้อยและกากน้ำตาล	24	Sgr	235	Sugar
ขนมชนิดต่างๆ	056	ประกอบด้วยการผลิตขนมชนิดต่างๆ เช่น ลูกกวาด ช็อคโกแลต	25	Ofd	236	Cocoa, chocolate and sugar confectionery
ชา กาแฟ และ เครื่องดื่มกึ่ง สำเร็จรูปต่างๆ	059	ประกอบด้วยการผลิตชา กาแฟ และเครื่องดื่มสำเร็จรูปต่างๆ เช่น โกโก้ผง เก๊กฮวยผง ชิงผง	26	B_t	24	Beverages
ผลิตภัณฑ์อาหาร อื่นๆ	060	ประกอบด้วย ซีอิ๊ว เต้าหู้ น้ำปลา ไข่เค็ม เครื่องแกง เกลือ เครื่องชู รส และเครื่องเตรียมอาหารอื่นๆ	25	Ofd	239	Food product n.e.c.

ตาราง ก (ต่อ)

นิยามภาคการผลิตในตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย			การจำแนกภาคการผลิตใน GTAP (GSC2)			
Commodity	Code	Description	GSC 2 No.	Code	CPC Code/ ISIC3 Code	Description
อาหารสัตว์	061	ประกอบด้วยการผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูปทุกชนิดและปลาป่น	8	Ocr	0191	Cereal straw and husks, unprepared, whether or not chopped, ground, pressed, or in the form of pellets; Swedes, mangolds, fodder roots, hay, Lucerne(alfalfa), clover, sainfoin, forage kale, lupines, vetches and similar forage products, whether or not in the form of pellets
เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์และน้ำอัดลม	064	การผลิตเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ เช่น น้ำอัดลม น้ำโซดา น้ำกั้น น้ำแร่อัดลมและการผลิตน้ำดื่มบรรจุขวด	26	B_t	24	Beverages
ยารักษาโรค	088	ประกอบด้วยการผลิตยารักษาโรคในรูปแบบต่างๆ เช่น เม็ด แคปซูล ผง ไซรัป ยาฉีดและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสมุนไพร	33	Crp	242	Manufacture of other chemical products

ตาราง ก (ต่อ)

นियามภาคการผลิตในตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย			การจำแนกภาคการผลิตใน GTAP (GSC2)			
Commodity	Code	Description	GSC 2 No.	Code	CPC Code/ ISIC3 Code	Description
สบู่และผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับรักษาทำความสะอาด	089	ประกอบด้วยการผลิตสบู่ ผงซักฟอก แชมพู และสารทำความสะอาด เป็นต้น	33	Crp	242	Manufacture of other chemical products
เครื่องสำอาง	090	ประกอบด้วยการผลิตน้ำหอม เครื่องสำอาง ครีมแต่งผม ยาสีฟัน แป้งฝุ่น และขาระงับกลิ่นตัว เป็นต้น	33	Crp	242	Manufacture of other chemical products
ผลิตภัณฑ์เคมีอื่นๆ	092	ประกอบด้วยการผลิตผลิตภัณฑ์เคมีอื่นๆ เช่น ฟิล์ม กระจกยัดรูป น้ำแข็งแห้ง ซีเมนต์ กาว เทียนไข หมึก ผงถ่านดำ เครื่องหอมและการบูร รูป	33	Crp	242	Manufacture of other chemical products

ตาราง ก (ต่อ)

นียมภาคการผลิตในตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของ ประเทศไทย			การจำแนกภาคการผลิตใน GTAP (GSC2)			
Commodity	Co de	Description	GS C2 No.	Code	CPC Code/ ISIC3 Code	Description
ผลิตภัณฑ์อื่นๆ จาก น้ำมันปิโตรเลียม	094	ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปิโตรเลียม เช่น ยางมะตอย น้ำมันเครื่อง จารบี คาร์บอนแบล็ค ผงถ่านอัด ถ่าน ไม้กอล์ฟ ทาร์ เป็นต้น	32	P_c	231 232	Manufacture of coke oven products Manufacture of refined petroleum products
ภัตตาคารและร้าน ขายเครื่องดื่ม	147	ประกอบด้วยสถานประกอบการ ซึ่งดำเนินการกิจการหลักเกี่ยวกับการ การขายอาหารและเครื่องดื่มที่จัดเตรียมไว้พร้อมที่จะบริโภคได้ทันที เช่น ไนต์คลับ ภัตตาคาร บาร์ ร้านกาแฟ หาบเร่แผงลอยที่ขายอาหาร สำเร็จรูปและก๋วยเตี๋ยว ทั้งนี้รวมถึงร้านอาหารและสถานที่ใช้ รับประทานอาหารในโรงงานและสถานที่ทำงาน เป็นต้น	47	Trd	55	Hotels and restaurants
โรงแรมและที่พัก อื่นๆ	148	ประกอบด้วยสถานประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในการจัดหาที่พัก และค่ายพักแรม	47	Trd	55	Hotels and restaurants

หมายเหตุ : n.e.c. คือ Not elsewhere classified

ที่มา: Dimaranan และ McDougall (2006)

ภาคผนวก ข

ขั้นตอนการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีน้ำมันปาล์มดิบของประเทศไทยจากข้อมูลราคาด้วยวิธีทางเศรษฐมิติ (Price-Based Econometric Method)

วิธีประมาณขนาดมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีจากข้อมูลราคาด้วยวิธีทางเศรษฐมิติ (Price-Based Econometric Method) ด้วยตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ในการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่า น้ำมันปาล์มนำเข้าของประเทศไทย โดยแบบจำลองที่ใช้ในการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในน้ำมันปาล์มดิบของไทย กำหนดให้เป็นฟังก์ชัน Log-linear

$$\begin{aligned} \ln PCPO_t = & \alpha + \beta_1 \ln A_t + \beta_2 \ln PRPO_t + \beta_3 \ln STOCK_t \\ & + \beta_5 \ln PSOY_t + \beta_6 \ln PCOM_t + \beta_7 NONAUTO_t \\ & + \beta_8 MONO_t + \beta_9 GOV_t + \beta_{10} LCR_t + \varepsilon_t \end{aligned}$$

ตาราง ข(1) การนิยามตัวแปรและข้อมูลที่ใช้ในการประมาณอัตราภาษีเทียบเท่าด้วยวิธีทางเศรษฐมิติ

ตัวแปร	นิยาม	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
$PCPO_t$	ราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศ	ราคาน้ำมันปาล์มดิบเกรดเอ (บาท/กิโลกรัม)
A_t	ราคาผลปาล์ม	ราคาผลปาล์มทะเลหลายมากกว่า 15 กก. (บาท/กิโลกรัม)
$PRPO_t$	ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ภายในประเทศ	ราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์โอเลอิน ณ ตลาดกรุงเทพฯ (บาท/กิโลกรัม)
$STOCK_t$	สต็อกน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศ	สต็อกน้ำมันปาล์มดิบ (ตัน)
$PSOY_t$	ราคาน้ำมันถั่วเหลืองบริสุทธิ์	ราคาขายส่งน้ำมันถั่วเหลืองบริสุทธิ์บรรจุถัง 200 ลิตร ณ ตลาดกรุงเทพฯ (บาท/กิโลกรัม)
$PCOM_t$	ราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศมาเลเซีย	ราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศมาเลเซีย (บาท/กิโลกรัม)
$NONAUTO_t$	ตัวแปรหุ่นของมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติ	แทนเท่ากับ 0 ในช่วงที่ไม่มียุทธศาสตร์ 1 ในช่วงที่มีนโยบาย

ตาราง ข(1) (ต่อ)

ตัวแปร	นิยาม	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
$MONO_t$	ตัวแปรหุ่นของมาตรการกึ่งผูกขาด	แทนเท่ากับ 0 ในช่วงที่ไม่มีมาตรการ 1 ในช่วงที่มีมาตรการ
GOV_t	ตัวแปรหุ่นมาตรการการจัดซื้อโดย รัฐ	แทนเท่ากับ 0 ในช่วงที่ไม่มีมาตรการ 1 ในช่วงที่มีมาตรการ
LCR_t	ตัวแปรหุ่นมาตรการกำหนด สัดส่วนการใช้วัตถุดิบ ภายในประเทศ	แทนเท่ากับ 0 ในช่วงที่ไม่มีมาตรการ 1 ในช่วงที่มีมาตรการ
ε	ค่าความคาดเคลื่อน	-
t	เดือน	ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2545-2553

โดยมีสมมติฐานความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ระหว่างตัวแปรอิสระและราคาน้ำมัน
ปาล์มดิบในประเทศไทยในการศึกษาครั้งนี้อ้างอิงกับงานศึกษาที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาแล้วในส่วน
วรรณกรรมปริทัศน์ดังต่อไปนี้

ตาราง ข(2) สมมติฐานความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐศาสตร์

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	คำอธิบาย	งานศึกษาที่ใช้อ้างอิง
A	+	ราคาน้ำมันปาล์มดิบ ภายในประเทศมี ความสัมพันธ์ในทิศทาง เดียวกับราคาผลปาล์ม เมื่อ กำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เนื่องจากผลปาล์มถูก นำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการ สกัดเป็นน้ำมันปาล์มดิบ	รหัท รวมพรรณพงศ์(2550) และ สุกัลยา กาเข้ม (2546) พบว่าราคาผลปาล์มที่เกษตรกร ไทยได้รับมีนัยสำคัญทางสถิติ เชิงบวกต่อราคาน้ำมันปาล์ม ดิบภายในประเทศไทย
$PRPO$	+	ราคาน้ำมันปาล์มดิบ ภายในประเทศมี	รหัท รวมพรรณพงศ์(2550) และ สุกัลยา กาเข้ม (2546)

ตาราง ข2 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	คำอธิบาย	งานศึกษาที่ใช้อ้างอิง
		ความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกับ ความราคาน้ำมันปาล์ม บริสุทธ์ภายในประเทศ เมื่อ กำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อน้ำมันปาล์มดิบถูก นำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการ กลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธ์	พบว่าราคาน้ำมันปาล์มบริสุทธ์ ภายในประเทศไทยมีนัยสำคัญ ทางสถิติเชิงบวกต่อราคาน้ำมัน ปาล์มดิบภายในประเทศไทย
<i>STOCK</i>	-	ราคาน้ำมันปาล์มดิบ ภายในประเทศ มีความสัมพันธ์ทิศทางตรงกัน ข้ามกับสต็อกน้ำมัน ภายในประเทศ เมื่อ กำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่	Abdullah et al.(1993) อ้างอิง ใน Shamaudin, M.N. et al.(2011) กล่าวว่าสต็อกของ น้ำมันปาล์ม ณ ช่วงเวลานั้นจะมี ผลต่อราคาน้ำมันปาล์ม ภายในประเทศ สอดคล้องกับ ผลงานเชิงประจักษ์ของ Shamaudin, M.N. et al.(2011) พบว่าสต็อกน้ำมันปาล์มดิบ ณ สิ้นปีภายในประเทศมาเลเซีย ความสัมพันธ์เชิงลบต่อราคา น้ำมันปาล์มภายในประเทศ มาเลเซียอย่างมีนัยสำคัญ
<i>PSOY</i>	+	ราคาขายส่งน้ำมันถั่วเหลือง บริสุทธ์มีความสัมพันธ์ ทางบวกกับราคาขายส่ง น้ำมันปาล์มดิบ เมื่อ กำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เนื่องจากน้ำมันถั่วเหลืองเป็น สินค้าทดแทนน้ำมันปาล์ม	Abdullah et al.(2007) อ้างอิง ใน Shamaudin, M.N. et al.(2011) ได้แสดงดัชนี สหสัมพันธ์(Correlation index) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ราคาน้ำมันปาล์มและราคา น้ำมันถั่วเหลืองภายในประเทศ

ตาราง ข2 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	คำอธิบาย	งานศึกษาที่ใช้อ้างอิง
			มาเลเซียพบว่าราคาน้ำมันสองชนิดดังกล่าวมีความสัมพันธ์ (Correlate) ที่ระดับ 0.82 ซึ่งอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับราคาน้ำมันพืชชนิดอื่นๆ
<i>PCOM</i>	+	ราคาขายส่งน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกับราคาขายส่งน้ำมันปาล์มดิบในประเทศมาเลเซีย เมื่อประเทศมาเลเซียเป็นผู้ผลิตและส่งออกน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลก	รหัท รวมพรรณพงศ์(2550) พบว่าราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศไทย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระยะยาวกับราคาน้ำมันปาล์มดิบของประเทศมาเลเซีย
<i>NONAUTO</i>	+	ผลของการดำเนินมาตรการการออกใบอนุญาตไม่อัตโนมัติจะมีผลทำให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นเมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เนื่องจากไม่สามารถนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบที่มีราคาถูกโดยเปรียบเทียบจากต่างประเทศ	?
<i>MONO</i>	+	ผลของการดำเนินมาตรการกึ่งผู้ขาด โดยกำหนดให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้มีสิทธิในการนำเข้าแต่เพียงผู้เดียวจะทำให้ราคาน้ำมัน	

ตาราง ข2 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	คำอธิบาย	งานศึกษาที่ใช้อ้างอิง
		ปาล์มดิบภายในประเทศ สูงขึ้น เมื่อกำหนดให้ปัจจัย อื่นๆคงที่	?
<i>GOV</i>	+	ผลของการดำเนินมาตรการ จัดซื้อโดยรัฐ จะมีผลทำให้ ราคาน้ำมันปาล์มดิบ ภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้น เมื่อปัจจัยอื่นๆคงที่	
<i>LCR</i>	+	ผลของการดำเนินมาตรการ กำหนดสัดส่วนการใช้ วัตถุดิบภายในประเทศจะมี ผลทำให้ราคาน้ำมันปาล์ม ดิบจะมีผลให้ราคาน้ำมัน ปาล์มดิบเพิ่มขึ้น เมื่อ กำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่	

ภาคผนวก ก

ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง GTAP ต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ

ตารางที่ ก(1) ผลจากการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง GTAP ต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ

V[Thai]	GTAP Database (Tariff)				New Database (Tariff + NTMs)				NTMs	
	(Sim)	Pre	Post	Ch/%	(Sim)	Pre	Post	Ch/%	(Sim)	Ch/%
rental	0.014444	n.a.	n.a.	n.a.	0.022333	n.a.	n.a.	n.a.	0.007889	n.a.
pm[UnSkLab*]	0.018652	1	1.000187	0.000187	0.028841	1	1.000288	0.000288	0.010189	0.000101
pm[SkLab*]	0.01536	1	1.000154	0.000154	0.02375	1	1.000237	0.000237	0.00839	0.000083
pm[Land]	0.032808	1	1.000328	0.000328	0.050729	1	1.000507	0.000507	0.017921	0.000179
pm[NatRes*]	0.001587	1	1.000016	0.000016	0.002454	1	1.000025	0.000025	0.000867	0.000009
pfactor	0.016029	1	1.00016	0.00016	0.024785	1	1.000248	0.000248	0.008756	0.000088
pfactoreal (capital)	0.012795	1	1.000128	0.000128	0.019784	1	1.000198	0.000198	0.006989	0.00007
pfactoreal (skilled labor)	0.013712	1	1.000137	0.000137	0.021201	1	1.000212	0.000212	0.007489	0.000075
pfactoreal (unskilled labor)	0.017004	1	1.00017	0.00017	0.026292	1	1.000263	0.000263	0.009288	0.000093

ตารางที่ ค(1) (ต่อ)

V[Thai]	GTAP Database (Tariff)				New Database (Tariff + NTMs)				NTMs	
	(Sim)	Pre	Post	Ch/%	(Sim)	Pre	Post	Ch/%	(Sim)	Ch/%
pfactoreal (land)	0.03116	1	1.000312	0.000312	0.048181	1	1.000482	0.000482	0.017021	0.00017
pfactoreal (nat res)	-0.000061	1	0.999999	-0.000001	-0.000095	1	0.999999	-0.000001	-0.000034	0
pgdp	-0.002744	1	0.999973	-0.000027	-0.004244	1	0.999958	-0.000042	-0.0015	0.002702
ppriv	0.001648	n.a.	n.a.	n.a.	0.002549	n.a.	n.a.	n.a.	0.000901	n.a.
piwreg	-0.000036	1	1	0	-0.000055	1	0.999999	-0.000001	-0.000019	-0.000001
pxwreg	-0.006975	1	0.99993	-0.00007	-0.010785	1	0.999892	-0.000108	-0.00381	-0.000038
qiwreg	0.030981	102773.695	102805.539	31.84375	0.047905	102773.695	102822.93	49.234375	0.016924	17.390625
qxwreg	0.015899	121179.805	121199.07	19.265625	0.024584	121179.805	121209.594	29.789063	0.008685	10.523438
qgdp	0.008961	162093.844	162108.375	14.53125	0.013856	162093.844	162116.297	22.453125	0.004895	7.921875
qsave	0.003662	n.a.	n.a.	n.a.	0.005663	n.a.	n.a.	n.a.	0.002001	n.a.
qcgds	0.055409	n.a.	n.a.	n.a.	0.085676	n.a.	n.a.	n.a.	0.030267	n.a.
viwreg	0.030946	n.a.	n.a.	n.a.	0.047849	n.a.	n.a.	n.a.	0.016903	n.a.

ตารางที่ ค(1) (ต่อ)

V[Thai]	GTAP Database (Tariff)				New Database (Tariff + NTMs)				NTMs	
	(Sim)	Pre	Post	Ch/%	(Sim)	Pre	Post	Ch/%	(Sim)	Ch/%
vgdp	0.006217	n.a.	n.a.	n.a.	0.009613	n.a.	n.a.	n.a.	0.003396	n.a.
vxwreg	0.008924	n.a.	n.a.	n.a.	0.013799	n.a.	n.a.	n.a.	0.004875	n.a.
U	0.00445	n.a.	n.a.	n.a.	0.00688	n.a.	n.a.	n.a.	0.00243	n.a.
UP	0.004949	n.a.	n.a.	n.a.	0.007652	n.a.	n.a.	n.a.	0.002703	n.a.
UG	0.002582	n.a.	n.a.	n.a.	0.003992	n.a.	n.a.	n.a.	0.00141	n.a.
Y	0.00693	n.a.	n.a.	n.a.	0.010715	n.a.	n.a.	n.a.	0.003785	n.a.
YP	0.006597	n.a.	n.a.	n.a.	0.0102	n.a.	n.a.	n.a.	0.003603	n.a.
DTBAL	-20.989645	n.a.	n.a.	n.a.	-32.454865	n.a.	n.a.	n.a.	-11.46522	n.a.
tot	-0.006939	1	0.999931	-0.000069	-0.01073	1	0.999893	-0.000107	-0.003791	-0.000038
EV	5.346247	n.a.	n.a.	n.a.	8.266534	n.a.	n.a.	n.a.	2.920287	n.a.

ที่มา: จากการคำนวณด้วย GTAP

ตารางที่ ๑(๒) ผลต่อดุลการค้ารายสาขาการผลิต

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

DTBALi	THA	MYS	IDN	KLM	OtherSEAsia	EastAsia	RestofWorld
vol	-8.990039	1.434293	-0.061543	0.047731	0.137879	0.435339	6.389223
osd	2.156839	-0.024936	0.009784	-0.013464	-0.027889	-0.012923	-1.591052
ofd	15.724927	-0.046642	-0.348032	-0.081495	-0.53161	-3.206476	-13.082247
mil	0.041158	-0.00037	-0.000941	0.004983	0.012731	0.00629	-0.06316
cmt	-0.004201	-0.000979	0.000131	0.00044	0.001402	0.002802	0.001036
omt	-0.225168	0.00043	0.000366	0.000135	0.005045	0.077904	0.145934
b_t	-0.026251	0.0034	0.001504	-0.005038	0.009277	0.003646	0.013239
crp	4.342279	-0.172607	-0.084143	0.01676	-0.067287	-1.58854	-2.701686
p_c	-0.048846	-0.004915	-0.005297	-0.004643	0.004668	0.055772	0.01043
ocr	-0.346629	0.004181	0.020039	0.003114	0.010502	0.048524	0.299444
trd	-0.744849	-0.017328	0.006059	-0.001263	0.024516	0.225717	0.507147
oilandgas	-0.237734	-0.040518	-0.000003	-0.003288	-0.010064	0.08348	0.207631
others	-23.106712	-1.138557	0.510057	0.029081	0.519082	6.165319	18.907688

ที่มา: จากการคำนวณด้วย GTAP

ตารางที่ ๓(3) ผลต่อมูลค่าการนำเข้ารายสาขาการผลิตของประเทศไทย

หน่วย: %การเปลี่ยนแปลง

V[Thai]	GTAP Database (Tariff)				New Database (Tariff + NTMs)				NTMs	
	(Sim)	Pre	Post	Ch/%	(Sim)	Pre	Post	Ch/%	(Sim)	Ch/%
vol	5.112872	622.937317	654.787292	31.849976	7.905682	622.937317	672.184753	49.247437	2.79281	17.397461
osd	-0.725224	732.622009	727.308838	-5.313171	-1.121364	732.622009	724.406677	-8.215332	-0.39614	-2.902161
ofd	0.0553	2561.19165	2562.60791	1.41626	0.085506	2561.19165	2563.38159	2.189941	0.030206	0.773681
mil	-0.002978	384.25946	384.248016	-0.011444	-0.004605	384.25946	384.24176	-0.0177	-0.001627	-0.006256
cmt	0.018548	43.744526	43.75264	0.008114	0.02868	43.744526	43.757072	0.012547	0.010132	0.004433
omt	0.026647	39.397102	39.4076	0.010498	0.041203	39.397102	39.413334	0.016232	0.014556	0.005734
b_t	0.008572	634.004089	634.058411	0.054321	0.013254	634.004089	634.088135	0.084045	0.004682	0.029724
crp	0.004043	13959.7744	13960.3389	0.564453	0.006251	13959.7744	13960.6475	0.873047	0.002208	0.308594
p_c	0.002038	442.899261	442.908295	0.009033	0.003152	442.899261	442.913208	0.013947	0.001114	0.004914
ocr	0.078078	177.395004	177.533508	0.138504	0.120727	177.395004	177.609161	0.214157	0.042649	0.075653
trd	0.031716	2199.51245	2200.20996	0.69751	0.04904	2199.51245	2200.59106	1.078613	0.017324	0.381103
oilandgas	0.003197	11794.752	11795.1289	0.376953	0.004943	11794.752	11795.335	0.583008	0.001746	0.206055
others	0.021009	77582.625	77598.9219	16.296875	0.032484	77582.625	77607.8281	25.203125	0.011475	8.90625

ที่มา: จากการคำนวณด้วย GTAP

ตารางที่ ค(4) ผลต่อมูลค่าการส่งออกรายสาขาการผลิตของประเทศไทย

หน่วย: %การเปลี่ยนแปลง

V[Thai]	GTAP Database (Tariff)				New Database (Tariff + NTMs)				NTMs	
	(Sim)	Pre	Post	Ch/%	(Sim)	Pre	Post	Ch/%	(Sim)	Ch/%
vol	0.785301	230.141693	231.949005	1.807312	1.214258	230.141693	232.936203	2.79451	0.428957	0.987198
osd	-0.044033	59.014759	58.988773	-0.025986	-0.068084	59.014759	58.974579	-0.04018	-0.024051	-0.014194
ofd	0.597872	7003.944824	7045.819336	41.874512	0.924448	7003.944824	7068.692871	64.74805	0.326576	22.873535
mil	0.066174	121.164001	121.244179	0.080177	0.10232	121.164001	121.287979	0.123978	0.036146	0.043801
cmt	-0.061148	4.332771	4.330122	-0.002649	-0.094549	4.332771	4.328674	-0.0041	-0.033401	-0.001448
omt	-0.058382	784.298828	783.840942	-0.457886	-0.090272	784.298828	783.59082	-0.70801	-0.03189	-0.250122
b_t	-0.01084	267.335358	267.306366	-0.028992	-0.016761	267.335358	267.290558	-0.0448	-0.005921	-0.015808
crp	0.067101	15242.86523	15253.09375	10.228516	0.103754	15242.86523	15258.68066	15.81543	0.036653	5.586914
p_c	-0.005982	1852.528809	1852.417969	-0.11084	-0.009249	1852.528809	1852.357422	-0.17139	-0.003267	-0.060547
ocr	-0.232424	281.478851	280.824615	-0.654236	-0.359381	281.478851	280.467255	-1.0116	-0.126957	-0.357361
trd	-0.044936	2014.784302	2013.878906	-0.905396	-0.069481	2014.784302	2013.384399	-1.3999	-0.024545	-0.494506
oilandgas	-0.058901	106.785934	106.723038	-0.062897	-0.091075	106.785934	106.688683	-0.09725	-0.032174	-0.034355
others	-0.03484	93211.13281	93178.65625	-32.47656	-0.05387	93211.13281	93160.92188	-50.2109	-0.01903	-17.734375

ที่มา: จากการคำนวณด้วย GTAP

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายเอกรัตน์ ธรรมทัศน์ เกิดเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2529

สำเร็จการศึกษา

- ระดับมัธยมศึกษา: โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกัลยา
- ระดับอุดมศึกษา: เศรษฐศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2551

ประสบการณ์ด้านการฝึกงาน

- ปี พ.ศ.2551 ฝึกงานที่ สำนักเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) กระทรวงการคลัง